

การแสดงในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย ภาควิชานาฏศิลป์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

PERFORMING IN KING TAKSIN THE GREAT COMMUNICATION

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts in Thai Dance

Department of Dance

FACULTY OF FINE AND APPLIED ARTS

Chulalongkorn University

Academic Year 2020

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การแสดงในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสิน มหาราช
โดย	น.ส.กนกพัชร์ แจ่มฟ้า
สาขาวิชา	นาฏยศิลป์ไทย
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาลินี อาชายุทธการ

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

.....	คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.บุษกร บิณฑสันต์)	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	
.....	ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ กิตติคุณศักดิ์ดา ปั่นเหน่งเพ็ชร)	
.....	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาลินี อาชายุทธการ)	
.....	กรรมการ
(ศาสตราจารย์ กิตติคุณสุรพล วัชรพรัักษ์)	
.....	กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อนุกุล โจรนสุขสมบูรณ์)	
.....	กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์อมรา กล้าเจริญ)	

กนกพัชร์ แจ่มฟ้า : การแสดงในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช. (PERFORMING IN KING TAKSIN THE GREAT COMMUNICATION) อ.ที่ปรึกษา
หลัก : ผศ. ดร.มาลินี อาชายุทธการ

วิทยานิพนธ์เรื่อง การแสดงในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการแสดงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการแสดงในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช โดยศึกษาข้อมูลด้านการแสดงในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วงเวียนใหญ่ ฝั่งธนบุรี วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ใช้เครื่องมือในการศึกษาวิจัย ได้แก่ 1) สํารวจข้อมูลเชิงเอกสาร 2) สัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิและบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง 3) อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ 4) เก็บข้อมูลภาคสนาม

ผลการวิจัยพบว่า การแสดงที่พบในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช บริเวณ วงเวียนใหญ่ มีรูปแบบที่หลากหลายและคัดเลือกแสดงที่มีจุดประสงค์เพื่อน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณต่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช การแสดงแต่ละชุดนั้นมีเรื่องราวสื่อถึงพระราชประวัติของพระองค์ผ่านการแสดง หรือมีเรื่องราวที่เกี่ยวข้องในสมัยธนบุรี โดยแบ่งรูปแบบการแสดงที่พบในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่วงเวียนใหญ่ ปี พ.ศ. 2561 เป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) รูปแบบการแสดงละคร เป็นละครอิงประวัติศาสตร์ เกี่ยวกับพระราชประวัติตลอดจนจำลองสถานการณ์การกอบกู้อิสรภาพสมัยธนบุรี 2) รูปแบบเบ็ดเตล็ด แบ่งออกเป็น 3 แบบ คือ 2.1 การแสดงมหรสพจีน ได้แก่ การเชิดสิงโต – มังกรทอง และอุปรากรจีน 2.2 การแสดงมหรสพไทย ได้แก่ ระบำ รำ ฟ้อน ศิลปะการต่อสู้ไทย 2.3 การแสดงดนตรีขับร้องประกอบการแสดง โดยมีสำนักงานเขตคลองสานร่วมกับสำนักงานเขตธนบุรีเป็นประธานในการจัดงานในครั้งนี้อีกทั้งในการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชยังถือเป็นการร่วมกันอนุรักษ์และสืบสานประเพณีอันดีงามของฝั่งธนบุรีให้คงอยู่ต่อไป

สาขาวิชา นาฏศิลป์ไทย

ลายมือชื่อนิสิต

ปีการศึกษา 2563

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

6186701235 : MAJOR THAI DANCE

KEYWORD:

Kanokphat Chaemfa : PERFORMING IN KING TAKSIN THE GREAT COMMUNICATION . Advisor: Asst. Prof. Malinee Achayutthakan, Ph.D.

This reserch's objective is to study styles of shows at King Taksin Royal Tribute Event at Wongwian Yai, Thonburi on 2561 B.E. Research tools used in this study are 1) documents 2) experts interviews 3) information technologies 4) fieldwork studies.

It was found that there are many kinds of shows at King Taksin Royal Tribute Event with shared purpose to show gratitude for King Taksin. The shows' themes found are about King Taksin's biography and Thonburi era. The shows at the 2561 B.E. event can be divided into 2 categories; 1) historical role plays portraying the king biography and wars after the fall of Ayutthaya and 2) miscellaneous shows divided into 3 types 2.1) Chinese style entertainment shows; Lion dance, Golden Dragon Dance and Chinese opera, 2.2) Thai style entertainment shows; variety of dance shows and martial arts and 2.3) singing shows along with dancing. The event was co-hosted by Klongsan and Thonburi District Offices aiming to preserve the traditions and cultures of Thonburi people to live on across time.

CHULALONGKORN UNIVERSITY

Field of Study: Thai Dance

Student's Signature

Academic Year: 2020

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การแสดงในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้ดำเนินการสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเนื่องจากได้รับความเมตตาในการให้คำปรึกษาและคำแนะนำอย่างดีจากรศ.ดร.อนุกุล โจรจนสุขสมบูรณ์ หัวหน้าภาควิชานาฏยศิลป์ รวมถึงผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผศ.ดร.มาลินี อาชายุทธการ อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นอย่างสูงที่กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษา และคำแนะนำในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชานาฏยศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่าน ที่คอยเป็นแรงผลักดันให้ผู้วิจัยมีความอดทน และมีความพยายาม ต่อการศึกษา ตั้งแต่ปริญญาตรี จนมาถึงปริญญาโทนี้ อีกทั้งผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ที่มีค่าจากภาควิชา ฯ อีกมากมาย และขอขอบพระคุณ คุณวิภาภรณ์ เฟ่งผล รวมไปถึง เพื่อน พี่ น้อง ในภาควิชานาฏยศิลป์ ที่ให้ความช่วยเหลือ และคอยเป็นกำลังใจที่ดีให้แก่ผู้วิจัยตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณ ศ.กิตติคุณ ดร.ศักดิ์ดา ปั่นแห่งเพ็ชร์ ที่ให้เกียรติเป็นประธานในการสอบวิทยานิพนธ์ และขอกราบขอบพระคุณ ศ.กิตติคุณ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์ รศ.ดร.อนุกุล โจรจนสุขสมบูรณ์ รศ.อมรา กล้าเจริญ และอาจารย์ที่ปรึกษา ผศ.ดร.มาลินี อาชายุทธการ คณะกรรมการการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ที่ได้กรุณาสละเวลาทำการตรวจสอบ ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้ถูกต้องและสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ได้สละเวลาส่วนตัวให้การสัมภาษณ์ และให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยเพื่อที่ทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ที่ขาดมิได้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และพี่สาว รวมถึงครอบครัวทุก ๆ ท่านที่ให้การสนับสนุนทางด้านทุนทรัพย์ และคอยเป็นกำลังใจที่ดีให้แก่ผู้วิจัยเสมอมา รวมไปถึงขอขอบคุณผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ได้กล่าวนามและมีได้กล่าวนามที่คอยเป็นแรงผลักดัน และคอยให้กำลังใจให้แก่ผู้วิจัยอย่างมีเคยขาด

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยหวังว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ศึกษาค้นคว้าต่อไป และถ้าหากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยขอภัยและขอน้อมรับไว้ ณ ที่นี้ด้วย

กนกพัชร์ แจ่มฟ้า

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฌ
สารบัญแผนผัง.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของประเด็นปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.3 ขอบเขตการวิจัย.....	2
1.4 วิธีการดำเนินวิจัย.....	2
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 พระราชประวัติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และการกอบกู้อิสรภาพให้แก่บ้านเมือง.....	9
2.2 พระอัจฉริยภาพทางทหาร.....	18
2.3 พระราชวังเดิม.....	25
2.4 กรุงเทพมหานครในปัจจุบัน (เขตธนบุรี).....	27
2.5 ประวัตินุสรณ์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช.....	31
2.6 การจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วงเวียนใหญ่ ฝั่งธนบุรี.....	32
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	46

2.8 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	47
บทที่ 3 วิธีการดำเนินงานวิจัย	55
3.1 แผนการดำเนินงานวิจัย	55
3.2 แหล่งข้อมูล	56
3.3 การสำรวจเก็บรวบรวมข้อมูล	57
บทที่ 4 บทวิเคราะห์.....	62
4.1 การแสดงเทิดพระเกียรติ	63
4.2 การเทิดพระเกียรติพระมหากษัตริย์ในต่างประเทศ	63
4.3 ตัวอย่างการแสดงเทิดพระเกียรติ	70
4.4 ความสำคัญของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชกับการแสดงเทิดพระเกียรติ	79
4.5 การแสดงเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในจังหวัดต่าง ๆ	79
4.6 โครงการ 250 ปี ตามรอยกองเรือยกพลขึ้นบก สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จากจันทบุรีสู่ อยุธยา	88
4.7 งานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช วงเวียนใหญ่ ธนบุรี.....	106
4.8 วิเคราะห์การแสดงเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจากแนวคิดทฤษฎี.....	135
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	151
5.1 บทสรุป	151
5.2 ข้อเสนอแนะ	158
บรรณานุกรม.....	159
ภาคผนวก.....	162
ประวัติผู้เขียน.....	193

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1: พระราชวงศ์ที่มาประทับที่พระราชวังเดิม.....	26
ตารางที่ 2: ตารางแผนการดำเนินงานวิจัย.....	56
ตารางที่ 3 : ตารางการแบ่งประเภทการแสดงที่พบในงาน 250 ปี ตามรอยกองเรือยกพลขึ้นบกสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจากจันทบุรีสู่อยุธยา	98

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 แผนที่การเดินทางเพื่อออกบู๊ไกรราชของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช	22
ภาพที่ 2 ซากเรือโบราณที่อยู่ต่อเรือสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช	23
ภาพที่ 3 พระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินที่ท่าฉัตรไชย ชุมกันต้นป่านและหล่อ	33
ภาพที่ 4 พลเอกสิทธิ จิระโรจน์ ประธานมูลนิธิสมเด็จพระเจ้าตากสิน ฯ ท่าวันที่ 2 กล่าวรายงาน	36
ภาพที่ 5 สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงกรณ (วาส วาสนโน) เสด็จ ฯ มาเป็นองค์ ประธานเปิดงาน	36
ภาพที่ 6 ภาพการแสดงต้นกำรำเคียวในพิธีบวงสรวง โดยสมาคมยุวกาชาด	37
ภาพที่ 7 ภาพการแสดงในพิธีบวงสรวง โดยกรมศิลปากร	38
ภาพที่ 8 งานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วงเวียนใหญ่	39
ภาพที่ 9 การแสดงเชิดสิงโตบริเวณหน้าพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสิน ฯ	40
ภาพที่ 10 การแสดงหมากรูกคน ปี 2558	40
ภาพที่ 11 งานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วงเวียนใหญ่ ปี พ.ศ. 2559	41
ภาพที่ 12 งานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วงเวียนใหญ่ ปี พ.ศ. 2561	42
ภาพที่ 13 การแสดง แสง สี เสียง ที่เล่าเรื่องราวในพระวีรกรรมของพระเจ้าตากสิน ฯ	45
ภาพที่ 14 การแสดงเครื่องบินรบของกองทัพอากาศอังกฤช	64
ภาพที่ 15 การเดินสวนสนามทหารอังกฤช	65
ภาพที่ 16 กษัตริย์บรูไนเสด็จโดยกระบวนพยุหยาตราไปตามท้องถนนในกรุงบรูไน	66
ภาพที่ 17 การแสดงเพื่อร่วมเฉลิมฉลองวันพระราชสมภพของกษัตริย์บรูไน	67
ภาพที่ 18 พิธีบรมราชาภิเษกของสมเด็จพระจักรพรรดิ	68
ภาพที่ 19 การแสดงต้นรำพื้นบ้านที่ลานพระราชวังอิมพีเรียล	69
ภาพที่ 20 การแสดง (Light & Sound) เรื่อง "อาณาจักรพ่อขุนรามคำแหงมหาราช"	71
ภาพที่ 21 ระบายสุโขทัย	72
ภาพที่ 22 การแสดงแสง สี เสียง สงครามยุทธหัตถีสมเด็จพระนเรศวรมหาราช	74
ภาพที่ 23 การประกวดร้องเพลงลูกทุ่ง “ดาวรุ่งลูกทุ่งสุพรรณบุรี”	74
ภาพที่ 24 การแสดงโขน ชุด ยกรบ	77
ภาพที่ 25 การแสดง แสง สี เสียง แผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์	78
ภาพที่ 26 การแสดง แสง สี เสียง ชุด “ตำนานวีรกษัตริย์ศึก รอยจารึกคู่แผ่นดิน” ปี 2558	81

ภาพที่ 27 การแสดง แสง สี เสียงและสื่อผสมเทิดพระเกียรติ “ตากสินมหาราช” จังหวัดจันทบุรี ...	82
ภาพที่ 28 การแสดง แสง สี เสียงสื่อผสม เรื่อง “ตำนานสมเด็จพระเจ้าตากสิน” จังหวัดระยอง	83
ภาพที่ 29 การแสดงจากปราสาทสังขรธรรม ชุด ระบายเบิกชัย.....	84
ภาพที่ 30 การแสดง แสง สี เสียง ชุด “ยุทธภูมิบ้านปากพิง” อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก	85
ภาพที่ 31 การแสดง แสง เสียง ในงานระลึกสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช อำเภอเมือง จังหวัด พระนครศรีอยุธยา.....	86
ภาพที่ 32 การแสดงแสงสี เสียง “ตำนานพระมหากษัตริย์กู่แผ่นดินสยาม”อำเภอพรหมคีรี จังหวัด นครศรีธรรมราช.....	87
ภาพที่ 33 การจำลองยাত্রาทักษสมเด็จพระเจ้าตากสินไปสู่วัดบางเตือ จ. พระนครศรีอยุธยา	101
ภาพที่ 34 การแต่งกายของฝีพายในการจำลองการยাত্রาทักษ	102
ภาพที่ 35 การแสดงเหตุการณ์จำลองการตีค่ายโพธิ์สามต้น.....	103
ภาพที่ 36 การแสดง สี เสียงสื่อผสม ชุด “สมุทธานุภาพกู้ชาติ”	104
ภาพที่ 37 การแสดง สี เสียงสื่อผสม ชุด “สมุทธานุภาพกู้ชาติ”	105
ภาพที่ 38 ภาพแผนผังแบบตัวอย่างการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช.....	107
ภาพที่ 39 นิทรรศการแสดงผลพระราชประวัติและพระวีรกรรมสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช.....	110
ภาพที่ 40 นิทรรศการแสดงผลพระราชประวัติและพระวีรกรรมสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช.....	110
ภาพที่ 41 เครื่องสักการะ ชุดละ 50 บาท.....	111
ภาพที่ 42 เครื่องสักการะ ชุดละ 100 บาท	112
ภาพที่ 43 ร้านค้าบริเวณถนนลาดหญ้า	113
ภาพที่ 44 พระบรมสาทิสลักษณ์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช.....	114
ภาพที่ 45 ฉากประกอบการแสดง แสง สี เสียงด้านซ้ายของเวที	118
ภาพที่ 46 ฉากประกอบการแสดง แสง สี เสียง ด้านขวาของเวที	118
ภาพที่ 47 การแสดง แสง สี เสียง ละครอิงประวัติศาสตร์เทิดพระเกียรติ	120
ภาพที่ 48 การแสดง แสง สี เสียงอิงประวัติศาสตร์	121
ภาพที่ 49 ภาพนักแสดงและทีมการแสดงละครประกอบแสง สี เสียงเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้า ตากสินมหาราช วงเวียนใหญ่.....	122
ภาพที่ 50 ภาพสิงโตก้มสักการะหน้าอนุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช	125
ภาพที่ 51 ภาพการแสดงมังกรปิ่นสู้อยอดเสา บริเวณรอบ ๆ ลานพระบรมราชานุสาวรีย์	125
ภาพที่ 52 เต็นท์ของสมาคมเตชะสัมพันธ์	127
ภาพที่ 53 เวทีการแสดงงิ้ว	127
ภาพที่ 54 นักแสดงอุยฉาธนบุรี	128

ภาพที่ 55 การแสดงฟ้อนดวงดอกไม้ของนักเรียนโรงเรียนวัดสุทธาราม 129

ภาพที่ 56 การแสดงลีลามวยคาดเชือก..... 130

ภาพที่ 57 ภาพการต่อตัวของผู้แสดงเป็นเสือ 131

ภาพที่ 58 การแสดงขับร้องประกอบการแสดงจินตลีลา 132

ภาพที่ 59 คุณภุชภุทธิ์ พรหมบัณฑิต รับบทเป็นสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช 137

ภาพที่ 60 คุณ ตึก นภัสรัญชน์ มิตรธีรโรจน์ รับบทเป็นสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช 138

ภาพที่ 61 นักแสดงรองที่รับบทเป็นทหารเอกของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช..... 138

ภาพที่ 62 นักแสดงประกอบที่รับบทเป็นทหารพม่าและทหารไทย 139

ภาพที่ 63 นักแสดงประกอบในฉากเฉลิมฉลองชัย 140

ภาพที่ 64 ท่าโพสที่สื่อถึงการตั้งรับข้าศึกจากอังวะ 141

ภาพที่ 65 การสร้างฉากกำแพงค่ายของพม่า 143

ภาพที่ 66 การนำช่างเข้ามาร่วมในการแสดง 144

สารบัญแผนผัง

	หน้า
แผนผังที่ 1: แผนผังการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสิน ฯ บริเวณโดยรวมทั้งวงเวียนใหญ่	106
แผนผังที่ 2: แผนผังบริเวณการจัดนิทรรศการ	109
แผนผังที่ 3 แผนผังรูปแบบการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตาก ฯ วงเวียนใหญ่.....	115
แผนผังที่ 4 แผนผังเวทีการแสดงบริเวณลานพระบรมราชานุสาวรีย์	116
แผนผังที่ 5 การแสดงมังกรทองทั้ง 9 จุด บริเวณ รอบ ๆ พระบรมราชานุสาวรีย์	124

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของประเด็นปัญหา

การเทิดพระเกียรติ คือ การเทิดทูนพระมหากษัตริย์ไทยหลายพระองค์ที่ทำคุณให้แก่แผ่นดิน ก่อนที่ประเทศไทยจะเป็นปึกแผ่นและร่มเย็นมาจนถึงทุกวันนี้ ได้ฝ่าฝืนอุปสรรคทั้งการถูกรุกราน ภัยสงคราม ความล้าหลัง การถูกล่าอาณานิคม เป็นต้น แต่ด้วยพระปรีชาสามารถของพระมหากษัตริย์ไทย จึงทำให้ประเทศไทยนั้นฝ่าฝืนอุปสรรคมาได้ จนถึงทุกวันนี้ อีกหนึ่งพระมหากษัตริย์ไทยที่ทรงกอบกู้เอกราชของสยามประเทศมาได้อีกครั้งหลักจากที่เสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 คือ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช พระองค์ทรงใช้เวลาเพียง 3 ปี ในการกอบกู้เอกราชและรวบรวมชนชาวไทยให้เป็นปึกแผ่นได้ดั้งเดิม จนกรุงธนบุรีได้ถูกสถาปนาขึ้น แต่ไทยก็ยังคงต้องร่วมสู้รบกับพม่าอีกถึง 9 ครั้ง เพื่อปกป้องอาณาจักรไทยแต่ในทุกครั้งพระเจ้าตากสินยังทรงสามารถป้องกันบ้านเมืองให้ปลอดภัยไว้ได้โดยสำเร็จ นับว่าเป็นคุณูปการอันใหญ่หลวงแก่ปวงชนชาวไทย

ในปัจจุบันจะสังเกตได้ว่าทางหน่วยงานต่าง ๆ อาทิ หน่วยงานราชการทั้งภาครัฐและเอกชน ฯลฯ ได้มีการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชกันอย่างแพร่หลายในแต่ละจังหวัดในประเทศไทย อาทิ จันทบุรี ตราด ระยอง ชลบุรี ฉะเชิงเทรา สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา และกรุงเทพมหานคร ทั้ง 10 จังหวัดที่กล่าวมานี้เป็นหัวเมืองที่มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในการกอบกู้บ้านเมืองโดยการเคลื่อนทัพทางน้ำ รวมไปถึง จังหวัดตาก จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ได้มีการจัดงานเทิดพระเกียรติขึ้น เป็นต้น นอกจากนี้ได้มีการจัดการแสดงเพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติ โดยการแสดงส่วนใหญ่มักจะเป็นไปในลักษณะของ แสง สี เสียงประกอบการแสดง ที่ถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับพระวีรกรรมของพระองค์ ท่านที่ได้กอบกู้อิสรภาพให้แก่บ้านเมืองอีกครั้ง ซึ่งในการจัดการแสดงเพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ส่วนมากมักนำเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ และพระวีรกรรมของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช มาเรียบเรียงเป็นบทประกอบการแสดง แสง สี เสียง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร วิดีทัศน์ และสังเกตการณ์ในเบื้องต้น พบว่า จังหวัดที่มีการจัดแสดงประกอบ แสง สี เสียง เช่น จังหวัดตาก จันทบุรี พระนครศรีอยุธยา เป็นต้น รวมถึงกรุงเทพมหานครอีกด้วย ซึ่งในกรุงเทพมหานครนี้มีการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในทุกปี ได้แก่ บริเวณพระราชวังเดิมและวงเวียนใหญ่

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการทำวิจัยเรื่อง การแสดงในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ บริเวณวงเวียนใหญ่ฝั่งธนบุรี เนื่องจาก การแสดงที่พบในงาน

เทิดพระเกียรติบริเวณวงเวียนใหญ่ มีการแสดงที่หลากหลาย และการแสดงเหล่านั้นมีความเกี่ยวข้องกับพระเจ้านครบาลสิมหาราช เช่น ในการแสดงเชิดสิงโต หรือ จั้วโดยอุปรากรจีน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเนื่องจากพระราชประวัติของพระองค์ท่านมีเชื้อสายจากพระบิดาเป็นชนชาติจีน จึงทำให้มีการแสดงนี้เกิดขึ้นเพื่อเทิดพระเกียรติพระองค์ท่าน หรือ การแสดงลีลามวยไทย พระองค์ทรงมีพระปรีชาสามารถในเรื่องการรบ ออกศึกสงคราม และพระองค์ทรงโปรดในการต่อสู้ อีกทั้งยังมีการแสดงวงดนตรีลูกทุ่ง การแสดงของนักเรียนจากโรงเรียนต่าง ๆ ซึ่งในแต่ละปีก็จะแตกต่างกันไปเป็นต้น และเนื่องจากปีพ.ศ. 2561 เป็นปีที่ครบวาระ 250 ปี แห่งการสถาปนากรุงธนบุรี การแสดงจึงมีอย่างหลากหลาย อีกทั้งมีการจัดการแสดงแสง สี เสียง เป็นครั้งแรก ซึ่งจะเล่าเรื่องราวพระราชประวัติในการกอบกู้เอกราชของพระองค์ ทำให้การแสดงเป็นที่สนใจต่อประชาชนและนักท่องเที่ยว เปรียบเสมือนเป็นการรวบรวมเรื่องราวของพระองค์ท่านผ่านออกสู่การแสดง อีกทั้งเป็นการเทิดพระเกียรติและทำให้ประชาชนเกิดความเคารพและศรัทธาจึงเกิดการร่วมมือกันจัดงานเทิดพระเกียรติพระเจ้านครบาลสิมหาราช ฯ เป็นงานประจำปีในฝั่งธนบุรีมาทุก ๆ ปี ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นการแสดงออกถึงความจงรักภักดี และสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณต่อสมเด็จพระเจ้านครบาลสิมหาราช และเป็นการสืบสานอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชาวฝั่งธนบุรีต่อไป ทั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบของการแสดงที่จัดขึ้นในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้านครบาลสิมหาราช เพื่อบันทึกเป็นองค์ความรู้ และตระหนักถึงความสำคัญในการนำไปพัฒนาเพื่อเกิดประโยชน์ในด้านของการอนุรักษ์ เผยแพร่ ให้กับผู้ที่มีความสนใจต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบการแสดงในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้านครบาลสิมหาราช

1.3 ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

ผู้วิจัยจะทำการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้านครบาลสิมหาราช ณ วงเวียนใหญ่ ฝั่งธนบุรี ในปี พ.ศ. 2561

1.4 วิธีการดำเนินวิจัย

การศึกษาวิจัยการแสดงในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้านครบาลสิมหาราชผู้วิจัยมีขั้นตอนในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำเสนอ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากผลงานวิทยานิพนธ์ หนังสือ และวารสารต่าง ๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวกับ การวิจัยในครั้งนี้ จากแหล่งข้อมูลดังนี้

- 1.1 สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 1.2 หอสมุดแห่งชาติ
- 1.3 มูลนิธิสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
- 1.4 ห้องสมุดคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

- คุณอนันต์ เทียรเดช ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดทองเพลง สำนักงานเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร
- คุณนิรัตน์ เล็กสรารุช ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเศวตฉัตร สำนักงานเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร
- คุณสุวิชา พระโคตร ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสุทธาราม สำนักงานเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร
- คุณอัญชลี พุ่มศรี เจ้าหน้าที่งานปกครอง ฝ่ายปกครอง สำนักงานเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร
- อาจารย์โชคอนันต์ อังสกุลอารมณ์ ประธาน คณะ 28 ธันวาคมตากสินมหาราช
- นาวาโท อาวุธ หล้าเพชร เจ้าหน้าที่มูลนิธิสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

3. ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากสื่อออนไลน์

- สำนักข่าวเจ้าพระยา, ความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ [ออนไลน์], 18 ตุลาคม 2561. แหล่งที่มาของข้อมูล <http://www.chaoprayanews.com/2013/04/12/ความสำคัญของสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์>
- natchapon123425, ประวัติศาสตร์กรุงธนบุรี [ออนไลน์], 21 ตุลาคม 2561. แหล่งที่มาของข้อมูล <https://sites.google.com/site/natchapon123425/prawatisastrkrungthnburi>
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรทัย ก๊กผล, โครงสร้างกรุงเทพมหานคร [ออนไลน์], 18 ตุลาคม 2561. แหล่งที่มาของข้อมูล <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=โครงสร้างของกรุงเทพมหานคร>
- พระราชวังเดิม, ประวัติพระราชวังเดิม [ออนไลน์], 1 พฤษภาคม 2563, แหล่งที่มาของข้อมูล http://www.wangdermpalace.org/index_th.html
- วิกิพีเดีย, รายชื่อเขตของกรุงเทพมหานคร [ออนไลน์], 12 พฤศจิกายน 2561, แหล่งที่มาของข้อมูล https://th.wikipedia.org/wiki/รายชื่อเขตของกรุงเทพมหานคร#cite_note-22

- กฤษณา หงษ์อุเทน, อนุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วงเวียนใหญ่ ธนบุรี [ออนไลน์], 30 ตุลาคม 2561, แหล่งที่มาของข้อมูล

<https://mgronline.com/celebonline/detail/9560000003475>

- มุลนิธิสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช, ประวัติมูลนิธิสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช [ออนไลน์], 4 เมษายน 2563, แหล่งที่มาของข้อมูล

<https://www.facebook.com/navyonn/photos/a.1357668107631007/2749013601829777/?type=3&theater>

3. ใช้เครื่องมือช่วยในการเก็บข้อมูล เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ สังเกตการณ์และจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรจากการสัมภาษณ์

4. สังเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้ นำข้อมูลมาเรียบเรียงและนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของการพรรณนา นำเสนอเป็นผลงานการวิจัย 5 บทดังนี้

บทที่ 1 บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของประเด็นปัญหา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 พระราชประวัติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และการกอบกู้อิสรภาพให้แก่บ้านเมือง

2.1.1 พระราชกรณียกิจเมื่อขึ้นครองราชย์

2.1.2 การขยายราชอาณาจักร

2.1.3 การฟื้นฟูบ้านเมือง และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ

2.1.4 ปลายรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

2.2 พระอัจฉริยภาพทางทหาร

2.3 พระราชวังเดิม

2.4 กรุงธนบุรีในปัจจุบัน (เขตธนบุรี)

2.5 ประวัติมูลนิธิสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

2.6 การจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วงเวียนใหญ่ ฝั่งธนบุรี

2.6.1 ก่อน พ.ศ.2561

2.6.2 ปัจจุบัน พ.ศ. 2561

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.8.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการแสดงเทิดพระเกียรติ

2.9 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย

3.1 แผนการดำเนินงานวิจัย

3.2 แหล่งข้อมูล

3.3 การสำรวจเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 สำรวจข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

3.3.2 สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการสัมภาษณ์

3.3.3 สำรวจข้อมูลจากการสังเกตการณ์

3.3.4 สำรวจข้อมูลจากสื่อออนไลน์

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 บทวิเคราะห์

4.1 ความหมายการแสดงเทิดพระเกียรติ

4.2 การเทิดพระเกียรติพระมหากษัตริย์ในต่างประเทศ

4.3 ตัวอย่างการแสดงเทิดพระเกียรติพระมหากษัตริย์ไทย

4.3.1 พ่อขุนรามคำแหงมหาราช

4.3.2 สมเด็จพระนเรศวรมหาราช

4.3.3 สมเด็จพระนารายณ์มหาราช

4.4 ความสำคัญของสมเด็จพระเจ้าตากสินกับการแสดงเทิดพระเกียรติ

4.5 การแสดงเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในจังหวัดต่าง ๆ

4.5.1 จังหวัดตาก

4.5.2 จังหวัดจันทบุรี

4.5.3 จังหวัดระยอง

4.5.4 จังหวัดชลบุรี

4.5.5 จังหวัดพิษณุโลก

4.5.6 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4.5.7 จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.6 โครงการ 250 ปีตามรอยยกพลขึ้นบก สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

4.7 งานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช วงเวียนใหญ่ ธนบุรี

4.7.1 แนวคิดในการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

4.7.2 บริบททั่วไปในการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช วงเวียนใหญ่

4.7.3 รูปแบบการแสดงในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช วงเวียนใหญ่ ประจำปี 2561

4.7.3.1 รูปแบบการแสดงละคร

4.7.3.2 รูปแบบการแสดงเบ็ดเตล็ด

4.7.3.2.1 มหรสพจีน

4.7.3.2.2 มหรสพไทย

4.7.3.3 รูปแบบการแสดงดนตรีขับร้องประกอบการแสดง

4.8 วิเคราะห์การแสดงเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจากแนวคิดทฤษฎี

บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

5.2 ข้อเสนอแนะ

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

ประวัติผู้วิจัย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้องค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ทางด้านพระราชประวัติของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช รวมไปถึงองค์ความรู้ในด้านประวัติของการแสดงต่าง ๆ เป็นต้น

2. ได้รูปแบบของการแสดงที่หลากหลาย และสามารถนำไปเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์และพัฒนาการแสดงในโอกาสต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการแสดงในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช สังกัดสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร ฝั่งธนบุรี ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลทาง หนังสือ อินเทอร์เน็ต และเอกสารที่มีความเกี่ยวข้อง นำเสนอสาระสำคัญโดยผู้วิจัยได้แบ่งข้อมูลในการค้นคว้า

- 2.1 พระราชประวัติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และการกอบกู้อิสรภาพให้แก่บ้านเมือง
 - 2.1.1 พระราชกรณียกิจเมื่อขึ้นครองราชย์
 - 2.1.2 การขยายราชอาณาจักร
 - 2.1.3 การฟื้นฟูบ้านเมือง และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ
 - 2.1.4 ปลายรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
- 2.2 พระอัจฉริยภาพทางทหาร
- 2.3 พระราชวังเดิม
- 2.4 กรุงธนบุรีในปัจจุบัน (เขตธนบุรี)
- 2.5 ประวัตินิคมุขสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
- 2.6 การแสดงงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วงเวียนใหญ่ ฝั่งธนบุรี
 - 2.6.1 ก่อน พ.ศ.2561
 - 2.6.2 ปัจจุบัน พ.ศ. 2561
- 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 2.7.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการแสดงเทิดพระเกียรติ
- 2.8 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การเทิดพระเกียรติ

การเทิดพระเกียรติ คือ การเทิดทูนพระมหากษัตริย์ไทยหลายพระองค์ที่ทำคุณให้แก่แผ่นดิน ซึ่งก่อนที่ประเทศไทยจะเป็นปึกแผ่นและร่มเย็นมาจนถึงทุกวันนี้ ต้องฝ่าฝืนอุปสรรคต่าง ๆ มากมาย ทั้งการถูกรุกราน ภัยสงคราม ความล้าหลัง การถูกล่าอาณานิคม แต่ด้วยพระปรีชาสามารถของพระมหากษัตริย์ไทย จึงทำให้ประเทศไทยนั้นฝ่าฝืนอุปสรรคนานานับประการมาได้และด้วยพระราชอัจฉริยภาพประเทศไทยจึงเจริญรุ่งเรืองมาจนถึงทุกวันนี้ได้

ความสำคัญของการเทิดพระเกียรติ

สำนักข่าวเจ้าพระยา ได้กล่าวในบทความถึงความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ไทยไว้ว่า ชาติไทยของเรามีการวิวัฒนาการมาตั้งแต่เริ่มรวมชาติรวมแผ่นดิน ก่อร่างสร้างเมืองตั้งแต่อดีต จนมาเป็นประเทศชาติทุกวันนี้ก็เพราะสถาบันพระมหากษัตริย์สถาบันพระมหากษัตริย์ยังเป็นสถาบันที่อยู่ในหัวใจของประชาชน เป็นสถาบันที่เคารพ สักการะเหนือเกล้าเหนือกระหม่อมของปวงชนชาวไทยทุกๆ คน ในสมัยสุโขทัยสถาบันพระมหากษัตริย์เปรียบเสมือนพ่อของประชาชนฐานะของพระองค์ เป็นพ่อขุน มีความใกล้ชิดประชาชน พ่อเข้าสู่สมัยกรุงศรีอยุธยาฐานะของสถาบันพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นสมมุติเทพหรือเป็นเทวดาโดยสมมุติและทรงมีพระราชอำนาจในการปกครองทรง เป็นองค์อธิปัตย์สูงสุดในการปกครองบ้านเมือง ทรงปกครองบ้านเมืองด้วยหลักธรรมะ โดยมีทศพิธราชธรรม และธรรมะหลักสำคัญต่างๆ ในการปกครองจนทำให้ไพร่ฟ้าประชาราษฎร์อยู่เย็นเป็นสุข ทรงครองราชย์ป้อมเมือง ทำนุบำรุงบ้านเมือง ศาสนา และสังคมมาจนถึงทุกวันนี้ แม้ว่าประเทศไทยจะมีรูปการปกครองระบอบประชาธิปไตย พระราชอำนาจของสถาบันพระมหากษัตริย์ก็มีทรงเสื่อมถอย แต่สถาบันพระมหากษัตริย์กลับเป็นที่เคารพสักการะจากประชาชนมากเช่นเดิมไม่มีเปลี่ยนแปลง¹

อาจกล่าวได้ว่า สถาบันพระมหากษัตริย์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นเสมือนศูนย์รวมใจอันยิ่งใหญ่ที่ดำรงอยู่คู่ประชาชน และสังคมไทยมาอย่างยาวนาน ในการเทิดพระเกียรตินั้นเป็นการระลึกถึงองค์พระมหากษัตริย์ที่ทำคุณงามความดีให้แก่แผ่นดิน และเป็นแบบอย่างให้แก่ประชาชนที่ **สามารถรักษาความมั่นคง และความเจริญให้เกิดแก่ประเทศชาติให้บรรลุเป้าหมายอันสูงสุดสืบไป**

อีกหนึ่งพระมหากษัตริย์ไทยที่ทรงสร้างคุณงามความดี ทรงกอบกู้เอกราชของสยามประเทศมาได้อีกครั้งหลังจากที่เสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 คือ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช พระองค์ทรงใช้เวลาเพียง 3 ปี ในการกอบกู้เอกราชและรวบรวมชนชาวไทยให้เป็นปึกแผ่นได้ดังเดิม โดยสาเหตุสำคัญที่พระเจ้าตากสินมหาราชประสบความสำเร็จในการกอบกู้เอกราชหรือการรวบรวมคนไทยได้ อย่างแน่นอนเช่นนั้น ก็เป็นเหตุผลมาจากพระปรีชาสามารถในการรบ การมัดใจคน และการสร้างระเบียบวินัยหรือ ความกล้าหาญให้แก่ทหารของพระองค์ แต่หลังจากที่กรุงธนบุรีถูกสถาปนาขึ้นเป็นราชธานีแล้ว ไทยก็ยังคงต้องร่วมสู้รบกับพม่าอีกถึง 9 ครั้ง เพื่อปกป้องอาณาจักรไทย แต่ในทุกครั้งพระเจ้าตากสินยังทรงสามารถป้องกันบ้านเมืองให้ปลอดภัยไว้ได้โดยสำเร็จ

¹ สำนักข่าวเจ้าพระยา, ความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ [ออนไลน์], 18 ตุลาคม 2561. แหล่งที่มาของข้อมูล <http://www.chaoprayanews.com/2013/04/12/ความสำคัญของสำคัญของสถาบันพระม/>

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เป็นพระมหากษัตริย์พระองค์เดียวในสมัยธนบุรี และทรงได้รับการยกย่องเป็น “มหาราช” ซึ่งพระราชพงศาวดารได้มีการบันทึกวีรกรรมของพระองค์ในการกอบกู้เอกราชเมื่อครั้งเสียกรุงศรีอยุธยา (ครั้งที่ 2) ให้กับพม่า ตลอดจนพระปรีชาสามารถในการขจัดอริราชศัตรู รวบรวมอาณาจักรเป็นปึกแผ่น

2.1 พระราชประวัติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และการกอบกู้อิสรภาพให้แก่บ้านเมือง

มูลนิธิอนุรักษ์โบราณสถานพระราชวังเดิม ได้กล่าวเกี่ยวกับพระราชประวัติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ในหนังสือ สารานุกรมกรุงธนบุรี ไว้ว่า

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เสด็จพระราชสมภพ เมื่อ พ.ศ. 2277 ในแผ่นดินของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศแห่งกรุงศรีอยุธยา พระนามเดิมว่า “สิน” บิดาเป็นชาวจีนแซ่แต้ ที่อพยพเข้ามาเมืองไทย ชื่อ ขุนพิพัฒน์ (ไหฮอง-เชื้อชาติจีน) ซึ่งนักค้นคว้าในช่วงหลังได้พบว่า ไหฮองนั้น ที่จริงเป็นชื่ออำเภอหนึ่งในมณฑลแต้จิ๋ว และชื่อพระบิดาที่ปรากฏในหนังสือจีนที่เขียนขึ้นหลังราชวงศ์แมนจู ชื่อเซินย้ง จึงยังไม่มีชื่อสรุปที่แน่นอน ส่วนมารดา ชื่อ นางนกเอี้ยง เป็นคนไทย มีหลักฐานที่น่าเชื่อถือว่าก่อนเข้ารับราชการทรงเป็นพ่อค้าเกวียน ต่อมานายสินได้รับการศึกษาอบรมจนเมื่อเติบโตใหญ่ก็ได้เข้ารับราชการเป็นขุนนางในตำแหน่ง “เจ้าเมืองตาก”² และด้วยฝีมือการรบที่เข้มแข็ง สมชายชาติทหาร จึงทำให้พระองค์ถูกเกณฑ์กำลังมาช่วยรักษาเอกราชของกรุงศรีอยุธยาไว้ แต่ด้วยความท้อใจพระองค์จึงยกพรรคพวกรวมได้ประมาณ 500 คน ตีฝ่าวงล้อมของทหารพม่าออกไป และพระยาตากก็ได้ไปรวบรวมกำลังพลจากหัวเมืองในฝั่งทะเลตะวันออก พร้อมลงหลักปักฐานที่เมืองจันทบุรี เนื่องจากเห็นว่าเป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยข้าวปลาอาหาร หลังจากที่พระยาตากต่อเรือและสามารถรวบรวมกำลังผู้คนได้พร้อมจำนวนหนึ่งแล้ว พระยาตากก็ตัดสินใจเคลื่อนทัพเรือเพื่อมุ่งหน้าเข้าโจมตีกองทัพของพม่าที่ค่ายโพธิ์สามต้นทันที ในศึกครั้งนั้น พระยาตากก็ได้สังหารสุกี้พระนายกองจนตายในสนามรบ ทำให้ประเทศไทยสามารถกอบกู้เอกราชจากพม่าได้อีกครั้ง หลังจากที่พระยาตากสามารถกอบกู้เอกราชได้สำเร็จแล้ว เจ้านายและข้าราชการทั้งหลายก็พร้อมใจกันอัญเชิญให้พระยาตาก ขึ้นเป็นพระเจ้าแผ่นดินในฐานะที่พระองค์ทรงเป็นผู้กอบกู้เอกราชให้แก่แผ่นดิน โดยทรงพระนามว่า “สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 4” อย่างไรก็ตาม ประชาชนทั่วไปก็ยังนิยมเรียกพระมหากษัตริย์พระองค์นี้ว่า “พระเจ้าตากสิน หรือพระเจ้ากรุงธนบุรี” เสียมากกว่า หลังจากที่กอบกู้เอกราชให้แก่

² มูลนิธิอนุรักษ์โบราณสถานพระราชวังเดิม, พระราชประวัติพระเจ้าตาก, บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิง จำกัด, 2543, หน้า164.

ประเทศไทยได้แล้วพระเจ้าตากสินมหาราชก็ทรงเห็นว่า สภาพของกรุงศรีอยุธยาในครานั้นเสื่อมโทรมลงไปจากเดิมมาก เนื่องด้วยเพราะถูกทหารพม่าทำลายบ้านเมืองอย่างเสียหายด้วยวิธีการรบแบบกองโจร อีกทั้งยังเห็นว่า กรุงศรีอยุธยานั้นมีอาณาเขตที่กว้างใหญ่เกินกว่าที่กำลังของตนจะสามารถรักษาไว้ได้ และตั้งอยู่ห่างจากปากน้ำมากทำให้ไม่เหมาะต่อการค้าทางทะเล และสิ่งสำคัญประการสุดท้ายก็คือ เหตุผลที่ข้าศึกล่วงรู้ถึงภูมิประเทศของไทยเป็นอย่างดี ทำให้ฝ่ายไทยอาจเสียเปรียบด้านการถูกโจมตีได้ ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ทำให้พระเจ้าตากสินตักสินใจที่จะย้ายราชธานีไปตั้งอยู่ที่กรุงธนบุรีแทน เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2311 และสถาปนากฎธนบุรีเป็นราชธานี ทรงเห็นถึงข้อดีหลาย ๆ ประการ ดังต่อไปนี้

1. กรุงธนบุรีเป็นเมืองขนาดเล็ก สามารถดูแลควบคุมได้อย่างทั่วถึง³
2. กรุงธนบุรีตั้งอยู่ปากแม่น้ำเจ้าพระยา ทำให้สะดวกต่อการติดต่อค้าขาย
3. กรุงธนบุรีมีช่องทางในการหลบหนีได้ง่ายกว่า ในกรณีที่ถูกข้าศึกโจมตีจนไม่อาจรับมือได้ ก็สามารถย้ายฐานที่ตั้งไปอยู่ที่จันทบุรีได้
4. กรุงธนบุรีมีป้อมปราการที่แข็งแรงซึ่งเคยก่อสร้างไว้ตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา

2.1.1 พระราชกรณียกิจเมื่อขึ้นครองราชย์

นอกจากการกู้ชาติก่อนการครองราชย์แล้ว ตลอดระยะเวลา 15 ปี ในสมัยของพระองค์ เป็นระยะเวลาที่ชาติบ้านเมืองเพิ่งได้รับอิสรภาพจากพม่า สภาพจิตใจของประชาราษฎร์ยังกระสับกระส่าย ประกอบกับสภาพบ้านเมืองที่ถูกข้าศึกเผาผลาญทำลายปรากฏให้เห็นอยู่ทั่วไป ก็ยิ่งทำให้ประชาราษฎร์เกิดความเศร้าโศกสะเทือนใจเป็นอย่างมาก อีกทั้งความรุ่งเรืองในอดีตนั้นยังคงจาร์ึกไว้อยู่ในความทรงจำ คอยเป็นที่เปรียบเทียบอยู่ทุกเมื่อ สภาพจิตใจประชาราษฎร์ ณ ตอนนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้มีผู้ปกครองคอยสร้างเสริมบำรุงขวัญอย่างรวดเร็ว สภาพเศรษฐกิจก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องทำการฟื้นฟูอย่างรวดเร็วทันที เพราะประชาชนต่างประสบกับสภาพบ้านแตกสาแหรกขาด ข้าศึกศัตรูก็คอยหาโอกาสสุกรานเนื่องจากเห็นว่าไทยนั้นกำลังเปลี่ยนแปลงแผ่นดิน และยังไม่มีฟื้นตัวจากความบอบช้ำจากเหตุสงครามครั้งกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่า เมื่อ พ.ศ. 2310 อีกทั้งภายในประเทศก็ยิ่งเกิดความแตกแยกจากกันอีก สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจึงทรงสร้างชาติบ้านเมืองให้เป็นปึกแผ่น ทรงปราบปรามชาวไทยที่แบ่งเป็นก๊กต่าง ๆ และการปราบปรามหัวเมืองที่กระด้างกระเดื่อง ตั้งแต่ขับไล่ทัพสุกี้แม่ทัพพม่าไปจากแผ่นดินไทย และย้ายเมืองหลวงมายังกรุงธนบุรีแล้ว

³ natchapon123425, ประวัติศาสตร์กรุงธนบุรี[ออนไลน์], 21 ตุลาคม 2561. แหล่งที่มาของข้อมูล <https://sites.google.com/site/natchapon123425/prawatisastr-krungthnburi>

การปราบปรามก๊กต่าง ๆ

ชาวไทยยังคงแตกแยกเป็นก๊กต่าง ๆ ถึง 5 ก๊ก คือ

1. ชุมนุมเจ้าพิมาย
2. ชุมนุมเจ้าพระฝาง
3. ชุมนุมเจ้าพระยาพิษณุโลก
4. ชุมนุมเจ้านครศรีธรรมราช
5. ชุมนุมเจ้าตาก หรือพระยาตาก (สิน)

โดยกลุ่มชุมนุมเจ้าตากหรือพระยาตาก(สิน)ถือเป็นกลุ่มชุมนุมที่สำคัญ ที่ทำให้ประเทศไทยสามารถกอบกู้เอกราชกลับคืนมาจากพม่าได้ โดยพระยาตากใช้เวลาในการเรียกร้องเอกราชคืนมาเพียง 7 เดือน เท่ากับว่าประเทศไทยตกเป็นเมืองขึ้นของพม่ายังไม่ทันข้ามปี

นิติ เอี้ยวศรีวงศ์⁴ ได้กล่าวเกี่ยวกับการสร้างชาติบ้านเมืองให้เป็นปึกแผ่น ของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ไว้ว่า

พ.ศ. 2311 ทรงไปปราบปรามกรมหมื่นเทพพิพิธได้ แล้วสำเร็จโทษกรมหมื่นเทพพิพิธด้วยท่อนจันทน์ตามราชประเพณี

พ.ศ. 2312 โปรดให้ทัพบุกออกไปจัดรวมเมืองนครศรีธรรมราช แต่ทัพนครศรีธรรมราชต่อสู้ป้องกันเป็นสามารถยับยั้งทัพกรุงธนบุรีไว้ได้ พระเจ้าตากจึงโปรดให้กองทัพยกมาเพิ่ม และพระองค์เองเสด็จนำกองทัพเรือจู่โจมเข้ายึดเมืองนครศรีธรรมราชไว้ได้ก่อนกองทัพบุก แต่เจ้านครหนีไปเมืองเทพา ตานี แต่ในที่สุดพระยาตานีก็จับตัวส่งเจ้านครมาถวาย พระเจ้าตากทรงละเว้นโทษประหารเจ้านคร โปรดให้จำลงมากรุงเทพฯ ฯ ครั้งนั้นเมืองตานี เมืองไทรบุรีขอยอมรวมตัวเข้ามาเป็นชั้นทสิมาเดียวกัน

พ.ศ. 2313 โปรดให้ทัพบุก 2 ทัพยกไปตีเมืองสวางคบุรี ส่วนพระองค์เองยกทัพเรือเป็นทัพหลวงหนุนตามขึ้นไป ขณะนั้นเจ้าพระฝางตีเมืองพิษณุโลกแล้ว กองทัพทั้ง 2 ทัพจึงล้อมเข้าตีเมืองสวางคบุรี ส่วนทัพหลวงล้อมเข้าตีเมืองพิษณุโลก เจ้าพระฝางตีฝ่าวงล้อมของทัพบกไทยหนีรอดไปได้

⁴ นิติ เอี้ยวศรีวงศ์, สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช, (จัดพิมพ์เพื่อเผยแพร่และเป็นวิทยานุกรณาการเนื่องในโอกาส งานพระราชทานเพลิงศพ พลตรี สหวิทย์ ปัญญาสุข วันที่ 21 พฤษภาคม 2540), บริษัท กรุงสยามพริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด, 2540, หน้า 94-96.

การทำสงครามกับพม่า

ในสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ประเทศไทยต้องขับเขี้ยวการทำศึกสงครามกับพม่าอีกถึง 9 ครั้ง แต่แต่ละครั้งแสดงให้เห็นถึงพระปรีชาญาณด้านยุทธศาสตร์อย่างล้ำเลิศ ประกอบด้วยพระราชวินิจฉัยที่เด็ดเดี่ยวฉับไว ตัวอย่างสงคราม เช่น สงครามตีเมืองเชียงใหม่ ซึ่งในขณะนั้นอยู่ใต้อำนาจของพม่าสงครามรบพม่าที่บางแก้ว เมืองราชบุรี พ.ศ. 2317 เป็นต้น

2.1.2 การขยายราชอาณาจักร

เมื่อเหตุการณ์วุ่นวายภายในกรุงธนบุรีสงบเรียบร้อยแล้ว พระเจ้าตากสินมหาราชก็ทรงเริ่มคิดที่จะขยายอาณาเขตไปยังประเทศที่อยู่ใกล้เคียง ดังต่อไปนี้

การขยายราชอาณาจักรไปหลวงพระบางและเวียงจันทน์

พระเจ้าตากสินได้ยกทัพไปตีเมืองลาวถึง 2 ครั้ง คือ ปี พ.ศ.2319 ในศึกจำปาศักดิ์ และปี พ.ศ.2321 ในศึกเวียงจันทน์ ซึ่งผลของการทำสงครามทั้ง 2 ครั้ง ปรากฏว่าไทยเป็นฝ่ายได้รับชัยชนะโดยตลอด และได้ลาวเป็นประเทศราช ส่วนในครั้งที่ทำศึกเวียงจันทน์ สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกที่เป็นแม่ทัพไทยในขณะนั้น ก็ได้อัญเชิญพระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากร หรือพระแก้วมรกต และพระบาง กลับมาจากเวียงจันทน์เพื่อมาประดิษฐานอยู่ที่กรุงธนบุรีด้วย

การขยายราชอาณาจักรไปกัมพูชา

ไทยยกทัพไปตีกัมพูชาถึง 3 ครั้ง กล่าวคือ ครั้งแรกเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมกำลังเกิดการแย่งอำนาจกันเองในประเทศ พระเจ้ากรุงธนบุรีจึงโปรดให้พระยาอภัยภทรณฤทธิ์หรือทองด้วงและพระยาอนุชิตราชาหรือบุญมายกทัพไปปราบปราม แต่ก็ยังไม่สำเร็จ เพราะเขมรกำลังปล่อยข่าวลือว่าสมเด็จพระเจ้าตากสินเสด็จสวรรคต ทำให้พระยาอภัยภทรณฤทธิ์และพระยาอนุชิตราชารีบยกทัพกลับมาภายหลังไม่นานพระเจ้าตากสินก็โปรดให้ยกทัพไปโจมตีเขมรเป็นครั้งที่สอง และครั้งนี้ก็สามารถตีเขมรได้สำเร็จในปี พ.ศ. 2314 และได้เขมรกลับมาเป็นประเทศราชของไทย นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2323 พระเจ้าตากสินก็ได้โปรดให้ยกทัพไปปราบกบฏในเขมร แต่ยังไม่ทันจะสำเร็จก็ต้องยกทัพกลับมาไทย เพราะเกิดเหตุจลาจลในกรุงธนบุรีพอดี

ในการขยายอำนาจในสมัยกรุงธนบุรีทำให้อาณาเขตของประเทศไทยในสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสิน กินบริเวณกว้างขวางมากขึ้น คือ ทิศเหนือ ได้แก่ เมืองหลวงพระบาง เวียงจันทน์ ทิศตะวันออก ได้แก่ ลาว และเขมรฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง ยาวไปจนถึงดินแดนญวน ทิศใต้ ได้แก่ เมืองกัณฑ์ตัน ตรังกานู และไทรบุรี ทิศตะวันตก ได้แก่ เมืองมะละแหม่ง ทวาย และตะนาวศรี

2.1.3 การฟื้นฟูบ้านเมือง และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ

นิธิ เอียวศรีวงศ์ ได้กล่าวเกี่ยวกับการฟื้นฟูบ้านเมืองในสมัยของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ไว้ว่า

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงให้ความใส่ใจพระราชหฤทัย และทรงพัฒนาในหลากหลายด้าน

1.) ด้านการปกครอง

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ในสมัยของพระองค์ยังคงใช้ระบบการปกครองแบบกรุงศรีอยุธยา ในด้านกฎหมาย เมื่อครั้งกรุงแตกกฎหมายบ้านเมืองเกิดความกระจัดกระจายสูญหายไปมาก จึงโปรดให้ทำการสืบเสาะค้นหาทำการรวบรวมไว้ได้ประมาณ 1 ใน 10 และโปรดให้ชำระกฎหมายเหล่านั้นฉบับใดยังเหมาะแก่กาลสมัยก็โปรดให้คงไว้ ฉบับใดไม่เหมาะก็โปรดให้แก้ไขเพิ่มเติมก็มี ยกเลิกไปก็มี ตราขึ้นมาใหม่ก็มี และมักเป็นการแก้ไขเพื่อให้ราษฎรได้รับผลประโยชน์มากขึ้น เช่น โปรดให้แก้กฎหมายว่าด้วยการพนัน ให้อำนาจการตัดสินลงโทษขึ้นกับศาลแทนนายตราสิทธิขาด และยังห้ามนายตราขายบ่อนออกเงินทดลองให้ผู้เล่น เกาะกุมผูกมัดจับจองผู้เล่น กฎหมายพิกิตภาษีอากรเกือบไม่มี เพราะผลประโยชน์แผ่นดินได้จากการค้าสำเภามากพอแล้ว กฎหมายว่าด้วยการผูกช่องล้อมวง ก็ยังไม่ตรารื้อขึ้น เปิดโอกาสให้ราษฎรได้เฝ้าตามรายทาง โดยไม่ต้องมีพนักงานตำรวจ แม่นเป็นคอยยิงราษฎร ซึ่งแม้แต่ชาวต่างประเทศก็ยังชื่นชมในพระราชอัธยาศัยนี้

2.) ด้านเศรษฐกิจ

การเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 ทำให้เศรษฐกิจไทยเสียหายลงไปอย่างมาก เนื่องจากประชากรชาวไทยต้องบาดเจ็บล้มตายในสงครามกันไปหลายหมื่นคน ส่วนผู้รอดชีวิตที่เหลือก็ต้องอพยพหนีตายกันอย่างอดอยาก บางส่วนจำเป็นต้องใช้วิธีปล้นสะดมและฆ่าฟันกันเองเพื่อความอยู่รอด คนที่อ่อนแอกว่าก็พากันล้มตายเพราะขาดอาหาร หรือล้มตายเพราะเป็นโรคระบาด ในขณะที่ประชาชนบางส่วนก็หันไปพึ่งพระบารมีของพระเจ้ากรุงธนบุรีเพื่อความอยู่รอด ซึ่งพระเจ้าตากสินก็ได้ทำหน้าที่ของกษัตริย์โดยการฟื้นฟูเศรษฐกิจด้วยวิธี ดังต่อไปนี้

1.) พระเจ้าตากสินทรงสละราชทรัพย์ส่วนพระองค์เพื่อนำไปแลกกับข้าวสารที่นำเข้ามาจากต่างชาติ และนำไปแจกจ่ายให้กับราษฎรที่ยากไร้ รวมถึงได้พยายามเร่งรัดการทำนาควบคู่ไปด้วย เพื่อให้ประชากรของพระองค์มีข้าวบริโภคเพียงพอ

2.) พระเจ้าตากสินทรงส่งเสริมให้เกิดการค้าขายกับต่างประเทศ ทั้งนี้ก็เพื่อหารายได้มาใช้ทำสงคราม และใช้บูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอาราม ซึ่งรายได้ที่เกี่ยวข้องกับการค้าขายต่างประเทศ ได้แก่ การเก็บภาษีเบิกร่อง หรือ ค่าปากเรือ ภาษีขาเข้า – ภาษีขาออก

3.) พระเจ้าตากสินทรงสนับสนุนให้เกิดนโยบายประหยัด โดยให้ประชากรใช้สิ่งของเครื่องอุปโภคบริโภคอย่างคุ้มค่ามากที่สุด

อย่างไรก็ตาม พระเจ้าตากสินก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจภายในประเทศได้อย่างสมบูรณ์ ทำให้ประชาชนโดยส่วนใหญ่ยังคงพบเจอกับปัญหาความอดอยากอยู่โดยตลอด ซึ่งน่าจะมีสาเหตุมาจากในรัชสมัยของพระองค์มีการทำสงครามอยู่บ่อยครั้ง ทำให้ราษฎรไม่มีเวลาในการทำมาหากิน อีกทั้งยังมีปัญหาของภัยธรรมชาติ ทำให้เกิดภาวะฝนแล้งยาวนาน ทำนาไม่ได้ผล และถูกหนุมานกัดกินข้าวในนาและยุ้งฉาง รวมไปถึงปัญหาเรื่องความไม่มั่นคง ทั้งเรื่องที่มีผู้คนยังคงกระจัดกระจายไปทั่วทุกสารทิศ เป็นผลให้ต่างชาติยังไม่กล้าเสี่ยงเข้ามาลงทุนในประเทศไทย เพราะเกรงว่าจะถูกยึดทรัพย์สินไปเป็นของหลวง ถึงกระนั้น พระเจ้าตากสินก็ยังคงพยายามส่งเสริมการค้าขายกับต่างประเทศให้มากขึ้น โดยการส่งเสริมการค้าต่อเรือพาณิชย์ อันเป็นผลให้มีช่องทางในการเก็บภาษีเข้าท้องพระคลัง ซึ่งมีเรือค้าขายจากเมืองจีนมาติดต่อกันอยู่บ่อยครั้ง

3.) ด้านคมนาคม

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ทรงยกเลิกความคิดแนวเก่าที่ว่าหากถนนหนทาง การคมนาคมมีมากแล้ว จะเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ข้าศึกศัตรูและพวกก่อนการจลาจล แต่ทรงเห็นประโยชน์ในด้านค้าขายมากกว่า ดังในฤดูฝนจะเห็นได้ว่าจากการศึกสงคราม ก็โปรดให้ตัดถนน และขุดคลอง จะเห็นได้ในถนนเก่า ๆ เขตธนบุรี ซึ่งมีอยู่หลายสาย ส่วนการขุดชำระคลองมักมีจุดประสงค์เบื้องต้นเพื่อประโยชน์ทางยุทธศาสตร์ เช่น คลองท่าข้ามจากนครศรีธรรมราชไปออกสู่ทะเล เป็นต้น

4.) ด้านนาฏดุริยางค์และวรรณกรรม

สมเด็จพระเจ้าตากสิน ฯ ทรงโปรดให้ฟื้นฟูอย่างเต็มที่ เพื่อสร้างบรรยากาศที่รื่นเริง ครึกครื้นเหมือนครั้งกรุงเก่า นับเป็นวิธีบำรุงขวัญที่กล้าตัวราษฎรที่สุด พระราชทานให้ประชาชนทั่วไปเปิดการฝึกสอนและออกโรงเล่นได้อย่างอิสระ เครื่องแต่งกายไม่ว่าจะเป็นเครื่องต้น เครื่องทรงก็แต่งกันได้ตามลักษณะเรื่อง สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงสนพระราชหฤทัยในกิจการด้านนี้มีใช้น้อย มักจะโปรดให้มีละคร การละเล่นอย่างมโหฬารในงานสมโภชอยู่เนือง ๆ เช่น งานสมโภชพระนครตอนต้นรัชกาล งานสมโภชพระแก้วมรกต เมื่อครั้งตีได้เมืองนครศรีธรรมราช สมเด็จพระเจ้าตากสิน ฯ คงจะทรงได้รับตัวละคร บทละครแบบเมืองนคร ฯ มาด้วย เพราะปรากฏในจดหมายเหตุความทรงจำของกรมหลวงนรินทรเทวีเกี่ยวกับเรื่องเจ้านครแก้วพระบรมเดชานุภาพ หนีไปพึ่งเจ้าเมืองจนะหรือเทพาแล้วถูกเจ้าเมืองจนะจับมาถวาย ความว่า “ พระฤทธิเทวาเจ้าเมืองรู้ว่า กองทัพยกติดตาม (มา) กลัวพระบารมี ส่งตัวเจ้านครกับพวกพ้องพงศ์พันธ์ ทั้งละครผู้หญิงเครื่องประดับ เงินทอง ราชทรัพย์

สิ่งของ ส่งมาถวายพร้อม เสด็จลงมาสมโภชพระบรมธาตุ มีละครผู้หญิงแล้วให้ตั้งแห่งสะพานสามวัน”⁵

ร้อยตำรวจเอกเฉลิม อยู่บำรุง หัวหน้าพรรคมวลชน ผู้ริเริ่มและประธานโครงการในการจัดทำหนังสือเกียรติยศ “กรุงธนบุรี” โดยหนังสือเล่มนี้ ได้มีการกล่าวถึง เรื่องวรรณคดีในสมัยกรุงธนบุรีไว้ว่า

วรรณคดีในสมัยกรุงธนบุรีเท่าที่พบ ในปัจจุบันพบเพียง 7 เรื่อง โดยมีผู้แต่งทั้งสิ้น 6 คน ดังนี้

1. สมเด็จพระเจ้าตากสิน ฯ ทรงพระราชนิพนธ์ทละครรวมเกียรติไว้ 4 ตอน คือ
 - ตอนพระมงกุฎ
 - ตอนหนุมานเกี่ยววานรินจนท้าวมาลีราชมา
 - ตอนท้าวมาลีราชพิพากษา จนทศกัณฐ์เข้าเมือง
 - ตอนทศกัณฐ์ตั้งพิธีทรายกรด , พระลักษมณ์ต้องหอกกบิลพัสดุ์ จนผูกผม

ทศกัณฐ์กับนางมณโฑ

2. ลิลิตรเพชรมงกุฎ ของหลวงสรวิชิต (หน)
3. อิเหนาคำฉันท์ ของหลวงสรวิชิต (หน)
4. โคลงยอพระเกียรติพระเจ้ากรุงธนบุรี ของ นายสวน มหาเดเล็ก
5. กฤษณาสอนน้องคำฉันท์ ของ พระยาราชาสุภาวดี พระภิกษุอิน
6. นิราศพระยามหานุภาพไปเมืองจีน (นิราศกวางตั้ง) ของพระยามหานุภาพ
7. เพลงยาวพระยามหานุภาพ 3 สำนวน ของพระยามหานุภาพ

วรรณคดีในสมัยกรุงธนบุรีนี้ ยังคงได้รับอิทธิพลจากกรุงศรีอยุธยาอยู่ เนื่องจากผู้แต่งนั้นล้วนแต่เป็นผู้ที่มีชีวิตอยู่ในสมัยกรุงศรีอยุธยามาก่อน และเป็นบุคคลในระดับสูง ในกลุ่มผู้สร้างสรรค์วรรณคดี คือ กษัตริย์ ขุนนาง และพระ ทั้งสิ้น อิทธิพลวรรณคดีสมัยอยุธยาจึงครอบคลุมอยู่ในรูปแบบของคำประพันธ์ เช่น กาพย์ กลอน โคลง ฉันท์และร่าย และเนื้อเรื่องที่น่าสนใจก็ยังคงเป็นเรื่องราวที่เคยมีมาแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เช่น รามเกียรติ์ อิเหนา เป็นต้น ส่วนเนื้อเรื่องที่เกิดขึ้นใหม่มีเพียง โคลง

⁵ กรมศิลปากร, **จดหมายเหตุความทรงจำของกรมหลวงนรินทรเทวี และพระราชวิจารณ์ใน**

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, (พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงทิพยรัตนกิริฎกุลินี วันที่ 26 ตุลาคม 2501), หน้า 4

ยอพระเกียรติ ฯ นิราศ และเพลงยาวของพระยามหานุภาพ แต่ก็ยังอาศัยรูปแบบดั้งเดิม คือ โคลงสี่สุภาพ และกลอนนิราศ⁶

5.) ด้านการช่าง

สมเด็จพระเจ้าตากสินทรงโปรดให้รวบรวมช่างฝีมือ และให้ฝึกงานช่างทุกแผนกเท่าที่มีครูสอน เช่น ช่างต่อเรือ ช่างก่อสร้าง ช่างรัก ช่างประดับ ช่างเขียน เป็นต้น แต่นับว่าช่างต่อเรือได้รับความนิยมนมากที่สุด เพราะเป็นยุคที่มีการต่อเรือรบ และเรือสำเภาค้าขายเป็นจำนวนมาก ช่างสมัยธนบุรีนี้อาจจะไม่มีเวลาสร้างผลงานดีเด่นเฉพาะสมัย แต่ก็ถือว่าเป็นผู้สืบทอดศิลปกรรมแบบอยุธยาไปสู่แบบรัตนโกสินทร์ ผลงานที่ปรากฏมาจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ บานประตูประดับมุกที่พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม และพระมณฑปด้านเหนือ ตู้ประติรูปประดับมุกในพระมณฑป และในหอพระมณฑปพระประธานในพระอุโบสถวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ และภาพเขียนฝาผนังในพระที่นั่งพุทไธสวรรย์ เป็นต้น

6.) ด้านการศึกษา

สมัยธนบุรีนั้นวัดเป็นแหล่งที่ให้การศึกษา จึงโปรดให้บำรุงการศึกษาตามวัดต่าง ๆ นอกจากนี้ยังโปรดให้ตั้งหอหนังสือหลวงขึ้นเช่นเดียวกับสมัยอยุธยา ซึ่งคงจะเทียบได้กับหอพระสมุด ในระยะหลัง ส่วนตำรับตำราที่กระจัดกระจายไปครั้งเมื่อกรุงแตกนั้น ก็โปรดให้สืบเสาะหามาเป็นแบบจำลองไว้เป็นแบบฉบับ สำหรับผู้สนใจอาศัยคัดลอกกันต่อ ๆ ไป และที่แต่งใหม่ก็มี

7.) ด้านศาสนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การเสียดังศรีอยุธยาครั้งที่ 2 ทำให้พระพุทธศาสนาในช่วงยุคสมัยนั้นตกต่ำไปเป็นอย่างมาก หลังจากที่พระเจ้าตากสินขึ้นครองราชย์ พระองค์จึงทรงตั้งพระราชหฤทัยที่จะฟื้นฟูพระพุทธศาสนาให้กลับมามีคั้งอีกครั้ง โดยสามารถสรุปพระราชภารกิจทางด้านศาสนา ได้ดังต่อไปนี้

1. พระเจ้าตากสินทรงนิมนต์พระภิกษุสงฆ์ที่ไปอาศัยอยู่ตามสถานที่ต่าง ๆ ให้กลับมาประชุมร่วมกันที่วัดบางหว้าใหญ่ หรือ วัดระฆังโฆสิตาราม จากนั้นจึงแต่งตั้งเจ้าอาวาสวัดประดู่ให้ขึ้นเป็นพระสังฆราช อีกทั้งยังจัดตั้งพระราชอาคันตุกะให้ทำหน้าที่ปกครองดูแลพระอารามต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงธนบุรีด้วย

2. ครั้งที่พระเจ้าตากสินเสด็จไปปราบชุมนุมของเจ้านครศรีธรรมราช พระองค์ได้เสด็จไปบำเพ็ญพระราชกุศลที่พระอารามในวัดพระศรีมหาธาตุ เมืองนครศรีธรรมราชด้วย จากนั้นก็

⁶ มปก, กรุงธนบุรี, บวรสารการพิมพ์ จำกัด, 2541, หน้า 103.

ทรงอัญเชิญพระไตรปิฎกขึ้นมาประดิษฐานไว้ที่กรุงธนบุรี และสั่งให้มีการคัดลอกจารเอาไว้ทุกหมวดหมู่ ก่อนจะเชิญกลับไปประดิษฐานไว้ที่เมืองนครศรีธรรมราชตามเดิม

3. ครั้งที่พระเจ้าตากสินเสด็จเยี่ยมหัวเมืองเหนือ พระองค์ก็ทรงแต่งตั้งให้มีพระราชอาคันตุกะตามหัวเมืองต่าง ๆ และโปรดให้มีการรวบรวมพระไตรปิฎกทางหัวเมืองเหนือกลับมาสอบชำระที่กรุงธนบุรีด้วย จากนั้นจึงสั่งให้ส่งกลับไปใช้เป็นฉบับหลวงดังเดิม

4. พระเจ้าตากสินทรงอุปถัมภ์พระภิกษุ สามเณร และยังทรงบำเพ็ญพระราชกุศลทางศาสนาอยู่เสมอในทุกวันสำคัญทางศาสนา พระเจ้าตากสินทรงรับสั่งให้ปฏิสังขรณ์วัดหลายแห่ง เช่น วัดบางยี่เรือใต้ หรือ วัดอินทาราม อันเป็นพระอารามหลวง และโปรดให้ประดิษฐานพระอัฐิของสมเด็จพระพันปีหลวงกรมพระเทพามาตย์ไว้ที่นั่นด้วย นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. 2321 เมื่อครั้งที่สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกได้รับหน้าที่เป็นแม่ทัพไปตีเมืองเวียงจันทน์ ก็ได้มีการอัญเชิญพระแก้วมรกตมาประดิษฐานเอาไว้ที่กรุงธนบุรีด้วย⁷

2.1.4 ปลายรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

หลังจากที่พระเจ้าตากสินขึ้นครองราชย์มาได้เพียงไม่นาน ในช่วงปลายรัชกาลของพระองค์ ก็ปรากฏว่า สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ทรงมีพระอารมณ์และการแสดงออกที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ประวัติศาสตร์เล่าว่า พระเจ้าตากสิน ๆ ทรงหมกมุ่นอยู่แต่เฉพาะการนั่งวิปัสสนากรรมฐานเพียงเท่านั้น และเข้าพระทัยไปเองว่า พระองค์ทรงมีดวงตาเห็นธรรมและสำเร็จธรรมจนถึงขั้นโสดาบันแล้ว มากไปกว่านั้น พระเจ้าตากสิน ๆ ยังทรงบังคับให้พระสงฆ์ทั้งหลายมากราบไหว้บูชาพระองค์ และหากพระสงฆ์รูปใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งที่พระองค์ตรัสไว้ ก็จะมีโทษอย่างรุนแรง ทำให้สร้างความเดือดร้อนและจลาจลไปทั่วทั้งเมือง ทำให้พระยาสุรศักดิ์เห็นโอกาสและคิดก่อการกบฏขึ้นเพื่อตั้งตนเองเป็นใหญ่ อีกทั้งยังบังคับให้สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชออกผนวช แต่เมื่อสมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกทราบเรื่องราวในระหว่างที่ยกทัพไปตีเขมร ท่านจึงได้รับยกทัพกลับมาที่กรุงธนบุรีทันที และได้ปราบดาภิเษกตนเองขึ้นเป็นกษัตริย์พระองค์ใหม่แทนที่พระเจ้าตากสิน ๆ ในวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2325 ทรงพระนามว่า “พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก” นับเป็นเหตุการณ์ครั้งประวัติศาสตร์ของการสิ้นสุดกรุงธนบุรีนับแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

พระราชพงศาวดารส่วนใหญ่บันทึกว่า สมเด็จพระเจ้าตากสิน ๆ สวรรคตในวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2325 พระชนมพรรษาได้ 48 พรรษา รวมเวลาครองสิริราชสมบัติทั้งสิ้น 15 ปี เอกสาร

⁷ natchapon123425, ประวัติศาสตร์กรุงธนบุรี[ออนไลน์], 30 ตุลาคม 2561, แหล่งที่มาของข้อมูล <https://sites.google.com/site/natchapon123425/prawatisastr-krungthnบุรี>.

ที่ไม่ตรงกันก็มีปรากฏเช่นกัน เช่น จดหมายเหตุโหร ตรงกับวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2325 และประชุมพงศาวดารภาคที่ 39 ตรงกับวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2325⁸

อย่างไรก็ตาม ทุกวันนี้ประชาชนชาวไทยต่างรำลึกถึงสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในฐานะบูรพมหากษัตริย์ที่ทรงมีคุณูปการต่อประชากรชาวมุสลิม และประเทศชาติบ้านเมืองอย่างใหญ่หลวง ด้วยน้ำพระทัยที่เด็ดเดี่ยวกล้าหาญ ยิ่งด้วยพระปรีชาสามารถในการทำศึกสงครามกอบกู้เอกราชชาติไทย ได้สร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคงอีกครั้ง ข้าศึกต่างหวั่นเกรงในพระบรมเดชานุภาพ แม้แต่ชาวไทยต่างก็หวาดหวั่นเกรงในพระราชอาญาสิทธิ์ แต่ในขณะเดียวกันชาวไทยในยุคนั้น ย่อมจะรู้สึกเทิดทูลและเชื่อมั่นในสมเด็จพระเจ้าตากสิน ๆ เพราะพระองค์ทรงขับไล่ข้าศึก บำบัดทุกข์ และบำรุงสุขให้แก่ประชากรชาวมุสลิม ประกอบกับพระราชอัธยาศัยที่โปรดประทับใกล้ชิดกับชาวมุสลิม เพื่อสอดส่องทุกข์ สุขของชาวมุสลิมด้วยพระเนตรและพระกรรมของพระองค์เอง

ปัจจุบันทางราชการจึงกำหนดให้วันที่ 28 ธันวาคม ของทุกปีเป็นวันสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และให้มีการจัดรัฐพิธีถวายสักการะ ณ พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่วงเวียนใหญ่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2497 สืบเนื่องมาทุกปี และวันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2524 คณะรัฐมนตรีมีมติให้เทิดพระนามว่า สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

2.2 พระอัจฉริยภาพทางทหาร

ก่อนกรุงแตก เมื่อปี พ.ศ. 2308 พระเจ้ามังระกษัตริย์ส่งทัพมาตีกรุงศรีอยุธยา 2 ทาง ทัพที่มาจากทางเหนือตั้งทัพที่ปากน้ำประสบ ทัพที่มาจากทางใต้ตั้งที่ภูเขาทอง แม้เมื่อเข้าล้อมกรุงเสียดียงอาหารในกรุงยังบริบูรณ์ แต่พม่าก็ยังวางแผนตัดทางส่งเสบียงอาหารจากภายนอก เพื่อทำลายอยุธยาให้ล่มสลายจนไม่สามารถเป็นที่พึ่งให้แก่หัวเมืองขึ้นของพม่าได้อีกต่อไป

มีนักรบไทยท่านหนึ่งโดดเด่นขึ้น มีชื่อเสียงเลื่องลือ ท่านเป็นสามัญชนชาวไทย เชื้อสายจีน ทรงปัญญาเฉลียวฉลาด และมีความสามารถพิเศษด้านกฎหมาย รับราชการมีความชอบ จนได้รับพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ แต่งตั้งเป็นเจ้าเมืองตาก ตำแหน่งพระยาตาก เรียกขานกันโดยทั่วไปว่า พระยาตากสิน (สิน คือชื่อเดิมของท่าน) เมื่อได้ข่าวพม่ามาล้อมกรุงศรีอยุธยา พระยาตากสินได้นำทัพลงมาสมทบ เพื่อเสริมกำลังป้องกันกรุงศรีอยุธยา คุมไพร่พลอยู่ใกล้วัดป่าแก้ว หรือ วัดใหญ่

แม้พระยาตากจะมีฝีมือมากเพียงใดก็ไม่สามารถขับไล่กองทัพพม่าออกไปได้ สถานการณ์ภายในกองทัพเริ่มแย่งชิงขึ้นเรื่อย ๆ ข้าราชการและไพร่พล ต่างเริ่มละทิ้งหน้าที่ หนีเอาตัวรอดกันไกลาหล ความสับสนวุ่นวายเกิดขึ้นอยู่ทั่วไป พระยาตากเริ่มท้อใจกับความอ่อนแอของราชสำนัก พม่า

⁸ natchapon123425, ประวัติศาสตร์กรุงธนบุรี [ออนไลน์], 30 ตุลาคม 2561, แหล่งที่มาของข้อมูล <https://sites.google.com/site/natchapon123425/prawatisastr-krungthnburi>

ล้อมกรุงศรีอยุธยาอยู่ประมาณ 2 ปี พระยาตากซึ่งตั้งค่ายรักษาพระนครอยู่นอกกำแพงเมืองที่วัดพิชัย
 คาคการณไว้ว่ากรุงศรีอยุธยาต้องแตกเป็นแน่ เพราะกำลังหนุนของพม่านั้นใหญ่หลวงนัก พร้อมกับ
 กองทัพของพระยาตากขาดแคลนเสบียงอย่างหนัก ถ้าหากยังสู้รบต่อไปก็เท่ากับพาทหารไปตายโดยไร้
 ประโยชน์ พระยาตากจึงวางแผนตีฝ่าวงล้อมพม่าไปหาเสบียง กำลังคน และอาวุธยุทธโศปกรณ์เพื่อ
 กลับมากอบกู้กรุงศรีอยุธยา

วันเสาร์ เดือนยี่ ขึ้น 4 ค่ำ จ.ศ.1128 ตรงกับวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2309 พระยาตากได้รวบรวม
 กำลังพลทั้งไทย จีน ประมาณ 500 คน ตีฝ่าวงล้อมพม่ามุ่งไปยังหัวเมืองชายทะเลตะวันออกที่ยัง
 ปลอดภัยจากอิทธิพลพม่าและยังเป็นศูนย์กลางการติดต่อกับหัวเมืองสำคัญอื่น ๆ ของพระ
 ราชอาณาจักรด้วย เหมาะสมที่จะใช้เป็นฐานยุทธศาสตร์เพื่อนำกำลังทัพกลับมาออบกู้กรุงศรีอยุธยา

กระบวนการกอบกู้เอกราชจากอยุธยาสู่เมืองชายทะเลตะวันออก

เมื่อพระยาตากพาไพร่พลตีฝ่าวงล้อมพม่ามุ่งไปยังหัวเมืองชายทะเลด้านตะวันออก พม่ายึด
 กรุงศรีอยุธยาในวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2310 พม่าจุดไฟเผาเมืองจนวอดวายพระเจ้ามังระกษัตริย์พม่า
 มีพระบรมราชโองการให้ทำลายทุกอย่างให้ย่อยยับ แล้วจับพระเจ้าแผ่นดิน พระบรมวงศานุวงศ์ และ
 รวบรวมสมบัติทั้งหมดของอยุธยากลับไปพม่า

ชาวกรุงแตกแพร่ไปเมื่อพระยาตากอยู่ที่จังหวัดระยอง พระยาตากจึงประกาศปณิธานที่จะ
 ปั้นฟูพระพุทธศาสนาและกอบกู้กรุงศรีอยุธยาให้กลับมารุ่งเรืองดังเดิม บรรดานายทัพนายกองที่
 สามีกักดีร่วมเป็นร่วมตายกันอยู่ จึงพร้อมใจกันยกพระยาตากขึ้นเป็นผู้นำกระบวนการกอบกู้แผ่นดิน
 และเรียกพระยาตากว่า “เจ้าตาก” ตั้งแต่นั้นมา เจ้าตากจึงนำไพร่พลทั้งไทยและจีน เดินทางต่อไปยัง
 ฝั่งทะเลด้านตะวันออก รอเวลาที่จะกอบกู้แผ่นดินจากมือของพม่า

ทุกขั้นตอนของแผนกอบกู้กรุงศรีอยุธยาล้วนแสดงถึงพระอัจฉริยภาพในยุทธวิธีทางทหารทั้ง
 ทางบกและทางน้ำของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

จากอยุธยาสู่หัวเมืองชายทะเลด้านตะวันออก

พระยาตากพาไพร่พลตีฝ่าวงล้อมของทัพพม่าออกจากวัดพิชัยมุ่งตรงไปบ้านโพธิ์สังหาญ หรือ
 โพธิ์สาวหาญ รุ่งเช้าก็ต้องต่อสู้กับกองทัพพม่า ทหารไทยฆ่าฟันพม่าล้มตายแตกหนีเข้ากรุง พระยา
 ตากสินจึงนำทหารเดินทางต่อไป ตั้งพักอยู่บ้านพรานนก ให้พวกทหารได้ไปเที่ยวหาอาหารมาเลี้ยงกัน
 ขณะนั้นมีทหารพม่ากองหนึ่งเดินทางมาจากแขวงเมืองปราจีนบุรี จำนวนพลขี่ม้าราว 30 ทหารเดิน
 เท้าประมาณ 200 สวนทางมาพบทหารพระยาตากสินเที่ยวหาเสบียงอาหาร พม่าก็ไล่จับและติดตาม
 มายังบ้านพรานนก พระยาตากสินจึงให้ทหารแยกออกขุ่มสองทาง ตนเองขึ้นขี่ม้ากับทหาร 4 คน ควบ
 ตรงไปไล่จับฟันพม่าที่ขี่ม้าอยู่ข้างหน้า พม่าไม่ทันรู้ตัวและตกใจ ถอยกลับไปปะทะกับทหารเดินเท้า

ของตนเกิดการอลหม่าน ทหารไทยที่ชุมนุมอยู่สองข้างก็แยกเป็นปีกกาตีโอบพม่าสองข้าง ไล่ฟันพม่าล้ม ตายกระจัดกระจายไปสิ้น

ฝ่ายพวกราษฎรที่หลบหนีพม่าซ่อนเร้นอยู่ทางนี้ ครั้นเห็นพระยาตากสินมีชัยชนะก็ดีใจ ต่างพากันเข้ามาเป็นพรรคพวก พระยาตากสินจึงให้ราษฎรเหล่านี้กลับไปเกลี้ยกล่อมหัวหน้าชุมนุมมาอ่อน น้อมยอมเข้ากับพระยาตากสิน นำช้าง ม้า พาหนะมาเป็นกำลัง และเสปียงอาหารอีกด้วย นายช่องใหญ่ที่ต่อสู้ก็ถูกปราบปรามจนราบคาบจับได้พาหนะ ผู้คน ช้าง ม้า และศาสตราวุธเป็นจำนวนมาก แล้วพระยาตากสินจึงยกกองทัพไปทางนางเรียง เมืองนครนายก ผ่านด่านกบแจะ ข้ามลำน้ำปราจีนบุรี ไปตั้งพักอยู่ชายดงศรีมหาพฤฒาตามมา ข้างฝั่งตะวันออก พม่าที่ตั้งทัพอยู่ปากน้ำเจ้าโล้ได้ เมืองปราจีนบุรี พระยาตากสินก็นำทหารไล่ติดตามฆ่าฟันพม่าล้มตายลงอีกมาก ที่เหลือตายก็แตก กระจายกระจัดกระจายไปนับแต่นั้น พม่ามิได้ติดตามกองทัพพระยาตากสินอีกต่อไป

พระยาตากสินยกกองทัพผ่านเมืองฉะเชิงเทรา เมืองชลบุรี ที่นั่นนายนกเล็กเกลี้ยกล่อมให้ชาวบ้านกระด้างกระเดื่องแต่เมื่อพระยาตากไปถึงตัวนายนกเล็กตกใจยอมสวามิภักดิ์โดยดี จึงเดินทางต่อไปยังบ้านนาเกลือ แขวงเมืองบางละมุง เมื่อถึงเมืองระยอง เจ้าเมืองระยองซึ่งได้ยินในเกียรติศักดิ์ก็ ยอมอ่อนน้อม เชิญให้เข้าเมือง พระยาตากสินใช้เวลาไม่ถึงเดือนนับจากตีหักออกจากอยุธยา ก็ยึดเมือง ระยองเป็นที่มั่นได้ การเดินทางรวบรวมคนไทยได้ในลักษณะนี้ แสดงถึงศักยภาพของชุมนุมเจ้าตากที่ เหนือกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในการกอบกู้กรุงศรีอยุธยา

พระราชวิเทโศบายในการยึดจันทบุรี

จากระยะของพระยาตากเดินทางผ่านแกลงเข้าบางกระจะ มุ่งยึดจันทบุรีซึ่งเป็นเมืองใหญ่ เพื่อใช้ ดินแดนและผู้คนเป็นฐานกำลังฟื้นฟูขวัญและกำลังใจของไพร่พล เจ้าเมืองจันทบุรีไม่ยอมสวามิภักดิ์ เจ้า ตากจึงต้องใช้จิตวิทยายุทธแก่ไพร่พลนายทัพ นายกอง เพื่อต้องการรบให้ชนะถ่ายเดียว โดยสั่งให้บุ หน้อข้าวหน้อแกง หมายไปกินอาหารเมื่อเข้าในเมือง ติเมืองไม่ได้ก็ต้องอดตาย

รอถึงเวลาค่ำเจ้าตากจึงมอบหน้าที่ให้ทหารไทยจีนลอบเข้าไปอยู่ตามที่ตั้งให้คอยฟังสัญญาณ เข้าตีเมืองให้พร้อมกันมิให้ส่งเสียงจนกว่าพวกไหนเข้าเมืองได้จึงให้ให้ขึ้นให้พวกอื่นรู้พอได้ฤกษ์เวลา 3 นาฬิกา เจ้าตากก็ทรงขึ้นคอช้างพังศรีบุญชู ให้ยิงปืนสัญญาณบอกพวกทหารเข้าตีเมือง พร้อมกัน ส่วนเจ้าตากก็ขับช้างพระที่นั่ง

เข้าพังประตู ชาวเมืองซึ่งรักษาหน้าที่ก็ยิงปืนใหญ่น้อยระดมออกมา นายท้ายช้างเห็นลูกปืนชาวเมือง หนานัก เกรงจะมากถูกเจ้าตาก จึงเกี่ยวช้างพระที่นั่งให้ถอยออกมาเจ้าตากขัดพระทัยชักพระแสงหันมา จะฟันนายท้ายช้างทูลขอชีวิตไว้ แล้วไล่ช้างเข้าชนบานประตูเมืองพังลง พวกทหารก็รุกกันเข้าเมืองได้ พวกชาวเมืองต่างพากันละทิ้งหน้าที่หนีไป ส่วนพระยาจันทบุรีก็พาครอบครัว ลงเรือหนีไปยังบันทาย มาศ เจ้าตากตีเมืองจันทบุรีได้ ณ วันอาทิตย์ เดือน 7 แรม 3 ค่ำ จุลศักราช 1129 ปีกุน นพศก เพลา 3 ยามเศษ ตรงกับวันที่ 15 เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2310 หลังจากเสียกรุงแล้ว 2 เดือน

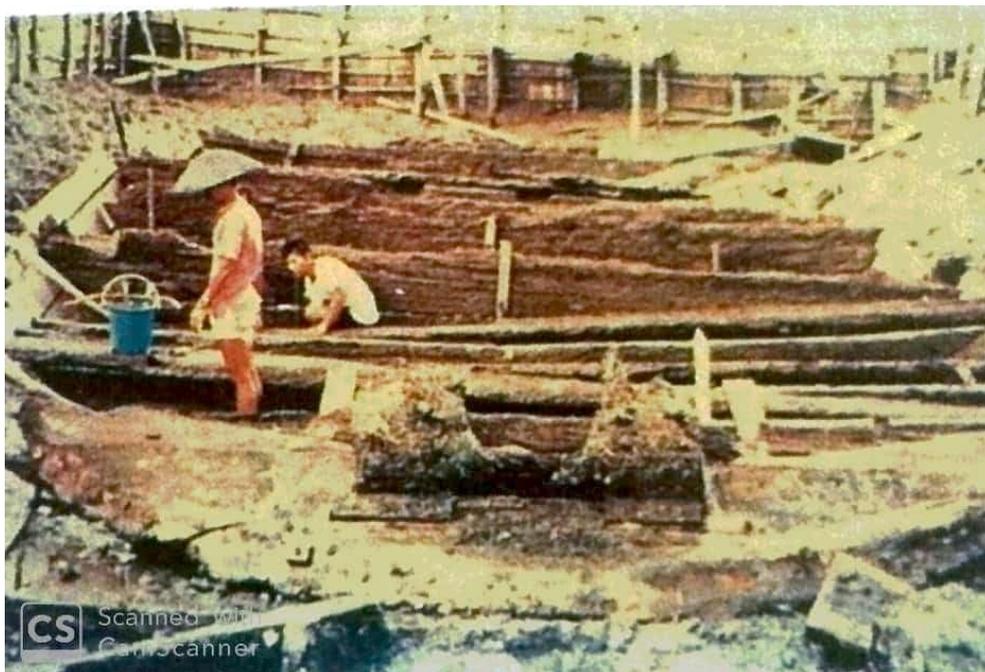
เมื่อยึดเมืองจันทบุรีได้แล้ว จึงเคลื่อนที่ไปยังเมืองตราด พวกกรมการและราษฎรเกรงกลัว พา
กันมาอ่อนน้อมโดยดี

ที่ปากน้ำเมืองตราด มีเรือสำเภาจีนมาทอดทุ่นอยู่หลายลำ เจ้าตากให้ไปเรียกนายเรือมาเฝ้า
พวกจีนนายเรือขัดขืนต่อสู้เจ้าตากก็เสด็จลงเรือรบ คุมกองเรือไปล้อมสำเภาจีนเหล่านั้น นายเรือจีนยิง
ปืนเรือใหญ่ต่อสู้กันอยู่ประมาณครึ่งวัน เจ้าตากก็ยึดสำเภาจีนไว้ได้หมด ได้ทรัพย์สินสิ่งของมาเป็น
จำนวนมาก เป็นที่น่าสังเกตว่า เรือรบไทยสมัยนั้นมีขนาดพอๆ กับเรือยาวที่ใช้แข่งตามแม่น้ำ เมื่อ
สามารถเข้ายึดเรือสำเภาขนาดใหญ่ที่ใช้เดินทะเลและมีปืนใหญ่ประจำเรือด้วยนั้น แม่ทัพเรือและ
ทหารเรือจะต้องมีความสามารถขนาดไหน

แผนปฏิบัติการกอบกู้กรุงศรีอยุธยา

จากตราด เจ้าตากเสด็จมาตั้งรวบรวมผู้คนอยู่ที่เมืองจันทบุรีเพื่อเตรียมแผนปฏิบัติการตีกรุง
ศรีอยุธยาคืนจากข้าศึก ทรงสั่งให้ต่อเรือรบและรวบรวมเครื่องศัตราวุธ ยุทธภัณฑ์ ทรงใช้เวลาในการ
ฝึกไพร่พลและสร้างเรือรบ 3 เดือน เพื่อให้พร้อมที่จะปฏิบัติการเมื่อสิ้นมรสุม ทรงเลือกเส้นทางน้ำ
เนื่องจากการยกกองทัพโดยใช้เส้นทางบกจะล่าช้า ทหารจะเหน็ดเหนื่อย ขบวนการเคลื่อนทัพอาจจะรู้
ถึงพม่าเสียก่อนที่กองทัพไทยจะถึงอยุธยา พม่านั้นอาจรวบรวมกำลังต่อสู้ได้ทัน่วงที อีกประการหนึ่ง
ทรงทราบจุดอ่อนของทหารพม่าว่าชำนาญแต่การรบทางบก และที่สำคัญทหารพม่าไม่มีเรือรบ
แผนปฏิบัติการจึงเริ่มเมื่อสิ้นฤดูมรสุมซึ่งเป็นฤดูน้ำหลากที่อยุธยา เดือนตุลาคม พ.ศ. 2310 เจ้าตาก
ได้ทรงยกกองทัพเรือจากจันทบุรีเข้ามาทางปากน้ำเจ้าพระยาโจมตีข้าศึกที่เมืองธนบุรี (เมื่อพม่าข้าศึก
ยกทัพมาถึงขานกรุงศรีอยุธยาได้ยึดเมืองธนบุรีไว้ก่อนเข้าล้อมอยุธยา พม่าให้คนไทย ชื่อ นายทองอิน
รักษาเมืองไว้เป็นเมืองหน้าด่าน)

เมื่อเจ้าตากยึดเมืองธนบุรี และปราบนายทองอินแล้ว จึงเคลื่อนทัพต่อไปที่กรุงศรีอยุธยาเข้า
ยึดค่ายโพธิ์สามต้น ปราบพม่าจนราบคาบ โดยที่พม่าไม่ทันได้รู้ตัว ไม่ได้ทันวางแผนการต่อสู้ ได้กรุงศรี
อยุธยาคลับคืนมา เมื่อวันศุกร์ เดือน 12 ขึ้น 15 ค่ำ จุลศักราช 1129 ปีกุน นพศก เวลาบ่ายโมงเศษ
ตรงกับวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2310 เพียง 7 เดือนหลังจากเสียกรุงเมื่อวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2310

ภาพที่ 2 ชากเรือโบราณที่อยู่ต่อเรือสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
 ชุดพบบริเวณในอยู่ต่อเรือสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช บ้านเสม็ดงาม จังหวัดจันทบุรี
ที่มา : หนังสือสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช โดยมูลนิธิอนุรักษ์โบราณสถานพระราชวังเดิม หน้า 49

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ทรงเป็นแบบฉบับทหารอย่างแท้จริง ทรงมีพระปรีชาสามารถ
 ในการรบทุกรูปแบบทั้งทางบกและทางน้ำ⁹ ดังนี้

ทหารราบ

การยุทธวิธีหลายต่อหลายครั้งแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการเป็นทหารราบชั้นยอดเยี่ยม
 เริ่มตั้งแต่ควบคุมกำลังพลทหารทั้งไทย จีนแหวกวงล้อมพม่าออกจากอยุธยาและระหว่างกระบวนการ
 กอบกู้แผ่นดิน ทรงต้องทำการรบอย่างโหดโชนด้วยสมองและฝีมืออันยอดเยี่ยมในเชิงทางทหารราบ

อนึ่ง ในปี พ.ศ. 2317 พวกมอญเป็นกบฏต่อพม่าสู้พม่าไม่ได้จึงอพยพครอบครัวเข้ามาในไทย
 พม่าก็ได้จัดกองทัพติดตาม กองทัพไทยเพิ่งตีได้เมืองเชียงใหม่กำลังทั้งหมดยังมีได้ยกกลับมา จึงมีพระ
 บรมราชโองการให้กองทัพรบยกกำลังส่วนหนึ่งกลับทางเรือไปตั้งรับพม่าที่บางแก้ว แขวงเมืองราชบุรี
 ทันที เพื่อจะกู้ขวัญชาวไทยที่เคยเกรงกลัวพม่า ทรงใช้ยุทธวิธีทางจิตวิทยาให้ตั้งล้อมพม่าไว้ทุกจุด ปิด
 เส้นทางลำเลียงเสบียงอาหารตลอดจนแหล่งน้ำ พม่าพยายามหาทางออกเป็นเวลา 47 วันไม่สำเร็จจน

⁹ มูลนิธิอนุรักษ์โบราณสถานในพระราชวังเดิม, สารานุกรมพระราชประวัติสมเด็จพระเจ้าตากสิน
 มหาราช, บริษัทฟ้าอภัย จำกัด, 2540, หน้า164.

ต้องยอมพ่ายแพ้ ไทยจับเชลยพม่าได้ไว้ประมาณ 2,000 คน การศึกครั้งนี้เป็นผลทำให้คนไทยคลายจากความกลัวพม่า

ทหารม้า

ครั้งที่ยังเป็นพระยาตากพาไพร่พลตีฝ่าวงล้อมพม่าออกจากอยุธยา เมื่อมาถึงบ้านพรานนกได้เผชิญกับกองทัพพม่ากองหนึ่ง พระยาตากสินได้ให้ทหารแยกออกซุ่มสองทาง ตัวพระยาตากขึ้นขี่ม้ากับทหาร 4 คน ควบตรงไปไล่ฟันทหารม้าพม่าที่อยู่ข้างหน้า ฝ่ายพม่านั้นไม่ทันได้รู้ตัวตกใจและถอยกลับไปปะทะกับทหารเดินเท้าของตนจนเกิดการอลหม่าน ทหารไทยที่ซุ่มอยู่ทั้งสองทางก็แยกเป็นปีกกาตีโอบพม่าสองข้าง ไล่ฟันพม่าจนล้มตายกระจัดกระจายไปสิ้น

ทหารปืนใหญ่

เหตุการณ์ตัวอย่างที่พิสูจน์ความเป็นทหารปืนใหญ่ที่มีความสามารถยิ่งได้อย่างแน่นอน รวมไปถึงความกล้ารับผิดชอบก็คือ เมื่อใกล้ถึงวาระสุดท้ายของกรุงศรีอยุธยา พระยาตากได้รับมอบหมายให้ไปป้องกันกำแพงเมือง แต่มีคำสั่งไม่ให้ทหารที่รักษาพระนครยิงปืนใหญ่นอกจากจะได้รับอนุญาต กองทัพพม่าเห็นทางกรุงศรีอยุธยามีได้ใช้ปืนใหญ่ก็เกิดความยำเกรงรวบรวมกำลังพลรุกเข้าประชิดกำแพงเมือง พระยาตากซึ่งป้องกันกำแพงเมืองอยู่ ได้สั่งยิงปืนใหญ่ทุกระบอกในความรับผิดชอบ กระสุนตกร้องทหารพม่าที่รุกเข้ามาเป็นกลุ่มก้อน บาดเจ็บล้มตายกันเป็นจำนวนมาก จนทหารพม่าไม่อาจรุกเข้ามาได้จำต้องล่าถอยกลับไป กรุงศรีอยุธยาก็รอดมาอีกระหน่ง

ทหารเรือ

กองทัพเรือถวายพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชว่า ทรงเป็นบิดรแห่งการปฏิบัติการยุทธตามแนวลำน้ำ เนื่องจากมีหลักฐานปฏิบัติการรบทางเรือได้อย่างเยี่ยมยอดหลายครั้ง เช่น เมื่อครั้งรวบรวมผู้คนและอาวุธยุทธโธปกรณ์อยู่ที่จันทบุรี เพื่อจะเข้าตีกรุงศรีอยุธยาคืนจากข้าศึก ทรงวางแผนปฏิบัติการจู่โจมโดยใช้เรือรบ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่เฉียบแหลมและเหมาะสมกับสถานการณ์ ทรงใช้ความรู้ในเรื่องลมฟ้า อากาศ เรื่องภูมิประเทศ และความรู้เกี่ยวกับจุดอ่อนของข้าศึกว่าพม่าไม่ชำนาญการรบทางเรือ จึงทรงวางแผนปฏิบัติการทางน้ำหลังฤดูการมรสุม ซึ่งเป็นเวลาน้ำหลากที่อยุธยา ทรงใช้แผนดำเนินยุทธอย่างแยบยล นำกำลังทัพเข้าถึงธนบุรีตีค่ายนายทองอินแตกพินาศภายในวันเดียว จากค่ายธนบุรีถึงค่ายโพธิ์สามต้นใช้เวลาครึ่งวัน เป็นการกอบกู้เอกราชได้ภายใน 7 วัน

ทหารนาวิกโยธิน

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้ทรงทำการรบทั้งทางน้ำและทางบกหลายครั้ง เช่น เมื่อทรงจัดกองทัพเรือยกไปปราบเมืองนครศรีธรรมราช เมื่อ พ.ศ.2311 มีกำลังทั้งสิ้น 10,000 คน ถึงเมืองไชยาทรงแบ่งทหารออกเป็นสองกองทัพ ทักบกและทัพเรือ กำหนดให้เข้าตีเมืองนครศรีธรรมราชพร้อมกัน ทรงนำกองทัพเรือด้วยพระองค์เอง เสด็จยกพลขึ้นบกที่ปากพญา ปากแม่น้ำเมืองนคร แล้วรุกคืบหน้าเข้าโจมตีค่ายท่าโพธิ์ ซึ่งเป็นเมืองที่สำคัญที่จะเข้าเมืองนคร ฯ ทางทะเล เนื่องจากอยู่ห่างจากกำแพงเมืองเพียง 1 กิโลเมตรเศษ ๆ ค่ายแตกจับเจ้าอุปราชแม่ทัพใหญ่ฝ่ายเมืองนคร ฯ ได้ เมื่อเสียแม่ทัพและด่านที่สำคัญ ฝ่ายเมืองนคร ฯ ก็หมดกำลังใจสู้ กองทัพสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชก็ยึดเมืองนครศรีธรรมราชได้โดยง่าย¹⁰

นอกเหนือจากพระอัจฉริยภาพทางยุทธวิธี และยุทธการทางทหารแล้ว ยังทรงวางแผนกำกับการและอำนวยการให้การนั้นเป็นไปตามขั้นตอน เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ด้วยพระองค์เอง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของยุทธศาสตร์ ทหารทุกหมู่เหล่ายอมรับว่า ทรงเป็นจอมทัพที่ทรงพระปรีชาสามารถยอดเยี่ยมไร้เทียมทาน

2.3 พระราชวังเดิม¹¹

ภายหลังจากที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงกอบกู้เอกราชจากพม่าได้สำเร็จในปี พ.ศ. 2310 พระองค์ทรงได้เลือกกรุงธนบุรีเป็นราชธานีแห่งใหม่แทนกรุงศรีอยุธยาที่อยู่ในสภาพทรุดโทรมจนไม่สามารถบูรณะให้กลับมาสู่สภาพเดิมได้ การที่ทรงเลือกกรุงธนบุรีเป็นราชธานีนั้น สันนิษฐานว่าเนื่องจากเป็นเมืองขนาดเล็ก เหมาะสมกับกำลังไพร่พลที่พระองค์มีอยู่ในขณะนั้น ทั้งยังเป็นเมืองหน้าด่านที่สำคัญ อยู่ใกล้ทะเลทำให้สามารถควบคุมเส้นทางเดินเรือเข้าออก มีป้อมปราการเป็นชัยภูมิที่ดี และตั้งอยู่ใกล้ปากแม่น้ำ หากเพลิงพล้ำก็สามารถหลบหลีกศัตรูออกสู่ทะเลได้สะดวก หลังจากนั้นจึงทรงโปรดเกล้า ฯ ให้สร้างพระราชวังหลวงขึ้นทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยาในพื้นที่ที่เคยเป็นที่ตั้งของป้อมวิไชยเณทร์เดิม (ซึ่งภายหลังนั้นได้เปลี่ยนเป็นชื่อป้อมวิไชยประสิทธิ์) อาณาเขตของพระราชวังเดิมในสมัยนั้นมีพื้นที่ตั้งแต่ป้อมวิไชยประสิทธิ์ขึ้นมาจนถึงคลองเหนือวัดอรุณราชวราราม (คลองนครบาล) โดยรวมวัดแจ้ง (วัดอรุณราชวราราม) และวัดท้ายตลาด (วัดโมลีโลกยาราม) เข้าไปในเขตพระราชวัง ต่อมาเมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ

¹⁰ วสินธ์ สาริกะภูติ, “สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช” แม่ทัพเรือกู้ชาติ, พิมพ์ครั้งที่ 3, นนทบุรี: บริษัท ไทภูมิ พับลิชชิ่งจำกัด, 2560.

¹¹ พระราชวังเดิม, ประวัติพระราชวังเดิม [ออนไลน์], 1 พฤษภาคม 2563, แหล่งที่มาของข้อมูล http://www.wangdermpalace.org/index_th.html

ได้ทรงย้ายราชธานีมาอยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา และได้ทรงสร้างพระบรมมหาราชวังขึ้นเป็นที่ประทับ พระราชวังกรุงธนบุรีจึงรับเรียกขานว่า “พระราชวังเดิม” นับแต่นั้นมา

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงกำหนดเขตของพระราชวังกรุงธนบุรีให้แคบกว่าเดิม โดยให้วัดทั้งสองอยู่ภายนอกพระราชวัง รวมทั้งให้หรือตำหนักแดงซึ่งเคยเป็นที่ประทับของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในพระราชวังเดิม ไปปลูกสร้างให้เป็นที่ประทับของสมเด็จพระสังฆราช (ศรี) ที่วัดบางหว้าใหญ่ (วัดระฆังโฆสิตาราม) และทรงโปรดเกล้าฯ ให้พระราชวงศ์ชั้นสูงที่ได้รับความไว้วางพระราชหฤทัยมาประทับที่พระราชวังเดิม เนื่องจากพระราชวังเดิมและกรุงธนบุรีมีความสำคัญทางด้านยุทธศาสตร์ จึงจำเป็นต้องมีผู้ดูแลรักษา

พระราชวงศ์ชั้นสูงที่เคยได้รับการโปรดเกล้าฯ ให้มาประทับที่พระราชวังเดิมเรียงตามรัชกาลดังนี้

ตารางที่ 1: พระราชวงศ์ที่มาประทับที่พระราชวังเดิม

สมัยรัชกาลที่ 1 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช	- เจ้าฟ้ากรมหลวงวิเบศร์บดินทร์ - สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงอิศรสุนทร	พ.ศ. 2325 – 2328 พ.ศ. 2328 - 2352
สมัยรัชกาลที่ 2 พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย	- สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงพิทักษ์มนตรี - สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามงกุฎ	พ.ศ. 2354 – 2365 พ.ศ. 2366 - 2367
สมัยรัชกาลที่ 3 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว	- สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงอิศเรศรังสรรค์	พ.ศ. 2367 - 2394
สมัยรัชกาลที่ 4 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	- สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงวงศาธิราชสนิท	พ.ศ. 2394 - 2413
สมัยรัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	- สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจาตุรนต์รัศมีกรมพระจักรพรรดิพงศ์	พ.ศ. 2424 - 2443

นอกจากนี้พระราชวังเดิมยังเป็นสถานที่ที่พระมหากษัตริย์ในราชวงศ์จักรี 3 พระองค์ ทรงมีพระราชสมภพ คือ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชสมภพเมื่อวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2330 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชสมภพเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม พ.ศ. 2347 และพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชสมภพเมื่อวันที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2351 ซึ่งทุกพระองค์เป็นพระราชโอรสในสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (ในขณะที่พระองค์ยังดำรงพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงอิศรสุนทร)

ต่อมาเมื่อสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจาตุรนต์รัศมี กรมพระจักรพรรดิพงษ์สวรรคตแล้ว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ได้พระราชทานพระราชวังเดิมให้เป็นที่ตั้งของ โรงเรียนนายเรือเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2443 โดยทรงมีพระราชกระแสให้รักษา ซ่อมแซมสิ่งปลูกสร้างที่มีมาแต่เดิม ได้แก่ ท้องพระโรง ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช พระตำหนักของสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว และศาลศิระชะปลาวาฬ

โรงเรียนนายเรือที่ตั้งอยู่ในพระราชวังเดิมเรื่อยมาจนกระทั่งปี พ.ศ. 2487 จึงได้ย้ายไปอยู่ที่ สัตหีบชั่วคราวในช่วงเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 และในปี พ.ศ. 2489 ได้ย้ายไปอยู่ที่เกล็ดแก้วก่อนจะย้ายมาตั้งที่สมุทรปราการ ในปี พ.ศ. 2495 จนถึงปัจจุบัน ส่วนอาคารเดิมของโรงเรียนนายเรือที่พระราชวังเดิมนั้น กองทัพอากาศได้ดัดแปลงเป็นอาคารแบบทรงไทย แล้วใช้เป็นที่ตั้งของกองบัญชาการกองทัพอากาศจนถึงปัจจุบัน สำหรับโบราณสถานที่สำคัญให้เห็นในปัจจุบัน ได้แก่ ท้องพระโรง พระตำหนักเก๋งคู่ ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช พระตำหนักสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ปละป้อมวิไชยประสิทธิ์ ซึ่งได้รับการบูรณะครั้งล่าสุดเมื่อปี พ.ศ. 2538 และเสร็จสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2545 โดยสมเด็จพระเทพฯ เสด็จเปิดอย่างเป็นทางการในวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2545

2.4 กรุงเทพมหานครในปัจจุบัน (เขตธนบุรี)

ในปัจจุบัน เมืองธนบุรีอาจมีฐานะเป็นเพียงเขตเล็ก ๆ เขตหนึ่งของกรุงเทพมหานคร แต่ในอดีตพบว่าเมืองธนบุรีมีความสำคัญในฐานะราชธานีของไทยในระหว่างปี พ.ศ. 2310 – 2315 แม้ว่าจะเป็นเพียงระยะเวลาสั้น ๆ เพียง 15 ปี แต่ก็นับว่ามีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ของชาติไทยเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งยังปรากฏโบราณสถานที่สำคัญในสมัยธนบุรี คือ พระราชวังเดิม (ปัจจุบันเป็นที่ตั้งของกองบัญชาการกองทัพอากาศ) รวมทั้งวัดวาอารามต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ดังนั้นในปัจจุบันเมืองธนบุรีจึงได้รับการอนุรักษ์และพัฒนาควบคู่กันไป

จากกรุงธนบุรีมาจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ และพัฒนามาเป็นกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน ซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศไทย และเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ดำเนินงานตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มีหน้าที่จัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 50 เขต มีสำนักงานใหญ่เรียกว่า ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร มีโครงสร้างการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร ดังนี้

1.) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นผู้บริหารสูงสุดของกรุงเทพมหานคร มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน มีวาระ 4 ปี

2.) สภากรุงเทพมหานคร

สภากรุงเทพมหานครทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติของกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย สมาชิกสภากรุงเทพมหานครมาจากการเลือกตั้งมีวาระในการดำรงตำแหน่ง 4 ปี

3.) สำนัก และสำนักงานเขต

การบริหารของกรุงเทพมหานครมีการแบ่งโครงสร้างการบริหารประกอบด้วยสำนัก และ สำนักงานเขต สำนักงานเป็นการแบ่งการบริหารงานกรุงเทพมหานครตามหน้าที่ความรับผิดชอบ ปัจจุบันประกอบด้วย 16 สำนัก ส่วนสำนักงานเขตเป็นการแบ่งการบริหารงานตามพื้นที่ และ มีบทบาทความรับผิดชอบในการจัดบริการสาธารณะให้ประชาชนโดยตรง ผู้บังคับบัญชาหรือผู้บริหารของสำนักงานเขต คือ ผู้อำนวยการเขต ซึ่งเป็นข้าราชการกรุงเทพมหานครเป็นจำนวน 50 เขต¹² หรือ แบ่งเป็นสองฝั่ง คือเขตพระนคร และเขตฝั่งธนบุรี ซึ่งในวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงเขตการปกครอง ฝั่งธนบุรีเท่านั้น

สำนักงานเขตการปกครองฝั่งธนบุรี

หลังจากปี พ.ศ. 2514 ได้มีการรวมจังหวัดธนบุรีเข้ากับจังหวัดพระนคร เป็นนครหลวงกรุงเทพธนบุรี และกรุงเทพมหานครในเวลาต่อมา สภาพของจังหวัดธนบุรีจึงกลายเป็น **ฝั่งธนบุรี** หรือที่นิยมเรียกกันสั้น ๆ ว่า **ฝั่งธนฯ** คือ พื้นที่ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยาที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2560 ฝั่งธนบุรีมีประชากรทั้งสิ้น 1,759,964 คน มีพื้นที่ 450.119 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ในฝั่งธนบุรีประกอบด้วยเขตต่าง ๆ จำนวน 15 เขต ดังนี้¹³

- 1.) เขตธนบุรี
- 2.) เขตบางกอกใหญ่
- 3.) เขตคลองสาน
- 4.) เขตตลิ่งชัน
- 5.) เขตบางกอกน้อย
- 6.) เขตบางขุนเทียน
- 7.) เขตภาษีเจริญ
- 8.) เขตหนองแขม

¹² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรทัย ก๊กผล, *โครงสร้างกรุงเทพมหานคร* [ออนไลน์], 18 ตุลาคม 2561. แหล่งที่มาของข้อมูล <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=โครงสร้างของกรุงเทพมหานคร>

¹³ วิกีพีเดีย, รายชื่อเขตของกรุงเทพมหานคร[ออนไลน์], 12 พฤศจิกายน 2561, แหล่งที่มาของข้อมูล https://th.wikipedia.org/wiki/รายชื่อเขตของกรุงเทพมหานคร#cite_note-22

- 9.) เขตราชภัฏบูรณะ
- 10.) เขตบางพลัด แยกจากเขตบางกอกน้อย ในปี พ.ศ. 2532
- 11.) เขตจอมทอง แยกจากเขตบางขุนเทียน ในปี พ.ศ. 2532
- 12.) เขตบางแค แยกจากเขตภาษีเจริญและเขตหนองแขม ในปี พ.ศ. 2540
- 13.) เขตทวีวัฒนา แยกจากเขตตลิ่งชัน ในปี พ.ศ. 2541
- 14.) เขตทุ่งครุ แยกจากเขตราชภัฏบูรณะ ในปี พ.ศ. 2540
- 15.) เขตบางบอน แยกจากเขตบางขุนเทียน ในปี พ.ศ. 2540

อีกหนึ่งสถานที่ที่สำคัญของฝั่งธนบุรี คือ พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ณ วงเวียนใหญ่ ธนบุรี นับเป็นอนุสาวรีย์เฉลิมพระเกียรติมหाराชของไทยที่งดงามในทุกมุมมอง สง่างาม และมีสมบูรณ์แบบ นอกจากนี้ยังตั้งอยู่บนสถานที่เหมาะสมที่สุด เพราะในอดีตผู้ที่อยู่บนถนนทุกสายที่มุ่งหน้าสู่วงเวียนใหญ่ จะมองเห็นพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชนี้ก่อนมาแต่ไกล นับว่าสถานที่แห่งนี้เป็นอีกสถานที่หนึ่งที่ประชาชนให้การเคารพและศรัทธาตลอดมา

ร้อยตำรวจเอกเฉลิม อยู่บำรุง หัวหน้าพรรคมวลชน ผู้ริเริ่มและประธานโครงการในการจัดทำหนังสือเกียรติยศ “กรุงธนบุรี” โดยหนังสือเล่มนี้ ได้มีการกล่าวถึง การก่อสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชไว้ว่า

พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ประดิษฐานอยู่กึ่งกลางวงเวียนใหญ่ เขตธนบุรี ในปี พ.ศ.2477 นายทองอยู่ พุฒพัฒน์ ผู้แทนราษฎรจังหวัดธนบุรีในขณะนั้น ได้เป็นผู้นำในการเสนอเรื่องให้แก่วัฒนการในสมัยพระยาพลเอกพหลพลพยุหเสนาสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ณ กลางวงเวียนใหญ่ จังหวัดธนบุรี รัฐบาลจึงมอบหมายให้กรมศิลปากรทำการออกแบบ กรมศิลปากรได้ทำการออกแบบไว้ทั้งหมด 7 แบบ นำตั้งออกแสดงในงานรัฐธรรมนูญในปี พ.ศ. 2480 เพื่อขอมติมหาชน โดยผู้ใดชอบแบบใดก็ขอให้บริจาคทรัพย์เป็นคะแนน ซึ่งในแบบที่ออกแบบให้สร้างในปัจจุบัน เป็นแบบที่ชนะ ได้คะแนนถึง 3,932 คะแนน

ในการก่อสร้างนั้นได้เกิดการหยุดก่อสร้างอย่างกะทันหัน ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 และมาเริ่มทำการก่อสร้างอีกครั้งในปี พ.ศ. 2491 โดยนายทองอยู่ พุฒพัฒน์ และนายเพทา โชติณัฐิต สมาชิกสภาเทศบาลนครธนบุรี ในการก่อสร้างกรมศิลปากรได้ออกแบบและปั้นหล่อพระบรมรูปออกแบบแทนฐาน เรียบเรียงคำจารึกและจัดทำแผ่นจารึก กรมโยธาธิการตกแต่งบริเวณวงเวียนใหญ่ และบริษัทสหการก่อสร้าง จำกัด ก่อสร้างแทนฐาน อีกทั้งศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ปั้นพระบรมรูปในลักษณะทรงม้า แล้วเสร็จเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2494 และได้ทำการประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์และ

เทพทองหล่อพระเศียรเป็นปฐุมฤกษ์ เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน ศกเดียวกัน โดยพระบาทสมเด็จพระ
 ประมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดเมื่อวันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2497¹⁴

รองศาสตราจารย์ ดร. กฤษณา หงษ์อุเทน ได้กล่าวถึง ลักษณะการสร้างของพระ
 บรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสิน ไว้ว่า

พระบรมรูปของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชอยู่ในชุดขุนศึก กำลังประทับนั่งบน
 หลังม้าศึกคู่พระทัย พระวรกายเหยียดตรง พระอูรู (ต้นขา) ทั้งสองแนบอยู่กับลำตัวอาชา พระบาท
 สอดอยู่ในโกลนในลักษณะเตรียมพร้อมที่จะตบโกลนเพื่อเตือนให้อาชาคู่พระทัยโลดลิวไปข้างหน้า
 พระหัตถ์ซ้ายทรงกระบี่สายบังเหียนเพื่อตั้งให้ม้าซึ่งกำลังศึกคคะนองหยุดนิ่งอยู่กับที่ พระหัตถ์ขวาทรง
 ถือพระแสงดาบยกชูขึ้นสู่อากาศในท่าออกคำสั่งให้กองทัพหยุดนิ่งอยู่กับที่ เพื่อรอฟังพระบัญชาให้
 เข้าประจัญบานกับข้าศึก ส่วนพระเศียรทรงพระมาลาเส้าสูงแบบไม่พับซึ่งมีขนนกประดับอยู่บนยอด พระ
 พักตร์ที่ผินไปทางด้านซ้ายเล็กน้อยและพระหนุที่เข็ดพองาม บ่งบอกถึงความคาคคะเนและการ
 ระแวงระวังในสถานการณ์ พระเนตรทอประกายแห่งความเด็ดเดี่ยวและความสุขุม พระขนงขมวดเข้า
 หากันแสดงถึงความครุ่นคิดและไตร่ตรอง พระโอษฐ์ที่มีพระมัสสุประดับอยู่บดแน่นเข้าหากันบ่ง
 บอกถึงความมุ่งมั่นและเด็ดขาดในการตัดสินใจตัดสินพระทัย

การนำเสนอพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในลักษณะเช่นนี้เผยให้เห็น
 เจตนารมณ์ของประติมากรในอันที่จะสะท้อนลักษณะอันเข้มแข็งเด็ดเดี่ยวสมชายชาติตรีของจอมทัพผู้
 เกียรติยศและมหาราชที่ทรงไว้ซึ่งความปราดเปรื่องและสุขุม ผู้ทรงมุ่งมั่นในอันที่จะกอบกู้เอกราช
 ให้กับชาติไทย สร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับบ้านเมือง และนำความสงบสุขกลับคืนสู่อาณา
 ประชากรของพระองค์ ดังเช่นที่ ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี กล่าวอธิบายถึงแนวคิดในการ
 สร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้ของท่านไว้ว่า

“...ข้าพเจ้าคิดทำอนุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินในลักษณะขององค์วีรบุรุษไทย
 ... ข้าพเจ้าสร้างมโนภาพให้เห็นพระองค์ในลักษณะอันเปี่ยมด้วยมนุษยธรรมอย่างแท้จริงเพื่อกอบ
 กู้อิสรภาพของชาติไทยในยามที่ความหวังทั้งหลายดูเหมือนจะสูญไปแล้วจากจิตใจของชาวไทยทั้ง
 มวล ข้าพเจ้าคิดเห็นองค์วีรบุรุษของเราในขณะที่ทำการปลุกใจทหารหาญให้เข้าโจมตีข้าศึกเพื่อช่วย
 ชนชนะ ดังนั้นความรู้สึกที่แสดงออกในพระพักตร์จึงเต็มไปด้วยสมาธิในความคิดและเต็มไปด้วย
 ลักษณะของชายชาติชาติตรี”

¹⁴ มปก, กรุงธนบุรี, บวรสารการพิมพ์ จำกัด, 2541, หน้า 115-116.

จุดมุ่งหมายและเจตนารมณ์ในการนำเสนอรูปแบบการสร้างสรรค์อนุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชให้เต็มไปด้วยพลังแห่งการเคลื่อนไหวอันสงบนิ่ง สง่างาม น่าเกรงขาม ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจแห่งชาติดิเยะ และมีค่าควรยิ่งแก่การสักการบูชา สะท้อนให้เห็นความปราดเปรื่องทางปัญญา ความแม่นยำในการคิดคำนวณโครงสร้างของประติมากรรม ตลอดจนความล้ำเลิศและความแยบยลในการสร้างสรรค์ศิลปะของประติมากรท่านนี้¹⁵

ดังนั้น อนุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วงเวียนใหญ่ ธนบุรี จึงควรค่าแก่การได้รับการยกย่องสรรเสริญว่าเป็นผลงานประติมากรรมชิ้นเยี่ยมยอดที่สุดของศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี บิดาแห่งศิลปะสมัยใหม่ของไทย อย่างแท้จริง

2.5 ประวัติมูลนิธิตสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

มูลนิธิตสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ได้ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2523 โดยมีพลเรือเอกสงัด ชลออยู่ เป็นประธานกรรมการมูลนิธิ ฯ จุดประสงค์ในการจัดตั้งมูลนิธิตนี้ ก็เนื่องจากคณะกรรมการสร้างเหรียญสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งประกอบด้วย ทหาร ตำรวจ พ่อค้า ประชาชน ได้พิจารณาเห็นว่าสถานการณ์รอบบ้านเราในขณะนี้เป็นที่น่าวิตก ประเทศไทยเราต้องการความสามัคคีกลมเกลียวเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว ต้องการความเสียสละต่อส่วนรวม เพื่อความอยู่รอดขอประชาชนชาติ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเป็นวีรกษัตริย์ไทยซึ่งมีความมองอาจ กล้าหาญ เสียสละพระชนม์ชีพต่อสู้เพื่อประเทศชาติตลอดสมัยของพระองค์ ซึ่งควรที่คนไทยในปัจจุบันควรเอาเยี่ยงอย่าง การที่นำพระนามของพระองค์มาตั้งเป็นชื่อ “มูลนิธิตสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช” นั้น ก็เพื่อให้พวกเราคนไทยทุกคนที่อาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินไทยได้ตระหนัก และระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้า ฯ ของพระองค์ที่ทรงช่วยกู้ชาติไทยไว้ ให้เราได้มีแผ่นดินอาศัยอยู่ทำมาหากิน และมีความภูมิใจในความเป็นคนไทย ให้เรามีความรู้สึกหวงแหนผืนแผ่นดินไทย ซึ่งพระองค์พยายามรวบรวมเข้าไว้ด้วยกันมาด้วยความยากลำบาก และอย่างน้อยก็ควรได้ร่วมกันเสียสละกำลังกาย กำลังใจ และกำลังทรัพย์กันคนละเล็กน้อย เพื่อสร้างสิ่งที่เป็นพระบรมราชานุสรณ์แด่พระองค์ท่านบ้าง

มูลนิธิตสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ คือ

1. สร้างและอุปถัมภ์โรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าตากสินที่จังหวัดตาก
2. ช่วยเหลือทหารที่ได้รับบาดเจ็บ พิกการจากการต่อสู้รบเพื่อปกป้องประเทศชาติ

¹⁵ กฤษณา หงษ์อุเทน, อนุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วงเวียนใหญ่ ธนบุรี

[ออนไลน์], 30 ตุลาคม 2561, แหล่งที่มาของข้อมูล

<https://mgronline.com/celebonline/detail/9560000003475>

3. เพื่อสาธารณประโยชน์และการกุศลต่าง ๆ ตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร
4. เพื่อทำนุบำรุงพระศาสนาที่กรรมการเห็นสมควร¹⁶

2.6 การจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วงเวียนใหญ่ ฝั่งธนบุรี

2.6.1 ก่อน พ.ศ.2561

จากพระราชประวัติและพระวีรกรรมของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จึงนำมาสู่การจัดงานเพื่อเทิดพระเกียรติพระองค์ท่านขึ้น ซึ่งในการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วงเวียนใหญ่ ฝั่งธนบุรีนี้ จะจัดในช่วงวันที่ 27 – 28 ธันวาคม ของทุกปี เนื่องจากเป็นวันสถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานี ในการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชนี้เริ่มมีมาตั้งแต่ในปี พ.ศ. 2523 โดยมูลนิธิสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ได้มีการจัดโครงการจัดงานโดยใช้ชื่อว่า “ตากสินมหารำลึก” โดยมูลนิธิสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ได้อัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่ท่านจักรกริช ชูติมันต์ (กรรมการชุดก่อตั้งมูลนิธิสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช) ปั้นและหล่อไปประดิษฐานที่มณฑลท้องสนามหลวง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

¹⁶ มูลนิธิสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช, ประวัติมูลนิธิสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช [ออนไลน์], 4 เมษายน 2563, แหล่งที่มาของข้อมูล <https://www.facebook.com/navyonn/photos/a.1357668107631007/2749013601829777/?type=3&theater>

ภาพที่ 3 พระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินที่ท่านจักรกริช ชูติมันต์ปั้นและหล่อ
ประดิษฐานที่ห้องสนามหลวง

ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์มาจากมูลนิธิสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

จากนั้นพลเรือเอก สัจด์ ซลอลอยู่ ประธานมูลนิธิสมเด็จพระเจ้าตากสิน ได้ลงคำสั่งในประกาศของมูลนิธิสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เรื่องคณะกรรมการการจัดงานตากสินมหาราชรำลึก 22-28 ธันวาคม 2523 โดยได้ลงประกาศ เมื่อ วันที่ 12 พฤศจิกายน 2523 ซึ่งในเวลาต่อมา 26 พฤศจิกายน ท่านได้ถึงแก่อสัญกรรม ต่อมาพลเอก สิทธิ จิรโรจน์ ประธานมูลนิธิสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ท่านที่ 2 และคณะกรรมการจึงได้จัดงานตากสินมหาราชรำลึกขึ้นตามวันเวลาที่กำหนด โดยสมเด็จพระสังฆราชอริยวงศาคต (वास वाสนโน) เสด็จ ฯ มาเป็นองค์ประธานเปิดงาน และมีการจัดพิธีบวงสรวง พิธีทำบุญ มีการจัดมหรสพ การแสดงนิทรรศการ กิจกรรมต่าง ๆ ตลอด 7 วัน 7 คืน โดยมีประชาชนมาถวายสักการะพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และร่วมงานเป็นจำนวนมาก โดยมีข้อมูลโครงการ ดังนี้

โครงการจัดงานตากสินมหารำลึก

1. หลักการและเหตุผล

ด้วยมูลนิธิสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้เห็นความสำคัญขององค์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่ได้ทรงกอบกู้อิสรภาพ และจัดตั้งกรุงธนบุรีเป็นราชธานีขึ้น และประจวบกับวันที่ 28 ธันวาคมของทุกปีจะเป็นวันที่พระองค์ได้ทรงสถาปนาขึ้นเป็นพระเจ้ากรุงธนบุรี เพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช มูลนิธิ ฯ จึงได้พิจารณาจัดงานตากสินมหารำลึกขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
- 2.2 เพื่อให้ประชาชนได้รู้และเข้าใจพระราชประวัติ และพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
- 2.3 เพื่อหารายได้สมทบทุนมูลนิธิสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ในการสร้างโรงพยาบาลประจำจังหวัดตาก

3. วิธีดำเนินงาน

- 3.1 โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการต่าง ๆ เพื่อดำเนินการจัดงานขึ้น ประกอบด้วยกรรมการต่าง ๆ ดังนี้
 - 3.1.1 คณะกรรมการอำนวยการ
 - 3.1.2 คณะกรรมการฝ่ายบริการและสถานที่
 - 3.1.3 คณะกรรมการฝ่ายเอกสารและการประชาสัมพันธ์
 - 3.1.4 คณะกรรมการฝ่ายหารายได้
 - 3.1.5 คณะกรรมการฝ่ายบันเทิงและการแสดง
 - 3.1.6 คณะกรรมการฝ่ายร้านค้า
 - 3.1.7 คณะกรรมการฝ่ายรักษาความสงบและการจราจร
 - 3.1.8 คณะกรรมการฝ่ายพยาบาล
 - 3.1.9 คณะกรรมการฝ่ายการเงิน
 - 3.1.10 คณะกรรมการฝ่ายนิทรรศการเทิดพระเกียรติ
- 3.2 โดยการจัดให้มีพิธีบวงสรวงดวงวิญญาณสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
- 3.3 โดยจัดให้มีนิทรรศการและพิธีการเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
- 3.4 โดยจัดให้มีมหรสพและการแสดง
- 3.5 โดยจัดให้มีการจำหน่ายสินค้าในราคายุติธรรม
- 3.6 โดยจัดให้มีการบริจาคสมทบทุนมูลนิธิ ฯ เพื่อสร้างโรงพยาบาลประจำจังหวัดตาก

4. กิจกรรมที่จะดำเนินการ

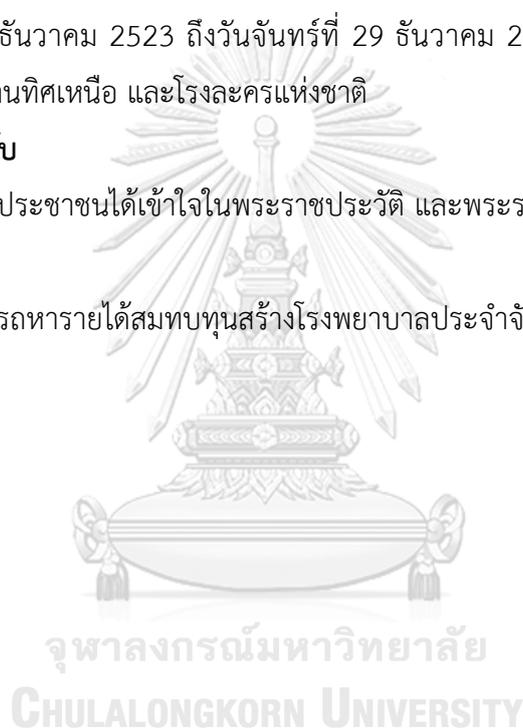
- 4.1 พิธีบวงสรวงดวงวิญญาณสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
- 4.2 นิทรรศการและพิธีการเทิดพระเกียรติ พระราชประวัติของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
- 4.3 มีมหรสพ และการแสดง เช่น จัดการแสดงวงดนตรีลูกทุ่ง การแสดงของนักเรียน นักศึกษา และดารารายานตร์
- 4.4 ออกร้านค้าจัดจำหน่ายสินค้าในราคายุติธรรม
- 4.5 รับบริจาคเงินเพื่อสมทบทุนสร้างโรงพยาบาลประจำจังหวัดตาก

5. วัน เวลา และสถานที่การจัดงาน

วันพุธที่ 24 ธันวาคม 2523 ถึงวันจันทร์ที่ 29 ธันวาคม 2523 เป็นเวลา 6 วัน 6 คืน ณ บริเวณสนามหลวง ด้านทิศเหนือ และโรงละครแห่งชาติ

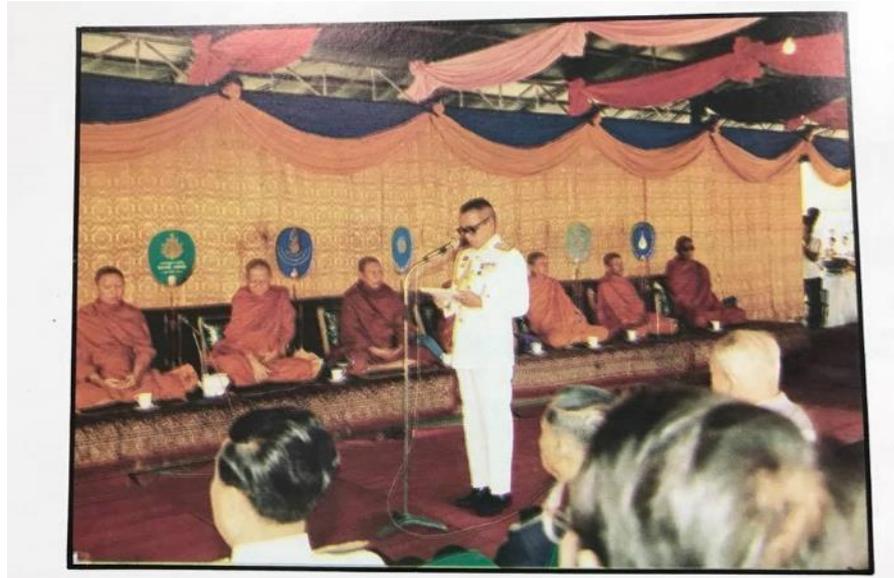
6. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 6.1 จะทำให้ประชาชนได้เข้าใจในพระราชประวัติ และพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
- 6.2 จะสามารถหารายได้สมทบทุนสร้างโรงพยาบาลประจำจังหวัดตากได้ประมาณ 2.5 ล้านบาท¹⁷

¹⁷ มุลินธิสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช, โครงการจัดงานตากสินมหารำลึก [ออนไลน์], 4 เมษายน 2563, แหล่งที่มาของข้อมูล

<https://www.facebook.com/navyonn/photos/a.1357668107631007/1622481217816360/?type=3&theater>

ภาพที่ 4 พลเอกสิทธิ จิรโรจน์ ประธานมูลนิธิสมเด็จพระเจ้าตากสิน ฯ ท่านที่ 2 กล่าวรายงาน
 ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์มาจากมูลนิธิสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

ภาพที่ 5 สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงกรณ (วาส วาสน์โน) เสด็จ ฯ มาเป็นองค์
 ประธานเปิดงาน
 ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์มาจากมูลนิธิสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

ภาพที่ 6 ภาพการแสดงเต้นกำรำเคียวในพิธีบวงสรวง โดยสมาคมยุวกาชาด

ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์มาจากมูลนิธิสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

การแสดงเต้นกำรำเคียว เป็นการละเล่นพื้นเมืองที่เก่าแก่ของชาวนบทางแถบภาคกลางของไทย เป็นการแสดงที่สื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยวข้าวของชาวนา อีกทั้งความอุดมสมบูรณ์ทำให้ชาวบ้านมีอยู่มีกิน ซึ่งการแสดงนี้จะมีการต่อบทต่อกลอน หยอกล้อด้วยความสนุกสนาน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาพที่ 7 ภาพการแสดงในพิธีบวงสรวง โดยกรมศิลปากร

การแสดงรำถวายมือ เพลงช้า เพลงเร็ว

ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์มาจากมูลนิธิสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

ปัจจุบันรูปปั้นสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชท่านจักรกริช ชูติมันต์ ปั้นและหล่อประดิษฐานอยู่ที่วัดอินทารามวรวิหาร ฝั่งธนบุรี ซึ่งถือเป็นวัดประจำรัชกาลของพระองค์ เพื่อเปิดให้ประชาชนได้เคารพและศรัทธาเพื่อความเป็นสิริมงคล

นอกจากบริเวณที่จัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ ท้องสนามหลวงในปี พ.ศ. 2523 แล้ว ก็ได้มีการจัดงานที่บริเวณพระบรมราชานุสาวรีย์วงเวียนใหญ่ ซึ่งในบริเวณวงเวียนใหญ่ที่จัดงานขึ้นนี้เป็นการจัดงานประจำปีโดยได้รับความร่วมมือจากกรุงเทพมหานครร่วมกับสำนักงานเขตฝั่งธนบุรีมั่ง 15 เขต

อันแท้จริงแล้วการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่วงเวียนใหญ่ จัดครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2520 ซึ่งมีการจัดงานก่อนบริเวณท้องสนามหลวง 3 ปี แต่ในการจัดงานช่วงระยะแรกเป็นเพียงการจัดงานบวงสรวงดวงพระวิญญาณสมเด็จพระเจ้าตากสิน ฯ และมีการแสดงในพิธีบวงสรวง ต่อมาปี พ.ศ. 2523 ได้มีการก่อตั้งมูลนิธิสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชขึ้นปีแรก จึงได้มีการจัดงานขึ้นที่ท้องสนามหลวง โดยการจัดงานเป็นการจัดงานเสมือนงานกาชาด มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดแสดงมหรสพ การเปิดร้านค้าจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภค การแสดงนิทรรศการของสมเด็จพระเจ้าตากสิน ฯ และพิธีทำบุญ บวงสรวงดวงพระวิญญาณของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชตลอด 7 วัน 7 คืน แต่ไม่ได้จัดเป็นงานประจำปี หลังจากนั้นมา การจัดงานเทิดพระเกียรติ ฯ ที่วงเวียนใหญ่ก็ได้มีการจัดงานที่ยิ่งใหญ่ขึ้น จากเดิมจัดแค่ในพื้นที่บริเวณลานพระบรมราชานุสาวรีย์ ก็มีการ

ขยายพื้นที่ในการจัดงานไปที่บริเวณถนนลาดหญ้าตลอดสาย มีการแสดงมหรสพที่หลากหลายมากขึ้น มีหน่วยงานต่าง ๆ เข้าร่วมงานมากขึ้น มีการเปิดร้านค้าขายสินค้าเพื่อเป็นการกระจายรายได้แก่ประชาชนมากขึ้น จัดเป็นงานประจำปีมาโดยตลอด จนถึงปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2561 ซึ่งจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชมาเป็นเวลา 42 ปีแล้ว ซึ่งประชาชนจากทั่วกรุงเทพมหานครต่างให้ความสนใจและเข้าร่วมงานกันอย่างเนืองแน่นในทุก ๆ ปี¹⁸

ภาพที่ 8 งานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วงเวียนใหญ่
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปี พ.ศ. 2545

ที่มา : วรสารเมืองโบราณ, ปู่ตาก : ผีเมืองจากศรัทธาประชาชน [ออนไลน์], 25 ตุลาคม 2561.

แหล่งที่มา : <http://www.muangboranjournall.com/post/faith-in-King-Thonburi>

¹⁸ สัมภาษณ์ อัญชลี พุ่มศรี, 2564

ภาพที่ 9 การแสดงเชิดสิงโตบริเวณหน้าพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินฯ
ณ วงเวียนใหญ่ ปี พ.ศ. 2556

ที่มา : Pantip, งานสมเด็จพระเจ้าตากสินฯ วงเวียนใหญ่ [ออนไลน์], 31 ธันวาคม 2556.

แหล่งที่มา : <https://pantip.com/topic/31453302>

ภาพที่ 10 การแสดงหมากrukคน ปี 2558

ที่มา : Facebook สำนักงานเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

แหล่งที่มา :

<https://www.facebook.com/media/set/?vanity=BMAkhlongsarn&set=a.9340032933006>

ภาพที่ 11 งานเทศกาลพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วงเวียนใหญ่ ปี พ.ศ. 2559
ที่มา : ตะลุยกทม., ร่วมล่ำลึงสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช[ออนไลน์], 4 ธันวาคม 2559.

แหล่งที่มา : https://www.aswinbkk.com/taksin_maharat/

2.6.2 ปัจจุบัน พ.ศ. 2561

ในการจัดงานเทศกาลพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วงเวียนใหญ่ จะจัดงานเทศกาลพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ในช่วงวันที่ 27-28 ธันวาคม บริเวณลานพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (วงเวียนใหญ่) เขตธนบุรี ในทุกปี โดย กรุงเทพมหานคร ร่วมมือกับคณะผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตในฝั่งธนบุรี รวมถึงหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชนได้ร่วมมือกันในการจัดงานขึ้นมา ซึ่งถือเป็นวันที่ประชาชนฝั่งธนบุรีจะมารวมตัวกันจัดพิธีบวงสรวงดวงพระวิญญาณ จัดกิจกรรมเทศกาลพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินฯ อย่างยิ่งใหญ่

ภาพที่ 12 งานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วงเวียนใหญ่ ปี พ.ศ. 2561
ที่มา : ตะลุยกทม., ร่วมรำลึกสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช[ออนไลน์], 4 ธันวาคม 2559.

แหล่งที่มา : https://www.aswinbkk.com/taksin_maharat/

ซึ่งภายในงานยังมีกิจกรรมมากมาย อาทิ นิทรรศการเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของดีของเขตฝั่งธนบุรี 15 เขต การแข่งขันชมมวยเทิดพระเกียรติ การจัดการแสดงดนตรีลูกทุ่ง ลิเก การจัดฉายภาพยนตร์กลางแปลง การแสดงของนักเรียน การแสดงอุปรากรจีน การแสดงสิงโต และมังกรทอง โดยการแสดงจะเริ่มตั้งแต่เวลา 16.00 - 24.00 น. และเปิดให้ประชาชนท่องเที่ยวได้อย่างไม่เสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด โดยมีข้อมูลของการดำเนินโครงการจัดงานเทิดพระเกียรติ ฯ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ทางฝ่ายปกครอง สำนักงานเขตคลองสานได้ระบุไว้ ดังนี้

โครงการการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

1. หลักการและเหตุผล

ด้วยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ทรงเป็นวีรกษัตริย์ผู้ทรงพระปรีชาสามารถและทรงมีพระมหากรุณาธิคุณอันประเสริฐต่อปวงชนชาวไทยในการกอบกู้อิสรภาพ เอกราชของชาติไทยคืนจากพม่า อีกทั้งยังทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงทศพิธราชธรรม ทรงฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมเพื่อเป็นเอกลักษณ์ของชาติและทรงเป็นผู้นำที่มีความกล้าหาญและเสียสละ พระองค์ทรงตรากตรำจากศึกสงครามตลอดรัชสมัย เพื่อปราบปรามและป้องกันศัตรูของประเทศชาติ จนสามารถรวบรวมแผ่นดินไทยให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง สร้างราชธานีนามว่า “กรุงธนบุรี” ด้วยพระบารมีของพระองค์ที่ทำให้ประเทศชาติมีความสงบสุขร่มเย็นจวบจนปัจจุบัน ประชาชนต่างซาบซึ้งและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันอนันต์ ด้วยการยกย่องถวายพระราชสมัญญานามพระองค์ว่า “สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช” และรัฐบาลได้ประกาศให้วันที่ 28 ธันวาคมของทุกปี ซึ่งเป็นวันคล้ายวันปราบดาภิเษกของพระองค์เป็น “วันสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช” ดังนั้น เพื่อเป็นการน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และร่วมแสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ กรุงเทพมหานครโดยสำนักงานเขตคลองสาน และสำนักงานเขตฝั่งธนบุรี หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานเอกชน หน่วยงานต่าง ๆ และประชาชน จึงได้ร่วมกันจัด “งานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช” ครั้งที่ 42 ประจำปี 2561 ขึ้น ในวันที่ 27 – 28 ธันวาคม 2561

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อเฉลิมฉลองและเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชให้เป็นที่ไปอย่างสมพระเกียรติ
- 2.2 เพื่อสร้างความตระหนักถึงความสำนึก เทิดทูน และจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
- 2.3 เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ด้านประชาสัมพันธ์ในเชิงการท่องเที่ยวของพื้นที่ฝั่งธนบุรีให้เป็นที่รู้จัก
- 2.4 เพื่อสืบสาน อนุรักษ์วัฒนธรรมระเพณีอันดีงามของคนไทยในการแสดงออกถึงความจงรักภักดี

3. เป้าหมาย

จัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชครั้งที่ 42 ประจำปี 2561 ให้เป็นที่ไปอย่างสมพระเกียรติ และเป็นการแสดงออกถึงความจงรักภักดี ปกป้อง และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยมีหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนเข้าร่วมงาน ประมาณ 1,500 คน

4. ลักษณะของโครงการ

เป็นโครงการที่สอดคล้องและสนับสนุนนโยบายของผู้ว่าราชการจังหวัดกรุงเทพมหานคร “Now! ทำจริง เห็นผลจริง” นโยบายที่ 5 วิถีพอเพียง (Common Ways Of Living) : ภูมิใจในรากไทย พอใจในความเป็นอยู่ และเป็นไปตามแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2556 - 2574) ยุทธศาสตร์ที่ 3 มหานครสำหรับทุกคน ประเด็นยุทธศาสตร์ย่อยที่ 3.4 สังคมพหุวัฒนธรรม

5. แนวทางการดำเนินการ

- 5.1 ขออนุมัติโครงการและงบประมาณ
- 5.2 ประชาสัมพันธ์โครงการ
- 5.3 ดำเนินงานตามโครงการ
- 5.4 ติดตามประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้บริหารทราบ

6. ระยะเวลาและสถานที่

ดำเนินการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ครั้งที่ 42 ประจำปี 2561 ระหว่างวันที่ 27 – 28 ธันวาคม 2561 ณ พระบรมราชานุสาวรีย์และบริเวณถนนลาดหญ้าตลอดสาย เขตคลองสาน

7. งบประมาณในการดำเนินการ

เบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการจัดงานจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2562 หมวดรายจ่ายอื่น รายการค่าใช้จ่ายในการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช แผนงานบริหารงานปกครองและทะเบียน งานปกครอง เป็นเงิน 1,000,000.- บาทถ้วน (หนึ่งล้านบาทถ้วน)

ทั้งนี้ ให้ถัวจ่ายค่าใช้จ่ายได้ทุกรายการตามค่าใช้จ่ายจริง กรณียอดโดยยอดหนึ่งไม่เพียงพอหรือมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม แต่ต้องไม่เกินวงเงินงบประมาณที่ได้รับอนุมัติ

8. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 8.1 ช่วยให้ประชาชนมีความรักท้องถิ่น อันจะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเขตในด้านต่าง ๆ
- 8.2 เป็นการสืบสานอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีให้คงอยู่ต่อไป
- 8.3 ก่อให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจระหว่างข้าราชการ ลูกจ้าง กลุ่มพลังมวลชนในพื้นที่เขตอันเป็นแนวทางนำไปสู่กิจกรรมสาธารณประโยชน์ต่อไป
- 8.4 เพื่อสร้างความตระหนักถึงความจงรักภักดี ปกป้อง และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์
- 8.5 เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ด้านการประชาสัมพันธ์ในเชิงการท่องเที่ยวของพื้นที่ฝั่งธนบุรี

9. การติดตามและหารประเมินผล

ฝ่ายปกครอง สำนักงานเขตคลองสาน เป็นผู้รับผิดชอบในการประเมินผลการดำเนินงานเสนอผู้บริหารกรุงเทพมหานครตามลำดับชั้น และจัดส่งสำนักวัฒนธรรม กีฬาและการท่องเที่ยว¹⁹

ในด้านการแสดงของการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่จัดขึ้นในปี พ.ศ. 2561 ได้มีการแสดง แสง สี เสียง ประกอบการเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับพระวีรกรรมของท่านตั้งแต่วัยเยาว์ถึงวัยชราครั้งที่ 2 ให้แก่พม่า จนมาถึงรวบรวมผู้คนมาก่อตั้งและสถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานีในเวลาต่อมา รวมไปถึงมีการแสดงจากนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนฝั่งธนบุรีเข้าร่วมในการแสดงอีกด้วย บริเวณในลานวงเวียนใหญ่

ภาพที่ 13 การแสดง แสง สี เสียง ที่เล่าเรื่องราวในพระวีรกรรมของพระเจ้าตากสิน ฯ
ในพิธีเปิดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วงเวียนใหญ่
ที่มา : ผู้วิจัยได้ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2561

¹⁹ ฝ่ายปกครองสำนักงานเขตคลองสาน, คำใช้จ่ายในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช [ออนไลน์], 7 กรกฎาคม 2564, แหล่งที่มาของข้อมูล
<http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER9/DRAWER027/GENERAL/DATA0000/00000780.PDF>

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.7.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการแสดงเทิดพระเกียรติ

2.7.1.1 วิจัยเรื่อง การแสดงแสงเสียงในงานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราชกับบริบททางสังคม โดย วิภาพร เฟื่องภักดี สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาและนาฏยลักษณะในการแสดงแสงเสียงงานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช และ เพื่อวิเคราะห์บริบทที่มีความสัมพันธ์กับการแสดงแสงเสียงงานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช จากผลการวิจัยพบว่า จากนโยบายพัฒนาเมืองลพบุรีให้เป็นเมืองท่องเที่ยวของนายเชาวน์วงศ์ สุตลาภา และชมรมอนุรักษ์โบราณวัตถุสถานและสิ่งแวดล้อมลพบุรีและเพื่อรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช จึงทำให้เกิดงานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราชขึ้น ซึ่งมีจุดเด่นของงานคือ การแสดงแสงเสียงที่ยิ่งใหญ่ มีลักษณะการแสดงอิงประวัติศาสตร์ในรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์ การแสดงจะมุ่งเน้นในเรื่องพระราชประวัติของสมเด็จพระนารายณ์ พระปรีชาสามารถ พระมหากรุณาธิคุณ และการเทิดพระเกียรติของพระองค์ โดยมีสโมสรไลออนส์ลพบุรีศรีชลสิทธิ์ร่วมกับผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรีเป็นผู้อำนวยการแสดงนี้ และนอกจากนี้ การแสดงแสงเสียงในงานนี้ยังเชื่อมโยงกับบริบทในสังคมไทยหลายด้าน ได้แก่ ประวัติศาสตร์ ด้านวัฒนธรรม ด้านการสื่อสาร ด้านการเมืองการปกครอง ด้านศาสนา ด้านความเชื่อ ด้านเศรษฐกิจ และด้านท่องเที่ยว ในการแสดงนี้จัดแสดงที่พระนารายณ์เวศน์ ซึ่งเป็นแหล่งโบราณสถานและโบราณวัตถุมากมาย จึงทำเมืองลพบุรีเป็นเมืองที่มีผู้สนใจท่องเที่ยวและเข้าชม นับว่าประสบความสำเร็จตามนโยบายดังกล่าวไว้และยังได้อนุรักษ์สิ่งที่เก่าแก่ที่อยู่คู่บ้านคูเมืองมานานไปพร้อมกันด้วย

งานวิจัยฉบับนี้นับว่าเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยในข้อมูลทางด้านของการแสดงที่เกิดขึ้นในงานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช สามารถนำไปเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการแสดงได้ เนื่องด้วยการวิจัยเรื่อง การแสดงในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการแสดงในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

2.7.1.2 วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต เรื่อง นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยสื่อสารประวัติศาสตร์ไทยในการแสดง แสง สี เสียงประกอบภาพเรื่องแผ่นดินผืนนี้มีความหลัง โดย สุเมธ เทศขำ สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาใช้นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย เพื่อสื่อสารประวัติศาสตร์ไทยในการแสดง แสง สี เสียง ประกอบจินตภาพ เรื่องแผ่นดินผืนนี้มีความหลังในพระราชวังเดิม ผลการวิจัยพบว่า การแสดง แสง สี เสียง ประกอบจินตภาพ เรื่องแผ่นดินผืนนี้มีความหลังเป็นผลงานที่ตีเลิศชิ้นหนึ่งของ ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ที่ควรเผยแพร่ให้สาธารณชนเพื่อได้รับทราบว่ามี การแสดงที่ระดับประเทศ และเป็นความสามารถและความชาญ

ฉลาดเฉพาะตัว ที่ได้นำเอาโบราณสถานผสมผสานกับการสร้างสรรค์กระบวนการทางนาฏศิลป์ไทย ร่วมสมัยจนเกิดเป็นศิลปะแนวใหม่ ที่มีสุนทรียศาสตร์และบริบททางสังคมสมัยกรุงธนบุรีและรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 ทำให้ผู้ชมซาบซึ้งและตระหนักถึงประวัติศาสตร์ไทย ทั้งยังเผยแพร่ในพระเกียรติคุณของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชผู้ทรงกอบกู้อิสรภาพให้ชาติไทยและประวัติศาสตร์ของกรุงธนบุรี รวมถึงเหตุการณ์สมัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ณ พระราชวังเดิมที่เคยเป็นที่ประทับของเจ้านายชั้นสูงในสมัยรัตนโกสินทร์ ต่อมารัชกาลที่ 5 ทรงพระราชทานให้เป็นโรงเรียนนายเรือจนเป็นกองทัพเรือในปัจจุบัน การแสดง แสง สี เสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง แผ่นดินผืนนี้มีความหลังครั้งนี้ เป็นการสงวนและรักษาโบราณสถานอันเป็นมรดกทางโบราณสถานของชาติทางหนึ่ง โดยนำการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยเสริมการนำเสนอเรื่องของโบราณสถานแห่งนี้ และไม่ทำลายหลักฐานทางประวัติศาสตร์

จากการศึกษาวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลทางด้านของการสร้างสรรค์นาฏศิลป์สามารถนำไปเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการแสดงได้ ทั้งในด้านของการใช้พื้นที่ การสร้างสรรค์การแสดงให้เกิดความแปลกใหม่ เป็นต้น เนื่องด้วยการวิจัยเรื่อง การแสดงในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการแสดงในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

2.8 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.8.1 การสื่อสาร

สุเมธ เทศขำ²⁰ อ้างถึงในปรมะ สตะเวทิน เรื่องของทฤษฎีการสื่อสาร กล่าวไว้ว่า ตั้งแต่ตีพิมพ์มาแล้วมนุษย์จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับการสื่อสารตั้งแต่เกิดจนตาย ในสมัยก่อนจะใช้ อาณัติสัญญาณต่าง ๆ อาทิ เสียงกลอง เสียงควีนไฟ ฯลฯ ต่อมาการสื่อสารได้เปลี่ยนเป็นการเขียนภาพไว้ตามผนังถ้ำ เช่น ภาพครอบครัว ภาพการล่าสัตว์ แล้วพัฒนาต่อไป

จะเห็นได้ว่ามนุษย์ทุกคน จะต้องพบกับกระบวนการสื่อสารเหล่านี้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะอยู่ในบทบาทหรือสถานภาพแบบใดก็ตาม ซึ่งโดยทั่วไปแล้วภาษาที่มนุษย์ใช้ในการสื่อสารจะมี 2 ประเภท คือ

1. วจนภาษา หรือภาษาที่ใช้คำพูด เช่น การพูด หรือภาษาเขียน

²⁰ สุเมธ เทศขำ อ้างถึงในปรมะ สตะเวทิน เรื่องทฤษฎีการสื่อสาร, นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยสื่อสารประวัติศาสตร์ไทยในการแสดงแสง สี เสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง แผ่นดินผืนนี้มีความหลัง, วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554

2. อวัจนะภาษา หรือภาษาที่ไม่ใช่คำพูด เช่น การใช้สัญลักษณ์ สัญลักษณ์ หรือ อากัปกิริยาต่าง ๆ เช่น การยิ้ม การขมวดคิ้ว การหวาด การโบกมือ การส่งเสียงโห่ร้อง เป็นต้น

ในหลักการสื่อสารไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารเชิงวัจนะภาษา หรือ อวัจนะภาษา ก็ตาม การสื่อสารจะสัมฤทธิ์ผลได้ ก็ต่อเมื่อการสื่อสารนั้นเป็นที่เข้าใจระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารเป็นสำคัญ ในการสื่อสารของมนุษย์นอกจากจะเป็นเพียงการส่งสาร เพื่อก่อให้เกิดผลตามเจตนารมณ์ของผู้ส่งสารแล้ว ยังหมายถึงการรับสาร ปฏิกริยาตอบกลับ (Feedback) และอันตรกิริยาด้วย อันตรกิริยาหรือ Interaction ก็คือ ปฏิกริยาที่มีต่อกันระหว่างผู้สื่อสารทั้ง 2 ฝ่าย ทั้งฝ่ายผู้ส่งสารกับฝ่ายผู้รับสาร

วัตถุประสงค์ของการสื่อสาร ในกระบวนการสื่อสารไม่ว่าจะเป็นในการสื่อสารระดับใดก็ตาม ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารต่างมีวัตถุประสงค์ในการติดต่อสื่อสารที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันก็ได้ เพราะฉะนั้นในการศึกษาเรื่องวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร เราจึงสามารถแยกออกได้เป็น วัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารและวัตถุประสงค์ของผู้รับสาร ถ้าวัตถุประสงค์ของทั้ง 2 ฝ่ายเหมือนกัน หรือ สอดคล้องกับผลของการสื่อสารในครั้งนั้น ๆ จะสัมฤทธิ์ผลได้ง่าย ในทางตรงกันข้าม ถ้าวัตถุประสงค์ของทั้ง 2 ฝ่ายไม่ตรงกัน ผู้รับสารอาจมีปฏิกริยาต่อสารผิดไปจากความตั้งใจของผู้ส่งสารได้ ซึ่งจะทำให้การสื่อสารไม่บรรลุตามเป้าหมาย หรือตามเจตนารมณ์ของผู้ส่งสาร ทำให้การสื่อสารในครั้งนั้น ๆ เกิดความล้มเหลว โดยปกติแล้วจะสามารถสรุปได้ว่าผู้ส่งและผู้รับสารมีวัตถุประสงค์ในการสื่อสารดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร ในการทำการสื่อสารแต่ละครั้ง ผู้ส่งสารจะมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อแจ้งให้ทราบ หมายความว่า ในการทำการสื่อสารนั้น ผู้ส่งสารมีความต้องการที่จะบอกกล่าวหรือชี้แจงข่าวสาร เรื่องราว เหตุการณ์ ข้อมูล หรือสิ่งอื่นใดให้ผู้รับสารได้รับสาร หรือเกิดความเข้าใจโดยอาจผ่านทางสื่อมวลชน หนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ ตัวอย่างเช่น หนังสือพิมพ์รายวันตีพิมพ์ข่าวสารที่เกิดขึ้นประจำวันให้ประชาชนได้รับทราบ เป็นต้น

2. เพื่อสอนหรือให้การศึกษา หมายความว่า ผู้ส่งสารมีความต้องการที่จะสอนวิชาความรู้ หรือเรื่องราวที่เป็นวิชาการให้ผู้รับสารได้ความรู้เพิ่มเติมจากเดิม เช่น วารสารเพื่อสุขภาพอนามัยจะมีบทความ หรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพให้แข็งแรง ให้รู้ถึงโรคภัย อากาศที่เกิดขึ้น หรือวิธีการป้องกัน เป็นต้น

3. เพื่อสร้างความพอใจหรือให้ความบันเทิง หมายความว่า ในการสื่อสารนั้นผู้ส่งสารมีความต้องการที่จะทำให้ผู้รับสารเกิดความรื่นเริงบันเทิงใจจากสารที่ตนเองส่งออกไป ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของการพูด การเขียน หรือ การแสดงกิริยาท่าทาง เช่น นิยาย ละคร เพลง เกมโชว์ คอนเสิร์ต เป็นต้น

4. เพื่อเสนอแนะและชักจูงใจ หมายความว่า ผู้ส่งสารได้เสนอแนะต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งต่อผู้รับสาร และมีความต้องการให้ผู้รับสารเกิดความคล้อยตาม หรือยอมรับและปฏิบัติตามการเสนอแนะของตน เช่น การโฆษณาสินค้าตามสื่อต่าง ๆ เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของผู้รับสาร โดยทั่วไปผู้รับสารจะมีวัตถุประสงค์หลัก ๆ ในการทำการสื่อสาร ดังนี้

1. เพื่อทราบ ในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการสื่อสารนั้น ผู้รับสารมีความต้องการที่จะทราบเรื่องราว ข้อมูล ข่าวสาร เหตุการณ์ หรือสิ่งอื่น ๆ ที่มีผู้แจ้งหรือรายงาน หรือชี้แจงให้ทราบ
2. เพื่อเรียนรู้ หมายถึง การแสวงหาความรู้ของผู้รับสารจากสารที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความรู้ วิชาการ อันเป็นการหาความรู้เพิ่มเติม และเป็นการทำความเข้าใจกับเนื้อหาสาระในการสอนของผู้ส่งสาร
3. เพื่อความพอใจ โดยปกติคนเรานั้น นอกจากจะต้องทราบข่าวคราว เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม และต้องการศึกษาเพื่อหาความรู้แล้ว ยังมีความต้องการในเรื่องความบันเทิงเพื่อพักผ่อนหย่อนใจด้วย เช่น ผู้รับสารอาจจะทำการสื่อสารด้วยการฟังเพลง ชมรายการโทรทัศน์ เป็นต้น
4. เพื่อกระทำหรือตัดสินใจ หมายถึงว่า ในการตัดสินใจของคนนั้น มักจะได้รับการเสนอแนะหรือชักจูงใจให้กระทำเช่นนั้นเช่นนี้จากบุคคลอื่นอยู่เสมอ ดังนั้นทางเลือกในการตัดสินใจของคนเรานั้น จึงขึ้นอยู่กับข้อเสนอแนะนั้น ๆ ว่าจะมีความน่าเชื่อถือและมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด นอกเหนือจากนี้แล้วการตัดสินใจของคนเรายังต้องคำนึงถึงการรับข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ และความเชื่อของแต่ละบุคคลที่ได้สั่งสมกันมาด้วย

ในการสื่อสารถือว่ามีผลสำคัญต่อชีวิตประจำวัน ในด้านการแสดงนาฏศิลป์การแสดงสื่อสารนั้นถือว่ามีผลสำคัญมาก และเป็นหลัก ตั้งแต่ผู้คิดการแสดงต้องสื่อสารให้ผู้แสดงนั้นเกิดความเข้าใจในกระบวนการทำของตัวละคร หรือการแสดงนั้น ๆ และเมื่อผู้แสดงนั้นเข้าใจในบทบาทตัวละครก็จะสามารถสื่อสารให้กับผู้ชมนั้นเข้าใจ และรับรู้ถึงบทบาทตัวแสดงนั้น ๆ

ในทฤษฎีการสื่อสารนี้มีความสอดคล้องกับวิจัยเรื่องการแสดงในงานเทศกาลพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบการแสดง และการแสดงในแต่ละชุดนั้นก็ต้องการสื่อสารบอกเล่าเรื่องราวของการแสดงให้ผู้ชมนั้นเกิดความเข้าใจได้ ผู้วิจัยจึงได้นำทฤษฎีดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ในบทที่ 4 ในเรื่องของการแสดงที่พบ และรูปแบบการแสดงในงานเทศกาลพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

2.8.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับจินตภาพ

มนัส โกมลฑา²¹ ได้กล่าว การที่จินตภาพได้รับความนิยมมาก จึงมีทฤษฎีเกี่ยวกับจินตภาพเป็นจำนวนมากตามไปด้วย จึงขอยกตัวอย่าง 5 ทฤษฎี ดังนี้

²¹ มนัส โกมลฑา ได้กล่าวถึงทฤษฎีจินตภาพ, จินตภาพแบบวิชาชีพชาธรรมกาย, แหล่งที่มา : เขียนใน Gotoknow <https://www.gotoknow.org/posts/264972> , 2552

1. ทฤษฎีการตอบสนอง (Response Theory) ของราซารัส (Lazarus) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า การตอบสนองต่อสิ่งเร้าใด ๆ นั้น ขึ้นอยู่กับการสร้างจินตภาพต่อสิ่งเร้านั้น ๆ ทฤษฎีนี้จะอธิบายความแตกต่างของแต่ละบุคคลในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าชนิดเดียว เช่น ภาวะของโรค การรักษาของแพทย์ การนอนอยู่ในตึกผู้ป่วยหนัก เป็นต้น

2. ทฤษฎีการสร้างจินตภาพ (Imagery Theory) ของดอสเสย์ (Dossey) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า การสร้างจินตภาพมีพื้นฐานมาจากการเชื่อมต่อของช่องว่างระหว่างมิติของเวลา การสร้างจินตภาพเกิดขึ้นเพราะมีการทะลุเข้าไปในช่องว่างระหว่างมิติของเวลา ทำให้ ณ จุดนั้น ไม่มีอดีต ไม่มีปัจจุบัน และอนาคต ขณะเกิดการสร้างจินตภาพเวลาจะคงอยู่อย่างนั้น ดังนั้นทฤษฎีนี้ จึงเป็นการนำภาพในอดีตของตนเองที่เคยประสบมา แล้วสร้างจินตภาพใหม่เพื่อแก้ไขให้ดีขึ้น

3. ทฤษฎีจิตสังเคราะห์ (Psycho Synthesis) ของอาซาจิโอรื (AR Sae jo o li) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า รูปแบบประกอบด้วย 3 ส่วน ส่วนแรก คือ ระดับต่ำสุดของจิตใต้สำนึก เป็นความจำที่ลืม ส่วนที่สอง คือ ระดับกลาง หรือระดับที่ไม่รู้สึกตัว เป็นเหตุการณ์วันต่อวันในการติดต่อเกิดความมีเหตุผล ส่วนที่สาม คือ ระดับสูง เป็นส่วนของปัญญา ความรัก ความคิดสร้างสรรค์นำไปสู่การปฏิบัติตนของแต่ละบุคคล การฝึกวิธีนี้จะใช้ในการบำบัดอาการต่าง ๆ เช่น ลดความวิตกกังวล เป็นต้น

4. ทฤษฎีการบำบัดรักษาทางจิตด้วยความเป็นจริง (Eidetic Psychotherapy) ของเอสซิน (Assin) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ร่างกายประกอบไปด้วย 3 ส่วนที่เป็นสิ่งเดียวกัน เกิดเป็นปฏิกิริยาต่อกันในภาวะที่ไม่รู้สึก ประกอบด้วยภาพในใจ การตอบสนองทางร่างกาย และความหมาย ภาพในใจ กระตุ้นความรู้สึก เกิดการตอบสนองความจริงภาพนอกและรอบ ๆ บุคคล เป็นต้น

5. ทฤษฎีการสร้างจินตภาพของฮอโรวิตซ์ (Horowitz) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างจินตภาพและรูปแบบของความคิด มี 3 ลักษณะดังนี้

ลักษณะที่หนึ่ง ความคิดที่มีผลต่อการตอบสนองของร่างกาย (Enactive Thought) ความคิดที่มีผลต่อการตอบสนองของร่างกายจะเป็นความคิดที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของร่างกาย เช่น การที่ติดถึงการยกของหนักจะทำให้เกิดการกดเกร็งของกล้ามเนื้อที่ไหล่และแขน การคิดถึงภาพการกัดผลมะนาวชิมรสเปรี้ยวของมะนาว กล้ามเนื้อบริเวณด้านหน้าของหูกจะเกร็ง และมึนลายไหลออกมาจากปาก เป็นต้น ความคิดที่มีผลต่อการตอบสนองของร่างกายดังกล่าว จะถูกควบคุมโดยสมองส่วนลิมบิก สองส่วนนี้จะควบคุมภาวะอารมณ์ให้มีการตอบสนองทางร่างกาย การสร้างจินตภาพสามารถนำมาใช้ควบคุมความคิดที่มีผลต่อการตอบสนองของร่างกายได้ เพราะการสร้างจินตภาพจะทำให้เกิดภาวะการเชื่อมต่อของอารมณ์ กระตุ้นความคิดที่มีอิทธิพลต่อการตอบสนองของร่างกาย และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของร่างกายที่สามารถสังเกตได้

ลักษณะที่สอง ความคิดในเชิงเปรียบเทียบวิเคราะห์วิจารณ์ (Lexical thought) ความคิดในเชิงเปรียบเทียบวิเคราะห์วิจารณ์ เป็นความคิดในการสื่อสารให้มีความกระจ่างชัด ความคิดเชิงวิเคราะห์ ความคิดนามธรรม การคำนวณ การจดจำเวลา การวิเคราะห์วิจารณ์ให้มีความชัดเจน โดยความคิดนี้จะอยู่ในสมองซีกซ้าย ซึ่งจะเกิดจากการเรียนรู้ในวัยเด็ก เก็บสะสมเป็นประสบการณ์ และเก็บไว้ในความทรงจำ เมื่อได้รับข้อมูลข่าวสารเข้ามาใหม่ บุคคลนั้นก็จะเป็นพิจารณาเปรียบเทียบความเป็นเหตุและเป็นผลตามความเป็นจริง และประสบการณ์การเรียนรู้ของบุคคลที่เกิดในขณะนั้น เกิดเป็นพฤติกรรมการแสดงอารมณ์ที่แสดงออก

ลักษณะที่สาม ความคิดให้เห็นภาพ (Imaged Thought) ความคิดที่ให้เห็นภาพเป็นความคิดที่เกี่ยวข้องกับความฝัน การสร้างจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งจะถูกควบคุมโดยสมองซีกขวา โดยส่วนมากจะติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด ความคิดให้เห็นเป็นภาพจะมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วในช่วงก่อนที่เด็กจะเริ่มหัดพูด เมื่อเด็กเริ่มหัดพูด และบอกความรู้สึกหรือความคิดออกมาเป็นคำพูด ทำให้การพัฒนาความคิดให้เหม็นเป็นภาพลดน้อยลง การเรียนในโรงเรียนจะทำให้สมองซีกซ้ายมีการพัฒนามากในเรื่องของความคิดเป็นเหตุเป็นผล และความคิดตรรกะวิทยา ขณะที่สมองซีกขวาก็จะพัฒนาช้าลง เช่น ความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น ซึ่งบุคคลส่วนใหญ่ความคิดเชิงเหตุเชิงผล เปรียบเทียบวิเคราะห์จะเด่นกว่าความคิดให้เห็นเป็นภาพ ซึ่งในแต่ละบุคคลก็มีความสามารถในการสร้างจินตภาพไม่เท่ากัน บุคคลที่สมองซีกขวาเด่นจะสร้างจินตภาพได้ง่าย ขณะที่บุคคลที่สมองซีกซ้ายเด่น มักเกิดความขัดแย้งต่อการสร้างจินตภาพ เนื่องจากความคิดมักจะขึ้นอยู่กับความเป็นจริง ความเป็นเหตุเป็นผล แต่ก็สามารถสร้างจินตภาพได้ ถ้าทราบเหตุผลของการณ์สร้างจินตภาพ และการฝึกจะต้องเริ่มจากการฝึกระดับง่าย ๆ ค่อยเป็นค่อยไป อาจจะต้องทำหลาย ๆ ครั้ง หรือใช้ประสาทสัมผัสหลาย ๆ ด้าน เป็นตัวกระตุ้นในการสร้างจินตภาพ

ความคิดทั้งสามลักษณะที่กล่าวมาข้างต้นนี้ จะทำงานสัมพันธ์กันในขณะที่มีการสร้างจินตภาพ โดยการสร้างจินตภาพจะกระตุ้นสมองซีกขวาให้เกิดความคิด ให้เห็นภาพ ว่าจะเห็นภาพสถานที่ที่พึงพอใจ สถานที่ที่รื่นรมย์ และในขณะที่ใช้ความคิดเห็นภาพสถานที่ที่พึงพอใจนั้น จะเกิดการกระตุ้นสองส่วนลิมบิก ซึ่งเป็นส่วนที่ควบคุมภาวะอารมณ์ ก่อให้เกิดอารมณ์ด้านบวก เกิดความรู้สึกสบาย ผ่อนคลาย เพลิดเพลิน ในขณะที่เดียวกันสมองซีกซ้ายจะรับข้อมูลตามเนื้อหาการสร้างจินตภาพ ก่อให้เกิดการใช้ความคิดเชิงเหตุและผล ความคิดเชิงวิเคราะห์ วิจารณ์ ทำให้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบ และเนื้อหาความคิดไปในทางที่ถูกต้อง อยู่บนพื้นฐานความเป็นจริง

ในด้านการแสดงทุกประเภทการเข้าใจในเรื่องราว และบทบาทที่ตนได้รับถือว่ามีความสำคัญมาก และเป็นหลัก ผู้แสดงได้รับบทบาทการแสดงแล้วต้องทำความเข้าใจ จินตนาการภาพว่า กำลังทำอะไร ที่ไหน รวมไปถึงความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร เพื่อถ่ายทอดบทบาท หรือการแสดงนั้น ๆ ให้กับ

ผู้ชม เพื่อให้ผู้ชมได้เข้าใจ และรับรู้ถึงบทบาทตัวแสดงนั้น ๆ ไม่เพียงแต่ผู้แสดง ผู้ชมก็ต้องใช้จินตนาการภาพไปพร้อมกับผู้แสดงเช่นเดียวกัน

ในทฤษฎีเกี่ยวกับจินตภาพนี้มีความสอดคล้องกับวิจัยเรื่องการแสดงในงานเทศกาลพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบการแสดง และการแสดงในแต่ละชุดนั้นต่างก็มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ต้องใช้การสื่อสารบอกเล่าเรื่องราวของการแสดง ให้ผู้ชมนั้นเกิดจินตนาการภาพออกมาทางความรู้สึกนึกคิดเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการแสดงแต่ละชุดได้ ผู้วิจัยจึงได้นำทฤษฎีดังกล่าวทั้งสองทฤษฎี คือ ทฤษฎีการสื่อสาร และทฤษฎีจินตภาพ มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ในบทที่ 4 ต่อไป

สรุป

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเป็นกษัตริย์พระองค์เดียวในสมัยกรุงธนบุรี และทรงได้รับการยกย่องเป็นมหาราช ซึ่งพระราชพงศาวดารได้มีการบันทึกถึงพระราชประวัติ พระวีรกรรมของพระองค์ ในการกอบกู้เอกราชเมื่อครั้งเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 ให้กับพม่า ตลอดจนพระปรีชาสามารถในการขจัดอริราชศัตรู รวบรวมอาณาจักรให้เป็นปึกแผ่น อีกทั้งพระองค์ยังทรงมีพระอัจฉริยภาพทางทหารอย่างเฉียบแหลม ทรงเป็นแบบฉบับทางทหารอย่างแท้จริง ทรงมีพระปรีชาสามารถในการรบทุกรูปแบบทั้งทางบกและทางน้ำ ไม่ว่าจะเป็นทหารราบ ทหารม้า ทหารปืนใหญ่ ทหารเรือ ทหารนาวิกโยธิน ซึ่งนอกเหนือพระอัจฉริยภาพทางยุทธวิธี และยุทธการทางทหารแล้วยังทรงวางแผนกำกับการและอำนวยการให้เป็นไปตามขั้นตอนเพื่อบรรลุจุดประสงค์ด้วยพระองค์เอง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของยุทธศาสตร์ ทหารทุกหมู่เหล่าต่างยอมรับว่าทรงเป็นจอมทัพที่มีพระปรีชาสามารถยอดเยี่ยมไร้เทียมทาน จนพระองค์สามารถสถาปนาก่อตั้งกรุงธนบุรีเป็นราชธานีแห่งใหม่แทนกรุงศรีอยุธยาที่อยู่ในสภาพทรุดโทรมจนไม่สามารถบูรณะให้กลับสู่สภาพเดิมได้ การที่ทรงเลือกกรุงธนบุรีเป็นราชธานีนั้นสันนิษฐานว่า เนื่องจากเป็นเมืองขนาดเล็ก เหมาะสมกับกำลังไพร่พลที่ทรงมีอยู่ในขณะนั้น ทั้งยังเป็นเมืองหน้าด่านที่สำคัญ อยู่ใกล้ทะเล ทำให้สามารถควบคุมเส้นทางการเดินเรือเข้าออกได้ มีป้อมปราการเป็นชัยภูมิที่ดี และตั้งอยู่ใกล้ปากแม่น้ำ หากเพลิงพล้ำก็สามารถหลบหลีกศัตรูออกสู่ทะเลได้สะดวก หลังจากนั้นจึงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระราชวังหลวงขึ้นทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยาในพื้นที่ที่เคยเป็นที่ตั้งของป้อมวิไชยเอนทร์เดิม (ป้อมวิไชยประสิทธิ์) ตลอดในรัชสมัยของพระองค์ ทรงประกอบพระราชกรณียกิจในการฟื้นฟูบ้านเมือง และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ ทรงมีความห่วงใยประชาชนและพระองค์ทรงดูแลประชาชนอย่างใกล้ชิด ต่อมาเมื่อรัชกาลที่ 1 เถลิงถวัลยราชสมบัติ ได้ทรงย้ายราชธานีมาอยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา และได้สร้างพระบรมมหาราชวังเป็นที่ประทับ พระราชวังกรุงธนบุรีจึงได้รับการเรียกขานว่า “พระราชวังเดิม” ตั้งแต่นั้นมา

กรุงธนบุรีในปัจจุบันเป็นเพียงเขตการปกครองของกรุงเทพมหานคร แต่ถือว่าเป็นเมืองที่สำคัญในฐานะเป็นราชธานีของไทย ในระหว่างปี พ.ศ. 2310 – 2315 ถึงแม้จะเป็นเพียงระยะเวลาอันสั้น ๆ เพียง 15 ปี แต่นับได้ว่ามีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ของชาติไทยเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งในปัจจุบันนั้น พื้นที่ฝั่งธนบุรี ประกอบไปด้วยเขตการปกครอง แบ่งออกเป็น 15 เขต ดังนี้ 1) เขตธนบุรี 2) เขตบางกอกใหญ่ 3) เขตคลองสาน 4) เขตตลิ่งชัน 5) เขตบางกอกน้อย 6) เขตบางขุนเทียน 7) เขตภาษีเจริญ 8) เขตหนองแขม 9) เขตราชบุรีบูรณะ 10) เขตบางพลัด แยกจากเขตบางกอกน้อย ในปี พ.ศ. 2532 11) เขตจอมทอง แยกจากเขตบางขุนเทียน ในปี พ.ศ. 2532 12) เขตบางแค แยกจากเขตภาษีเจริญและเขตหนองแขม ในปี พ.ศ. 2540 13) เขตทวีวัฒนา แยกจากเขตตลิ่งชัน ในปี พ.ศ. 2541 14) เขตทุ่งครุ แยกจากเขตราชบุรีบูรณะ ในปี พ.ศ. 2540 15) เขตบางบอน แยกจากเขตบางขุนเทียน ในปี พ.ศ. 2540

จากพระราชประวัติและพระวีรกรรมของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่ทรงมีคุณูปการต่อผืนแผ่นดินไทย เพื่อเป็นการน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณต่อพระองค์ท่าน ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ทางภาครัฐ เอกชน หรือประชาชน เห็นความสำคัญในการเทิดพระเกียรติพระองค์ท่าน ซึ่งในปัจจุบันการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชมีการจัดกันอย่างแพร่หลาย สังเกตได้จากจังหวัดที่มีความเกี่ยวข้องกับพระองค์ท่านในทางประวัติศาสตร์ หรือสถานที่ที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งในการจัดงานเทิดพระเกียรตินี้ต่างก็มีการแสดงมหรสพต่าง ๆ ส่วนมากจะเป็นในรูปแบบของการแสดงแสง สี เสียง ละครอิงประวัติศาสตร์เล่าเรื่องราวพระราชประวัติและการกอบกู้อิสรภาพของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเป็นส่วนใหญ่ เช่น จังหวัดตาก จันทบุรี พระนครศรีอยุธยา ระยอง พิษณุโลก นครศรีธรรมราช เป็นต้น

ในฝั่งธนบุรีเนื่องจากมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน เนื่องจากเป็นเมืองที่สมเด็จพระเจ้าตากสิน ๗ ได้สถาปนาขึ้น ทำให้องค์กร หรือ หน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงประชาชนให้ความสำคัญ จึงอาจเป็นเหตุให้เกิดการสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสิน ๗ ขึ้น ณ วงเวียนใหญ่ในเขตธนบุรี เพื่อเป็นสิ่งเตือนใจและเคารพศรัทธาในพระองค์ท่านที่ได้ทำคุณให้แก่แผ่นดิน ในเวลาต่อมาได้มีการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสิน ๗ ขึ้น ซึ่งในครั้งแรกมีโครงการจัดขึ้นเมื่อ 28 ธันวาคมปี พ.ศ. 2523 เนื่องจากเป็นวันคล้ายวันสถาปนากรุงเทพ โดยใช้ชื่อว่า ตากสินรำลึก โดยจัดงานขึ้นเพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติ และให้ประชาชนสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่พระองค์ได้ให้อิสรภาพแก่บ้านเมือง ทั้งนี้เพื่อเป็นการสมทบทุนหารายได้เพื่อการสร้างโรงพยาบาลประจำจังหวัดตากอีกด้วย ภายในงานได้มีการจัดบวงสรวงดวงพระวิญญาณสมเด็จพระเจ้าตากสิน ๗ และ มีการจัดนิทรรศการพระราชประวัติ รวมถึงมีการแสดงของนักเรียน การฉายหนังกลางแปลง การแสดงของอุปรากรจีน การเปิดร้านสินค้าท้องถิ่นในฝั่งธนบุรี เป็นต้น สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบันก็ยังคงมีการจัดงาน

เทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชน้อยอยู่ เป็นการจัดงานประจำปีซึ่งจะจัดในวันที่ 27 – 28 ธันวาคมของทุกปี ซึ่งในการจัดงานจะมีความคล้ายคลึงกันในทุก ๆ ปี

ในการแสดงที่พบในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วงเวียนใหญ่นี้ สังเกตได้ว่ามีความเกี่ยวข้องกับพระเจ้าตาก เช่น ในการแสดงเชิดสิงโต ผู้จัดทำมีความเห็นว่า เนื่องจากพระราชประวัติของพระองค์ท่านมีเชื้อสายจากพระบิดาเป็นชนชาติจีน จึงทำให้มีการแสดงนี้เกิดขึ้นเพื่อเทิดพระเกียรติพระองค์ท่าน หรือ การแสดงลีลามวยไทย พระองค์ทรงมีพระปรีชาสามารถในเรื่องการรบ ออกศึกสงคราม และพระองค์ทรงโปรดในการต่อสู้ เป็นต้น อีกทั้งยังมี การแสดงของนักเรียนจากโรงเรียนต่าง ๆ ซึ่งในแต่ละปีก็จะแตกต่างกันไป จากข้อคิดเห็นดังกล่าว ทำให้การแสดงเป็นที่สนใจต่อประชาชนและนักท่องเที่ยว เปรียบเสมือนเป็นการรวบรวมเรื่องราวของพระองค์ท่านผ่านออกสู่การแสดง อีกทั้งเป็นการเทิดพระเกียรติและทำให้ประชาชนเกิดความเคารพและศรัทธาจึงเกิดการร่วมมือกันจัดงานเทิดพระเกียรติพระเจ้าตากสิน ฯ เป็นงานประจำปีในฝั่งธนบุรีมาทุก ๆ ปี ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนเป็นการร่วมกันอนุรักษ์และสืบสานประเพณีอันดีงามของฝั่งธนบุรีต่อไป

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้ มาวิเคราะห์ในบทต่อไป โดยผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านการแสดงเทิดพระเกียรติจำนวน 2 เล่ม และได้นำหลักทฤษฎีการสื่อสารและทฤษฎีจินตภาพ มาเป็นหลักในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย การแสดงในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยทำการศึกษาในปีพ.ศ.2561 มีขั้นตอนในการเก็บและรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการลงพื้นที่ค้นคว้าข้อมูลปฐมภูมิ และการสัมภาษณ์ ดำเนินการค้นคว้าข้อมูลทุติยภูมิ จากเอกสาร ตำรา หนังสือที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสื่อออนไลน์ เป็นต้น ผู้วิจัยได้แบ่งรายละเอียดออกเป็นหัวข้อ ดังนี้

- 3.1 แผนการดำเนินงานวิจัย
- 3.2 แหล่งข้อมูล
- 3.3 การสำรวจเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 3.3.1 สำรวจข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง
 - 3.3.2 สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการสัมภาษณ์
 - 3.3.3 สำรวจข้อมูลจากการสังเกตการณ์
 - 3.3.4 สำรวจข้อมูลจากสื่อออนไลน์

3.1 แผนการดำเนินงานวิจัย

ผู้วิจัยจะทำการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วงเวียนใหญ่ ฝั่งธนบุรี ในปี พ.ศ. 2561 โดยได้กำหนดเวลาใน 2 ปีการศึกษา โดยผู้วิจัยจะทำการศึกษาตั้งแต่เดือน กันยายน – พฤษภาคม พ.ศ. 2562

ตารางที่ 2: ตารางแผนการดำเนินงานวิจัย
(ที่มา : ผู้วิจัย)

ขั้นตอนการดำเนินงาน	ปี พ.ศ.2561					ปี พ.ศ.2562												2563
	เดือนที่					เดือนที่												เดือนที่
	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1 - 4
1. คัดเลือกหัวข้อวิทยานิพนธ์ และจัดทำโครงร่าง	→																	
2. ลงพื้นที่หาข้อมูลและแก้ไข พร้อมจัดทำบทที่ 1 และ 2		↔																
3. ลงพื้นที่หาข้อมูลและแก้ไข พร้อมจัดทำบทที่ 3				↔														
4. แก้ไข และสอบโครงร่าง วิทยานิพนธ์บทที่ 1-3 กับ กรรมการหลักสูตรและกรรมการ ภายนอก						↔												
5. ลงพื้นที่หาข้อมูลเพิ่มเติม พร้อมจัดทำและแก้ไขบทที่ 1 -3									↔									
6. จัดทำบทที่ 4													↔					
7. จัดทำและแก้ไข บทที่ 4 - 5															↔			
8. จัดทำบทความ																↔		
9. แก้ไขบทที่ 1-5																		↔

3.2 แหล่งข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่องการแสดงในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เพื่อศึกษารูปแบบการแสดงในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารวิชาการ และบทความต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง จากแหล่งศึกษาค้นคว้าข้อมูล ดังนี้

- 3.2.1. สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 3.2.1. หอสมุดแห่งชาติ
- 3.2.1. มุลินธิสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
- 3.2.1. ห้องสมุดคณะศิลปกรรมศาสตร์

3.3 การสำรวจเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 สำรวจข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

3.3.1.1 มูหนังสือลือนิธอนุรักษ์โบราณสถานพระราชวังเดิม

ข้อมูลที่ศึกษา : พระราชประวัติพระเจ้าตาก

3.3.1.2 หนังสือมูลนิธอนุรักษ์โบราณสถานในพระราชวังเดิม (สารานุกรมพระราชประวัติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช)

ข้อมูลที่ศึกษา : พระราชประวัติพระเจ้าตาก

3.3.1.3 หนังสือสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช โดย นิธิ เอียวศรีวงศ์(จัดพิมพ์เพื่อเผยแพร่และเป็นวิทยาบรณการเนื่องในโอกาส งานพระราชทานเพลิงศพ พลตรี สหวิภู ปัญญาสุข วันที่ 21 พฤษภาคม 2540)

ข้อมูลที่ศึกษา : พระวีรกรรมการกอบกู้เอกราชของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

3.3.1.4 จดหมายเหตุความทรงจำของกรมหลวงนรินทรเทวี และพระราชวิจารณ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงทิพยรัตนกิริฎกุลินี วันที่ 26 ตุลาคม 2501 โดยกรมศิลปากร

ข้อมูลที่ศึกษา : พระราชประวัติ และพระวีรกรรมการกอบกู้เอกราชของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

3.3.1.5 หนังสือกรุงธนบุรี โดย กฤษณา หงส์อุเทน

ข้อมูลที่ศึกษา : พระราชประวัติ และการก่อตั้งพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่วงเวียนใหญ่

3.3.1.6 หนังสือสารานุกรมกรุงธนบุรี โดย มูลนิธอนุรักษ์โบราณสถานในพระราชวังเดิม

ข้อมูลที่ศึกษา : พระราชประวัติ และ กรุงธนบุรีในปัจจุบัน

3.3.1.7 วิจัยเรื่องการแสดงแสงเสียงในงานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราชกับบริบททางสังคม โดย วิภาพร เฟื่องภักดี (วิจัยตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย ภาควิชานาฏศิลป์คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

ข้อมูลที่ศึกษา : รูปแบบการจัดการแสดง และลักษณะของการจัดงานเทิดพระเกียรติ

3.3.1.8 วิทยานิพนธ์ เรื่องนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยสื่อสารประวัติศาสตร์ไทยในการแสดงแสง สี เสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง แผ่นดินผืนนี้มีความหลัง โดย สุเมธ เทศขำ (วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

ข้อมูลที่ศึกษา : ทฤษฎีที่ใช้ในการจัดการแสดง และการจัดองค์ประกอบของการแสดงประเภทแสงเสียง

3.3.1.9 หนังสือนาฏศิลป์ปริทรรศน์ โดย สุรพล วิรุฬห์รักษ์

ข้อมูลที่ศึกษา : ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในงานวิจัย (การสื่อสาร)

3.3.10 หนังสือสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชแม่ทัพเรือคู่ชาติ โดย วสินธ์ สาริกะภูติ

ข้อมูลที่ศึกษา : ที่มาและความสำคัญของโครงการ 250 ปี ตามรอยกองเรือยกพลขึ้นบก สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จากจันทบุรี สู่อุทยาน

3.3.2 สํารวจข้อมูลเกี่ยวกับการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ด้วยวิธีบันทึกเสียงลงในแถบบันทึกเสียง และจดบันทึกตามความเหมาะสม โดยการสัมภาษณ์กลุ่มคนที่มีความเกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลในด้านการแสดง ดังนี้

3.3.2.1 คุณอนันต์ เทียรเดช ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดทองเพลง สำนักงานเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

3.3.2.2 คุณนิรัตน์ เล็กสรารัฐ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเศวตฉัตร สำนักงานเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

3.3.2.3 คุณสุวิชา พระโคตร ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสุทธาราม สำนักงานเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

ข้อมูลที่ศึกษา : การจัดชุดการแสดงและการฝึกซ้อมในแต่ละโรงเรียนของสำนักงานเขตคลองสานเพื่อเข้าร่วมในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช วงเวียนใหญ่

3.3.2.4 คุณอัญชลี พุ่มศรี เจ้าหน้าที่พนักงานปกครอง ฝ่ายปกครอง สำนักงานเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร

ข้อมูลที่ศึกษา : โครงการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่วงเวียนใหญ่

3.3.2.5 อาจารย์โชคอนันต์ อังสกุลอาภรณ์ ประธานคณะ 28 ธันวาคมตากสินมหาราช

ข้อมูลที่ศึกษา : บริบททั่วไปในการจัดงาน และจัดการแสดง

3.3.2.6 นาวาโท อาวุธ หล้าเพชร เจ้าหน้าที่มูลนิธิสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

ข้อมูลที่ศึกษา : กำหนดการของโครงการ 250 ปี ตามรอยกองเรือยกพลขึ้นบกสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจากจันทบุรีสู่อยุธยา

3.3.3 สํารวจข้อมูลจากการสังเกตการณ์

3.3.3.1 ผู้วิจัยได้ทำการลงพื้นที่และเข้าร่วมงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เพื่อสังเกตการณ์ ณ ลานพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช วงเวียนใหญ่ ฝั่งธนบุรี โดยวิธีการพิจารณาด้วยตนเองในการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม

3.3.4 สํารวจข้อมูลจากสื่อออนไลน์

3.3.4.1 สำนักข่าวเจ้าพระยา, ความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ [ออนไลน์], 18 ตุลาคม 2561. แหล่งที่มาของข้อมูล <http://www.chaoprayanews.com/2013/04/12/ความสำคัญของสำคัญของสถาบันพระม/>

ข้อมูลที่ศึกษา : ความสำคัญของพระมหากษัตริย์

3.3.4.2 natchapon123425, ประวัติศาสตร์กรุงธนบุรี [ออนไลน์], 21 ตุลาคม 2561. แหล่งที่มาของข้อมูล <https://sites.google.com/site/natchapon123425/prawatisastrkrungthnburi>

ข้อมูลที่ศึกษา : การสถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานี

3.3.4.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรัญ กักผล, โครงสร้างกรุงเทพมหานคร [ออนไลน์], 18 ตุลาคม 2561. แหล่งที่มาของข้อมูล <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=โครงสร้างของกรุงเทพมหานคร>

ข้อมูลที่ศึกษา : ศึกษาโครงสร้างการปกครองของการแบ่งเขตในฝั่งธนบุรี

3.3.4.4 nairobroo.com, การแสดง แสง สี เสียง ชุด “ตำนานวีรกษัตริย์ศึก รอยจารึกคู่แผ่นดิน. [ออนไลน์], 2 มิถุนายน 2562 แหล่งที่มาของข้อมูล <http://nairobroo.com/oldsite/all-news/festival/1936-งานตากสินมหาราชานุสรณ์-จังหวัดตาก.html>

ข้อมูลที่ศึกษา : รายละเอียดการแสดง แสง สี เสียง ชุด “ตำนานวีรกษัตริย์ศึก รอยจารึกคู่แผ่นดิน งานตากสินมหาราชานุสรณ์ จังหวัดตาก

3.3.4.5 สวท. จันทบุรี F.M.90.25 MHz., การแสดง แสง สี เสียงและสื่อผสม เทิดพระเกียรติ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จังหวัดจันทบุรี ปี 2555 . [ออนไลน์], 2 มิถุนายน 2562. แหล่งที่มา : http://radiothailandchanthaburi.blogspot.com/2011/12/2555_29.html

ข้อมูลที่ศึกษา : รายละเอียดการแสดง แสง สี เสียงและสื่อผสม เทิดพระเกียรติ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จังหวัดจันทบุรี ปี 2555 งานวันตากสินมหาราชล่ำลึงและกาชาดจังหวัดจันทบุรี

3.3.4.6 องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช, การแสดง แสง สี เสียง ชุด “ตำนานพระมหากษัตริย์กู้แผ่นดินสยาม” อ.พรหมคีรี จ.นครศรีธรรมราช. [ออนไลน์], 2 มิถุนายน 2562. แหล่งที่มา : <http://www.nakhonsi.go.th/activities/view/3222>

ข้อมูลที่ศึกษา : รายละเอียดการแสดง แสง สี เสียงการแสดง แสง สี เสียง ชุด “ตำนานพระมหากษัตริย์กู้แผ่นดินสยาม” จ.นครศรีธรรมราช

3.3.4.7 พิษณุโลกฮอตนิวส์, จัดแสดงแสง สี เสียง เทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตาก สินมหาราช. [ออนไลน์], 2 มิถุนายน 2562. แหล่งที่มา <https://www.phitsanulokhotnews.com/2015/12/29/78902>

ข้อมูลที่ศึกษา : รายละเอียดการแสดง แสง สี เสียง ชุด “ยุทธภูมิมิบ้านปากพิง” อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

3.3.4.8 77 ข่าวเด็ด, ชาวกรุงเก่าสุดซึ้งวีรกรรมพระเจ้าตาก. [ออนไลน์], 2 มิถุนายน 2562. แหล่งที่มา : <https://www.77kaoded.com/content/22365>

ข้อมูลที่ศึกษา : รายละเอียดการแสดง แสง สี เสียง ในงานระลึกสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช อำเภอเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.3.4.9 77 ข่าวเด็ด, จังหวัดระยอง ปาฏิหาริย์ แสง สี เสียง ตำนานพระเจ้าตาก. [ออนไลน์], 2 มิถุนายน 2562. แหล่งที่มา : <https://www.77kaoded.com/content/267663>

ข้อมูลที่ศึกษา : รายละเอียดการ แสง สี เสียงสื่อผสม เรื่อง “ตำนานสมเด็จพระเจ้าตากสิน” จังหวัดระยอง

3.3.4.10 กิพีเดีย, รายชื่อเขตของกรุงเทพมหานคร [ออนไลน์], 12 พฤศจิกายน 2561 , แหล่งที่มาของข้อมูล https://th.wikipedia.org/wiki/รายชื่อเขตของกรุงเทพมหานคร#cite_note-22

ข้อมูลที่ศึกษา : รายชื่อเขตการปกครองในผังธนบุรี

3.3.4.11 พระราชวังเดิม, ประวัติพระราชวังเดิม [ออนไลน์], 1 พฤษภาคม 2563, แหล่งที่มาของข้อมูล http://www.wangdermpalace.org/index_th.html

ข้อมูลที่ศึกษา : รายละเอียดการก่อสร้างพระราชวังเดิม

3.3.4.12 กฤษฎา หงษ์อุเทน, อนุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วงเวียนใหญ่ ธนบุรี [ออนไลน์], 30 ตุลาคม 2561, แหล่งที่มาของข้อมูล

<https://mgronline.com/celebonline/detail/9560000003475>

ข้อมูลที่ศึกษา : รายละเอียดลักษณะการสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่วงเวียนใหญ่

3.3.4.13 มูลนิธิสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช, ประวัติมูลนิธิสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช [ออนไลน์], 4 เมษายน 2563, แหล่งที่มาของข้อมูล

<https://www.facebook.com/navyonn/photos/a.1357668107631007/2749013601829777/?type=3&theater>

ข้อมูลที่ศึกษา : รายละเอียดประวัติการก่อตั้งมูลนิธิสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และรายละเอียดโครงการจัดงานตากสินมหาราลีกที่ท้องสนามหลวงปี 2523

สรุป

งานวิจัยเรื่องการแสดงในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชผู้วิจัยได้สืบค้นข้อมูลเกี่ยวข้องกับพระราชประวัติและพระวีรกรรมของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่ส่งผลให้ในปัจจุบันเกิดเป็นงานเทิดพระเกียรติพระองค์ รวมทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการแสดงในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่วงเวียนใหญ่ ปี 2561 โดยวิธีการดำเนินการวิจัยนั้นผู้วิจัยได้ทำการสืบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทั้งหมด 4 แห่ง รวมถึงศึกษาข้อมูลจากสื่อออนไลน์ และการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องในการจัดการแสดงที่เกิดขึ้นในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่วงเวียนใหญ่ในปี 2561 อีกทั้งผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สังเกตการณ์และเข้าร่วมชมงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่วงเวียนใหญ่ และศึกษาจากสื่อวีดิทัศน์เพิ่มเติม เพื่อนำข้อมูลทั้งหมดนำมาวิเคราะห์และแยกเป็นหมวดหมู่ในเรื่องของรูปแบบการแสดงเพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ในบทยกต่อไป

บทที่ 4

บทวิเคราะห์

ในบทนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบการแสดงในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร สัมภาษณ์ และจำแนกหัวข้อในการวิเคราะห์ออกเป็นดังนี้

- 4.1 ความหมายการแสดงเทิดพระเกียรติ
- 4.2 การเทิดพระเกียรติพระมหากษัตริย์ในต่างประเทศ
- 4.3 ตัวอย่างการแสดงเทิดพระเกียรติพระมหากษัตริย์ไทย
 - 4.3.1 พ่อขุนรามคำแหงมหาราช
 - 4.3.2 สมเด็จพระนเรศวรมหาราช
 - 4.3.3 สมเด็จพระนารายณ์มหาราช
- 4.4 ความสำคัญของสมเด็จพระเจ้าตากสินกับการแสดงเทิดพระเกียรติ
- 4.5 การแสดงเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในจังหวัดต่าง ๆ
 - 4.5.1 จังหวัดตาก
 - 4.5.2 จังหวัดจันทบุรี
 - 4.5.3 จังหวัดระยอง
 - 4.5.4 จังหวัดชลบุรี
 - 4.5.5 จังหวัดพิษณุโลก
 - 4.5.6 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
 - 4.5.7 จังหวัดนครศรีธรรมราช
- 4.6 โครงการ 250 ปีตามรอยกพลขึ้นบก สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
- 4.7 งานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช วงเวียนใหญ่ ธนบุรี
 - 4.7.1 แนวคิดในการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
 - 4.7.2 บริบททั่วไปในการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช วงเวียนใหญ่
 - 4.7.3 รูปแบบการแสดงในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช วงเวียนใหญ่ ประจำปี 2561
 - 4.7.3.1 รูปแบบการแสดงละคร
 - 4.7.3.2 รูปแบบการแสดงเบ็ดเตล็ด

4.7.3.2.1 มหรสพจีน

4.7.3.2.2 มหรสพไทย

4.7.3.3 รูปแบบการแสดงดนตรีขับร้องประกอบการแสดง

4.8 วิเคราะห์การแสดงเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจากแนวคิดทฤษฎี

4.1 การแสดงเทิดพระเกียรติ

เทิดพระเกียรติ หมายถึง การเทิดทูนนับถือในพระปรีชาสามารถด้านใดด้านหนึ่ง เพื่อถวายพระเกียรติแด่พระมหากษัตริย์ หรือพระบรมวงศานุวงศ์ โดยอ้างกล่าวถึงพระปรีชาสามารถของพระองค์ท่านด้านใดด้านหนึ่ง เช่น กิจกรรมวิ่งเทิดพระเกียรติ จัดขึ้นเพื่อยกย่อง เชิดชูในพระปรีชาสามารถด้านกีฬา หรือ กิจกรรมการจัดนิทรรศการ คีตราชั้น เพื่อเป็นการยกย่องเชิดชูในพระอัจฉริยภาพทางด้านดนตรี เป็นต้น

การแสดงเทิดพระเกียรติ คือการแสดงที่เทิดทูน นับถือและน้อมรำลึกถึงพระปรีชาสามารถของพระมหากษัตริย์ที่ทรงมีคุณูปการต่อประเทศ โดยผ่านการแสดงละคร ระบาย รำ ฟ้อน หรือบทเพลงที่มีเนื้อหาที่เทิดทูน หรือมีเนื้อหาที่สื่อถึงความเป็นมงคล

4.2 การเทิดพระเกียรติพระมหากษัตริย์ในต่างประเทศ

พระมหากษัตริย์ทรงมีบทบาทสำคัญ และดำรงฐานะเป็นประมุขของประเทศ ซึ่งเป็นที่แน่ชัดว่าสถาบันพระมหากษัตริย์ยังคงไว้ซึ่งความสำคัญอันสูงสุด และเป็นสถาบันหลักที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งพระมหากษัตริย์แต่ละประเทศนั้นล้วนแต่ปกครองบ้านเมืองด้วยพระปรีชาญาณท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงในสังคมโลก จนสามารถนำพาประเทศนั้นผ่านพ้นวิกฤตการณ์ทางการเมือง การปกครอง และดำรงสถานะความเป็นประเทศที่ยังคงปกครองโดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขสืบมาจนถึงปัจจุบัน

ผู้วิจัยจึงขอยกตัวอย่างการจัดงานเพื่อเทิดพระเกียรติพระมหากษัตริย์แต่ละประเทศที่ได้มีการจัดขึ้น ดังนี้

4.2.1 ประเทศอังกฤษ

เฉลิมฉลองวันพระราชสมภพครบรอบ 91 พรรษา สมเด็จพระราชินีนาถเอลิซาเบธที่ 2 แห่งราชวงศ์อังกฤษ

เป็นธรรมเนียมเฉลิมฉลองทุกปี **ควีนเอลิซาเบธที่ 2** แห่งอังกฤษเสด็จออก ณ สีหบัญชรของพระราชวังบักกิงแฮม ใจกลางกรุงลอนดอน พร้อมด้วยสมาชิกราชวงศ์ ทั้งเจ้าชายฟิลิป ดยุกแห่งเอดินบะระ เจ้าฟ้าชายชาร์ลส์, ดัชเชสคามิลลา, เจ้าชายวิลเลียม, เจ้าชายแฮร์รี เจ้าหญิงแคท และพระ

ราชปนัดดา เจ้าชายจอร์จกับเจ้าหญิงชาร์ลอตต์ ซึ่งทรงฉลองพระองค์สีชมพูเข้ากับพระมารดา นอกจากนี้ยังมีเจ้าชายแอนดรูว์, เจ้าชายเอ็ดเวิร์ด, เจ้าหญิงเบียทริซ และเจ้าหญิงยูจีนี เพื่อทอดพระเนตรพิธีสวนสนามของทหารม้ารักษาพระองค์ที่ ขณะที่บนฟากฟ้าก็มีเครื่องบินรบของกองทัพอากาศอังกฤษแสดงการบินผาดแผลงอยู่เหนือพระราชวังบักกิงแฮมเพื่อเป็นการถวายพระพร

ภาพที่ 14 การแสดงเครื่องบินรบของกองทัพอากาศอังกฤษ
แสดงการบินผาดแผลงอยู่เหนือพระราชวังบักกิงแฮม

ที่มา : แพรว www.PRAEW.com, **ราชวงศ์อังกฤษพร้อมพรั่ง ฉลองพระราชสมภพ**

ควีนเอลิซาเบธที่ 2 แห่งอังกฤษ [ออนไลน์], 18 มิถุนายน 2560

แหล่งที่มา : <https://praeuw.com/luxury/104063.html>

ประชาชนนับหมื่น ต่างเดินทางมาร่วมงาน เพื่อชมขบวนเสด็จของเชื้อพระวงศ์ที่ทรงเดินทางมาโดยรถม้าพระที่นั่ง ต่อด้วยการเดินสวนสนามครั้งยิ่งใหญ่ประจำปีของอังกฤษที่ปีนี้มียทหารเข้าร่วมมากกว่า 1,400 นาย และม้าอีก 200 ตัว โดยเจ้าชายวิลเลียมได้ทรงเข้าร่วมขี่ม้าในขบวนด้วย ทั้งนี้ วันพระราชสมภพของสมเด็จพระราชินีเอลิซาเบธที่ 2 ตรงกับวันที่ 21 เมษายน ซึ่งจะมียานเฉลิมฉลองเป็นการส่วนพระองค์ที่พระราชวังบักกิงแฮม ส่วนพิธีสวนสนามเฉลิมฉลองวันคล้ายวันพระราชสมภพอย่างเป็นทางการมักจัดขึ้นในราว ๆ กลางเดือนมิถุนายน ซึ่งที่ผ่านมาเป็นประจำปีไม่เคยขาดนับตั้งแต่พระองค์เสด็จขึ้นครองราชย์ จะมียกเว้นก็เพียงครั้งเดียวคือเมื่อปี พ.ศ. 2498 ที่เกิดเหตุการณ์ชุมนุมประท้วงผลงานของพนักงานรถไฟทั่วประเทศ ส่งผลให้ปีนั้นรัฐบาลตัดสินใจยกวันพระราชพิธีไป

ภาพที่ 15 การเดินสวนสนามทหารอังกฤษ

ที่มา : แพรว www.PRAEW.com, ราชวงศ์อังกฤษพร้อมพรั่ง ฉลองพระราชสมภพ

ควีนเอลิซาเบธที่ 2 แห่งอังกฤษ [ออนไลน์], 18 มิถุนายน 2560

แหล่งที่มา : <https://praeuw.com/luxury/104063.html>

4.2.2 ประเทศบรูไน

การเฉลิมฉลองครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี สมเด็จพระราชาธิบดีฮัจญี ฮัสซานัล โบลเกียห์ มูอิซซัดดีน วัดเดาลาะห์ แห่งบรูไน

รัฐบาลบรูไนจัดพระราชพิธีอย่างยิ่งใหญ่เพื่อเฉลิมฉลอง และเทิดพระเกียรติสุลต่าน ฮัสซานัล โบลเกียห์ เนื่องในโอกาสที่พระองค์ทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี สำนักข่าวต่างประเทศ รายงานจากกรุงบันดาร์เสรีเบกาวัน ประเทศบรูไน เมื่อวันที่ 5 ต.ค. ว่าสมเด็จพระราชาธิบดีฮัจญี ฮัสซานัล โบลเกียห์ มูอิซซัดดีน วัดเดาลาะห์ และสมเด็จพระราชินีชาเลฮา เสด็จโดยกระบวนพยุหยาตรา ไปตามท้องถนนในกรุงบรูไน เพื่อทรงพบปะกับพสกนิกรซึ่งรอเฝ้ารับเสด็จอย่างหนาแน่นตลอด เส้นทาง เนื่องในโอกาสครบรอบ 50 ปี วันที่พระองค์เสด็จขึ้นครองสิริราชสมบัติเป็นสุลต่านพระองค์ที่ 31 แห่งราชวงศ์โบลเกียห์ และเป็นรัชกาลปัจจุบันของบรูไน เมื่อวันที่ 5 ต.ค. 2510

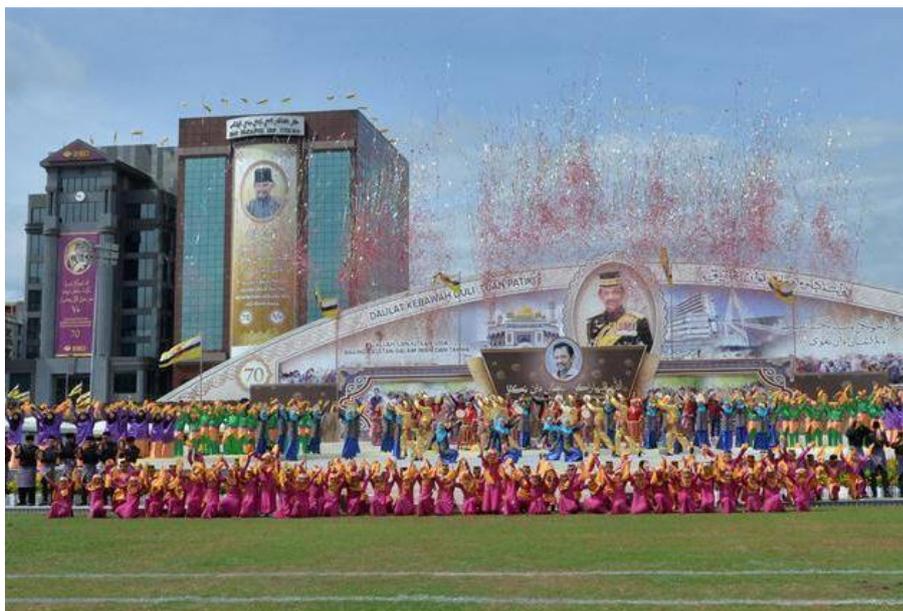
ภาพที่ 16 กษัตริย์บรูไนเสด็จโดยกระบวนพยุหยาตราไปตามท้องถนนในกรุงบรูไน
ที่มา : เดลินิวส์, สมเด็จพระราชาธิบดีแห่งบรูไนทรงครองราชย์ครบ 50 ปี [ออนไลน์],

5 ตุลาคม 2560

แหล่งที่มา : <https://www.dailynews.co.th/foreign/602515/>

อีกทั้ง ได้จัดให้กองทหารรักษาพระองค์ทำการยิงสลุต 21 นัด เพื่อเทิดพระเกียรติ
สุลต่านฮัสซานัล โบลเกียห์ ด้านรัฐบาลบรูไนมีกำหนดจัดพระราชพิธีเฉลิมฉลองการครบรอบครั้ง
สำคัญนี้อย่างยิ่งใหญ่ ซึ่งคาดว่าจะมีพระราชอาคันตุกะจากทั้งในและต่างประเทศเข้าร่วมในพิธี เพื่อ
ถวายพระพรชัยมงคลแด่สุลต่านฮัสซานัล โบลเกียห์ และสมเด็จพระราชินีซาเลฮา โดยรายชื่อที่มีการ
เปิดเผยแล้วรวมถึงประธานาธิบดีโจโก วิโดโด ผู้นำอินโดนีเซีย ประธานาธิบดีโรดริโก ดูเตอร์เต ผู้นำ
ฟิลิปปินส์ นายกรัฐมนตรีนาจิบ ราซัค ผู้นำมาเลเซีย นายกรัฐมนตรีลี เซียน ลุง ผู้นำสิงคโปร์ และนาง
ออง ซาน ซูจี มंत्रीแห่งรัฐของเมียนมา

ปัจจุบันสุลต่านฮัสซานัล โบลเกียห์ ทรงเจริญพระชนมพรรษา 71 พรรษา ทรงเป็นพระราช
โอรสในสมเด็จพระราชาธิบดีโอมาร์ อาลี ไชฟุดดีน ที่ 3 กับเจ้าหญิงดามิต และพระองค์ทรงเป็น
พระมหากษัตริย์ซึ่งทรงครองสิริราชสมบัติยาวนานเป็นอันดับ 2 ของโลก รองจากสมเด็จพระราชินี
นาถเอลิซาเบธที่สองแห่งสหราชอาณาจักร ซึ่งการครองราชย์ของพระองค์เข้าสู่ปีที่ 66

ภาพที่ 17 การแสดงเพื่อร่วมเฉลิมฉลองวันพระราชสมภพของกษัตริย์บรูไน

ที่มา : Facebook China Xinhua News [ออนไลน์],

25 กรกฎาคม 2559

แหล่งที่มา :

<https://www.facebook.com/XinhuaNewsAgency.th/posts/1779430045606343/>

4.2.3 ประเทศญี่ปุ่น

เฉลิมฉลองขึ้นครองราชย์สมบัติสมเด็จพระจักรพรรดินารูฮิโตะ พระจักรพรรดิพระองค์ใหม่ ลำดับที่ 126 ของราชวงศ์ญี่ปุ่น

เมื่อ 22 ตุลาคม 2562 สำนักข่าวต่างประเทศและสื่อญี่ปุ่นรายงาน สมเด็จพระจักรพรรดินารูฮิโตะ แห่งญี่ปุ่น ทรงประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ขึ้นครองราชย์โดยสมบูรณ์และตามโบราณราชประเพณี ณ พระราชวังหลวงอิมพีเรียล ในกรุงโตเกียว เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2562 โดยมีพระราชอาคันตุกะ ทั้งพระประมุข และพระบรมวงศานุวงศ์ ตลอดจนผู้นำรัฐบาลจาก 180 ประเทศเข้าร่วมในพระราชพิธีที่ศักดิ์สิทธิ์และสำคัญยิ่งในครั้งนี ขณะที่ กองกำลังป้องกันตนเองของญี่ปุ่นได้ยิงสลุดเฉลิมพระเกียรติ และพสกนิกรชาวญี่ปุ่นได้มาร่วมถวายพระพรและรอชมพระบารมีบริเวณด้านนอกพระราชวังอิมพีเรียลด้วยความปลื้มปิติยินดีอย่างยิ่ง

ภาพที่ 18 พิธีบรมราชาภิเษกของสมเด็จพระจักรพรรดิ

ณ ท้องพระโรงมัตซึโนมะ พระราชวังอิมพีเรียล

ที่มา : ไทยรัฐออนไลน์, สูดปิติ จักพรรดินารุฮิโตะ ทรงประกอบพิธีบรมราชาภิเษก

เลื่อนรั้วขบวนฉลอง [ออนไลน์], 22 ตุลาคม 2562

แหล่งที่มา : <https://www.thairath.co.th/news/foreign/1687786>

พระราชพิธีบรมราชาภิเษกของสมเด็จพระจักรพรรดิ จัดขึ้น ณ ท้องพระโรงมัตซึโนมะ ในพระราชวังอิมพีเรียล โดยสมเด็จพระจักรพรรดินารุฮิโตะ และสมเด็จพระจักรพรรดินีมาซาโกะ ตลอดจนพระบรมวงศานุวงศ์ทรงฉลองพระองค์ตามราชประเพณีโบราณ โดยสมเด็จพระจักรพรรดินารุฮิโตะ ทรงประทับบนบัลลังก์ทากามิกูระ (Takamikura) ในพระราชวังหลวง และสมเด็จพระจักรพรรดินีมาซาโกะทรงประทับบนบัลลังก์มิโจิตไต (Michodai) จากนั้นทรงมีพระบรมราชโองการประกาศการเถลิงถวัลยราชสมบัติต่อหน้าบรรดาผู้นำประเทศและพระราชอาคันตุกะคนอื่น ๆ ว่า “จะทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในฐานะสัญลักษณ์ของประเทศและความเป็นเอกภาพแห่งประชาชนชาวญี่ปุ่น”

ภาพที่ 19 การแสดงเต้นรำพื้นบ้านที่ลานพระราชวังอิมพีเรียล

ที่มา : MGR ONLINE, ชาวญี่ปุ่นหลายหมื่นร่วมงานเฉลิมฉลองขึ้นครองราชย์สมเด็จพระจักรพรรดิ
[ออนไลน์], 9 พฤศจิกายน 2562

แหล่งที่มา : <https://mgronline.com/around/detail/9620000107691>

ในช่วงเย็นวันที่ 22 ตุลาคม จะมีงานเลี้ยงพระราชทานครั้งแรก ณ พระราชวังหลวง โดยมีองค์พระประมุข ตลอดจนผู้นำรัฐบาลและแขกผู้ทรงเกียรติอื่น ๆ เข้าร่วม มีกลุ่มศิลปินเจป๊อป วงอาราชิ ร้องเพลงที่แต่งมาเพื่องานนี้โดยเฉพาะ ก่อนหน้านี้อีกมีคน 30,000 คนร่วมการแสดงเต้นรำพื้นบ้านที่ลานพระราชวัง ขณะที่ริ้วขบวนฉลองขึ้นครองราชย์ เคลื่อนเป็น 10 พฤศจิกายน 2562 หลังญี่ปุ่นเพิ่งประสบภัยได้ฝุ่นฮากิบิส เสียหายหนัก

ทั้งนี้ สมเด็จพระจักรพรรดินารูฮิโตะ พระชนมายุ 59 พรรษา ทรงเป็นจักรพรรดิพระองค์ที่ 126 ของญี่ปุ่น โดยทรงขึ้นครองราชสมบัติสืบต่อจากอดีตสมเด็จพระจักรพรรดิอากิฮิโตะ เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2562 หลังจากสมเด็จพระจักรพรรดิอากิฮิโตะทรงสละราชบัลลังก์ในวันที่ 30 เมษายน 2562

จากที่ผู้วิจัยยกตัวอย่างมานี้ การจัดงานเทิดพระเกียรติในแต่ละประเทศที่ได้มีการจัดขึ้นส่วนมากจะจัดในวาระที่สำคัญ ๆ เช่น วาระเฉลิมฉลองครองสิริราชย์ หรือวันพระราชสมภพ เป็นต้น ซึ่งในด้านการแสดงที่เทิดพระเกียรติจะสื่อถึงความเป็นชนชาติในแต่ละประเทศ แสดงถึงความยิ่งใหญ่ของกษัตริย์ในประเทศต่าง ๆ ซึ่งการแสดงจะไม่เจาะลึกหรือย้อนรำลึกถึงในทางประวัติศาสตร์ แต่จะทำการแสดงไปในเหตุการณ์ปัจจุบัน

ในประเทศไทยนั้นก็มีการจัดงานเทิดพระเกียรติกันอย่างแพร่หลาย เหตุผลที่ทำให้คนไทยนิยมเทิดพระเกียรติในสถาบันพระมหากษัตริย์ คือ พระมหากษัตริย์ทรงปกครองประเทศและดูแลประชาชนให้อยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุขตลอดมา ทรงเป็นมิ่งขวัญและเป็นศูนย์รวมความสามัคคีของประชาชนชาวไทยทั้งชาติ พระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ทรงทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศไทยเป็นอเนกประการ ในอดีตเมื่อยามมีศึกสงครามก็เป็นผู้นำในการต่อสู้อิริราชศัตรูของแผ่นดิน ในยามสงบก็ทรงทำนุบำรุงอาณาประชาราษฎร์ให้อยู่เย็นเป็นสุข นอกจากนี้ยังเป็นองค์ศาสนูปถัมภกในทุกศาสนา โดยเฉพาะพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติไทย

ประชาชนชาวไทยตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันนี้ต่างมีความรักและภาคภูมิใจในองค์พระมหากษัตริย์ตลอดจนบรรดาพระบรมวงศานุวงศ์ ที่ทรงบำเพ็ญคุณประโยชน์แก่ราษฎร ประชาชนจึงน้อมรำลึกถึงพระมหากษัตริย์และจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ตลอดมา เป็นการดำเนินตามรอยพระยุคลบาท ยิ่งความผาสุกให้แก่ประชาชนเป็นอย่างมาก ด้วยพระเกียรติคุณทั้งหมดนี้จึงอาจเป็นเหตุผลที่ทำให้คนไทยในหน่วยงานต่าง ๆ จัดกิจกรรมเพื่อเทิดพระเกียรติแด่พระมหากษัตริย์เพื่อปลูกฝังความจงรักภักดี เกิดความภาคภูมิใจในสถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นมิ่งขวัญและสิริมงคลของชาติ เกิดความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณต่อพระมหากษัตริย์ และถือเป็นการปกป้องรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป ซึ่งในประเทศไทยของเรานั้นมีกษัตริย์หลายพระองค์ที่ทรงมีคุณูปการต่อประเทศชาติบ้านเมือง และในปัจจุบันทางหน่วยงานต่าง ๆ ก็ได้จัดงานเทิดพระเกียรติพระองค์ขึ้น ผู้วิจัยจึงขอยกตัวอย่างการแสดงเพื่อเทิดพระเกียรติพระมหากษัตริย์ไทยที่ได้จัดแสดงขึ้น ดังต่อไปนี้

4.3 ตัวอย่างการแสดงเทิดพระเกียรติ

4.3.1 การแสดงเทิดพระเกียรติพ่อขุนรามคำแหงมหาราช

พ่อขุนรามคำแหงมหาราช ทรงเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์ที่ 3 ในราชวงศ์พระร่วงแห่งราชอาณาจักรสุโขทัย เสดยราชย์ประมาณปี พ.ศ.1822 ถึงประมาณปี พ.ศ.1841 ทรงรวบรวมอาณาจักรไทยจนเป็นปึกแผ่นกว้างขวาง และได้ทรงประดิษฐ์ตัวอักษรไทยขึ้น ทำให้ชาติไทยได้สะสมความรู้ทางศิลปวัฒนธรรม และวิชาการต่าง ๆ สืบทอดกันมากกว่า 700 ปี และ เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2376 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงค้นพบแท่นศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชที่เนินปราสาท จ.สุโขทัย ต่อมาคณะรัฐมนตรีจึงมีมติเห็นชอบกำหนดให้ วันที่ 17 มกราคม ของทุกปีเป็นวันพ่อขุนรามคำแหงมหาราช เพื่อเผยแพร่พระเกียรติและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่พระองค์ทรงมีต่อชาวไทยนานับประการ ในการจัดงานเทิดพระเกียรติพ่อขุนรามคำแหงมหาราชนั้นได้มีการจัดการแสดงซึ่งเป็นจุดสนใจต่อประชาชนที่มาร่วมงานเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยจึงขอยกตัวอย่างการแสดงเพื่อเทิดพระเกียรติพ่อขุนรามคำแหงมหาราชที่ได้มีการจัดขึ้น ดังนี้

การจัดงานวันพ่อขุนรามคำแหงมหาราช 40 ปี พระบรมราชานุสาวรีย์ 733 ปี ลายสีโอไท ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ 17-19 ม.ค. ณ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ต.เมืองเก่า อ.เมือง ฯ จ.สุโขทัย ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเข้าชมการแสดงประกอบแสง - เสียง (Light & Sound) เรื่อง "อนุภาพพ่อขุนรามคำแหงมหาราช" การแสดงดังกล่าวนี้จัดแสดงเป็นคืนสุดท้ายคือวันที่ 19 ม.ค. การแสดงเริ่มเวลา 20.00 น.

ในการแสดงเล่าเรื่องราวที่กล่าวถึงประวัติศาสตร์สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีที่มีความเจริญรุ่งเรืองและตำนานความกล้าหาญของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ที่ทรงกระทำยุทธหัตถีกับขุนสามชน เจ้าเมืองฉอดจนได้รับชัยชนะ นอกจากการแสดงประกอบแสง - เสียงที่ถือเป็นจุดเด่นของงานแล้ว ยังมีกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การประกวดคัดลายมือลายสีโอไท เจ้าบ้านน้อยเล่าเรื่องเมืองสุโขทัย ลูกหลานสุโขทัยกราบไหว้พ่อขุน ฯ การเล่นเกมสมัยพระร่วง ตลาดโบราณ การจำหน่ายสินค้า OTOP และสินค้าสหกรณ์ 4 ภาค

ภาพที่ 20 การแสดง (Light & Sound) เรื่อง "อนุภาพพ่อขุนรามคำแหงมหาราช"
ที่มา : ไทยรัฐออนไลน์, แห่งมแน่นอุทยาน ฯ สุโขทัย งานแสงเสียง วันพ่อขุนรามคืนสุดท้าย
[ออนไลน์], 29 สิงหาคม 2563

แหล่งที่มา : <https://www.thairath.co.th/news/local/565190>

ภาพที่ 21 ระบำสุโขทัย

ระบำสุโขทัยเป็นส่วนหนึ่งในการแสดงประกอบแสง เสียง (Light & Sound)

เรื่อง "อนุภาพพ่อขุนรามคำแหงมหาราช"

ที่มา : ไทยรัฐออนไลน์, แห่งมแน่นอุทยาน ฯ สุโขทัย งานแสงเสียง วันพ่อขุนรามคีนสุดท้าย

[ออนไลน์], 29 สิงหาคม 2563

แหล่งที่มา : <https://www.thairath.co.th/news/local/565190>

4.3.2 การแสดงเทิดพระเกียรติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

การแสดงเทิดพระเกียรติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช มีการจัดแสดงอยู่หลากหลายสถานที่ตามหัวเมืองที่มีเรื่องราวที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ในการกอบกู้เอกราชของสมเด็จพระนเรศวร ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงการแสดงเทิดพระเกียรติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ณ อนุสรณ์ดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ในวันที่ 19 ม.ค. 2563 นายนิมิต วันไชยธนวงศ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี ได้มาเป็นประธานเปิดงานอนุสรณ์ดอนเจดีย์ ประจำปี 2563 ซึ่งทางจังหวัดสุพรรณบุรี ร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสุพรรณบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ดอนเจดีย์ ส่วนราชการและภาคเอกชน ได้ร่วมกันจัดขึ้นเพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช และร่วมรำลึกถึงมหาวีรกรรมอันยิ่งใหญ่ของพระองค์ที่ทรงกอบกู้เอกราชให้ชาติ

ไทย มีความเป็นอิสระมาจนถึงทุกวันนี้ ซึ่งมีกำหนดการจัดงานระหว่างวันที่ 18 ม.ค. - 1 ก.พ. 2563 รวม 15 วัน 15 คืน ณ พระบรมราชานุสรณ์ดอนเจดีย์ อ.ดอนเจดีย์ จ.สุพรรณบุรี

ภายในงานจัดให้มีการออกร้านธรรมาชาติ เฮฮาพาโชค ร่วมชิงโชคการกุศล กับเหล่ากาชาดจังหวัดสุพรรณบุรี การแสดงศิลปวัฒนธรรมมากมาย และมีสินค้า OTOP ของดีเมืองสุพรรณบุรี มาจำหน่าย นอกจากนี้ยังมีการแสดงเพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระนเรศวร การออกร้านนิทรรศการของอำเภอทั้ง 10 อำเภอ “ของดี วิถีคนเมืองเหนือ” การแสดงนิทรรศการศาสตร์พระราชา “จากภูผา สู่มหานคร” การแสดงดนตรีคอนเสิร์ตจากศิลปินชื่อดัง การออกร้านจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภค การแสดงของวิทยาลัยนาฏศิลป์สุพรรณบุรี การแสดงวงดนตรีลูกทุ่ง การประกวดเงาเสียง นักร้องลูกทุ่ง การประกวดแตรวง การแสดงโขน การแสดงโปงลาง การแสดงดนตรีกองดุริยางค์ ทหารบก การแสดงศิลปวัฒนธรรมการแสดงพื้นบ้าน เดินแฟชั่นโชว์ผ้าไทยโดยชมรมแม่บ้านมหาดไทย จังหวัดสุพรรณบุรี และการประกวดธิดาดอนเจดีย์ ฯลฯ

อีกหนึ่งจุดเด่นภายในงาน คือการแสดงยุทธหัตถี ประกอบ แสง สี เสียง สื่อผสม “สงครามยุทธหัตถี” การต่อสู้บนหลังช้างอย่างสมจริง ช้างชนช้าง ใช้ช้างจริง ม้าจริง การแสดงวีรกรรมยุทธหัตถีกู้ชาติเกียรติยศไว้ในแผ่นดิน มีนักแสดงเข้าร่วมการแสดงหลายร้อยชีวิต โดยการแสดงมีการจัดจำหน่ายบัตรเข้าชมการแสดงในราคา 100 บาท มีจำนวนการแสดงทั้งหมด 10 รอบ ซึ่งเริ่มการแสดงตั้งแต่เวลา 19.00 น. – 20.15 น. ณ สถานที่จริงแห่งประวัติศาสตร์ เมื่อกว่า 400 ปี ที่ผ่านมา เพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช “พระองค์ดำ” และน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงปกป้องรักษาผืนแผ่นดินไทยให้ลูกหลานได้อยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข และเป็นการรำลึกถึงพระมหาวีรกรรมของ “องค์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช” ที่ทรงกระทำสงครามยุทธหัตถี และมีชัยชนะเหนือพระมหาอุปราชาแห่งกรุงหงสาวดี เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นบนแผ่นดินบ้านหนองสาหร่าย อ.ดอนเจดีย์ จ.สุพรรณบุรี

ภาพที่ 22 การแสดงแสง สี เสียง สงครามยุทธหัตถีสมเด็จพระนเรศวรมหาราช
 ที่มา : suphan.biz, งานอนุสรณ์ดอนเจดีย์ [ออนไลน์], 29 สิงหาคม 2563
 แหล่งที่มา : <http://www.suphan.biz/donjaedeelightandsound.htm>

ภาพที่ 23 การประกวดร้องเพลงลูกทุ่ง “ดาวรุ่งลูกทุ่งสุพรรณบุรี”
 ที่มา : suphan.biz, งานอนุสรณ์ดอนเจดีย์ [ออนไลน์], 29 สิงหาคม 2563
 แหล่งที่มา : <http://www.suphan.biz/donjaedeelightandsound.htm>

4.3.3 การแสดงเทิดพระเกียรติสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

งานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์" ซึ่งเป็นงานประจำปีที่เกิดขึ้นในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปีของจังหวัดลพบุรี ซึ่งเป็นงานที่สร้างชื่อเสียงให้กับชาวลพบุรีเป็นอย่างมาก เนื่องจากความเป็นเอกลักษณ์ของงาน คือ การแต่งกายชุดไทย และเป็นงานที่รำลึกถึงองค์สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ผู้ทรงสร้าง ความเจริญให้กับเมืองลพบุรี ก่อนจะมาเป็นงานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์นั้น ชาวลพบุรีเคยมีงานประเพณีอยู่อย่างหนึ่ง คือ "งานในวัง" ซึ่งเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2501 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดหารายได้นำไปก่อสร้างอนุสาวรีย์สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ในสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม แปลก พิบูลสงคราม ซึ่งมีดำริให้สร้างอนุสาวรีย์ในราวปี พ.ศ. 2500 ต่อมาจึงได้มีการวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2505 และดำเนินการก่อสร้างจนเสร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ โดย รัชกาลที่ 9 เสด็จพระราชดำเนินมาทรงประกอบพิธีเปิด ในวันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2509 งานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เกิดขึ้นจากแนวคิดของชมรมอนุรักษ์โบราณวัตถุสถานและสิ่งแวดล้อมจังหวัดลพบุรี การจัดงานครั้งแรก ตั้งชื่องานว่า "นารายณ์รำลึก" ต่อมาเปลี่ยนเป็นชื่อ "งานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์" และจัดงานครั้งแรกเมื่อวันที่ 17 - 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2522 ซึ่งแต่เดิมมีกำหนดจัดงานในวันที่ 21 - 22 ตุลาคม พ.ศ. 2521 แต่เกิดวิกฤตการณ์น้ำท่วมใหญ่ในจังหวัดลพบุรีจึงต้องเลื่อนมาเป็นวันที่ 17 - 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2522

ในด้านรูปแบบของการจัดงานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช จะเป็นการจำลองบรรยากาศย้อนกลับไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช มีการแสดงมหรสพทางด้านศิลปวัฒนธรรม เช่น มีขบวนพิธีเปิดที่มีตามจุดต่าง ๆ ภายในตัวเมืองลพบุรี การแสดงแสงเสียง มีการถอดรูปแบบ และจำลองเหตุการณ์ในครั้งประวัติศาสตร์ งานราตรีวังนารายณ์ การแสดงวิถีชีวิตไทย การประดับตกแต่งโบราณสถานอย่างสวยงาม มีขบวนแห่ของชาติต่าง ๆ ที่เข้ามาสัมผัสพันธมิตร และเข้ามาฟังพระบรมโพนธสมภารของสมเด็จพระนารายณ์ มีการแต่งโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน และคำประพันธ์ต่าง ๆ มีร้านจำหน่ายและสาธิตสินค้า ตลอดจนขนมหวานในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช มีการจุดประทีปโคมไฟให้เหมือนราตรีแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราชในอดีต มีการ มีผู้ให้การสนับสนุน และร่วมงานทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศมากมาย และกิจกรรมสำคัญที่ถือเป็นภาพลักษณ์ของงานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช คือ ชาวลพบุรีและนักท่องเที่ยวพร้อมใจ แต่งไทยทั้งเมือง ซึ่งเป็นภาพบรรยากาศที่สร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวผู้มาเยือนเมืองลพบุรี

งานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์ ซึ่งจัดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่เป็นประจำทุกปี เพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระนารายณ์ และอนุรักษ์ ฟื้นฟู สืบสานศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น โดยยกตัวอย่างการจัดงานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์ ครั้งที่ 32 โดยรูปแบบการจัดงานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช จะเป็นการจำลองบรรยากาศย้อนกลับไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองในสมัย

สมเด็จพระนารายณ์มหาราช โดยกำหนดจัดกิจกรรมใน 7 พื้นที่ ได้แก่ พระนารายณ์ราชนิเวศน์ บ้านวิชาเยนทร์ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ สวนราชานุสรณ์ พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนารายณ์มหาราช (วงเวียนเทพสตรี) เทวสถานปราสาทแขก และวัดปิ่น โดยแต่ละพื้นที่มีการจัดกิจกรรม ดังนี้

1. พระนารายณ์ราชนิเวศน์

การแสดงแสงเสียง งานราตรีวังนารายณ์ การแสดงประวัติศาสตร์จินตนาการ ตลาดย้อนยุค การประกวดธิดาละโว้ การแสดงโขน การประกวดร้องเพลงกำนันผู้ใหญ่บ้าน การแสดงดนตรีลูกทุ่งแลมีการแสดงมหรสพทางด้านศิลปวัฒนธรรม ละครลิง นิทรรศการของดี 11 อำเภอ ประกวดแต่งชุดไทยดีเด่นประจำวัน ลานอาหารพื้นบ้าน นิทรรศการสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ฯลฯ

2. วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ

กราบนมัสการพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ เวียนเทียนบูชาพระบรมสารีริกธาตุ และรับน้ำพระพุทธมนต์ศักดิ์สิทธิ์เพื่อความป็นสิริมงคล

3. วัดปิ่น

กิจกรรมตลาดชาโม่น การแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ การประดับไฟบริเวณโบราณสถาน และการจำหน่ายสินค้า OTOP

4. พื้นที่สวนราชานุสรณ์

มีการจัดสวนไม้ดอกไม้ประดับ และการประดับตกแต่งไฟ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. เทวสถานปราสาทแขก

มีการจัดสวนไม้ดอกไม้ประดับ และการประดับตกแต่งไฟ พร้อมการบรรเลงดนตรีไทย

ภาพที่ 24 การแสดงโขน ชุด ยกรบ

การแสดงโขนชุดยกรบจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี

ที่มา : MTHAI, นุ่งโจงหม้อสไบ แต่งไทยไปเที่ยว งานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์ ครั้งที่ 32

[ออนไลน์], 29 สิงหาคม 2563

แหล่งที่มา :

https://travel.mthai.com/news/224253.html?fbclid=IwAR1_55BmD3UBVziY1SOJIVzLguPxEkFRvR8b-xCWtpj2o6zPCCSWlf0NytML

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาพที่ 25 การแสดง แสง สี เสียง แผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์

ที่มา : KAPOOK, 10 สิงหาคมพลาตในงานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์ ครั้งที่ 32

[ออนไลน์], 29 สิงหาคม 2563

แหล่งที่มา : <https://hilight.kapook.com/view/183871>

จากตัวอย่างการแสดงเทิดพระเกียรติของกษัตริย์ทั้งสามพระองค์ คือ พ่อขุนรามคำแหงมหาราช สมเด็จพระนเรศวรมหาราช และสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ทั้งสามพระองค์ทรงมีคุณูปการต่อผืนแผ่นดินไทย พระองค์ทรงมีพระวีรกรรม และพระราชกรณียกิจที่บำบัตทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาราษฎร์ เป็นที่น่าเกรงขามและยกย่องมาจนถึงปัจจุบัน

อีกหนึ่งพระมหากษัตริย์ไทยที่มีคุณูปการต่อผืนแผ่นดินไทย ทรงกอบกู้เอกราช หลังจากเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 ให้ได้มีผืนแผ่นดินอยู่ และรวบรวมแผ่นดินให้เป็นปึกแผ่นอีกครั้ง คือสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งในวิจัยฉบับนี้จะขอเสนอเกี่ยวกับการแสดงเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งในปัจจุบันได้มีการจัดงานเพื่อเทิดพระเกียรติพระองค์กันอย่างแพร่หลาย เพื่อน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อแผ่นดินไทย จะสังเกตได้จากตามจังหวัดที่มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งในวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยได้สืบค้น รวบรวม ในจังหวัดต่าง ๆ ของประเทศไทย ที่มีการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชขึ้น ดังหัวข้อต่อไปนี้

4.4 ความสำคัญของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชกับการแสดงเทิดพระเกียรติ

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่พระองค์หนึ่งในประวัติศาสตร์ไทย ทั้งได้บำเพ็ญพระราชกรณียกิจอันเป็นประโยชน์ต่อชาติบ้านเมืองและพสกนิกรชาวไทยเป็นอันมาก ทรงเป็นวีรบุรุษกอบกู้เอกราชชาติไทยให้พ้นจากการตกเป็นเมืองขึ้นของพม่า พระองค์ทรงมีพระวิจารณ์ญาณที่ชาญฉลาดในการย้ายราชธานี จากกรุงศรีอยุธยามาอยู่ที่ธนบุรีซึ่งทำเลที่ตั้งกรุงธนบุรีอยู่ใกล้ทะเล หากเกิดการศึกสงครามแล้วตั้งรับไม่ไหวก็สามารถหลบหนีไปตั้งมั่นทางเรือได้ กรุงธนบุรีเป็นเมืองเล็ก จึงเหมาะกับการมีอยู่พอจะรักษาเมืองได้ กรุงธนบุรีมีป้อมปราการที่สร้างไว้ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาหลงเหลืออยู่ ซึ่งพอจะใช้เป็นเครื่องป้องกันเมืองได้ในระยะแรก

ตลอดพระชนม์ชีพของพระองค์ได้ทรงสร้างราชอาณาจักรไทยให้เจริญก้าวหน้า ทั้งด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การทหาร เป็นต้น จนสังคมไทยสามารถฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็วหลังจากที่เสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 เมื่อปี พ.ศ.2310 ผู้วิจัยคิดว่าด้วยเหตุนี้ ประชาชนชาวไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันต่างก็น้อมรำลึกถึงพระมหากษัตริย์ และเห็นถึงความสำคัญต่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่พระองค์ทรงมีคุณูปการต่อผืนแผ่นดินไทยอย่างล้นพ้น จึงได้มีการรวบรวมเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เช่น ด้านพระราชประวัติ ด้านพระวีรกรรมการกู้ชาติของพระองค์ นำมารวบรวมและถ่ายทอดเรื่องราวของพระองค์ออกมาเป็นการแสดง เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้รับทราบถึงพระราชประวัติ และสำนึกในพระมหากษัตริย์ต่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

จะเห็นว่าคนไทยนั้นต่างให้เคารพนับถือ และสำนึกในพระมหากษัตริย์ต่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเป็นอย่างมาก อีกทั้งได้มียังได้มีการสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ หรือศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเพื่อเป็นการสดุดีพระวีรกรรมของพระองค์ นอกจากนี้หน่วยงานต่าง ๆ ประชาชน ก็ยังให้ความสำคัญกับการจัดงานเพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งในวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมการแสดงเพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่ในปัจจุบันแต่ละจังหวัดต่าง ๆ ของประเทศไทยได้จัดขึ้น ดังต่อไปนี้

4.5 การแสดงเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในจังหวัดต่าง ๆ

การแสดงเพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ในปัจจุบันได้มีการแสดงอยู่อย่างแพร่หลาย สังเกตได้จากหลายจังหวัดที่มีความเกี่ยวข้องกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในทางประวัติศาสตร์ หรือสถานที่ที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ตามแหล่งโบราณสถาน วัด รวมไปถึงองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน เช่น ตามโรงเรียน และบริษัทเอกชนต่าง ๆ มีการจัดแสดงเนื่องในวโรกาสสำคัญ เป็นต้น ซึ่งปรากฏการณ์การแสดงใน 7 จังหวัดที่ผู้วิจัยจะนำเสนอนี้ได้แก่ จังหวัดตาก

จันทบุรี ระยอง ชลบุรี พิชณุโลก พระนครศรีอยุธยา และนครศรีธรรมราช ล้วนแต่เป็นจังหวัดที่มีความเกี่ยวข้องกับด้านพระวีรกรรมการกอบกู้เอกราชของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทั้งสิ้น ยกเว้นจังหวัดนครศรีธรรมราชที่เป็นพระราชประวัติในช่วงทำราชการของพระองค์ ในการแสดงของแต่ละพื้นที่นั้น จะมีกำหนดระยะเวลาวัน เวลาที่ทำการจัดการแสดงขึ้นตามวาระโอกาสนั้น ๆ เช่น จัดขึ้นช่วงวาระวันสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช คือวันที่ 28 ธันวาคม เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยจะขอยกตัวอย่างการแสดงเพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่เกิดขึ้นใน 7 จังหวัดที่ได้กล่าวมานี้ ดังนี้

4.5.1 จังหวัดตาก

การแสดงละครประกอบ แสง สี เสียง เทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ชุด “ตำนานวีรกษัตริย์ศึก รอยจารึกคู่แผ่นดิน” ในงานตากสินมหาราชานุสรณ์ ของจังหวัดตาก

จัดขึ้นในช่วง 28 ธันวาคม – ต้นเดือนมกราคม ของทุกปี

สถานที่จัดงาน ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

รูปแบบการแสดง

เป็นการแสดง แสง สี เสียง สื่อผสม เล่าเรื่องราวพระราชประวัติของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่ทรงกอบกู้เอกราชให้กับบ้านเมือง โดยมีการทำฉากด้านหลังประกอบกับการใช้ระบบ แสง สี เสียงและเทคนิคพิเศษ เพื่อเพิ่มอรรถรสให้การแสดงน่าตื่นตามากขึ้น

ภาพที่ 26 การแสดง แสง สี เสียง ชุด “ตำนานวีรภษตรีศิก รอยจารึกคู่แผ่นดิน” ปี 2558
 ที่มา : nairobroom.com, งานตากสินมหาราชานุสรณ์ จังหวัดตาก [ออนไลน์], 2 มิถุนายน 2562.
 แหล่งที่มา : <http://nairobroom.com/oldsite/all-news/festival/1936-งานตากสินมหาราชานุสรณ์-จังหวัดตาก.html>

4.5.2 จังหวัดจันทบุรี

การแสดง แสง สี เสียงและสื่อผสม เทิดพระเกียรติ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
 ในงานวันสมเด็จพระเจ้าตากสินรำลึกและงานกาชาด ของจังหวัดจันทบุรี

จัดขึ้นในช่วง 28 ธันวาคม – ต้นเดือนมกราคม ของทุกปี

สถานที่จัดงาน สนามกีฬาากลางจังหวัดจันทบุรี

รูปแบบการแสดง

มีขบวนศิลปวัฒนธรรมเทิดพระเกียรติฯ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช นักแสดง เป็นนักเรียน นักศึกษา ข้าราชการ ประชาชน และชาวบ้านในจังหวัดจันทบุรี กว่า 2,000 ชีวิต ร่วม ขบวนและร่วมแสดง แสง สี เสียง และสื่อผสม แบ่งรูปขบวนออกเป็น 10 ขบวน คือ 1. ตำนานเมืองจันทร์ 2. ขบวนเทิดพระเกียรติ มหาราชัน 3. อัญมณี เจ็ดจรรูญ 4.บริบูรณ์ผลไม้ 5. หลากหลายชาติพันธุ์ 6.ผลิตภัณฑ์จันทบุรี 7.สมบูรณธรรมชาติ 8.พระราชกรณียกิจ 9.หัตถศิลป์ พระนางเจ้ารำไพพรรณี และ 10.มหาวีรกรรมกู้ชาติ กู้แผ่นดิน หลังจากนั้นจะเป็นการการแสดงแสง สี เสียง และสื่อผสม เทิดพระเกียรติฯ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งจะเล่าเรื่องราวพระราชประวัติ

ของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่ทรงกอบกู้เอกราชให้กับบ้านเมือง โดยมีการทำฉากด้านหลัง ประกอบกับการใช้ระบบ แสง สี เสียงและเทคนิคพิเศษ การใช้จอ LED ประกอบการแสดง

ภาพที่ 27 การแสดง แสง สี เสียงและสื่อผสมเทิดพระเกียรติ “ตากสินมหาราช” จังหวัดจันทบุรี
ที่มา : สวท. จันทบุรี F.M.90.25 MHz., งานวันตากสินมหาราชล่ำลึกและกาชาดจังหวัดจันทบุรี
ปี2555 [ออนไลน์], 2 มิถุนายน 2562.

แหล่งที่มา : http://radiothailandchanthaburi.blogspot.com/2011/12/2555_29.html

4.5.3 จังหวัดระยอง

การแสดง แสงสีเสียง สื่อผสม เรื่อง “ตำนานสมเด็จพระเจ้าตากสิน” อำเภอเมือง
จังหวัดระยอง

จัดขึ้นเมื่อ วันที่ 28 ธ.ค. 61 – 3 ม.ค. 62

สถานที่จัดงาน บริเวณสนามกีฬาากลางจังหวัดระยอง

รูปแบบการแสดง

เป็นการแสดงแสง สี เสียงสื่อผสม เพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช นำแสดงโดย ศิลปินชื่อดัง คุณอัม อภิชาติ ชูมนานนท์ พร้อมด้วยเหล่านักแสดง และนักเรียนโรงเรียนตากสิน กว่า 100 ชีวิต การแสดงจำลองเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ ได้เสมือนอยู่ในเหตุการณ์จริง มี ขบวนม้า การรบ การต่อสู้ และในช่วงที่สมเด็จพระเจ้าตากสิน ทรงประกาศเอกราช มีการใช้จอ LED ขนาดใหญ่เป็นฉากประกอบการแสดง เพื่อให้การแสดงสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ภาพที่ 28 การแสดง แสง สี เสียงสื่อผสม เรื่อง “ตำนานสมเด็จพระเจ้าตากสิน” จังหวัดระยอง
ที่มา :77 ชาวเด็ด, จังหวัดระยอง ปาฏิหาริย์ แสง สี เสียง ตำนานพระเจ้าตาก [ออนไลน์],
2 มิถุนายน 2562.

แหล่งที่มา : <https://www.77kaoded.com/content/267663>

4.5.4 จังหวัดชลบุรี

การแสดงมหรสพการเปิดงาน “ถนนคนเดินบ้างบางละมุงฝั่งธน” เรียงร้อยอดีต
ตำนานพระเจ้าตากสิน อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

จัดขึ้นเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2561

สถานที่จัดงาน อุทยานสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช บ้านบางละมุงฝั่งธน หมู่ที่ 4
ต.บางละมุง อ.บางละมุง จ.ชลบุรี

รูปแบบการแสดง

เป็นการแสดงมหรสพเพื่อเทิดพระเกียรติ ซึ่งในงานมีการแสดงประกอบไปด้วย การ
แสดงจากบ้านครุรักษ์ “ชุดขุนศึกทัพพระยา” (นักรบพระเจ้าตาก)/ควงพลองไฟ วิชัยยุทธ (เฉลิมฉลอง
250 ปี) , การแสดงจากปราสาทสี่จระธรรม ชุดระบำเบิกชัย , การแสดงจากอัลคาซ่า ชุด “สุดดีตากสิน
มหาราชฯ แดนบูรพาเกริกไกร” และ การแสดงจาก Legend Diam ชุด “ศรีวิไลแห่งสยาม”

ภาพที่ 29 การแสดงจากปราสาทสัจธรรม ชุด ระบายเบิกชัย

ที่มา : เดอะแพตทายนิวส์, **เรียงร้อยอดีตตำนานพระเจ้าตากสิน** [ออนไลน์],
26 สิงหาคม 2563.

แหล่งที่มา : <https://www.thepattayanews.co.th/2018/12/29>

4.5.5 จังหวัดพิษณุโลก

การแสดงแสง สี เสียง เทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ชุด “ยุทธภูมิบ้านปากพิง” อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

จัดขึ้นเมื่อ วันที่ 28 ธันวาคม 2558

สถานที่จัดงาน บริเวณศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช หมู่ที่ 2 วัดปากพิง
ตะวันตก ตำบลวังงาม อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

รูปแบบการแสดง

การจัดการแสดง แสง สี เสียง เทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (Light & Sound) ชุด “ยุทธภูมิบ้านปากพิง” จังหวัดพิษณุโลก ใช้เทคนิคแสงและเสียงแสดงเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช มีการสร้างฉากประกอบการแสดง โดยการแสดงแบ่งเป็น 9 องก์ ดังนี้ องก์ที่ 1 ทหารกล้าพระยาตาก องก์ที่ 2 แผ่นดินนี้ที่เราหวงตั้งดวงใจ องก์ที่ 3 จัดทัพรับศึก องก์ที่ 4 พระยารัตนพิมลแจ้งข่าวศึก องก์ที่ 5 ปรีक्षाพระยาจักรี องก์ที่ 6 ชาวบ้านอาสาเตรียมเสบียง องก์ที่ 7 พระยาจักรีขอถอนทัพ องก์ที่ 8 ความขัดแย้งภายในของทัพพม่า องก์ที่ 9 ชับไล่พม่าออกจากแผ่นดิน

ภาพที่ 30 การแสดง แสง สี เสียง ชุด “ยุทธภูมิบ้านปากพิง” อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
ที่มา : พิษณุโลกฮอตนิวส์, จัดแสดงแสง สี เสียง เทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
[ออนไลน์], 2 มิถุนายน 2562.

แหล่งที่มา : <https://www.phitsanulokhotnews.com/2015/12/29/78902>

4.5.6 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การแสดงแสง สี เสียง เทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ในงานระลึก
สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช อำเภอเมือง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จัดขึ้นเมื่อ วันที่ 3 มกราคม 2561

สถานที่จัดงาน หน้าศูนย์ข้อมูลข่าวสารอยุธยา ศาลากลางจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา (หลังเก่า)

รูปแบบการแสดง

การแสดง Mini Light & Sound ที่นำเอาเรื่องราวของสมเด็จพระเจ้าตากสิน
มหาราชมานำเสนอ ตั้งแต่เสียกรุงศรีอยุธยา และการกอบกู้เอกราชที่ขึ้นไปตีเมืองจันทบุรี ลงมายังกรุง
ธนบุรี และกรุงศรีอยุธยา สร้างความเป็นเอกราชให้กับประเทศไทยมาจนทุกวันนี้ ซึ่งการจัดงานในครั้ง
นี้เพื่อระลึกถึงเหตุการณ์ที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชตีฝ่าวงล้อมออกจากกรุงศรีอยุธยา เมื่อวันที่
3 ม.ค.2309 และวีรกรรมทหารม้าพระเจ้าตาก 5 ม้ารบชนะทหารม้าอังวะ 30 ม้า เมื่อวันที่ 4 ม.ค.
2309 นับเป็นจุดเริ่มต้นของการกอบกู้เอกราชในเวลาต่อมา

ภาพที่ 31 การแสดง แสง เสียง ในงานระลึกสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช อำเภอเมือง จังหวัด
นครศรีธรรมราช

ที่มา : 77 ข่าวเด็ด, ชาวกรุงเก่าสุดซึ้งวีรกรรมพระเจ้าตาก [ออนไลน์], 2 มิถุนายน 2562.

แหล่งที่มา : <https://www.77kaoded.com/content/22365>

4.5.7 จังหวัดนครศรีธรรมราช

การจัดเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ประจำปี 2558 การแสดง
แสงสีเสียงเชิงประวัติศาสตร์ “ตำนานพระมหากษัตริย์กู้แผ่นดินสยาม”

จัดขึ้นเมื่อ วันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2558

สถานที่จัดงาน บริเวณสนามโรงเรียนวัดเขาขุนพนม อำเภอพรหมคีรี จังหวัด
นครศรีธรรมราช

รูปแบบการแสดง

การแสดง Light & Sound มีการนำจอ Projector ขนาดใหญ่ และการสร้างฉาก
กำแพงเมืองมาเป็นฉากประกอบในการแสดง โดยการแสดงจะนำเอาเรื่องราวของสมเด็จพระเจ้าตาก
สินมหาราชมานำเสนอ เกี่ยวกับวีรกรรมการกอบกู้เอกราชและสร้างกรุงธนบุรีเป็นราชธานีใหม่ จนเมื่อ
พระองค์สละราชสมบัติและได้เสด็จมาที่วัดเขาขุนพนม จังหวัดนครศรีธรรมราช พร้อมกับเหล่าแม่ทัพ
นายกองจนพระองค์ได้ผนวชและประทับ ณ ถ้ำในวัดแห่งนี้จนกระทั่งสวรรคต ซึ่งการแสดงมีนักแสดง
กว่า 300 ชีวิต จากกองทัพเรือ ภาคที่ 2 สำนักดาบพุทไธสวรรค์ สตันแมนมืออาชีพ และวิทยาลัย
นาฏศิลป์นครศรีธรรมราชเข้าร่วมการแสดงครั้งนี้

ภาพที่ 32 การแสดงแสงสี เสียง “ตำนานพระมหากษัตริย์กู้แผ่นดินสยาม” อำเภอพหลิมคีรี จังหวัด นครศรีธรรมราช

ที่มา : องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช, อบจ. นครศรีธรรมราชจัดการแสดง แสง สี เสียง เชิงประวัติศาสตร์พระเจ้าตาก [ออนไลน์], 29 ธันวาคม 2558.
แหล่งที่มา : <http://www.nakhonsi.go.th/activities/view/3222>

การจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในแต่ละจังหวัดของประเทศไทยที่ได้จัดขึ้น ในด้านของการแสดงเพื่อเทิดพระเกียรติ ฯ พบว่า ในทุก ๆ จังหวัดให้ความสำคัญกับการแสดงในรูปแบบของแสง เสียงละครอิงประวัติศาสตร์ ซึ่งมีการแสดงรูปแบบนี้อยู่เกือบจะทุกจังหวัด อีกทั้งยังมีการแสดงรูปแบบอื่น ๆ เช่น ระบาย รำ ฟ้อนต่าง ๆ ซึ่งรูปแบบระบาย รำ ฟ้อน นี้มีทั้งสอดแทรกเข้าไปในการแสดงแสง เสียงละครอิงประวัติศาสตร์ และยังมีระบำที่แยกออกมาเป็นชุดการแสดงอีกด้วย

จากการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในแต่ละจังหวัดที่ได้จัดขึ้นแล้ว ในช่วงปี พ.ศ. 2560 – 2561 ซึ่งเป็นวาระพิเศษมีการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชอย่างยิ่งใหญ่ ซึ่งตรงกับวาระ 250 ปี แห่งการสถาปนารุงธนบุรีเป็นราชธานี ทางรัฐบาลเล็งเห็นว่าเป็นวาระที่สำคัญอย่างยิ่งจึงได้จัดงานน้อมรำลึก 250 ปี แห่งการสถาปนารุงธนบุรีเป็นราชธานีเพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติ น้อมรำลึกถึงพระปรีชาสามารถ และสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณต่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ทางหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จึงได้จัดงานระหว่างวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2560 – 28 ธันวาคม พ.ศ. 2561 โดยมีกองทัพเรือร่วมกับมูลนิธิ

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และจังหวัดที่เกี่ยวข้องทั้ง 10 จังหวัด ร่วมกันดำเนินงาน²² โดยมีรายละเอียดของการจัดโครงการ ฯ ดังนี้

4.6 โครงการ 250 ปี ตามรอยกองเรือพลขึ้นบก สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จากจันทบุรีสู่ออยุธยา

รายละเอียดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมโครงการ ฯ

ถ้าหากย้อนไปในช่วงที่พม่าโดยพระเจ้ามังระเข้ายึดครองกรุงศรีอยุธยา ตั้งแต่ 7 เมษายน ปีพุทธศักราช 2310 อาณาจักรอยุธยาได้แตกออกเป็นรัฐเล็ก ๆ จำนวน 6 รัฐ กระจายไปตามภาคต่าง ๆ ของสยามประเทศ ซึ่งหนึ่งในนั้นสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้ยึดครองหัวเมืองชายทะเลฝั่งตะวันออก มีจังหวัดจันทบุรีเป็นศูนย์กลาง โดยเป็นการเดินทัพตีฝ่าวงล้อมพม่าจากค่ายวัดพิชัย (ปัจจุบันคือวัดพิชัยสงคราม) ออกไปทางทิศตะวันออกผ่านเมืองนครนายก ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง เข้าสู่เมืองจันทบุรี และได้รวบรวมไพร่พล เรือ อาวุธ และเสบียง ในการเสริมสร้างกองทัพเพื่อกลับมากอบกู้แผ่นดิน โดยเมื่อ 4 ตุลาคม ปีพุทธศักราช 2310 ทรงรวบรวมกำลังพลประมาณ 5,000 คน เรือประมาณ 100 ลำ เคลื่อนทัพเรือทางทะเลเลียบชายฝั่งภาคตะวันออกเข้าสู่แม่น้ำเจ้าพระยา และใช้พื้นที่บริเวณวัดบางเตือ ซึ่งมีคลองบางเตือเชื่อมกับแม่น้ำป่าสัก และแม่น้ำลพบุรีเป็นชัยภูมิ เข้าตีทัพพม่าที่ค่ายโพธิ์สามต้น กรุงศรีอยุธยาจนแตกพ่าย เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายนในปีเดียวกัน นับว่าทรงกอบกู้อิสรภาพคืนมาอีกครั้งในเวลา 7 เดือนถัดมาตั้งแต่เสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 ในประวัติศาสตร์ชาติไทย แต่กรุงศรีอยุธยามีความเสียหายมากจนยากแก่การบูรณะฟื้นฟู สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จึงได้โปรดให้สถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานี มีชื่อว่า “กรุงธนบุรีศรีมหาสมุทร” ซึ่งสันนิษฐานจากชื่อแสดงให้เห็นว่าทรงมุ่งที่จะใช้ทะเลเป็นเส้นทางหลักในการเจริญสัมพันธไมตรีและทำการค้ากับนานาประเทศ

การยกทัพเรือเพื่อกอบกู้อิสรภาพครั้งนี้ของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช นับว่าทรงใช้รูปแบบยุทธวิธีสะเทินน้ำสะเทินบก โดยการเคลื่อนกำลังทางเรือเข้าสู่พื้นที่เป้าหมายในลักษณะการยกพลจากเรือขึ้นสู่ฝั่ง หรือหากจะเปรียบก็คือ พระองค์ได้ทรงจัดตั้งกองเรือยกพลขึ้นบกเพื่อปฏิบัติการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของมรสุมตะวันตกเฉียงใต้เป็นมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือในเดือนตุลาคม ซึ่งลมจะส่งจากทิศใต้ไปทิศเหนือเอื้ออำนวยต่อการแล่นเรือ ทำให้มีระยะเวลาเตรียมทัพไม่มากนัก คุณลักษณะของเรือที่ต้องบรรทุกกำลังพลอย่างน้อย 50 คน ตลอดจนอาวุธยุทโธปกรณ์และเสบียง จะต้องเป็นเรือเดินทะเลจึงได้ทรงให้เร่งต่อเรือ ดัดแปลงเรือรวมทั้ง เกณฑ์เรือเดินทะเลในพื้นที่เพื่อใช้ในภารกิจนี้ การกำหนดเส้นทางเดินเรือและตำบลที่แวะพัก

²² สัมภาษณ์ นาวาโท อวุธ หล้าเพชร, 2563

การรวบรวมไพร่พลเพิ่มเติมจากชาวบ้านอาสาสมัครภูษาติเข้ารับการฝึกฝนการใช้อาวุธและฝีมือ การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ ตลอดจนการได้แม่ทัพและนายกองที่มีความสามารถและกล้าหาญ ปัจจัยทั้งหลายเหล่านี้เป็นองค์ประกอบที่เกื้อหนุนให้ทรงบัญชาการทัพเรือกพลขึ้นบกเข้าตีทัพพม่าเป็นผลสำเร็จ จึงนับเป็นประวัติศาสตร์ห้วงหนึ่งที่มีคุณค่าต่อการรำลึกถึง และควรเผยแพร่พระปรีชาสามารถ ตลอดจนพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงเสียสละเพื่อปกป้องชาติบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรืองเป็นประเทศไทยสืบมาจนปัจจุบัน

ในการดำเนินงานจัดกิจกรรมในโครงการ ฯ นี้ จะมีพิธีเปิดโครงการ ฯ ในวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2561 ณ บ้านเสม็ดงาม จังหวัดจันทบุรี ซึ่งเป็นสถานที่ที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ใช้เป็นคู่อในการต่อเรือและเป็นจุดเริ่มต้นของกองเรือยกพลขึ้นบกของพระองค์ โดยจะมีพิธีอัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชขึ้นทางเรือ และยাত্রากองเรือผ่านจังหวัดต่าง ๆ ตามเส้นทางยกทัพของพระองค์ ซึ่งจะมีการแวะจอดและอัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชขึ้นไปประกอบพิธีและจัดกิจกรรมในพื้นที่ที่ทางจังหวัดต่าง ๆ ทั้ง 10 จังหวัด ได้จัดไว้ โดยกิจกรรมที่ทางแต่ละจังหวัดได้จัดขึ้น เช่น การบำเพ็ญกุศลอุทิศถวายเป็นพระราชกุศล การแสดงทางวัฒนธรรม การจัดเสวนา การจัดนิทรรศการ และการแสดงมหรสพ และการดำเนินโครงการ ฯ จะเสร็จสิ้นในวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561 ณ พระวังกรุงธนบุรี กองทัพเรือ กรุงเทพมหานคร ซึ่งจะมีการแสดงแสงสีเสียง สื่อผสม บอกเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ และพระวีรกรรมการภูษาติ โดยการยกทัพทางเรือของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

การจัดกิจกรรมหลักในโครงการ ฯ แบ่งออกเป็น 2 กิจกรรม ได้แก่

- การจัดกิจกรรมทางน้ำ เป็นการจำลองประวัติศาสตร์กองเรือยกพลขึ้นบกสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช โดยจัดเป็นกองเรือยกพลขึ้นบกของกองทัพเรือ ยাত্রาเรือในทะเลและแม่น้ำตามเส้นทางยกทัพจากจันทบุรีถึงพระนครศรีอยุธยา

- การจัดกิจกรรมทางบก เป็นการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่กองเรือยกทัพผ่าน และแวะจอดโดยเป็นกิจกรรมร่วมกับทางจังหวัด

ผู้รับผิดชอบโครงการ

กองทัพเรือ ร่วมกับ มูลนิธิสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเทิดพระเกียรติ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่ทรงมีพระปรีชาสามารถแลทรงเสียสละ เพื่อปกป้องชาติบ้านเมือง

2. เพื่อเผยแพร่ให้สาธารณชนทั่วไปได้รับทราบถึงประวัติศาสตร์ชาติไทย ในห้วงที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ทรงกอบกู้อิสรภาพจากการเสียกรุงศรีอยุธยา ครั้งที่ 2 “โดยใช้กำลังทางเรือยกพลขึ้นบก”
3. เพื่อเสริมสร้างให้คนไทยมีความรักชาติสามัคคีปรองดองและเสียสละเพื่อชาติ
4. เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเล็งเห็นคุณค่าของ “สมุททานุภาพ”

เป้าหมาย

1. ให้องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน ได้สนับสนุนโครงการ ฯ เพื่อร่วมเทิดพระเกียรติ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
2. ให้สาธารณชนทั่วไปได้รับทราบถึงประวัติศาสตร์ชาติไทย ในห้วงที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงกอบกู้อิสรภาพจากการเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 โดยใช้กำลังทางเรือยกพลขึ้นบกซึ่งเป็นการแสวงหาประโยชน์จาก สมุททานุภาพ
3. ให้ประชาชนได้รับรู้และมีส่วนร่วมในการส่งเสริมอุดมการณ์รักชาติ และการเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

การดำเนินโครงการ

1. กิจกรรมจำลองประวัติศาสตร์ ตามเส้นทางคารายาทรากำลังทางเรือยกพลขึ้นบกของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จากจังหวัดจันทบุรี ถึง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. จัดกิจกรรมทางน้ำโดยจัดเป็นกองเรือยatraในทะเลและในแม่น้ำตามเส้นทางยกทัพ และมีการจัดกิจกรรมทางบกโดยให้สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมทางน้ำ
3. จังหวัดต่าง ๆ ร่วมจัดกิจกรรมตามพื้นที่ โดยให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการยatraของกองเรือ
4. กิจกรรมเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ในพื้นที่และห้วงเวลาตามความเหมาะสม

พื้นที่ดำเนินการ

จัดกิจกรรมในพื้นที่ทางน้ำและทางบกของจังหวัดชายฝั่งทะเลและจังหวัดริมฝั่งแม่น้ำ ตามเส้นทางยatraทัพ โดยประกอบด้วยจังหวัดต่าง ๆ เหล่านี้

1. จังหวัดจันทบุรี 2. จังหวัดตราด (กองเรือไม่ได้ผ่าน แต่มาจัดกิจกรรมร่วมกับจังหวัดจันทบุรี) 3. จังหวัดระยอง 4. จังหวัดชลบุรี 5. จังหวัดฉะเชิงเทรา 6. จังหวัดสมุทรปราการ 7. กรุงเทพมหานคร 8. จังหวัดนนทบุรี 9. จังหวัดปทุมธานี 10. จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ระยะเวลา

เริ่มดำเนินกิจกรรมตั้งแต่วันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2561 ถึง วันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ประชาชนทุกหมู่เหล่าได้ร่วมเผยแพร่พระมหากษัตริย์คุณสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
2. ประชาชนได้ทราบประวัติศาสตร์ชาติไทย ในห้วงที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ทรงกอบกู้เอกราชจากการเสียกรุงศรีอยุธยา ครั้งที่ 2 โดยการใช้กำลังทางเรือยกพลขึ้นบก
3. คนไทยมีจิตสำนึกในความรักชาติ ความสามัคคีปรองดอง และการเสียสละเพื่อชาติ
4. ประชาชนเล็งเห็นคุณค่าของสมุททานุภาพมากขึ้น

รายละเอียดกำหนดการการจัดกิจกรรมของโครงการ ฯ ทั้งทางบกและทางน้ำตามวันและสถานที่มีดังนี้

1. จังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด วันที่ 24 - 25 ตุลาคม พ.ศ. 2561

วันพุธที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2561

พิธีเปิดโครงการ ฯ ณ บ้านเสม็ดงาม ต.หนองบัว อ.เมืองจันทบุรี จ.จันทบุรี และการจัดกิจกรรม ณ วัดพลับ ต.บางกะจะ อ.เมืองจันทบุรี จ.จันทบุรี

เวลา 12.00 น. - หมู่เรืออัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จอดเรือบริเวณปากน้ำจันทบุรี

- อัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชลงจากเรือ

เวลา 14.30 - 15.00 น. - ขบวนแห่อัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช พิธีเปิดและพิธีบำเพ็ญกุศลอุทิศถวายเป็นพระราชกุศลแด่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

เวลา 16.00 - 24.00 น. - กิจกรรมเชิงวัฒนธรรม การแสดง การละเล่นเชิงวัฒนธรรม

ตลาดย้อนยุค ณ วัดพลับ ต.บางกะจะ อ.เมืองจันทบุรี จ.จันทบุรี

วันพฤหัสบดีที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2561

- กิจกรรมเชิงวัฒนธรรม การแสดง การละเล่นเชิงวัฒนธรรม

ตลาดย้อนยุค ณ วัดพลับ ต.บางกะจะ อ.เมืองจันทบุรี จ.จันทบุรี

(ต่อเป็นวันที่ 2)

2. จังหวัดระยอง

วันศุกร์ที่ 26 ตุลาคม พ.ศ. 2561

จัดกิจกรรม ณ วัดลุ่มมหาชัยชุมพล พระอารามหลวง อ.เมืองระยอง จ.ระยอง

- เวลา 07.00 – 09.00 น. - พิธีสงฆ์และพิธีอัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสิน
 มหาราชขึ้นเรือเดินทางไปจังหวัดระยอง
- เวลา 14.00 น. - หมู่เรืออัญเชิญพระบรมรูปจอดเรือบริเวณปากน้ำระยอง
 - อัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเดินทางไปวัด
 ลุ่มมหาชัย พระอารามหลวง อ.เมืองระยอง จ.ระยอง
- เวลา 17.00 น. - พิธีบำเพ็ญกุศลถวายเป็นพระราชกุศลแด่สมเด็จพระเจ้าตากสิน
 มหาราช
- เวลา 18.00 – 21.00 น. - การแสดงวัฒนธรรม รัตนะเมืองระยอง กระบี่กระอง การ
 บรรยายให้ความรู้ การละเล่นของเด็กไทยย้อนยุค และการ
 ทำอาหารพื้นบ้าน

3. จังหวัดชลบุรี

วันที่ 27 – 30 ตุลาคม พ.ศ. 2561

วันเสาร์ที่ 26 ตุลาคม พ.ศ. 2561

จัดกิจกรรม ณ ลานพิธีหน้ากองบัญชาการหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษทางเรือ กองเรือ
 ยุทธการ ต.แสมสาร อ.สัตหีบ จ.ชลบุรี

เวลา 08.00 – 09.00 น. - พิธีสงฆ์ และอัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
 ขึ้นเรือเดินทางไป ต.แสมสาร อ.สัตหีบ จ.ชลบุรี

เวลา 15.00 น. - หมู่เรืออัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จอด
 เรือบริเวณหาดยาว

เวลา 16.00 น. - อัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชแห่รอบตำบล
 แสมสารและไปประกอบพิธีที่พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระ
 เจ้าตากสินมหาราช ณ กองบัญชาการหน่วยบัญชาการสงคราม
 พิเศษทางเรือ กองเรือยุทธการ

เวลา 18.00 – 21.00 น. - กิจกรรมการแสดงแสงสีเสียง บอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์
 วีรกรรมการกู้ชาติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และการจัด
 นิทรรศการ

วันอาทิตย์ที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2561

เวลา 07.00 – 08.00 น. - พิธีสงฆ์ และอัญเชิญพระบรมรูปขึ้นเรือเดินทางไปท่าเรือแหลม
 เทียน ฐานทัพเรือสัตหีบ อ.สัตหีบ จังหวัดชลบุรี

เวลา 09.00 น. _____ - หมู่เรืออัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จอด
_____ ท่าเรือแหลมเทียน ฐานทัพเรือสัตหีบ

วันจันทร์ที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2561

_____ จัดกิจกรรม ณ อ่าวพัทยาใต้ ศาลาว่าการเมืองพัทยา อ.บางละมุง จ.ชลบุรี

เวลา 09.00 น. _____ - หมู่เรืออัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
_____ เดินทางไปอ่าวพัทยาใต้ อ.บางละมุง จ.ชลบุรี

เวลา 14.00 น. _____ - หมู่เรืออัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จอด
_____ เรือบริเวณอ่าวพัทยาใต้ อ.บางละมุง จ.ชลบุรี

เวลา 15.00 น. _____ - อัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ลงจากเรือไป
_____ ประกอบพิธี ณ ศาลาว่าการเมืองพัทยา

เวลา 16.00 21.00 น. _____ - กิจกรรมการแสดงแสงสีเสียง และการจัดนิทรรศการ

วันอังคารที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2561

_____ จัดกิจกรรม ณ วัดใหญ่อินทาราม อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี

เวลา 09.00 – 10.00 น. _____ - พิธีสงฆ์และพิธีอัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสิน
_____ มหาราช ขึ้นเรือไปหาดบางแสน อ.เมือง ฯ จ.ชลบุรี

เวลา 14.00 น. _____ - หมู่เรืออัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จอด
_____ เรือบริเวณหาดบางแสน อ.เมือง ฯ จ.ชลบุรี

เวลา 15.00 น. _____ - อัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ลงจากเรือไป
_____ ประกอบพิธี ณ วัดใหญ่อินทาราม อ.เมือง ฯ จ.ชลบุรี

เวลา 16.00 – 20.00 น. _____ - กิจกรรมการแสดง ได้แก่ การแสดงตรวจพลสมเด็จพระเจ้าตาก
_____ สินมหาราช และศิลปะการต่อสู้ไทย

4. จังหวัดฉะเชิงเทรา

วันพุธที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2561

_____ จัดกิจกรรม ณ วัดหงส์ทอง อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา

เวลา 09.00 – 10.00 น. _____ - พิธีสงฆ์และอัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
_____ ขึ้นเรือเดินทางปากแม่น้ำบางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา

เวลา 12.00 น. _____ - หมู่เรืออัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จอด
_____ เรือบริเวณปากแม่น้ำบางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา

- เวลา 13.00 น. - อัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชไปประกอบพิธี ณ วัดหงส์ทอง อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา
- เวลา 14.00 – 18.00 น. - กิจกรรมเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช โดยนักเรียน นักศึกษาในพื้นที่ ได้แก่ การแสดงละครอิงประวัติศาสตร์ “สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช” ศิลปะการต่อสู้ไทย และการละเล่นพื้นบ้าน
- เวลา 18.00 น. - พิธีสงฆ์และพิธีอัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ขึ้นเรือเดินทางไปที่ท่าเรือเสื่อช้อนเล็บ โรงเรียนนายเรือ อ.เมือง ฯ จ.สมุทรปราการ

5. จังหวัดสมุทรปราการ

วันที่ 1 – 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561

วันพฤหัสบดีที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561

จัดกิจกรรม ณ โรงเรียนนายเรือ อ.เมือง ฯ จ.สมุทรปราการ

- เวลา 08.00 น. - หมู่เรืออัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเดินทางไปยังโรงเรียนนายเรือ อ.เมือง ฯ จ.สมุทรปราการ
- เวลา 09.00 น. - หมู่เรืออัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จอดเรือบริเวณปากร่องแม่น้ำเจ้าพระยา และอัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชลงเรือปฏิบัติการพิเศษ (เรือ พ.) เดินทางไปที่ท่าเรือเสื่อช้อนเล็บ โรงเรียนนายเรือ อ.เมือง ฯ จ.สมุทรปราการ
- เวลา 14.00 น. - หมู่เรืออัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จอดเรือเทียบเรือหลวงสีซัง
- เวลา 15.00 น. - อัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ลงจากเรือปฏิบัติการพิเศษ (เรือ พ.) ไปประกอบพิธี ณ โรงเรียนนายเรือ อ.เมือง ฯ จ.สมุทรปราการ
- เวลา 16.00 – 21.00 น. - กิจกรรมนิทรรศการ และบรรยายความรู้เชิงประวัติศาสตร์

วันศุกร์ที่ 2 – วันเสาร์ที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561

- นิทรรศการและการบรรยายความรู้เชิงประวัติศาสตร์ และเปิดให้
ประชาชนขึ้นไปเยี่ยมชมบนเรือหลวง ท่าเรือสีหอนเล็บ โรงเรียน
นายเรือ อ.เมือง ฯ จ.สมุทรปราการ

6.จังหวัดนนทบุรี

วันอาทิตย์ที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561

จัดกิจกรรม ณ วัดกู่ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี

เวลา 08.00 – 09.00 น. - พิธีอัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ขึ้นเรือ
ปฏิบัติการพิเศษ (เรือ พ.) เดินทางไปวัดกู่ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี

เวลา 14.00 น. - หมู่เรืออัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จอด
เรือบริเวณวัดกู่ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี

เวลา 15.00 น. - อัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ไปประกอบ
พิธี ณ วัดกู่ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี

เวลา 16.00 – 21.00 น. - กิจกรรมการแสดงแสงสีเสียงเพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้า
ตากสินมหาราช และการจุดพลุสีต่าง ๆ

7. จังหวัดปทุมธานี

จัดกิจกรรม ณ โรงเรียนวัดป่าจิว อ.สามโคก จ.ปทุมธานี

วันจันทร์ที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561

เวลา 09.00 น. - พิธีอัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ขึ้นเรือ
ปฏิบัติการพิเศษ (เรือ พ.) เดินทางไปโรงเรียนวัดป่าจิว อ.สามโคก
จ.ปทุมธานี

เวลา 14.00 น. - หมู่เรืออัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จอด
เรือบริเวณท่าเรือโรงเรียนวัดป่าจิว อ.สามโคก จ.ปทุมธานี

เวลา 15.00 น. - อัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ลงจากเรือ
ปฏิบัติการพิเศษ (เรือ พ.) เพื่อเดินทางไปที่ประกอบพิธีโรงเรียน
วัดป่าจิว อ.สามโคก จ.ปทุมธานี

เวลา 16.00 – 21.00 น. - กิจกรรมการแสดงเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
และการออกร้านของประชาชนในพื้นที่

8. จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วันที่ 6-7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561

วันอังคารที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561

- _____ จัดกิจกรรม ณ วัดบางเต็ อ.บางปะหัน จ.พระนครศรีอยุธยา
- เวลา 06.00 น. _____ - พิธีสงฆ์และอัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
_____ ขึ้นสู่เรือปฏิบัติการพิเศษ (เรือ พ.) เพื่อเดินทางไปวัดบางเต็ อ.
_____ บางปะหัน จ.พระนครศรีอยุธยา
- เวลา 12.30 น. _____ - หมู่เรืออัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จอด
_____ เรือบริเวณวัดบางเต็ อ.บางปะหัน จ.พระนครศรีอยุธยา
- เวลา 13.00 น. _____ - อัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ลงจากเรือ
_____ ปฏิบัติการพิเศษ (เรือ พ.) เพื่อไปประกอบพิธี ณ วัดบางเต็ อ.
_____ บางปะหัน จ.พระนครศรีอยุธยา
- เวลา 13.00 – 15.00 น. _____ - การแสดงจำลองวีรกรรมเชิงประวัติศาสตร์การกู้ชาติ ณ ค่ายโพธิ์
_____ สามต้น อ.บางปะหัน จ.พระนครศรีอยุธยา
- เวลา 17.00 – 21.00 น. _____ - การแสดงเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วัด
_____ บางเต็ อ.บางปะหัน จ.พระนครศรีอยุธยา

วันพุธที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561

- เวลา 06.00 น. _____ - พิธีสงฆ์และพิธีบวงสรวงดวงพระวิญญาณสมเด็จพระเจ้าตากสิน
_____ มหาราช
- _____ - พิธีอัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ขึ้นเรือ
_____ ปฏิบัติการพิเศษ (เรือ พ.) เดินทางไปพระราชวังกรุงธนบุรี
_____ กรุงเทพมหานคร

9. จังหวัดกรุงเทพมหานคร

วันที่ 10 – 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561

_____ จัดกิจกรรม ณ พระราชวังกรุงธนบุรี กรุงเทพมหานคร

วันเสาร์ที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561

- เวลา 17.00 น. _____ - อัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ประกอบพิธี
_____ ณ พระราชวังกรุงธนบุรี

- เวลา 18.30 น. _____ - กิจกรรมแสงสีเสียงสื่อผสม “250 ปี สมเด็จพระเจ้าตากสิน
_____ มหาราช สมุททานุภาพกู้ชาติ”
- เวลา 19.00 – 21.00 น. _____ - นิทรรศการ “สมุททานุภาพกู้ชาติ”
_____ - กิจกรรมเชิงประวัติศาสตร์ การแสดงการละเล่นเชิงวัฒนธรรม ณ
_____ วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร เขตบางกอกใหญ่
_____ กรุงเทพมหานคร

วันอาทิตย์ที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561

- _____ จัดกิจกรรม ณ พระราชวังกรุงธนบุรี กรุงเทพมหานคร (วันที่ 2)
- เวลา 09.00 น. _____ - เสวนาวิชาการ “สมุททานุภาพสู่การกู้ชาติ” เกร็ดประวัติศาสตร์
- เวลา 09.00 – 21.00 น. _____ - นิทรรศการ “สมุททานุภาพสู่การกู้ชาติ”
_____ - กิจกรรมเชิงวัฒนธรรม การแสดงการละเล่นเชิงวัฒนธรรม ณ
_____ วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร
_____ - กิจกรรมแสงสีเสียงสื่อผสม “250 ปี สมเด็จพระเจ้าตากสิน
_____ มหาราช สมุททานุภาพกู้ชาติ”
_____ - พิธีปิดโครงการ “250 ปี ตามรอยกองเรือยกพลขึ้นบกสมเด็จพระ
_____ พระเจ้าตากสินมหาราช จากจันทบุรีสู่อยุธยา”

_____ จากข้อมูลข้างต้นที่ได้กล่าวมาของโครงการ 250 ปี ตามรอยกองเรือยกพลขึ้นบกสมเด็จพระ
_____ เจ้าตากสินมหาราชจากจันทบุรีสู่อยุธยา ซึ่งในการจัดกิจกรรมนั้นของแต่ละจังหวัดจะมีการจัดกิจกรรม
_____ เพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งในด้านของการแสดงเทิดพระเกียรติ ฯ นั้น
_____ ผู้วิจัยได้รวบรวมจากเอกสารของโครงการ ฯ และได้ค้นคว้าเพิ่มเติมจากสื่อวีดิทัศน์ การถ่ายทอดสด
_____ โครงการ ฯ ในแต่ละจังหวัดมีการแสดงอยู่หลายชุด ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งรูปแบบการแสดงที่พบออกเป็น
_____ 6 รูปแบบใหญ่ ๆ ได้แก่ ระบาย รำ ฟ้อน โขน ละครและการละเล่นพื้นบ้าน พอสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 : ตารางการแบ่งประเภทการแสดงที่พบในงาน 250 ปี ตามรอยกองเรือยกพลขึ้นบกสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจากจันทบุรีสู่อยุธยา

จังหวัดที่เข้าร่วม	รายการแสดง	รูปแบบการแสดง					
		ระบำ	รำ	ฟ้อน	โขน	ละคร	การเล่นพื้นบ้าน
จันทบุรี	- การแสดงละครอิงประวัติศาสตร์ ชุด “ทพหม้อข้าวหม้อแกง เข้าตีเมืองจันทบุรี”					/	
	- การแสดงเทิดพระเกียรติ ฯ ชุด “พินดาบคูชีวิต”		/				
ระยอง	- การแสดงเทิดพระเกียรติ ฯ ชุด “รัตนเมืองระยอง”	/					
	- การแสดงชุด “กระบี่กระบอง”		/				
	- การละเล่นเด็กไทยย้อนยุค						/
ชลบุรี (สัตหีบ)	- กิจกรรมการแสดงแสงสีเสียงบอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ วีรกรรม การกู้ชาติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช					/	
(วัดใหญ่อินทาราม) อ.เมือง ฯ จ.ชลบุรี	- การแสดงชุด ตรวจสอบสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช		/				
	- ศิลปะการต่อสู้ไทย (ไหว้ครูมวยไทย, ฟันดาบ)		/				
ฉะเชิงเทรา	- การแสดงละครอิงประวัติศาสตร์ ชุด “สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช”					/	
	- การแสดงชุด “สามบานบางระจัน”	/					
	- การแสดงกระบี่กระบอง		/				
	- การละเล่นพื้นบ้านไทย						/
สมุทรปราการ	- การรำกระบี่กระบอง		/				
	- การแสดงรำมอญรื่นรมย์	/					

จังหวัดที่ เข้าร่วม	รายการแสดง	รูปแบบการแสดง					
		ระบำ	รำ	ฟ้อน	โขน	ละคร	การละเล่น พื้นบ้าน
นนทบุรี	- การแสดงแสงสีเสียง “ย้อนรอย ประวัติศาสตร์กู่ชาติกู่แผ่นดินสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช”					/	
	- การแสดงโขน เรื่องรามเกียรติ์ ตอน ศึกท้าวลัทธิธาสูร และวิรุณจำบัง				/		
ปทุมธานี	- การแสดงแสงสีเสียงอิง ประวัติศาสตร์สมเด็จพระเจ้าตากสิน มหาราชกู่ชาติกู่แผ่นดิน					/	
	- การแสดงรำมอญเทิดพระเกียรติ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช	/					
	- การแสดงโขน รามเกียรติ์ ตอน นาง ลอย				/		
	- สีสามวยไทยย้อนยุค		/				
พระนครศรีอยุธยา	- การแสดงชุด “อยุธยาเมืองงาม”	/					
	- การแสดงชุด “ไพร่พิณาศ”	/					
	- การแสดงชุด “เล่าขานตำนานพระเจ้า ตาก”	/					
	- การแสดงชุด “น้อมใจสดุดีวีรกรรม ไทย”	/					
	- การแสดงชุด “ยอยศสมเด็จพระเจ้า ตากสินมหาราช”	/					
	- การแสดงชุด “อัฐเกล้าตำนาน”	/					
	- การแสดงชุด “กฤษฎาภินิหาร”		/				
	- การแสดงชุด “สีลารำดาบมหาเทพ”		/				
	- การแสดงชุด “รำไหว้ครุมวย เชือก”		/				
	- การแสดงชุด “ศิลปะการต่อสู้พื้น ดาบสองมือ”		/				
	- การแสดงชุด “กลองเพ็รปราบศัตรู”	/					

จังหวัดที่ เข้าร่วม	รายการแสดง	รูปแบบการแสดง					
		ระบำ	รำ	ฟ้อน	โขน	ละคร	การละเล่น พื้นบ้าน
	- การแสดงแสงสีเสียงวีรกรรมการกู้ชาติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช					/	
	- การแสดงโขนรามเกียรติ์ ตอน นารายณ์ปราบหนทุก				/		
กทม. พระราชวัง เดิม	- การแสดงแสงสีเสียงสื่อผสม “250 ปี สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช สมุทธานุภาพการกู้ชาติ”					/	

จากตารางรายการแสดงและการแบ่งรูปแบบของการแสดง ผู้วิจัยพบว่าการแสดงที่ในแต่ละจังหวัดนำมาแสดงเพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ส่วนใหญ่จะเป็นในรูปแบบตามที่ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 5 รูปแบบ เว้นแต่รูปแบบฟ้อน โดยเรียงตามลำดับ ดังนี้

1. รูปแบบระบำ สำหรับการแสดงที่แต่ละสถาบันหรือหน่วยงานต่าง ๆ นำมาแสดงในแต่ละจังหวัดที่เข้าร่วมโครงการ ฯ โดยส่วนมากจะแสดงเป็นหมู่คณะ และเป็นการแสดงที่ปรับปรุงขึ้นมาใหม่ โดยปรับปรุงมาจากตามเหตุการณ์ คือ เป็นการแสดงที่คิดและประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่เพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเป็นหลัก

2. รูปแบบละคร การแสดงละครจะเป็นการแสดงละครอิงประวัติศาสตร์แสดงเรื่องราววีรกรรมการกู้ชาติของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งการแสดงละครจะเป็นในรูปแบบของเทคนิคแสง สี เสียงประกอบการแสดง ทำให้การแสดงสมบูรณ์และเป็นที่น่าสนใจของผู้ชมมากขึ้น แต่ในบางจังหวัดจะแสดงในช่วงเวลากลางวัน โดยแสดงในสถานที่โล่งแจ้ง ก็จะใช้เป็นเทคนิคเสียงพากย์บรรยายประกอบการแสดง

3. รูปแบบรำ การแสดงรูปแบบนี้เป็นการเน้นลีลา ท่าทางของผู้แสดงเป็นหลัก ซึ่งการแสดงรูปแบบรำที่พบในโครงการ ฯ นี้ จะเป็นการรำหมู่เป็นการแสดงที่เกี่ยวกับศิลปะการต่อสู้ของไทย เช่น การรำดาบ กระบี่กระบอง การรำไหว้ครุมวยไทย เป็นต้น

4. รูปแบบโขน จากกำหนดการในเอกสารของโครงการ ฯ และผู้วิจัยได้สืบค้นเพิ่มเติมพบว่าการแสดงรูปแบบโขน มีเพียงจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่นำมาแสดง โดยแสดงในเรื่องนารายณ์ปราบหนทุก

5.รูปแบบการละเล่นพื้นบ้าน เป็นการแสดงละเล่นพื้นบ้านของภาคกลางประกอบเพลง เช่น เพลงค่างควากินกล้วย เป็นต้น

การแสดงในโครงการ 250 ปีตามรอยกองเรือยกพลขึ้นบก สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จากจันทบุรีสู่อยุธยา การแสดงในแต่ละจังหวัดที่จัดขึ้นก็จะมี การแสดง แสง เสียงละครอิงประวัติศาสตร์ ซึ่งการแสดง แสง เสียงนั้นในแต่ละจังหวัดที่มีเหตุการณ์สำคัญก็จะนำเรื่องราว หรือ เหตุการณ์ที่สำคัญ ๆ ในแต่ละพื้นที่ หยิบยกเรื่องราวมานำเสนอผ่านการแสดง เช่น จังหวัด พระนครศรีอยุธยาซึ่งเป็นจังหวัดสุดท้ายที่กองเรือของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชยাত্রาทัพมาเพื่อ กอบกู้เอกราชไทยกลับคืนมาจากพม่า ได้มีการทำพิธีอัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสิน มหาราชของกองทัพเรือยাত্রาทัพเคลื่อนขบวนเรือจากวัดป่าจิว จังหวัดปทุมธานี เดินทางมุ่งหน้าไปสู่ วัดพนัญเชิงวรวิหาร จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเพื่อปรับรูปขบวนเรือ ประกอบด้วยกระบวนเรือ เกียรติยศพร้อมฝีพายที่แต่งกายชุดทหารโบราณกว่า 200 นาย และเรือพื้นบ้านที่ตกแต่งอย่างสวยงาม ร่วมเดินทางไปยังวัดบางเตือ ซึ่งในอดีตนั้นเป็นที่ตั้งของกองทัพสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชก่อนที่จะเคลื่อนทัพไปยังค่ายโพธิ์สามต้นเพื่อทำศึกกอบกู้เอกราชคืนมา

ภาพที่ 33 การจำลองยাত্রาทัพสมเด็จพระเจ้าตากสินไปสู่วัดบางเตือ จ. พระนครศรีอยุธยา
ที่มา : Work point today , ประมวลภาพสมโภชน์ 250 ปี ยกพลขึ้นบก “พระเจ้าตาก” กอบกู้เอกราช ณ ค่ายโพธิ์สามต้น [ออนไลน์], 7 พฤศจิกายน 2561.

แหล่งที่มา : <https://workpointtoday.com/ประมวลภาพสมโภชน์ใหญ่-250ปี-ย/>

ภาพที่ 34 การแต่งกายของฝีพายในการจำลองการยাত্রาทัพ

ที่มา : **Work point today** , ประมวลภาพสมโภชน์ 250 ปี ยกพลขึ้นบก “พระเจ้าตาก” กอบกู้เอกราช ณ ค่ายโพธิ์สามต้น [ออนไลน์], 7 พฤศจิกายน 2561.

แหล่งที่มา : <https://workpointtoday.com/ประมวลภาพสมโภชน์ใหญ่-250ปี-ย/>

เมื่อขบวนเรืออัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชขึ้นสู่มณฑลพิธี ณ วัดบางเตือ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาแล้ว ได้มีการแสดงแสง เสียง จำลองเหตุการณ์การบุกตีค่ายโพธิ์สามต้นจนสำเร็จ ถือเป็นภารกิจเอกราชของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชกลับคืนมาได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาพที่ 35 การแสดงเหตุการณ์จำลองการตีค่ายโพธิ์สามต้น

(จากรูปเป็นฉากตอนที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ได้จับตัวสุกี้พระนายกองแม่ทัพพม่าไว้ได้)
ที่มา : MTHAI , อยุธยาจัดสมโภชน์ 250 ปี ตามรอยกองเรือยกพลขึ้นบก สมเด็จพระเจ้าตากสิน
มหาราช [ออนไลน์], 6 พฤศจิกายน 2560.

แหล่งที่มา : <https://news.mthai.com/general-news/684245.html>

ในการแสดงละครอิงประวัติศาสตร์ที่ในทั้ง 10 จังหวัดได้จัดแสดงขึ้น ไม่ได้แสดงเป็นเรื่องต่อกัน บางจังหวัดก็แสดงโดยหยิบยกเรื่องราวที่สำคัญที่จังหวัดนั้น ๆ มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพระเจ้าตากสินโดยตรง อย่างเช่นจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างไป แต่ในบางจังหวัดก็นำเสนอเรื่องราวการกอบกู้เอกราชของสมเด็จพระเจ้าตากสินโดยรวมที่ไม่ได้เจาะจงไปในตอนใดตอนหนึ่ง

นอกจากนี้จุดเด่นของโครงการ 250 ปี ตามรอยกองเรือยกพลขึ้นบก สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจากจันทบุรีสู่อยุธยาอยู่ที่พระราชวังเดิม กรุงเทพมหานคร โดยได้จัดกิจกรรมการแสดง แสง สี เสียงสื่อผสม ชุด “สมุททานุภาพกู้ชาติ” ระหว่างวันที่ 10 - 11 พฤศจิกายน 2561 ณ ลานพระราชวังกรุงธนบุรี (พระราชวังเดิม) โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนชาวไทยได้รับทราบถึงประวัติศาสตร์ชาติไทย ในช่วงที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ติฝ่าวงล้อมกองทัพออกจากกรุงศรีอยุธยา และเดินทัพทางเรือกำลังเข้าตีค่ายโพธิ์สามต้น จนถึงสถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานี เพื่อสร้างความรู้สึกรักชาติ และสำนึกภูมิใจในวีรกรรมการกู้ชาติรวมถึงการใช้สมุททานุภาพ ในการกู้ชาติในครั้งนี้

กรุงเทพมหานครในฐานะที่เป็นหนึ่งในพื้นที่ประวัติศาสตร์แห่งการกู้ชาติของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จึงได้ร่วมเฉลิมฉลอง โดยการอัญเชิญพระบรมรูปมาয়ังพระราชวังเดิมกรุงธนบุรี และจัดกิจกรรมแสดงแสง สี เสียง สื่อผสม “250 ปี สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช สมุททานุภาพกู้ชาติ” ถ่ายทอดประวัติศาสตร์เมื่อครั้งสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชยกพลเข้าตีป้อมวิชัยประสิทธิ์เพื่อยึดเมืองธนบุรี จนได้รับชัยชนะและสถาปนากษัตริย์ธนบุรีเป็นราชธานี โดยมีการถ่ายทอดสดให้ประชาชนได้รับชมทางสถานีโทรทัศน์ช่อง MONO 29 และช่อง TNN 24

ในการแสดงแสง สี เสียงสื่อผสม ชุด “สมุททานุภาพกู้ชาติ” นี้ ประกอบไปด้วย 4 องค์กร ได้แก่

องค์กรที่ 1 เส้นทางทัพกู้เอกราช

องค์กรที่ 2 ขบวนทัพแห่งรัตติกาล

องค์กรที่ 3 พระเจ้าตาก จอมทัพเรือกู้ชาติ

องค์กรที่ 4 มหาราชแห่งกรุงธนบุรี

ภาพที่ 36 การแสดง สี เสียงสื่อผสม ชุด “สมุททานุภาพกู้ชาติ”

ที่มา : สำนักงานประชาสัมพันธ์กรุงเทพมหานคร, งานแสดงแสงสีเสียงสื่อผสม “สมุททานุภาพกู้ชาติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จากจันทบุรีสู่อยุธยา” [ออนไลน์], 26 สิงหาคม 2563.

แหล่งที่มา :

<http://www.prbangkok.com/th/hotnews/view/MDY1cDBzNnM0NHlyb3Ezc3E2NnEyNDk0cDRyOTQzcjOwMTA3>

ภาพที่ 37 การแสดง สี เสียงสื่อผสม ชุด “สมุททานุภาพกู้ชาติ”

โดยมีศิลปินรับเชิญ คุณตึก นภัสรัญช มิตรเอม เข้าร่วมการแสดง รับบทเป็นสมเด็จพระเจ้าตากสิน
มหาราช

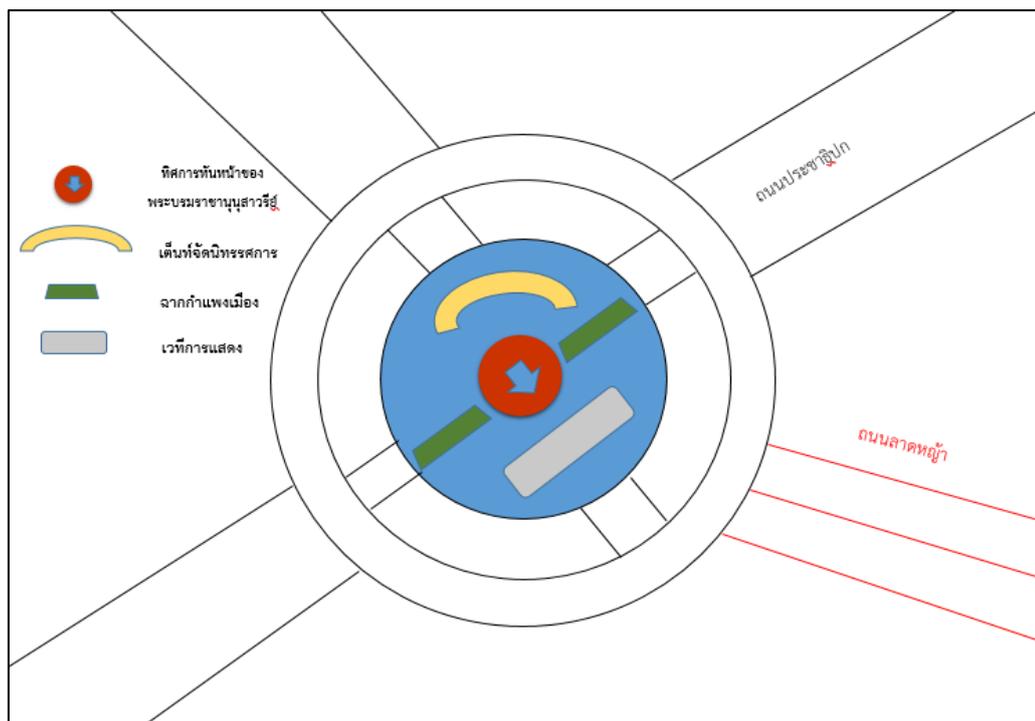
ที่มา : THE STANDARD, สมุททานุภาพกู้ชาติ งานแสง สี เสียง ฉลอง 250 ปี กรุงธนบุรีสู่ต่อลงการที่ทำให้
คนไม่ชอบประวัติศาสตร์ตื่นตา [ออนไลน์], 26 สิงหาคม 2563.

แหล่งที่มา : [https://thestandard.co/250th-anniversary-of-krung-thonburi-light-and-](https://thestandard.co/250th-anniversary-of-krung-thonburi-light-and-sound-show/)

จุฬาลงกร [sound-show/](https://thestandard.co/250th-anniversary-of-krung-thonburi-light-and-sound-show/) าลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

นอกจากนี้ในกรุงเทพมหานครได้มีการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่จัดขึ้นเป็นประจำทุก ๆ ปี คือ บริเวณพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชวงเวียนใหญ่ ธนบุรี ซึ่งมีการแสดงเพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่หลากหลาย โดยมีเนื้อหา ดังต่อไปนี้

แผนผังที่ 1: แผนผังการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสิน ฯ บริเวณโดยรวมทั้งวงเวียนใหญ่
การจัดงานจะจัดบริเวณลานพระบรมราชานุสาวรีย์ ฯ และบริเวณถนนลาดหญ้า

ที่มา : ผู้วิจัย

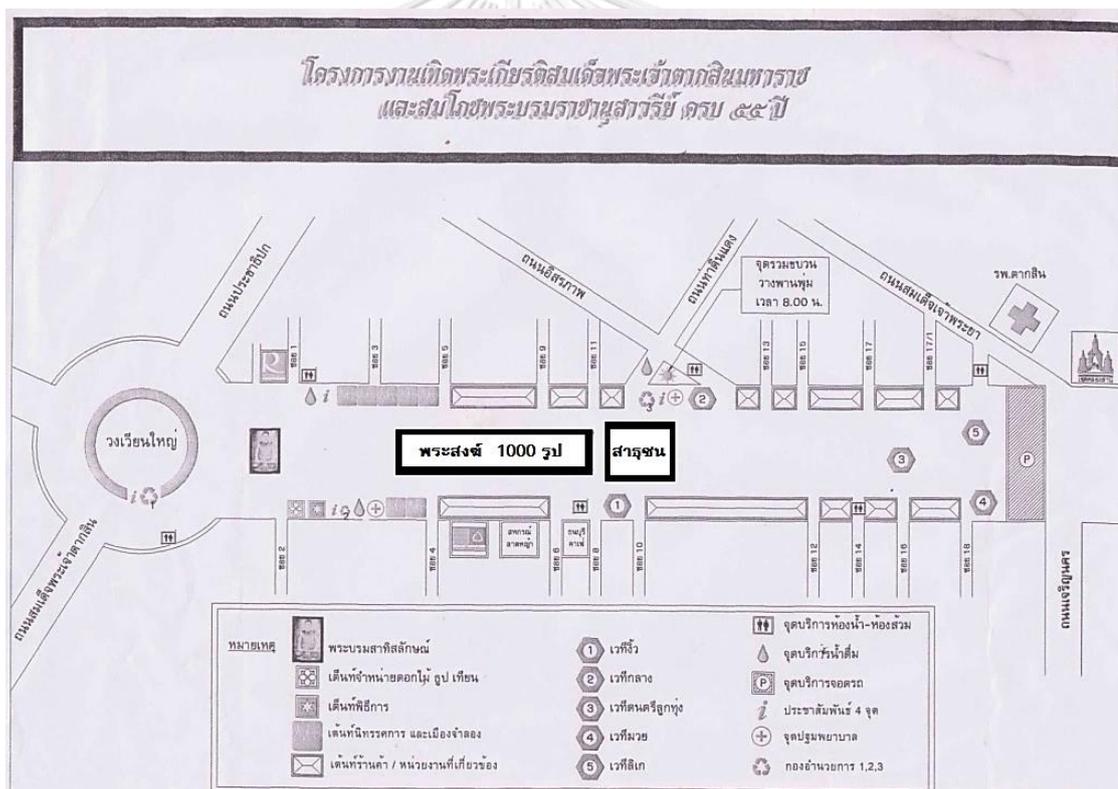
4.7 งานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช วงเวียนใหญ่ ธนบุรี

4.7.1 แนวคิดในการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงเป็นวีรกษัตริย์ที่ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อแผ่นดินไทย พระองค์ทรงสร้างพระวีรกรรมในการกู้ชาติบ้านเมืองเมื่อครั้งเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 ให้กับพม่า ตลอดจนพระปรีชาสามารถในการขจัดอริราชศัตรู ทรงรวบรวมอาณาจักรให้เป็นปึกแผ่น อีกทั้งทรงมีพระอัจฉริยภาพทางทหารเป็นอย่างมาก เช่น ทหารราบ ทหารม้า ทหารปืนใหญ่ ทหารนาวิกโยธิน ทหารเรือ จนทหารทุกหมู่เหล่าต่างยอมรับว่าพระองค์ทรงเป็นจอมทัพที่มีพระปรีชาสามารถยอดเยี่ยมไร้เทียมทาน อย่างไรก็ตามทุกวันนี้ประชาชนชาวไทยต่างน้อมรำลึกถึงสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ในฐานะบุรพกษัตริย์ที่ทรงมีคุณูปการต่อประชากรชากร และชาติบ้านเมืองอย่างใหญ่หลวง ด้วยน้ำพระทัยที่กล้าหาญเด็ดเดี่ยว ยิ่งด้วยพระปรีชาสามารถในการทำศึกสงครามกอบกู้ชาติบ้านเมืองนั้น ข้าศึกก็ต่างหวั่นเกรงในพระบรมเดชานุภาพของพระองค์ แม้แต่ชาวไทยต่างก็หวาดหวั่นในพระอาญาสิทธิ์ แต่ในขณะเดียวกันชาวไทยยุคนั้นต่างก็ยกย่อง เทิดทูน และเชื่อมั่นในสมเด็จพระเจ้าตากสิน ฯ เพราะพระองค์ทรงขับไล่ข้าศึก ทรงบำรุงสุขแก่ประชากรชากรด้วยตัวพระองค์เอง

จากพระราชประวัติและพระวีรกรรมของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่ทรงทำให้คนไทยมีผืนแผ่นดินอยู่มาจนถึงทุกวันนี้ จึงเป็นเหตุผลให้ทางราชการได้มีการจัดงานเทิดพระเกียรติแด่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เพื่อเป็นการน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณที่พระองค์ทรงมีต่อผืนแผ่นดินไทย

จากการสัมภาษณ์อาจารย์โชคอนันต์ อังสกุลอาภรณ์ ประธานคณะ 28 ธันวาคมตากสินมหาราช ท่านได้ให้คำสัมภาษณ์แก่ผู้วิจัยในเรื่องของการจัดงานว่า งานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่วงเวียนใหญ่นี้ ได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย คือ กรุงเทพมหานคร ร่วมมือกับสำนักงานเขตทั้ง 15 เขตในฝั่งธนบุรี ส่วนตัวท่านเองก็มาเป็นฝ่ายสนับสนุนอยู่แนวหลัง รูปแบบหรือแผนผังในการจัดงานส่วนมากจะจัดเหมือนกันในทุก ๆ ปี²³

ภาพที่ 38 ภาพแผนผังแบบตัวอย่างการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

วงเวียนใหญ่ ธนบุรี กทม.

ที่มา : ได้รับความอนุเคราะห์จาก อ.โชคอนันต์ อังสกุลอาภรณ์

จากภาพแผนผังการจัดงาน อ.โชคอนันต์ อังสกุลอาภรณ์ ประธานคณะ 28 ธันวาคม สนิมหาราช ได้กล่าวว่า ในการจัดงานการจัดวางเวทีการแสดงต่าง ๆ ร้านค้า และบริการต่าง ๆ ที่อยู่ภายในงาน จะมีรูปแบบคล้ายกับแผนผังงานโครงการเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และสมโภชพระบรมราชานุสาวรีย์ครบ 55 ปี แต่มีบางปีที่จัดงานก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงการจัดวางผังงานไปตามที่ทางสำนักงานเขตที่รับผิดชอบได้จัดไว้²⁴

4.7.2 บริบททั่วไปในการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช วงเวียนใหญ่

ในการจัดงานประจำปีเพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่วงเวียนใหญ่ จัดที่บริเวณลานพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และจัดบริเวณถนนลาดหญ้า ซึ่งนอกเหนือจากส่วนของการแสดงแล้ว ภายในงานได้มีการจัดกิจกรรมอื่น ๆ คือ พิธีบวงสรวง การจัดนิทรรศการแสดงพระราชประวัติสมเด็จพระเจ้าตากสิน การเปิดจำหน่ายสินค้าอุปโภค – บริโภค โดย การจัดกิจกรรมจะจัดในบริเวณลานพระบรมราชานุสาวรีย์ และถนนลาดหญ้า ดังนี้

1) พิธีบวงสรวง

ในพิธีบวงสรวงจะบวงสรวงแด่ดวงพระวิญญาณสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช โดยพิธีบวงสรวงจะจัดทำพิธีเป็น 2 วัน คือในวันที่ 27 – 28 ธันวาคม ซึ่งทั้งสองวันนี้จะจัดต่างสถานที่และต่างเวลากัน ดังนี้

- วันที่ 27 ธันวาคม - พิธีบวงสรวงจะเริ่มเวลาประมาณ 09.30 น. สถานที่ ณ วัดอินทาราม เขตธนบุรี
- วันที่ 28 ธันวาคม - พิธีบวงสรวงจะเริ่มเวลาประมาณ 06.30 น. สถานที่ ณ วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร
- พิธีเจริญพระพุทธมนต์ ทำบุญตักบาตรพระสงฆ์ 99 รูป สวดสวดดีทำนองสรภัญญะ เวลาประมาณ 07.00 น. และพิธีบวงสรวง เวลาประมาณ 07.45 น. สถานที่ ณ บริเวณลานพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช วงเวียนใหญ่

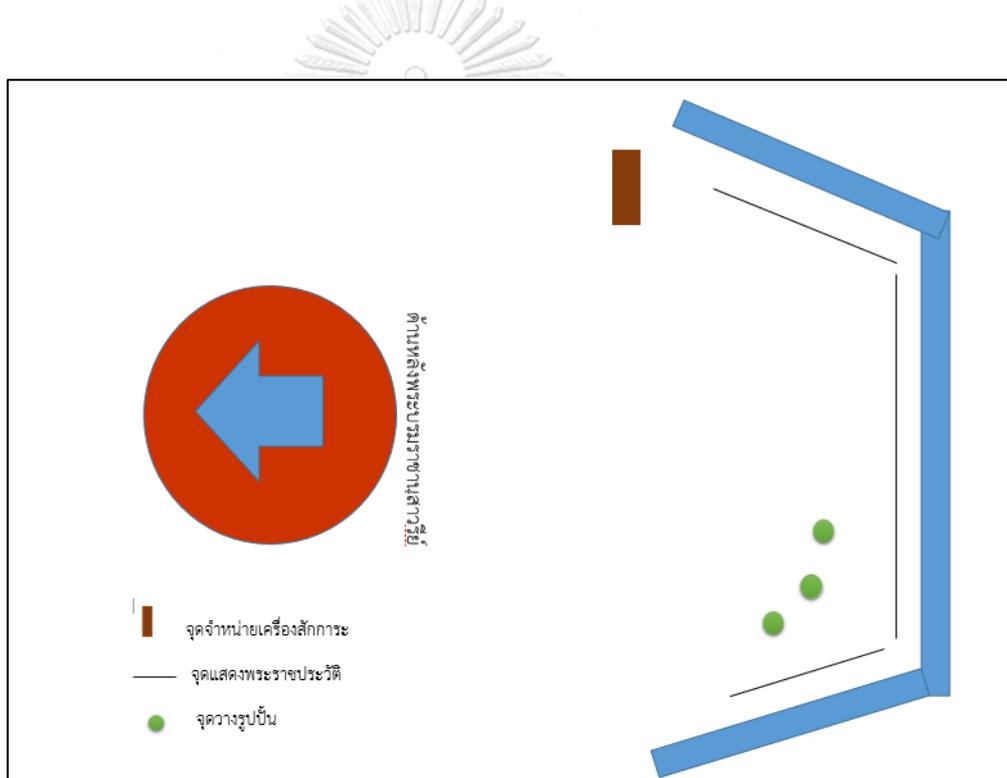
ส่วนประกอบที่สำคัญในการจัดพิธีบวงสรวงนี้ ได้แก่ ผู้ประกอบพิธี (พราหมณ์) ผู้เข้าร่วมพิธี โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดกรุงเทพมหานคร รองปลัดกรุงเทพมหานคร หัวหน้าส่วนราชการสำนักงานเขตต่าง ๆ ฝั่งธนบุรี รวมถึงประชาชนผู้ที่มีความเคารพและศรัทธาเข้าร่วมพิธีด้วย

²⁴ สัมภาษณ์ โชคอนันต์ อังสกุลอาภรณ์, 2563

เครื่องเช่นไหว้ ประกอบไปด้วย บายศรี ของคาว หวาน ผลไม้อันเป็นมงคล เป็นต้น

2) การจัดนิทรรศการ

การจัดนิทรรศการนี้เป็นการจัดนิทรรศการที่แสดงพระราชประวัติ พระวีรกรรมในการกอบกู้อิสรภาพของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งนิทรรศการนี้จะจัดแสดงอยู่ในลานพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชบริเวณด้านหลังพระบรมราชานุสาวรีย์ ฯ ภายในนิทรรศการ นอกจากจะจัดแสดงพระราชประวัติและพระวีรกรรมของพระองค์แล้ว ได้มีการเปิดให้ประชาชนได้เคารพ สักการะ รูปปั้นสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช โดยมีสำนักงานเขตคลองสานเป็นผู้ดูแลและรับผิดชอบ นิทรรศการจะจัดแสดงเป็น 2 วัน คือ วันที่ 27 – 28 ธันวาคม

แผนผังที่ 2: แผนผังบริเวณการจัดนิทรรศการ

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 39 นิทรรศการแสดงพระราชประวัติและพระวีรกรรมสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 40 นิทรรศการแสดงพระราชประวัติและพระวีรกรรมสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
ที่มา : ผู้วิจัย

ภายในนิทรรศการจะแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1. ส่วนที่แสดงพระราชประวัติและการกอบกู้บ้านเมือง
2. ส่วนที่เปิดให้กราบไหว้สักการะรูปปั้นสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งมีการจัดจำหน่ายชุดเครื่องสักการะในราคา 50 บาท และ 100 บาท ชุดเครื่องสักการะในราคา 50 บาท ประกอบไปด้วยพวงมาลัยดาวเรือง แผ่นปิดทอง หมากพลูบุหรี รูป 9 ดอก เทียน 1 เล่ม ชุดเครื่องสักการะในราคา 100 บาท จะเหมือนในราคา 50 บาท เพียงเพิ่มบายศรีปากชามมาเท่านั้น

ภาพที่ 41 เครื่องสักการะ ชุดละ 50 บาท
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 42 เครื่องสักการะ ชุดละ 100 บาท
ที่มา : ผู้วิจัย

ทั้งนี้ในส่วนของการจัดนิทรรศการแสดงพระราชประวัติและแสดงวีรกรรมการกู้ชาติของสมเด็จพระเจ้าตากสินนั้น ในแต่ละปีที่จะจัดก็จะสลับผลัดเปลี่ยนผู้รับผิดชอบในการจัดนิทรรศการกันไป เช่น ในปี 2561 ที่ผู้วิจัยได้กล่าวไป เป็นความรับผิดชอบของหน่วยงานสำนักงานเขตคลองสาน ในปี 2562 เป็นความรับผิดชอบของหน่วยงานผ่านศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี เป็นต้น ซึ่งในแต่ละปีรูปแบบการจัดนิทรรศการก็จะแตกต่างกันออกไป

3) การเปิดขายร้านค้า

ในส่วนของการเปิดขายร้านค้านี้จะเป็นสินค้าประเภทอุปโภคและบริโภคทั่วไป ซึ่งบริเวณที่ตั้งของร้านค้าต่าง ๆ จะตั้งบริเวณถนนลาดหญ้าโดยจะมีการปิดถนนลาดหญ้าตลอดสาย ตั้งแต่บริเวณพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (วงเวียนใหญ่) ไปจนถึงแยกคลองสาน โดยจะเริ่มการขายสินค้าเวลาประมาณ 15.00 น. – 24.00 น. ของวันที่ 27 ธันวาคม – 28 ธันวาคม นอกจากจะมีการขายสินค้าอุปโภคและบริโภค เช่น เสื้อผ้า เครื่องใช้ต่าง ๆ แล้ว ได้มีการบริการของหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ไว้บริการประชาชนของโรงพยาบาลตากสิน และมีการจัดให้ประชาชนเคารพและสักการะพระบรมสาทิสลักษณ์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชบริเวณถนนลาดหญ้า

ภาพที่ 43 ร้านค้าบริเวณถนนลาดหญ้า

ที่มา : ท่าเลี้ยวขาย, งานประจำปี วันสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช [ออนไลน์], 10 เมษายน 2563.

แหล่งที่มา : <http://www.xn--22cd0d3bm1fcb5j0dtb.com/2019/12/12/งานประจำปี-วัน>

สมเด็จพระ

ภาพที่ 44 พระบรมสาทิสลักษณ์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

ที่มา : ท่าเลค้าขาย, งานประจำปี วันสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช [ออนไลน์], 10 เมษายน 2563.

แหล่งที่มา : <http://www.xn--22cd0d3bm1fcb5j0dtb.com/2019/12/12/งานประจำปี-วันสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช/>

4.7.3 รูปแบบการดำเนินงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

การแสดงในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่วงเวียนใหญ่ ประจำปี 2561 มีการแสดงในรูปแบบที่หลากหลาย การแสดงนั้นจะทำการแสดงในวันที่ 27 ธันวาคม เป็นส่วนใหญ่ที่บริเวณลานพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชและถนนลาดหญ้า ซึ่งการแสดงแต่ละชุดนั้นมีจุดประสงค์เพื่อเป็นการน้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณต่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ประชาชนและเกิดความภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชาวธนบุรี

จากการที่ได้ศึกษาจากการลงพื้นที่สังเกตการณ์ ผู้วิจัยได้แบ่งรูปแบบของการแสดงที่พบในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่วงเวียนใหญ่ ประจำปี 2561 เป็น 2 รูปแบบ คือ

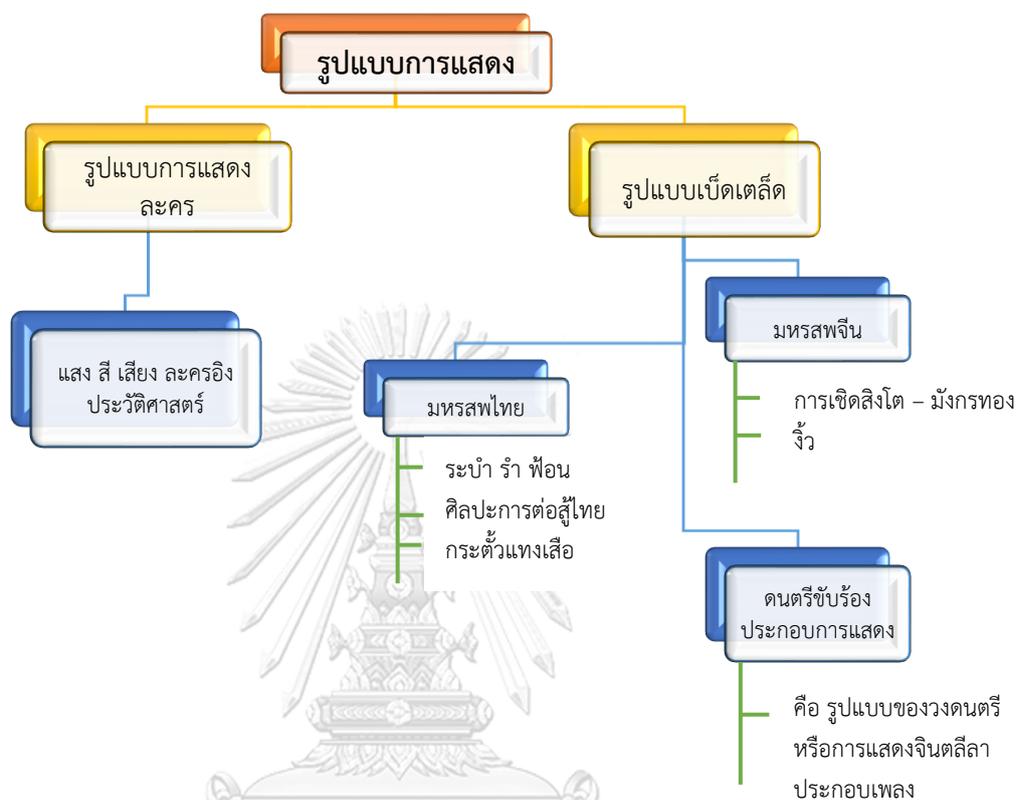
1) รูปแบบการแสดงละคร เป็นละครอิงประวัติศาสตร์ แสดงพระราชประวัติตลอดจนจำลองสถานการณ์การกอบกู้อิสรภาพในสมัยธนบุรี

2) รูปแบบเบ็ดเตล็ด แบ่งลักษณะของการแสดงได้ 3 แบบดังนี้

2.1) การแสดงมหรสพไทย ได้แก่ ระบำ รำ ฟ้อน ศิลปะการต่อสู้ไทย

2.2) มหรสพจีน ได้แก่ การเชิดสิงโต-มังกร และการแสดงอุปรากรจีน

2.3) การแสดงดนตรีขับร้องประกอบการแสดง

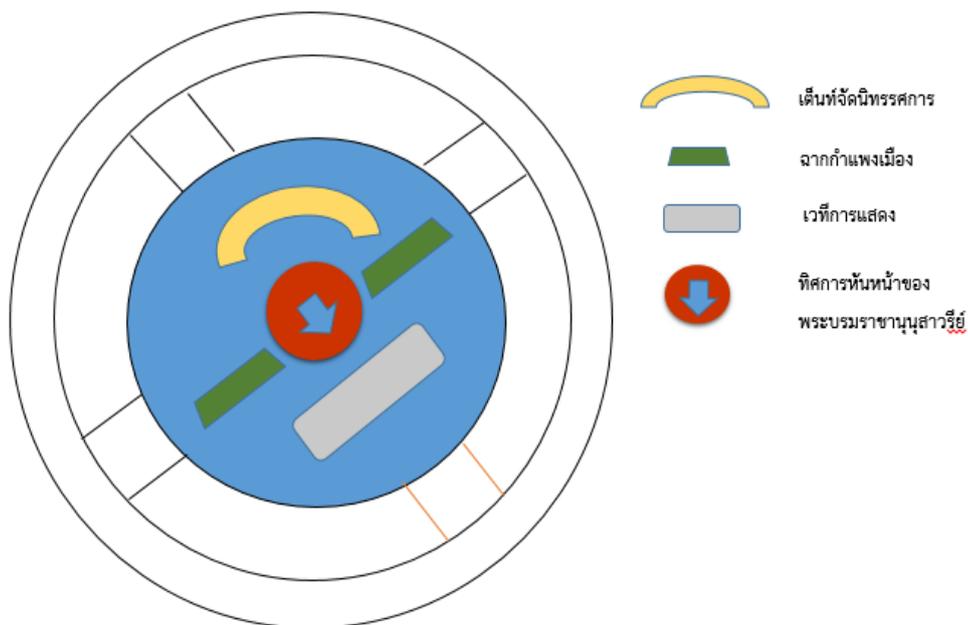
แผนผังที่ 3 แผนผังรูปแบบการแสดงงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตาก ๆ วงเวียนใหญ่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

4.7.3.1 รูปแบบการแสดงละคร

ในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช วงเวียนใหญ่ ประจำปี 2561 การแสดงที่เป็นรูปแบบละคร คือ การแสดงแสง สี เสียงสื่อผสม ละครอิงประวัติศาสตร์ ซึ่งในงานเทิดพระเกียรติวงเวียนใหญ่ ประจำปี 2561 นี้ ถือเป็นปีที่อยู่ในวาระพิเศษ คือ วาระครบรอบ 250 ปี แห่งการสถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานี จึงได้มีการจัดแสดง แสง สี เสียงสื่อผสมละครอิงประวัติศาสตร์เป็นปีแรก ในการแสดงนี้เป็นการแสดงถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์การเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 และการรวบรวมไพร่พล เพื่อกอบกู้อิสรภาพของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช โดยนำเสนอเรื่องราวผ่านการใช้เทคนิคแสงสีเสียงสื่อผสม ประกอบกับการสร้างฉากกำแพงเมือง และค่ายต่าง ๆ บริเวณทางด้านซ้ายและด้านขวาของพระบรมราชานุสาวรีย์ และมีการสร้างเวทีเพื่อใช้สำหรับทำการแสดงบริเวณลานด้านหน้าของพระบรมราชานุสาวรีย์

ผังกิจกรรมบริเวณในลานพระบรมราชานุสาวรีย์

แผนผังที่ 4 แผนผังเวทีการแสดงบริเวณลานพระบรมราชานุสาวรีย์

ที่มา : ผู้วิจัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

เนื้อหาการแสดง

จะเล่าเรื่องราวที่แสดงพระราชประวัติ ตลอดจนจำลองสถานการณ์การเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 และเล่าเรื่องราวการกอบกู้อิสรภาพให้แก่สยามประเทศของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จนได้ก่อตั้งและสถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานี โดยการแสดงจะเริ่มแสดงจากช่วงเวลาที่พม่าได้ล้อมกรุงศรีอยุธยาในครั้งที่เสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 นั้น พระยาวชิระปราการหรือพระยาตาก ผู้ครองเมืองกำแพงเพชรในขณะนั้น แต่ยังมีได้ครองเมืองก็ถูกเรียกตัวให้เข้ามาช่วยป้องกันอาณาจักรอยุธยา แต่เมื่อพระยาตากเห็นว่า คงจะรักษากรุงเอาไว้ต่อไปไม่ได้แล้ว พระยาตากจึงได้ตัดสินใจร่วมกับพระยาพิชัย พระเชียงเงิน หลวงพรหมเสนา หลวงราชเสน่หา ขุนอภัยภักดี และรวบรวมผู้คนอีกประมาณ 500 คน ตีฝ่าวงล้อมของทหารพม่าออกไปทางหัวเมืองชายทะเลฝั่งตะวันออก โดยกองทัพของพระยาตากนั้นมีปืนเพียงกระบอกเดียว แต่เนื่องจากความชำนาญด้านอาวุธสั้น จึงทำให้กองทัพของพระยาตากสามารถยกกำลังออกมาจากค่ายวัดพิชัย และตีฝ่าวงล้อมของทหารพม่าออกไปได้ เมื่อถึงรุ่งเช้า

กองทัพของพระยาตากได้ต่อสู้กับกองทัพพม่าจนล้มตายและแตกหนีไปบางส่วน ก่อนที่จะเดินทางต่อไปตั้งค่ายพักที่บ้านพรานนก ซึ่งกองทัพของพระยาตากก็ต้องต่อสู้กับทหารพม่าอีกกองหนึ่งที่เดินสวนทางมาจากแขวงเมืองปราจีนบุรีพอดี แต่สุดท้าย พระยาตากก็อุบาย “วงกับดักเสือ” ทำให้ทหารพม่าถูกตีกระหนาบจนแตกหนีไปเมื่อสามารถตีฝ่าวงล้อมของทหารพม่าออกมาได้อย่างเรียบร้อยแล้วก็พบว่ามิพวกราชกรบางคนที่หลบซ่อนพม่าอยู่ และทราบข่าวว่าพระยาตากสามารถรบชนะพม่าได้ ราษฎรเหล่านั้นก็พากันเข้ามาสมัครเป็นพรรคพวก ทำให้พระยาตากเพิ่มกำลังของกองทัพได้มากขึ้น โดยพระองค์ได้ให้ราษฎรเหล่านั้นไปเกลี้ยกล่อมหัวหน้าของตนเองให้ยอมมาสาวมิภักดีต่อตน และให้พวกเขานำเอาช้างเอาม้ามาใช้เป็นพาหนะในการเดินทาง และมอบเสบียงอาหารให้แก่กองทัพของพระยาตากด้วย หากหัวหน้าหรือ นายชองคนใดไม่ยอมอ่อนน้อมต่อพระยาตาก ก็จะถูกพระยาตากใช้กำลังเข้าโจมตีหรือถูกปราบปรามจนหมดสิ้น และสามารถบริพัตรภัยสิน พาหนะ ผู้คน ช้าง ม้า และศาสตราวุธได้เป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้จึงทำให้พระยาตากมีกำลังพลมากขึ้นเรื่อย ๆ และยังคงเดินทางต่อไปเพื่อสะสมกำลังพลให้เพิ่มมากขึ้นพระยาตากเห็นว่า การจะกอบกู้ประเทศได้สำเร็จนั้นจะต้องมีบารมีที่เป็นที่นับถือของคนทั้งหลาย พระยาตากจึงประกาศแต่งตั้งตนเองขึ้นเป็นเจ้าเมืองระยอง หลังจากนั้น พระยาตากก็เดินทางไปยังจันทบุรีเพื่อหวังจะรวบรวมไพร่พลให้มากขึ้น แต่ก็ถูกเมืองจันทบุรีต่อต้าน พระยาตากจึงใช้อุบายปลุกใจนายทหารทั้งหลาย โดยสั่งให้ทหารทุบหม้อข้าวหม้อแกงทั้งหมดทิ้งเสียก่อนจะเข้าตีเมืองจันทบุรี เพื่อหวังจะเข้าไปกินอาหารมือต่อไปในเมือง ซึ่งอุบายครั้งนี้ก็ได้ผล เพราะทำให้ทหารเกิดกำลังใจที่ดี และสามารถตีเมืองจันทบุรีได้สำเร็จ พร้อมกับมีอาหารกินในมือต่อไปหลังจากที่ตีเมืองจันทบุรีได้สำเร็จ พระยาตากจึงใช้เมืองจันทบุรีเป็นศูนย์กลางในการกอบกู้เอกราช โดยพระยาตากจัดกองทัพเพื่อตีฝ่ากองทัพพม่ามาตลอดทางตั้งแต่ อยุธยา นครนายก ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จนถึงเมืองจันทบุรีในที่สุด เมื่อพระยาตากเห็นว่ามีกำลังไพร่พลที่มากเพียงพอแล้ว จึงได้คุมทัพยกมาตีกรุงธนบุรีเป็นด่านแรก ซึ่งที่นั่นพระยาตากได้ปะทะกับกำลังของนายทองอิน ที่เป็นคนไทยที่พม่าแต่งตั้งให้เป็นผู้รักษากรุง ในที่สุด พระยาตากก็สามารถจับนายทองอินประหารชีวิตได้ ก่อนที่จะเดินทางต่อไปจนถึงกรุงศรีอยุธยาในคืนวันนั้น การกอบกู้เอกราชให้แก่ชาติไทยเริ่มต้นอย่างแท้จริงในเช้าวันเพ็ญเดือน 12 ที่ตรงกับวันศุกร์ที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2310 ณ ค่ายโพธิ์สามต้น ซึ่งตั้งอยู่เหนือกรุงศรีอยุธยาเล็กน้อย ที่นั่นมีสุกี้พระนายกองเป็นผู้บังคับบัญชาคุมกองกำลังของพม่าอยู่ พระยาตากก็ใช้ความสามารถในการรบจนเอาชนะกองทัพพม่าที่บริเวณค่ายโพธิ์สามต้นได้สำเร็จ ซึ่งถือเป็นการกู้เอกราชคืนจากพม่าที่ใช้เวลาเพียงแค่ 7 เดือนเศษเท่านั้นในปีต่อมา พระยาตากได้ตัดสินใจย้ายราชธานีจากกรุงศรีอยุธยาไปตั้งมั่นอยู่ที่กรุงธนบุรีแทน โดยให้ชื่อเมืองเต็มๆว่า “กรุงธนบุรีศรีมหาสมุทร” และได้ปราบดาภิเษกตนเองขึ้นเป็นกษัตริย์ ที่ทรงมีพระนามว่า “ สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 4” หรือ “สมเด็จพระเจ้าตากสิน”

ภาพที่ 45 ฉากประกอบการแสดง แสง สี เสียงด้านซ้ายของเวที

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 46 ฉากประกอบการแสดง แสง สี เสียง ด้านขวาของเวที

ที่มา : ผู้วิจัย

สำหรับการสร้างฉากการแสดง เนื่องจากพื้นที่บริเวณลานด้านหน้าพระบรมราชานุสาวรีย์มีพื้นที่ค่อนข้างจำกัด การสร้างฉากประกอบการแสดงจึงต้องคิดออกแบบให้เหมาะสมในสถานที่นั้น ๆ โดยมีการสร้างฉากไว้ทั้งปีกซ้ายและขวาของพระบรมราชานุสาวรีย์ มีการสร้างเวทียกพื้นบริเวณด้านหน้าพระบรมราชานุสาวรีย์ ในการแสดงก็จะมีการแบ่งเวทีทั้งปีกซ้ายและปีกขวาให้เข้ากับฉาก

ในการแสดง แสง เสียง นั้น ทำการแสดงภายหลังพิธีเปิดในวันที่ 27 ธันวาคม 2561 เวลาประมาณ 19.00 น. ณ บริเวณเวทีลานด้านหน้าพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช วงเวียนใหญ่ ใช้เวลาการแสดงประมาณ 50 นาที การแสดงมีทั้งหมด 4 องค์กร คือ

องค์กรที่ 1 เสียมรุกศรีอยุธยา

องค์กรที่ 2 วีรกรรมการกู้ชาติ

องค์กรที่ 3 สถาปนากรงธนบุรี

องค์กรที่ 4 เฉลิมฉลองธนบุรีศรีมหาสมุทร

โดยมีผู้ร่วมแสดงในวาระเฉลิมฉลองปราบดาภิเษกครบ 250 ปี จากหลากหลายคณะ ดังนี้

- คณะ 28 ธันวาคมตากสินมหาราช ร่วมกับทีมแก้วสตัน นักแสดงจะรับผิดชอบในการแสดงฉากที่เกี่ยวกับการต่อสู้ หรือ สู้รบเข้าศึก ซึ่งส่วนมากจะรับบทเป็นทหารฝ่ายพม่าและไทย

- สำนักงานเขตคลองสาน เขตธนบุรี นักแสดงของสังกัดนี้ จะเป็นเพียงนักแสดงที่มาตอนปิดท้ายของการแสดง Light & Sound เท่านั้น ควบคู่กับระบำพินนาเร่ ไม่ได้มีบทบาทแต่อย่างใด

- รร. เทพศิรินทร์ รร.มัธยมวัดสุทธาราม รร.มักกะสัน รร.ไทรน้อย นักแสดงของส่วนนี้รับบทกันแตกต่างออกไป เช่น ชาวบ้าน ทหาร

- ศุภกฤษ์ทีม นักแสดงกลุ่มนี้จะแสดงในช่วงท้ายของการแสดง Light & Sound เป็นระบำพินนาเร่

ภาพที่ 47 การแสดง แสง สี เสียง ละครอิงประวัติศาสตร์เทิดพระเกียรติ

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

ที่มา : ผู้วิจัย

จากรูปเป็นฉากตอนที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้ไปตีค่ายโพธิ์สามต้นที่กรุงศรีอยุธยาได้
จนสำเร็จ ถือเป็น การกลับมากู้ชาติกู้แผ่นดินจากการเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 ได้จนสำเร็จ และได้
ก่อตั้งกรุงธนบุรีเป็นราชธานีสืบไป โดยผู้แสดงที่รับบทเป็นสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช คือ ภูธฤทธิ์
พรหมบัณฑิต นักแสดงจากสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3

ภาพที่ 48 การแสดง แสง สี เสียงอิงประวัติศาสตร์

ที่มา : Facebook Nation Photo

จากภาพเป็นการแสดงแสง สี เสียง ในตอนที่พระเจ้าตากสินได้เข้าตีเมืองจันทบุรีได้สำเร็จแล้ว จึงได้รวบรวมกำลังพลให้ฝึกฝนวิทยายุทธในด้านการสู้ศึก ก่อนที่จะออกรบเพื่อไปกู้ชาติบ้านเมือง ซึ่งในการแสดงก็นำศิลปะการต่อสู้วูดไฟมือลีลามวยไทยเข้ามาประกอบในการแสดงอีกด้วย โดยนักแสดงมาจาก คณะ 28 ธนวัตตากสินมหาราช โดยอาจารย์โชคอนันต์ อังสกุลอาภรณ์เป็นผู้ควบคุมฝึกซ้อม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาพที่ 49 ภาพนักแสดงและทีมการแสดงละครประกอบแสง สี เสียงเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช วงเวียนใหญ่

ที่มา : มหานครข่าวnews-town.com, เทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชปี 2561 [ออนไลน์], 7 พฤศจิกายน 2562.

แหล่งที่มา : <http://www.news-town.com/public/2018/12/27/เทิดพระเกียรติ-สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชปี-2561>

ในช่วงถ่ายของการแสดงแสง สี เสียงนี้ ได้มีการแสดงระบำพินนาเรปิตถ่ายการแสดง แสง สี เสียง มีลักษณะเป็นนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย จากศุภกฤตย์ทีมเข้าร่วมการแสดง

4.7.3.2 รูปแบบเบ็ดเตล็ด

ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สังเกตการณ์และสืบค้นเพิ่มเติมจากสื่อออนไลน์ วีดิทัศน์ ในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช วงเวียนใหญ่ ประจำปี 2561 เบื้องต้นพบว่าการแสดงมีหลายชุดการแสดง ซึ่งในแต่ละชุดการแสดงนั้นจัดเป็นชุดการแสดงที่ใช้เวลาในการแสดงเพียงระยะเวลาสั้น ๆ ต่อเนื่องกัน ผู้ชมสามารถดูได้อย่างหลากหลาย ซึ่งสามารถแบ่งการแสดงในรูปแบบเบ็ดเตล็ดออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้ 1) การแสดงประเพณีมหรสพจีน 2) การแสดงประเพณีมหรสพไทย 3) การแสดงประเพณีดนตรีขับร้องประกอบการแสดง

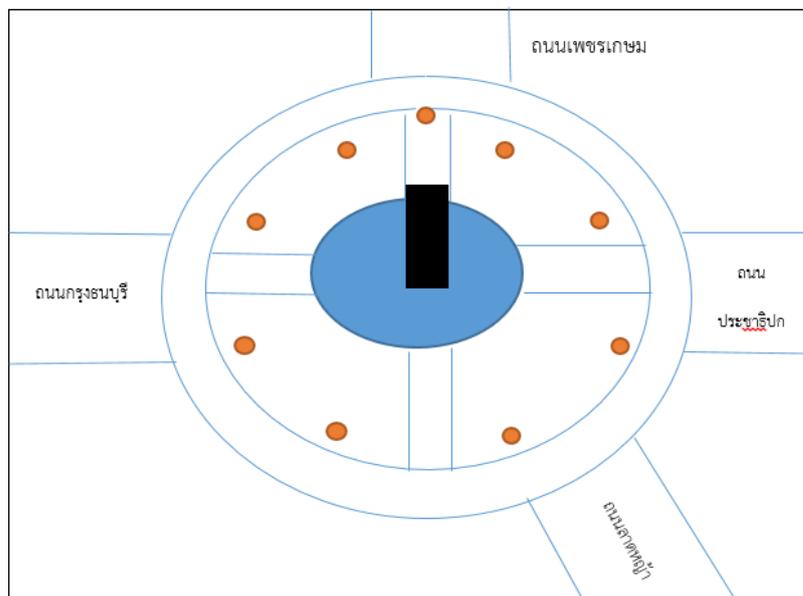
4.7.3.2.1 การแสดงประเพณีมหรสพจีน

การแสดงมหรสพจีนที่พบภายในงานเทศกาลพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช วงเวียนใหญ่นี้ ได้แก่ การเชิดสิงโต – มังกรทอง และอุปรากรจีน จากที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สังเกตการณ์ และสืบค้นจากสื่อออนไลน์ เบื้องต้นพบว่า ในงานเทศกาลพระเกียรตินี้การแสดงเชิดสิงโต – มังกร ที่มาเข้าร่วมแสดงมีอยู่ 8 คณะ ดังนี้

1. คณะลูกชัยมงคล
2. คณะเจ้าพ่อมังกรเขียว
3. คณะศิษย์เจ้าพ่อชื่อกง
4. คณะลูกเจ้าพ่อเสื่อ
5. คณะเจ้าฟ้าจุฑามณี
6. คณะท้าวมหาโพธิ์
7. คณะศิษย์เจ้าพ่อเจียงซีเอียง
8. คณะเสด็จพ่อท้าวเวสสุวรรณโณ

การแสดงเชิดสิงโต – มังกรทองนี้ แต่ละคณะที่มาเข้าร่วมแสดงในงานเทศกาลพระเกียรติ จะทำการแสดงโดยการเรียงลำดับตามคณะ ซึ่งการเรียงลำดับในแต่ละคณะนั้น เมื่อคณะใดมาถึงก่อน ก็ทำการแสดงก่อนตามลำดับไป การแสดงเชิดสิงโต – มังกรจะแสดงทีละคณะโดยแห่เข้าสู่บริเวณลานด้านหน้าพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

ส่วนการแสดงเชิดสิงโตทั้ง 8 คณะนั้น จะทำการแสดงบริเวณลานด้านหน้าพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเช่นเดียวกัน และเข้าแถวเพื่อก้มสักการะต่อหน้าพระบรมราชานุสาวรีย์โดยพร้อมเพรียงกัน เมื่อทำการแสดงจนครบทุกคณะแล้ว คณะมังกรทองแต่ละคณะนั้น จะทำการแสดงป็นยอดเสาครบ ๙ จุด พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสิน ๙ จุด เมื่อมังกรป็นสู่ยอดเสาครบทั้ง ๙ จุดแล้ว จะทำการแสดงมังกรพันไฟ จุดพลุ ในแต่ละคณะก็จะใช้การบรรเลงดนตรีสดประกอบการแสดงทั้งหมด ทั้งนี้เพื่อเป็นการเฉลิมฉลองแห่งการสถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานี และเพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชโดยใช้ชื่อชุดการแสดงว่า พญามังกร 9 เศียร

แผนผังที่ 5 การแสดงมังกรทองทั้ง 9 จุด บริเวณ รอบ ๆ พระบรมราชานุสาวรีย์
สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช วงเวียนใหญ่
ที่มา : ผู้วิจัย

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ชมวีดิทัศน์ เรื่อง ตามรอยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ครบรอบ 250 ปี ตอนที่ 11 พญามังกร 9 เศียร ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการแสดงเชิดสิงโต – มังกร ในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช วงเวียนใหญ่ ประจำปี 2561 กล่าวโดยสรุปได้ว่า การเชิดสิงโต มังกร 9 ตัว ตามคติความเชื่อที่ว่ามังกกรเป็นสัตว์ของเทพเจ้า เป็นสัญลักษณ์ของพระมหากษัตริย์ อีกทั้งยังถือเป็นสัตว์มงคล ที่เชื่อกันว่าเป็นเจ้าแห่งผืนดิน ผืนน้ำ ผืนฟ้า และยังเป็นที่บันดาลให้ฝนตกตามฤดูกาล พญามังกรจึงเป็นเครื่องเสริมพระเกียรติยศในฐานะแห่งวีรกษัตริย์กู่ชาติกู่แผ่นดินให้เป็นปึกแผ่นร่มเย็น ขบวนการ มังกร รวมถึงสิงโต ที่นำมาจัดการแสดงในครั้งนี้เพื่อเป็นการเปรียบเสมือนแสดงถึงความยิ่งใหญ่ของพระมหากษัตริย์แห่งกรุงธนบุรี และความเป็นมหาราช นำพาความเจริญก้าวหน้า ความร่มเย็น และความสงบสุขมาสู่ชาวธนบุรี

ภาพที่ 50 ภาพสิงโตก้มสักการะหน้าอนุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
ที่มา : มหานครข่าวnews-town.com, เทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชปี 2561
[ออนไลน์], 7 พฤศจิกายน 2562.
แหล่งที่มา : <http://www.news-town.com/public/2018/12/27/เทิดพระเกียรติ-สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชปี-2561>

ภาพที่ 51 ภาพการแสดงมังกรป็นสู้อยอดเสา บริเวณรอบ ๆ ลานพระบรมราชานุสาวรีย์
ที่มา : ผู้วิจัย

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การแสดงเชิดสิงโต - พญามังกร 9 เศียรนี้ เป็นการแสดงที่สื่อถึงความหมายอันเป็นมงคล และเนื่องจากสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชมีเชื้อสายจีน กล่าวคือพระราชบิดาของพระองค์เป็นชาวจีน ชื่อโหวงฮอง ที่ออกจากประเทศจีนมาตั้งถิ่นฐานในสยามประเทศ อีกทั้งในรัชสมัยของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้มีคนจีนเข้ามาประกอบอาชีพค้าขาย และเข้ามาพึ่ง

พระบรมโพธิสมภารของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในแผ่นดินสยามเป็นจำนวนมาก ทำให้ชาวจีนเกิดความเคารพ และสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณต่อพระวีรกรรมของพระองค์ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน

จากข้อคิดเห็นข้างต้น จึงเป็นเหตุผลที่ประชาชนได้นำการแสดงเชิดสิงโต – มังกร ซึ่งถือเป็นสัตว์ของเทพเจ้าที่เป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงความเป็นสิริมงคล มาแสดงถวายเพื่อน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่าน

ในส่วนการแสดงอุปรากรจีน หรือจิว ก็มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องราวที่เกิดขึ้นทางประวัติศาสตร์ในสมัยธนบุรีเช่นเดียวกัน โดยการแสดงอุปรากรจีนที่ปรากฏขึ้นในสมัยธนบุรีส่วนมากจะพบในเอกสารหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของไทย ซึ่งมีการละเล่นในพระราชพิธีที่สำคัญ ได้แก่ พระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพสมเด็จพระพันปีหลวง กรมพระเทพามาตย์ พระราชชนนีสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วัดบางยี่เรือใต้หรือวัดอินทาราม ในปี พ.ศ. 2318 ซึ่งทรงดำเนินการอย่างรวดเร็วและเรียบง่าย ในภาวะที่เพิ่งเสด็จกลับจากศึกสงคราม ต่อมาในปีพ.ศ. 2319 ทรงประกอบพระราชพิธีทำบุญพระอัฐิสมเด็จพระพันปีหลวง กรมพระเทพามาตย์ และในปีพ.ศ. 2321 ทรงประกอบพิธีสมโภชพระแก้วมรกต ณ วัดอรุณราชวราราม ซึ่งในพระราชพิธีที่สำคัญที่กล่าวมานี้ประกอบด้วยมหรสพการละเล่นต่าง ๆ หลากหลายเชื้อชาติทั้ง ไทย มอญ ลาว ขวา แขก ฝรั่งเศส ญวน เขมร ทั้งกลางวันและกลางคืน มีทั้งนาฏศิลป์ เช่น จิว ละคร โขน หุ่น ระบำ ปี่พาทย์มโหรี เป็นต้น

การแสดงอุปรากรจีนในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่วงเวียนใหญ่นี้จะทำการแสดงที่บริเวณถนนลาดหญ้า ในปี พ.ศ. 2561 นี้ มีคณะจิวจำนวน 3 คณะ ที่มาแสดง โดยเวทีการแสดงจิวจะหันหน้าเข้าหาพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสิน ฯ และหันหน้าศาลเจ้าจำลองที่ทางสมาคมเตชะสัมพันธ์ ซึ่งเป็นองค์กรการกุศล เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ฉันท์พี่น้องตระกูลแต่ และสร้างสรรค์กิจกรรมอันเป็นประโยชน์เพื่อสังคม ที่นำเทพเจ้ามาประดิษฐานเพื่อให้ประชาชนที่เคารพและศรัทธามากราบไหว้เพื่อความเป็นสิริมงคล

ภาพที่ 52 เต็นท์ของสมาคมเตชะสัมพันธ์

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 53 เวทีการแสดงงิ้ว

ที่มา : ผู้วิจัย

4.7.3.2.2 การแสดงประเพณีมหรสพไทย

การแสดงประเพณีมหรสพไทยที่พบในงานเทศกาลพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชวงเวียนใหญ่ ได้แก่ การแสดงจำพวกกระบี่ รำ ฟ้อน ศิลปะการต่อสู้ไทย โดยการแสดงประเพณีนี้เป็นการแสดงจากนักเรียน นักศึกษาจากหลากหลายสถาบันในเขตธนบุรีมาเข้าร่วมการ

แสดงในงานเทิดพระเกียรตินี้ ในด้านเนื้อหาการแสดงนั้นแต่ละสถาบันจะนำเสนอการแสดงที่ต่างกันออกไป ทั้งนี้การแสดงแต่ละชุดต่างสื่อความหมายที่แสดงถึงความจงรักภักดีและเทิดทูนต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และสื่อถึงความเป็นมงคล

ลักษณะการแสดงในประเภท ระบุว่า รำ ฟ้อน ที่แสดงในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชวงเวียนใหญ่ ส่วนมากเป็นการแสดงแบบมาตรฐานและปรับปรุงจากตามเหตุการณ์และปรับปรุงขึ้นใหม่ เช่น การแสดง รำอุยฉายธนบุรี จากมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี เป็นการแสดงสร้างสรรค์เชิงอนุรักษ์ ที่ถ่ายทอดให้เห็นถึงการรักในสถาบันรวมทั้งปลูกฝังในการเคารพ เทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นต้น โดยการแสดงได้ใช้รูปแบบเพลงอุยฉายที่มีมาประดิษฐ์เนื้อร้องให้เข้ากับแนวคิดของการแสดง เป็นต้น

ภาพที่ 54 นักแสดงอุยฉายธนบุรี
ในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

ที่มา : Facebook นาฏศิลป์และการละคร มจร.

แหล่งที่มา : <https://www.facebook.com/media/set/?set=a.1943818545913172&type=3>

ภาพที่ 55 การแสดงฟ้อนดวงดอกไม้ของนักเรียนโรงเรียนวัดสุทธาราม

ที่มา : Facebook Nation Photo

แหล่งที่มา :

<https://www.facebook.com/nationphoto/photos/pcb.10156959043862855/10156959041642855/?type=3&theater>

ในส่วนของการแสดงการต่อสู้อย่างไทยนั้น เป็นลักษณะการแสดงลีลามวยไทยประกอบเพลง โดยนำเทคนิคการต่อสู้ที่ใช้ร่างกายเป็นอาวุธ ซึ่งประกอบด้วยการโจมตีจากร่างกายทั้ง หมัด , ศอก , เข่า และเท้า เป็นท่าหลักในการแสดง ทั้งนี้ ในการแสดงศิลปะการต่อสู้ไทยในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จะเป็นรูปแบบของนาฏยะมวยไทย เนื่องจากมีวัตถุประสงค์เพื่อการแสดงเพียงเท่านั้น โดยอาจจะมีการประยุกต์ท่ามวยไทยรวมถึงการแปรแถวเพื่อให้การแสดงเกิดความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

4.2.1.4 รูปแบบการแสดงกระต๊วงเสื่อ

ภาพที่ 56 การแสดงลีลามวยคาดเชือก

ที่มา : Facebook Nation Photo

แหล่งที่มา :

<https://www.facebook.com/nationphoto/photos/pcb.10156959043862855/10156959042957855/?type=3&theater>

สำหรับการแสดงกระต๊วงเสื่อนั้นปัจจุบันสามารถหาชมได้จากงานวัดทั่ว ๆ ไป ส่วนมากจะนิยมแสดงในงานบุญต่าง ๆ เช่น งานบวช งานแห่เจ้าพ่อหลักเมือง งานเจ้า ฯลฯ เพื่อสร้างบรรยากาศให้มีความสนุกสนานให้มากขึ้น

จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาจาก วารสารไทยศึกษา ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2560 เรื่อง “กระอ้วกควาย” กับ “กระต๊วงเสื่อ” : ประวัติและ พัฒนาการของการละเล่นโบราณ โดย เกรียงไกร ฮ่องเฮงเส็ง กล่าวว่า กระต๊วงเสื่อจึงเป็นการแสดงจำพวกอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญรองลงมาจากการแสดงมหรสพหลวงเพราะใช้ระยะเวลาในการแสดงที่ค่อนข้างสั้น มีตัวแสดงน้อย ประกอบกับไม่ต้องใช้ความประณีตในเรื่องของบร็องหรือเครื่อง แต่งกายที่ละเอียดลอมากนัก ต่อมาในสมัยกรุงธนบุรีหลังจากได้เสียกรุงศรีอยุธยา ให้แก่พม่า เหล่าศิลปินที่ทำการแสดงกระต๊วงเสื่อได้กระจัดพรัดพรายกันไปเพราะ ภัยสงคราม จนกระทั่งพระเจ้า กรุงธนบุรีได้ทรงรื้อฟื้น ศิลปะการแสดงมหรสพของไทยประเภทต่าง ๆ ให้กลับมา เจริญรุ่งเรืองอีกครั้ง ในช่วงเวลาดังกล่าวถือเป็นย่างก้าวสำคัญของการพัฒนากระต๊วงเสื่อให้ก้าวข้ามค่านิยมเดิมที่เคยให้เป็นเพียงการแสดงเบิกโรงเพื่อเรียกความ สนใจแก่ผู้ชม มาเป็นการแสดงเพื่อประกอบขบวนแห่ในพิธีการและวาระสำคัญต่าง ๆ เพื่อช่วยสร้างสีสันและความสนุกสนานมากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า จากเหตุผลดังกล่าว ต้นกำเนิดของกระต๊วงเสื่อที่พบเห็นในปัจจุบันมีจุดกำเนิดมาจากสมัยกรุงธนบุรีเป็นราชธานี และในปัจจุบันคณะกระต๊วงเสื่อจะอยู่ในบริเวณเขตพื้นที่ธนบุรีเป็นสำคัญ และเมื่อถึงงานประจำปีเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช คณะกระต๊วงเสื่อจึงพร้อมใจกันทำการแสดงต่อหน้าพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เพื่อน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่านสืบมา

ภาพที่ 57 ภาพการต่อตัวของนักแสดงเป็นเสื่อ

ที่มา : Facebook กระต๊วงเสื่อ วัดสิงห์ ทีมงานโก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.7.3.3 รูปแบบการแสดงดนตรีขับร้องประกอบการแสดง

การแสดงประเภทดนตรี ขับร้องประกอบการแสดงนี้ การขับร้องถือเป็นอีกส่วนหนึ่งที่ทำให้การแสดงออกมาสมบูรณ์ ความสนใจของผู้ชมอยู่ที่การแสดงแต่การขับร้องนักร้องจะต้องมีความรู้ความชำนาญในการร้องให้มีความสอดคล้องกับการแสดงเหล่านั้นอย่างกลมกลืน สามารถถ่ายทอดอารมณ์ในการขับร้องตามบท เนื้อหาของเพลงหรือการแสดงนั้น ๆ อย่างสมจริง เน้นความชัดเจนของเนื้อร้องมากกว่าการใช้เทคนิคการเอื้อน อีกทั้งต้องมีปฏิภาณไหวพริบแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าตามเหตุการณ์การแสดง การขับร้องร่วมกับการแสดงนี้ จำเป็นต้องใช้ประสบการณ์และความชำนาญ จึงจะทำให้การแสดงเป็นไปได้อย่างเรียบร้อยและกลมกลืน

ในการแสดงรูปแบบดนตรี ขับร้องประกอบการแสดงในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช วงเวียนใหญ่ จะทำการแสดงบริเวณลานพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระ

เจ้าตากสิน ฯ และบริเวณเวทีถนนลาดหญ้าซึ่งในแต่ละปีเวทีการแสดงก็จะเปลี่ยนแปลงไปตามการจัดวางที่ทางสำนักงานเขตที่รับผิดชอบได้จัดวางไว้

การแสดงประเภทนี้มีทั้งการแสดงลักษณะของวงดนตรีลูกทุ่ง และการแสดงดนตรีขับร้องประกอบการจินตลีลา ซึ่งในการแสดงดนตรีขับร้องประกอบการจินตลีลาเป็นการแสดงจากนักเรียน จากหลายสถาบันในฝั่งธนบุรีเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแต่ละการแสดงมีจุดมุ่งหมายเช่นเดียวกับการแสดงประเพณีมหรสพไทย เช่น การแสดงขับร้องประกอบการจินตลีลาเพลงรอกไทย การแสดงขับร้องประกอบการจินตลีลาเพลงวอนพ่อตากสิน เป็นต้น สำหรับวงดนตรีลูกทุ่งนั้นจะเป็นวงดนตรีอิสระมุ่งเน้นความบันเทิง ความสนุกสนาน นิยมแสดงในบทเพลงที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน เป็นต้น

ภาพที่ 58 การแสดงขับร้องประกอบการแสดงจินตลีลา

ที่มา : ผู้วิจัย

ในการแสดงรูปแบบนี้ การเลือกบทเพลงที่นำมาใช้ในการแสดงก็จะสื่อความหมายถึงสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช หรือเกี่ยวกับการเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งผู้วิจัยจะขอยกตัวอย่างบทเพลงที่ใช้ในการแสดงรูปแบบดนตรีขับร้องประกอบการแสดง ดังนี้

1) เพลงวอนพ่อตากสิน

คำร้อง – ทำนอง บงการ ทิมแดง

ดนตรี ประยงค์ ชื่นเย็น

ศิลปิน รุ่ง สุริยา

เนื้อเพลง

กรุงธนบุรี นามนี้ดังไปทั่วถิ่น

สมเด็จพระเจ้าตากสิน ยิ่งใหญ่ป้องไทยเรื่อยมา

เกริกก้องเกรียงไกร วงเวียนใหญ่ผ่านไปบูชา

ผสกนิกรท้าวหล้า ต่างก็มาขอพร
 ธนบุรียังมีลูกนี้คนหนึ่ง เสียใจเสียอย่างสุดซึ้ง หวังพึ่งจึงมาเว้าวอน
 แพนลูกหนีหายอยู่โรงงานใหญ่ จากไปจำจร
 ตามหาทั่วตรอกซอกซอน จากที่นอนไม่หวนมา
 นื่องไปอยู่ไหนรู้ไหมใจพี่จะขาด
 นึ่งรถอุบลโคราช ประกาศหวังพบน้องนา
 ขอนแก่นอุดร เมื่อครั้งก่อนที่เราเคยมา
 ถามข่าวพี่ป่าน้ำอา บอกให้มาแล้วตั้งนาน
 * ธนบุรีตอนนี้ใจลูกแทบสิ้น
 หวังพึ่งองค์พ่อตากสิน ให้แพนคืนถิ่นสงสาร
 บนพวงมาลัย ร้อยพวงใหญ่วางไว้บนพาน
 เจ็ดวันหากไม่กลับบ้าน ห้องนอนคือสุสานเรือนตาย ข้า *

สำหรับเนื้อเพลง ของเพลงวอนพ่อตากสินนี้ จะสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับความรักของหนุ่ม
 สาวที่มีผิดหวัง จึงได้มาขอพรต่อสมเด็จพระเจ้าตากสินด้วยความหวังที่อยากให้คนรักของตนนั้น
 กลับมา ในคำร้องตอนต้นที่ว่า “กรุงธนบุรี นามนี้ดังไปทั่วถิ่น สมเด็จพระเจ้าตากสิน ยิ่งใหญ่ป้อง
 ไทยเรื่อยมา เกริกก้องเกรียงไกร วงเวียนใหญ่ผ่านไปบุชา ผสกนิกรท้าวหล้า ต่างก็มาขอพร ” ซึ่ง
 แสดงถึงการที่ผู้คนนั้นเทิดทูนสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ต่างยกย่องสรรเสริญในพระเกียรติคุณ
 ต่อสมเด็จพระเจ้าตากสิน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2) เพลงเจ้าตาก

คำร้อง – ทำนอง คาราบาว

ศิลปิน คาราบาว

เนื้อเพลง

ยุทธศาสตร์ยิ่งใหญ่ ความตั้งใจเด็ดเดี่ยว มื้อนี้เราจะเคี้ยว ข้าวแล้วทุบหม้อข้าว

ตีแหกฝ่าวงล้อม ลุยพม่าเข้าศึก นึกถึงความเป็นไทย ดึกว่าไปเป็นทาส

(สองมือถือดาบอย่างมั่นใจ นักรบไทยของพระเจ้าตาก

ฝากฝังกรุงอยุธยา วันข้างหน้าข้าจะมาทวงคืน)

แผ่นดินไทยดาดเดือด ทัพข้าศึกกุมล้อม มัวแต่กล่อมสตรีเริงโลกีย์เป็นหลัก

นักรบกลายเป็นศพ พบกับความปราชัยเจ้าตากทนไม่ได้แผ่นดินไทยเป็นหลัก

นักรบคือนักรบ นักสู้แห่งกรุงศรี ตีฝ่าทัพทองอุตายเป็นหรืออยู่ไม่สำคัญ

คืนนี้จันทร์หลับไหล แหกวงในแหหลวงล้อมอ้อมออกจากกรุงศรี ไปเข้าตีเมืองจันทร์
 ยึดเมืองจันทร์บุรี เป็นชุมชนเจ้าตากตีชุมชนต่างๆ ตีเจ้าฝางให้แตก
 ทบทวนความพ่ายแพ้ แก่ไชยยุทธ วิธี รวมชุมนุม ที่มี ก่อนโจมตี เจ้าฝาง
 (หัดให้เป็นบทเรียน ทำจากเล็กไปใหญ่)

เจ้าฝางชะล่าใจ ในไม่นานก็แตก

(จากอยุธยา มาเมืองจันทร์)

มากรุงธนบุรี ไทยจึงมีเอกราช

(จากอยุธยา มาเมืองจันทร์)

มากรุงธนบุรี ตากสินมหาราช

*สองมือถือดาบอย่างมั่นใจ นักรบไทยของพระเจ้าตาก

ฝากฝังกรุงอยุธยา วันข้างหน้าข้าจะมาทวงคืน ข้า*

เนื้อเพลง “เจ้าตาก” เป็นเพลงที่พูดถึงการสู้รบของสมเด็จพระเจ้าตากสิน ฯ และนักรบ
 ไทยที่ต่อสู้เคียงบ่าเคียงไหล่กับสมเด็จพระเจ้าตากสิน ฯ ในเนื้อร้อง ที่สละชีพสู้รบเพื่อนำมาสู่ความ
 เป็นเอกราชของไทย ในช่วงที่พม่าล้อมกรุงศรีอยุธยา ยุทธวิธีการรบ คือการรวบรวมกำลังพล ให้
 กำลังใจทหารโดยให้ทหารกินให้อิ่มแล้วทูปหม้อข้าวทิ้ง เพื่อที่จะปลุกพลังกายพลังใจให้ทหารสู้ให้
 ชนะ

3) เพลงรักไทย

คำร้อง/ทำนอง ประภาส ชลศรานนท์

เรียงเรียง จักรพัฒน์ เอี่ยมहनุน

ขับร้องโดย นักร้องนำจากวงดนตรีลูกทุ่งเยาวชน รายการชิงช้าสวรรค์

เนื้อเพลง

ลมจะแรงเพียงไหน

ไม่อาจโค่นต้นไม้ล้มลงไป

ถึงกิ่งก้านริดลงยังคงยืนได้

รากที่ยังลงไว้คอยประคองมั่นคง

เมืองไทยก็เหมือนต้นไม้ดำรง

มั่นคงเนิ่นเนาเพราะเรามีราก

รากแห่งวัฒนธรรมไทย

เหล่าลูกหลานต้องคอยสืบสานอย่างมั่นใจ

ดูแลต้นไม้ไทยให้มันยืนยง

คุณพระช่วยอ้างคร่ากเอย

เนื้อหาของเพลงเป็นการเปรียบเทียบระหว่าง ต้นไม้ กับประเทศไทย ในเนื้อร้องที่ว่า “เมืองไทยก็เหมือนต้นไม้ดำรง มันคงเนิ่นเนาเพราะเรามีราก” ซึ่งสามารถบอกความหมายที่ชัดเจนอยู่แล้วว่า ที่ประเทศไทยดำรงความเป็นไทยมาจนถึงทุกวันนี้เพราะเรามี ราก

“ราก” รากในบทเพลงนี้หมายถึง วัฒนธรรมไทยที่สืบทอดมาแต่บรรพบุรุษ ราก คือสิ่งที่ทำให้ต้นไม้ยืนยงตั้งลำต้น สู้แดด สู้ลม สู้พายุได้ เมื่อนำรากมาเปรียบเทียบกับ วัฒนธรรมไทย ก็คือ วัฒนธรรมไทย เป็นสิ่งที่ทำให้เมืองไทย ยืนยงความเป็นไทยมาได้ถึงปัจจุบัน ในด้านของ ภาษาไทย มารยาทไทย ดนตรีไทย ประเพณีไทย วรรณกรรม การละเล่น อาหาร และอื่น ๆ อีกมากมาย ที่แสดงความเป็นไทยออกมาจนเป็นที่ประจักษ์ต่อชาวโลก

4.8 วิเคราะห์การแสดงเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจากแนวคิดทฤษฎี

จากที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา โดยการสัมภาษณ์ และลงพื้นที่สังเกตการณ์ และศึกษาจากสื่อวีดิทัศน์เพิ่มเติม พบว่าการแสดงเพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ในแต่ละจังหวัดของประเทศไทยที่ได้จัดขึ้นตามโอกาส และวาระสำคัญต่าง ๆ เช่น การแสดงที่พบในการจัดงานเทิดพระเกียรติโครงการ 250 ปี ตามรอยกองเรือยกพลขึ้นบกสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจากจันทบุรี สู่อุทยา หรือการแสดงที่พบในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสิน ฯ ที่วงเวียนใหญ่ที่ได้นำเสนอไปแล้วนั้น เป็นต้น ในแต่ละที่นั้นมีการแสดงหลายรูปแบบ เช่นระบำ รำ ฟ้อน โขน ละคร รวมไปถึงการละเล่นพื้นบ้านอีกด้วย แต่ในการแสดงรูปแบบละครนั้นประชาชนให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก เนื่องจากการแสดงเป็นไปในแบบของการแสดงแสง เสียง ที่เล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยคิดว่าการแสดงแสง เสียง เทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชนี้สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นวิจิตรศิลป์ กล่าวคือ

วิจิตรศิลป์ คือศิลปะที่อำนวยความสะดวกทางใจ โดยมุ่งเน้นความงดงามและความพึงพอใจมากกว่าประโยชน์ใช้สอย หรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจ และอารมณ์เป็นสำคัญ ศิลปะที่ทำให้เราดูแล้วรู้สึกเพลิดเพลินใจมีความรู้สึกมีคุณค่าทางจิตใจเป็นศิลปะที่เน้นความสวยงาม และความพึงพอใจในงานศิลปะ แสดงถึงอารมณ์ ความรู้สึกของผู้ที่เป็นศิลปินที่ถ่ายทอดความเป็นศิลปะแบบวิจิตรศิลป์ ซึ่งสามารถแบ่งได้ดังนี้

- จิตรกรรม (ภาพเขียน)
- ประติมากรรม (ภาพปั้น)
- สถาปัตยกรรม (งานก่อสร้าง)

- วรรณกรรม (บทประพันธ์)
- ดนตรี และนาฏศิลป์

จากที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาทั้งหมดนี้ การแสดงรูปแบบละครแสง เสียงสะท้อนให้เห็นถึงความเป็น วิจารณ์ศิลป์ทั้ง 5 ด้าน คือ

ในด้านของ จิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรม มีความสำคัญต่อการสร้างฉาก และ อุปกรณ์ประกอบการแสดง เช่น การสร้างฉากกำแพงเมืองของฝ่ายไทยและพม่า การกำหนดสร้าง พื้นที่เวทีสำหรับการแสดง เป็นต้น อาจมีการใช้เทคนิคแสง สี เข้ามาช่วยเพื่อให้ได้ฉาก และภาพ บรรยากาศโดยรอบในระหว่างการการแสดงออกมาสมบูรณ์แบบน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

ในด้านของวรรณกรรม ก็มีความสำคัญต่อการดำเนินเรื่องราวในการแสดง เป็นบทละครที่ ถ่ายทอดให้ผู้ชมเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ผ่านตัวละครต่าง ๆ

ในด้านของดนตรีและนาฏศิลป์ การให้เสียงดนตรีประกอบการแสดงเป็นการเพิ่มอารมณ์ ความรู้สึกต่อผู้แสดงและผู้ชมให้เกิดอารมณ์ เช่น ฉากที่เกี่ยวกับการสู้รบของข้าศึก ก็ใช้จังหวะดนตรีที่มีจังหวะเร็วและหนักแน่น อาจมีการเพิ่ม Effect เสียงคนโห่ร้อง เพื่อแสดงความฮึกเหิม เป็นต้น ด้าน นาฏศิลป์ ผู้แสดงทุกคนต้องแสดงลีลาท่าทางให้สอดคล้องกับบทละคร รวมถึงการแสดงอารมณ์ ความรู้สึกของบทที่ได้รับว่า ตัวละครกำลังทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เป็นต้น สิ่งที่ทำให้การแสดงรูปแบบ ละคร (แสง สี เสียง) เป็นที่สนใจต่อผู้ชมเป็นส่วนมาก ผู้วิจัยคิดว่าเป็นการแสดงที่ทำให้ผู้ชมนั้นเห็น ภาพว่าเรื่องราวมีความเป็นมาอย่างไรได้อย่างชัดเจน โดยผ่านบทละครที่ได้ถ่ายทอดผ่านผู้แสดง ออกมา ทำให้ผู้ชมนั้นได้เกิดจินตภาพขึ้น เปรียบเสมือนได้ทะลุเข้าไปในเหตุการณ์ ณ ช่วงเวลานั้น ได้ เห็นเรื่องราว ได้รับรู้ถึงความรู้สึกต่าง ๆ ที่ผู้แสดงได้ถ่ายทอดออกมา

ในด้านการจัดองค์ประกอบของการแสดงแสง เสียง ก็เป็นส่วนที่ทำให้การแสดงออกมา สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งแบ่งออกได้ ดังนี้

1. การคัดเลือกนักแสดง

การคัดเลือกนักแสดงถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการแสดง เพราะเมื่อคัดเลือก นักแสดงที่มีลักษณะตรงตามความต้องการของรูปแบบของการแสดงแล้ว ก็จะมีผลดีต่อการนำเสนอ เรื่องราว ซึ่งนักแสดงนั้นต้องศึกษาและทำความเข้าใจกับบทละครที่ได้รับเพื่อแสดงลีลาท่าทาง อารมณ์ความรู้สึกได้ตามที่ผู้ออกแบบได้กำหนดไว้ ซึ่งสามารถแบ่งนักแสดงได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. **นักแสดงนำ** เป็นตัวละครหลักในการนำเรื่อง ซึ่งนักแสดงนำนี้ต้องศึกษาบทและ ท่องจำบทได้อย่างแม่นยำ รวมทั้งการเคลื่อนไหวและตำแหน่งการยืนของตัวละคร ต้องหมั่นฝึกซ้อม อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะทำให้รู้บทบาท จังหวะ อารมณ์ การตอบโต้ซึ่งกันและกันกับนักแสดงคนอื่น ๆ นักแสดงนำต้องมีวินัยสูง เชื่อฟังผู้ฝึกซ้อม ผู้กำกับการแสดง จะทำให้การแสดงออกมาได้อย่างมี ประสิทธิภาพมากขึ้น

สำหรับการแสดง แสง เสียง (Light & Sound) ที่ทำการแสดงที่วงเวียนใหญ่ ได้ใช้
นักแสดงนำที่รับบทเป็นพระเจ้าตากสินมหาราช คือ คุณภูธฤทธิ์ พรหมบันดาล นักแสดงอิสระ ส่วน
การแสดง แสง เสียง ในโครงการ 250 ปี ตามรอยกองเรือยกพลขึ้นบกสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
จากจันทบุรีสู่อยุธยา ได้ใช้นักแสดงนำที่รับบทเป็นพระเจ้าตากสินมหาราช คือ คุณ ตึก นภัทรบุญชน
มิตรธีรโรจน์ นักแสดงอิสระ

ภาพที่ 59 คุณภูธฤทธิ์ พรหมบันดาล รับบทเป็นสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
(แสดงที่บริเวณลานหน้าพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช)

ที่มา : Facebook Nation Photo

[https://www.facebook.com/nationphoto/photos/pcb.10156959433132855/101569594](https://www.facebook.com/nationphoto/photos/pcb.10156959433132855/10156959426792855/)

ภาพที่ 60 คุณ ตี้ก นภัสรณ์ มิตรธีรโรจน์ รับบทเป็นสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
(แสดงที่พระราชวังเดิม)

ที่มา : เทปบันทึกการแสดงแสง สี เสียง 250 ปี สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช สมุททานุภาพกู้ชาติ
https://www.youtube.com/watch?v=dhr_SEzPIhQ

2.) **นักแสดงรอง** เป็นตัวละครที่มีบทละครรองไปจากนักแสดงหลัก ซึ่งผู้แสดงรองนี้
เป็นตัวละครที่ช่วยสนับสนุนตัวละครเอกแต่ละตัวให้โดดเด่น ซึ่งผู้แสดงรองต้องแสดงบทตัวเองและ
ร่วมแสดงกับตัวละครตัวอื่น ๆ จึงต้องมีวินัยเช่นเดียวกับนักแสดงนำ

ภาพที่ 61 นักแสดงรองที่รับบทเป็นทหารเอกของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
(แสดงที่พระราชวังเดิม)

ที่มา : เทปบันทึกการแสดงแสง สี เสียง 250 ปี สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช สมุททานุภาพกู้ชาติ
https://www.youtube.com/watch?v=dhr_SEzPIhQ

3.) **นักแสดงประกอบ** เป็นตัวละครที่แสดงบทบาทไม่มากนัก อาจจะเป็นตัวละครเดี่ยว หรือหมู่คณะ เช่น กองทัพไทย – พม่า กลุ่มชาวบ้าน เป็นต้น นักแสดงเหล่านี้มีส่วนช่วยให้บางฉาก เช่น ฉากการรบต่อสู้ข้าศึก ฉลองเฉลิมฉลองชัย ฉากการเดินขบวนทัพ ฯลฯ มีความสมจริงมากขึ้น ถึงแม้ว่านักแสดงประกอบจะมีบทบาทเพียงเล็กน้อย แต่ก็ถือว่ามีความสำคัญที่เป็นส่วนหนึ่งในการแสดงที่ต้องมีความพร้อมเพรียง และสมจริง เพื่อเป็นตัวช่วยต่อการตอบสนองของนักแสดงอื่น ๆ รวมทั้งผู้ชมได้เป็นอย่างดี ดังนั้นนักแสดงประกอบจึงต้องรู้บทบาทของตนเอง รู้จังหวะเวลาการแสดงอย่างถูกต้อง เพื่อให้ได้อารมณ์ตามบรรยากาศ และความรู้สึกตามบทบาทของการแสดงจึงจะออกมาได้อย่างสมบูรณ์

ในการแสดงแสง เสียง แสง เสียง (Light & Sound) ที่จัดแสดงขึ้นบริเวณลานพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ในส่วนของนักแสดงประกอบได้ใช้นักแสดงจากหลายแห่งเข้าร่วมการแสดง เช่น ทีมงานคณะ 28 ธันวาคมตากสินมหาราช ร่วมกับศุภกฤตทิพย์ โรงเรียนเทพศิรินทร์ โรงเรียนมัธยมวัดสุทธาราม โรงเรียนมักกะสัน โรงเรียนไทรน้อย เป็นต้น

ภาพที่ 62 นักแสดงประกอบที่รับบทเป็นทหารพม่าและทหารไทย
(แสดงที่บริเวณลานหน้าพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช)

ที่มา : Facebook Nation Photo

<https://www.facebook.com/nationphoto/photos/pcb.10156959433132855/10156959427662855>

ในส่วนของนักแสดงรองที่ใช้แสดงในโครงการ 250 ปี ตามรอยกองเรือยกพลขึ้นบกสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จากจังหวัดบุรีรัมย์ ส่วนหนึ่งได้นำนักแสดงมาจากโรงเรียนนายเรือหรือส่วนงานสังกัดกองทัพเรือเข้ามาร่วมแสดงอีกด้วย

ภาพที่ 63 นักแสดงประกอบในฉากเฉลิมฉลองชัย
(แสดงที่พระราชวังเดิม)

ที่มา : เทปบันทึกการแสดงแสง สี เสียง 250 ปี สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช สมุทธานุภาพกู้ชาติ

https://www.youtube.com/watch?v=dhr_SEzPIhO

2. การออกแบบลีลาท่าทางและการเคลื่อนไหว

การแสดง Light & Sound โครงการ 250 ปี ตามรอยกองเรือยกพลขึ้นบกสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จากจันทบุรีสู่อยุธยา ที่แสดงบริเวณพระราชวังเดิม มีการใช้เทคนิค แสง เข้ามาช่วยเสริมเพื่อให้การออกแบบท่าและลีลาการเคลื่อนไหวมีความแปลกใหม่ เช่น ฉากที่บิณฑลครได้กล่าวถึงทัพองวะล้อมเข้าโจมตีทัพไทยก็ได้มีการใช้ผ้าสีขาวนำมาเป็นฉาก และให้ผู้แสดงออกลีลาการเคลื่อนไหวหลังผ้าสีขาวโดยมีการนำแสงไปส่องมายังด้านหลังของผู้แสดง ทำให้เกิดภาพแสง เงา โดยผู้แสดงจะหยุดนิ่งเป็นระยะ ๆ แสดงท่าที่สื่อถึงการตั้งรับข้าศึกจากองวะ ดังภาพ

ภาพที่ 64 ท่าโพสที่สื่อถึงการตั้งรับข้าศึกจากอังวะ
(แสดงที่พระราชวังเดิม)

ที่มา : เทปบันทึกการแสดงแสง สี เสียง 250 ปี สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช สมุททานุกาฬภูษาติ

https://www.youtube.com/watch?v=dhr_SEzPlhQ

ในส่วนของการแสดง Light & Sound ที่ทำการแสดงบริเวณลานด้านหน้าพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่วงเวียนใหญ่ การออกแบบลีลาท่าทางและการเคลื่อนไหวไม่ได้นำเทคนิคใดเข้ามาในการแสดง เพียงแต่ใช้การเคลื่อนไหวที่สะท้อนถึงอารมณ์ความรู้สึก และแสดงปฏิกิริยาการตอบโต้ซึ่งกันและกันระหว่างตัวละคร

ทั้งนี้ ในการแสดงทั้งสองที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไปนั้น ต่างก็ได้แสดงรายละเอียดที่เกี่ยวกับการใช้ทิศทางการเข้า – ออก ของตัวละครแต่ละตัว ไว้อย่างชัดเจน เนื่องจากเป็นการแสดงที่ใช้นักแสดงเป็นจำนวนมาก ดังนั้นการเข้า – ออก ของนักแสดงจึงเป็นสิ่งสำคัญว่านักแสดงแต่ละคนควรเข้าและออกทางด้านใด

3. สถานที่ในการแสดง

การแสดง Light & Sound ที่วงเวียนใหญ่ แสดงบริเวณลานด้านหน้าพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช มีการจัดวางพื้นที่ทำการแสดงให้เหมาะสมกับความต้องการต่าง ๆ โดยมีพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเป็นฉากหลังเด่นสง่า แต่เนื่องด้วยลานด้านหน้าอนุสาวรีย์ไม่ได้กว้างขวางสักเท่าใดนัก การออกแบบสถานที่ในการแสดงจึงต้องคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยในบริเวณโดยรอบเป็นอย่างมากเพื่อให้การแสดงออกมาสมบูรณ์ที่สุด

การใช้สถานที่เริ่การแสดง แสง เสียง Light & Sound โครงการ 250 ปีตามรอยกองเรือยกพลขึ้นสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจากจันทบุรีสู่อยุธยา ซึ่งทำการแสดงที่พระราชวังเดิม ซึ่งถือว่าเป็นจุดเด่นของการจัดโครงการ ฯ มีการใช้เวทีหลัก คือ บริเวณสนามหญ้า และตอนท้ายเรื่องฉากที่สมเด็จพระเจ้าตากสินทรงครองราชย์ และถวายพระราชสามัญนามว่า “สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช” ก็ได้ใช้สถานที่ตรงบริเวณหน้าท้องพระโรงเป็นอีกฉากหนึ่งของการแสดง ซึ่งถือว่าเป็นการนำเอาโบราณสถานที่มีอยู่แล้วในประวัติศาสตร์ นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างลงตัว

4. การออกแบบทรงผม และแต่งหน้า

การแต่งหน้าและการออกแบบทรงผม เป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการแสดง เป็นศิลปะอย่างหนึ่งซึ่งช่างแต่งหน้าและช่างทำผมต้องมีความรู้ ความเข้าใจในบทละคร และตัวละคร เช่นกัน ต้องรู้ว่าตัวละครเหล่านี้อยู่ในสมัยใด การออกแบบทรงผมก็จะต่างกันออกไปตามแต่ละตัวละคร ส่วนการแต่งหน้า ยังสามารถให้บุคคลหนุ่ม สาว เปลี่ยนแปลงไปเป็นคนชราได้ เป็นต้น

5. การออกแบบแสง เสียง

การออกแบบแสง เสียงประกอบการแสดง นับเป็นสิ่งสำคัญ เพราะฉาก แสง เสียง สามารถช่วยสร้างจินตนาการ อารมณ์ และความรู้สึกโดยถ่ายทอดจากผู้แสดงผ่านสู่ผู้ชม ซึ่งในการออกแบบแสง เสียงมีการใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น การเล่นแสง เงาโดยการใช้ไฟฟอลโลว์สปอร์ต (Follow Sport) ฉายแสงจากทางด้านหลังและเน้นย้ำความเด่นในขณะแสดง อีกทั้งมีการใช้ไฟโทนสีต่าง ๆ เพื่อสื่อสารความรู้สึกระหว่างแสดง ทำให้ผู้ชมเกิดอารมณ์ร่วมไปกับการแสดง เช่น ฉากระเบิดค่ายพม่า ก็อาจใช้เทคนิคพิเศษเข้ามาช่วยโดยการจุดพลุดอกไม้ไฟ เป็นต้น จะทำให้เกิดความตื่นตาตื่นใจเสมือนเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์จริง

ด้านการออกแบบดนตรี และแนวเพลงที่ใช้ประกอบการแสดงแสง เสียง (Light & Sound) นั้น มีการใช้ซาวด์เอฟเฟค (Sound Effect) เพื่อสื่อให้ผู้ชมและผู้แสดง มีความเข้าใจว่าได้เข้าไปอยู่ในเหตุการณ์จริง ทำให้เป็นที่น่าติดตามต่อว่าเหตุการณ์แต่ละช่วงนั้น เกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นบ้าง เป็นต้น ดังนั้นในการออกแบบแสง เสียงจึงจำเป็นมากที่ต้องให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้มีประสบการณ์เป็นส่วนช่วยในการออกแบบทางด้านดนตรี

6. เครื่องแต่งกาย

การออกแบบเครื่องแต่งกายเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของงานนาฏศิลป์ การแต่งกายประกอบไปด้วยเสื้อผ้า การเลือกเครื่องประดับที่มีความเหมาะสมของตัวละคร ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดทางด้านรูปแบบการแสดง

ในการแสดงแสง เสียง (Light & Sound) เทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เนื่องจากการแสดงในเชิงประวัติศาสตร์ การออกแบบคัดเลือกชุดการแสดงจึงต้องทำให้ถูกต้องและสมจริงตามยุคสมัยนั้น ไม่ว่าจะเป็นชุดกษัตริย์ ชุดทหารไทย ทหารพม่า ชุดชาวบ้าน เป็นต้น อีกทั้งเครื่องแต่งกายยังแสดงให้เห็นถึงฐานันดรศักดิ์ที่มีความแตกต่างกันไป

7. ฉาก อุปกรณ์การแสดง

ในการแสดงแสง เสียง (Light & Sound) เทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช บริเวณลานหน้าพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช มีการสร้างฉากกำแพงเมืองของฝ่ายไทย และพม่าไว้บริเวณด้านข้างอนุสาวรีย์ทั้งสองฝั่ง อีกทั้งฉากกำแพงเมืองนี้เป็นที่สำหรับใช้ในการเข้า – ออก ของนักแสดง เนื่องจากบริเวณลานด้านหน้าอนุสาวรีย์ ฯ มีพื้นที่ที่จำกัด การออกแบบฉากจึงต้องออกแบบเพื่อให้เข้ากับบริเวณและสถานที่ที่ทำการแสดงให้ได้มากที่สุด

ภาพที่ 65 การสร้างฉากกำแพงค่ายของพม่า

(แสดงที่บริเวณลานหน้าพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช)

ที่มา : Facebook Nation Photo

<https://www.facebook.com/nationphoto/photos/pcb.10156959433132855/101569594>

[49952855](https://www.facebook.com/nationphoto/photos/pcb.10156959433132855/101569594)

สำหรับการแสดง Light & Sound สมุททานุภาพกู้ชาติ ของโครงการ 250 ปี ตามรอยกองเรือยกพลขึ้นบก สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จากจันทบุรีสู่อยุธยา ที่แสดง ณ พระราชวังเดิม เป็นการแสดงแสง เสียงสื่อผสม มีการใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดงมากมาย เช่น ในฉากการยกทัพเรือไปกอบกู้กรุงศรีอยุธยา ก็ได้ใช้ไม้พายโดยผู้แสดงจะยืนตำแหน่งต่อกันเป็นขบวนเรือ โดยใช้เทคนิคพิเศษเป็นการพันไดร์ไอซ์ เครื่องทำน้ำแข็งแห้งทำวันแบบลอยต่ำ เสมือนว่ากำลังพายเรืออยู่ในน้ำ และฉากการรบ ได้มีการใช้ ช้าง ม้าจริงนำมาเข้าฉากในการแสดง เพื่อความสมจริง เป็นต้น

เนื่องจากการเลือกใช้สถานที่บริเวณลานสนามหญ้าของพระราชวังเดิม บริเวณด้านหลังมีกำแพงเมืองเก่าเป็นฉากหลังอยู่แล้ว จึงได้นำเทคนิคการฉายภาพจากเครื่องโปรเจคเตอร์ฉายเข้ากำแพง เพื่อนำเสนอเรื่องราวในแต่ละฉาก ทำให้การแสดงเป็นที่สนใจมากขึ้น

ภาพที่ 66 การนำช้างเข้ามาร่วมในการแสดง

(แสดงที่พระราชวังเดิม)

ที่มา : กองทัพเรือ, การจัดงานโครงการ 250 ปี ตามรอยกองเรือยกพลขึ้นบก สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จากจันทบุรีสู่อยุธยา [ออนไลน์], 10 พฤศจิกายน 2561.

แหล่งที่มา : https://www.navy.mi.th/index.php/main/detail/content_id/17198

ในประเด็นรูปแบบการแสดงประเภทละคร มีความสอดคล้องกับผลงานวิทยานิพนธ์ของสุเมธ เทศขำ (2554) ที่กล่าวไว้ว่า การแสดง แสง สี เสียง ประกอบจินตภาพ เรื่องแผ่นดินผืนนี้มีความหลังเป็นผลงานที่ดีเลิศชิ้นหนึ่งของ ศาสตราจารย์ ดนราพงษ์ จรัสศรี ที่ควรเผยแพร่ให้สาธารณชนเพื่อได้รับทราบว่ามี การแสดงที่ตีระดับประเทศ และเป็นความสามารถและความชาญฉลาดเฉพาะตัว ที่ได้นำเอาโบราณสถานผสมผสานกับการสร้างสรรค์กระบวนการทางนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย จนเกิดเป็นศิลปะแนวใหม่ ที่มีสุนทรียศาสตร์และบริบททางสังคมสมัยกรุงธนบุรีและรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 ทำให้ผู้ชมซาบซึ้งและตระหนักถึงประวัติศาสตร์ไทย ทั้งยังเผยแพร่พระเกียรติคุณของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชผู้ทรงกอบกู้อิสรภาพให้ชาติไทยและประวัติศาสตร์ของ

กรุงธนบุรี รวมถึงเหตุการณ์สมัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ณ พระราชวังเดิมที่เคยเป็นที่ประทับของเจ้านายชั้นสูงในสมัยรัตนโกสินทร์ ต่อมารัชกาลที่ 5 ทรงพระราชทานให้เป็นโรงเรียนนายเรือจนเป็นกองทัพเรือในปัจจุบัน การแสดง แสง สี เสียง ประกอบจินตภาพ เรื่อง แผ่นดินผืนนี้มีความหลังครั้งนี้ เป็นการสงวนและรักษาโบราณสถานอันเป็นมรดกทางโบราณสถานของชาติทางหนึ่ง โดยนำการแสดงนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยเสริมการนำเสนอเรื่องของโบราณสถานแห่งนี้ และไม่ทำลายหลักฐานทางประวัติศาสตร์

ด้านทฤษฎีในประเด็นของรูปแบบการแสดงละคร คือ การแสดง แสง สี เสียงละครอิงประวัติศาสตร์ ในวิทยานิพนธ์ของสุเมธ เทศขำ ได้ใช้ทฤษฎีการสื่อสาร ทฤษฎีการถ่ายทอด และทฤษฎีการเคลื่อนไหว ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากของการสร้างสรรค์ทำทางต่าง ๆ ในการแสดงแสง สี เสียงประกอบจินตภาพ เรื่องแผ่นดินผืนนี้มีความหลัง ซึ่งในทฤษฎีการสื่อสารกล่าวคือ ในหลักของการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารเชิง วจนภาษา (ภาษาพูด) หรืออวัจนภาษา (ภาษาที่ไม่ใช่คำพูด หรือภาษากาย) ซึ่งการสื่อสารจะสัมฤทธิ์ผลได้ก็ต่อเมื่อการสื่อสารนั้นเป็นที่เข้าใจระหว่างผู้ส่งสาร และผู้รับสารเป็นสำคัญ (สุเมธ เทศขำ, 2554)

การแสดงในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชนั้น ได้มีการแสดงประเภทแสง สี เสียง ละครอิงประวัติศาสตร์เช่นเดียวกัน ซึ่งในการแสดงนั้นในการสื่อสารมีทั้งวจนภาษา หรือภาษาพูด เช่นมีบทกลอน บทพูดเจรจาระหว่างตัวละคร และอวัจนภาษา หรือภาษาที่ไม่ใช่คำพูด (ภาษากาย) เช่น การใช้สัญลักษณ์ในการแสดง หรือการแสดงกิริยาอารมณ์ต่าง ๆ ของนักแสดง เช่น การโบกมือ การพยักหน้า เป็นต้น ในทฤษฎีการสื่อสารนี้สามารถนำมาเป็นหลักในการวิเคราะห์รูปแบบการแสดงประเภทละครได้

ในส่วนของการแสดงรูปแบบเบ็ดเตล็ด ทั้งมหรสพจีน และมหรสพไทย ทั้งนี้อาจรวมไปถึงการแสดงดนตรีขับร้องประกอบจินตลีลา มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ อมรา กล้าเจริญ ในหนังสือสุนทรียนาฏศิลป์ไทย กล่าวไว้ว่า การแสดงเบ็ดเตล็ดหรือรีวิวนั้น หมายถึง การแสดงหลาย ๆ อย่างที่จัดเป็นชุดการแสดงสั้น ๆ ต่อเนื่องกันให้พอเหมาะกับเวลา และผู้ดูจะได้ดูหลาย ๆ ชุดจากการแสดงนาฏศิลป์ไทยสิ่งละอันพันละน้อย เพื่อความเพลิดเพลินและไม่น่าเบื่อ สำหรับผู้ชมที่ไม่จำเป็นต้องมีความรู้ทางนาฏศิลป์มากมายนัก ก็จะสามารถชมชุดการแสดงที่เรียกว่า “เบ็ดเตล็ดหรือรีวิว” นี้ ไม่จำกัดว่าต้องมีอะไรบ้าง แล้วแต่จะจัดไว้ เช่น โขนอาจจะจัดตอนพระรามตามกวาง มาจากละครชุด “รจนาเสียงพวงมาลัย” เป็นระบำ เช่น ฟ้อนหรือเซิ้ง มาจากรำอาจจะเป็นอุบายพราหมณ์ หรือจำพวกก็ได้ จัดแสดงสลับเพื่อความเหมาะสมและสนุกสนาน (อมรา กล้าเจริญ, 2542)

จากแนวคิดข้างต้นการแสดงรูปแบบเบ็ดเตล็ดในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ไม่ว่าจะมหรสพจีน มหรสพไทย และรวมไปถึงการแสดงรูปแบบดนตรีขับร้องประกอบจินตลีลานั้นเป็นการแสดงที่มีหลายชุดการแสดง ซึ่งแต่ละชุดการแสดงนั้นมีระยะเวลาไม่มากนัก เมื่อ

ชุดหนึ่งแสดงจบชุดต่อไปจะขึ้นทำการแสดงต่อ การแสดงบางชุดใช้บทเพลงประกอบการแสดงที่มีเนื้อร้องผู้ชมก็จะสามารถเข้าใจในการแสดงได้ง่ายขึ้นเพราะมีเนื้อร้องสื่อความหมายของการแสดงออกมาอยู่แล้ว

ในด้านทฤษฎีการสื่อสารไม่เพียงแต่รูปแบบการแสดงละครเท่านั้น รูปแบบการแสดงเบ็ดเตล็ดนี้ต่างต้องใช้การสื่อสารเพื่อสื่อความหมายให้ผู้รับชมเข้าใจในเรื่องราวที่ผู้แสดงออกมา เช่นเดียวกัน และแนวคิดการแสดงเบ็ดเตล็ดหรือรีวิวนั้น ผู้วิจัยสามารถนำมาเป็นหลักในการวิเคราะห์รูปแบบการแสดงเบ็ดเตล็ดได้

นับได้สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชนั้นว่าเป็นกษัตริย์ไทยที่ยิ่งใหญ่ กิตติศัพท์ทราบไปถึงไหน เกียรติยศของพระองค์ก็แพร่หลายไปถึงนั้นว่าพระองค์ทรงเป็นผู้ที่สามารถกอบกู้แผ่นดินไทยให้พ้นจากอำนาจของพม่าเข้าศึก ทำให้แผ่นดินกลับมาเป็นปึกแผ่นได้อีกครั้ง พระองค์จึงเป็นที่เคารพและศรัทธาต่อประชาราษฎร์ เปรียบเสมือนดังเทพองค์หนึ่งที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางใจของประชาชน ด้วยเหตุนี้ประชาชนจึงได้มีการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช มีการจัดการแสดงเพื่อน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ตลอดมา

สรุป

ในบทที่ 4 ผู้วิจัยได้นำเสนอเนื้อหา ซึ่งได้มาจากการที่รวบรวม ศึกษาข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ ซึ่งในวิจัยฉบับนี้ได้วิเคราะห์ถึงข้อมูลในเรื่องของ รูปแบบการแสดงในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

การแสดงเพื่อเทิดพระเกียรติ คือการแสดงที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นการเทิดทูน และรำลึกถึงพระมหากษัตริย์ หรือพระบรมวงศานุวงศ์ที่ทรงมีพระปรีชาสามารถ ทรงมีคุณูปการต่อแผ่นดินไทย โดยการแสดงเทิดพระเกียรตินั้นปัจจุบันได้มีการจัดขึ้นเพื่อเทิดพระเกียรติต่อพระมหากษัตริย์ เช่น พ่อขุนรามคำแหงมหาราช สมเด็จพระนเรศวรมหาราช สมเด็จพระนารายณ์มหาราช เป็นต้น อีกหนึ่งพระมหากษัตริย์ไทยที่มีคุณูปการต่อผืนแผ่นดินไทย ทรงกอบกู้เอกราช หลังจากเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 ให้ได้มีผืนแผ่นดินอยู่ และรวบรวมแผ่นดินให้เป็นปึกแผ่นอีกครั้ง คือสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ในปัจจุบันได้มีการจัดงานเพื่อเทิดพระเกียรติพระองค์กันอย่างแพร่หลาย ในการแสดงเพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้มีการจัดแสดงอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องทางประวัติศาสตร์ของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เช่น จังหวัดตาก จันทบุรี ระยอง ชลบุรี พิษณุโลก อโยธยา นนทบุรี สมุทรปราการ ฉะเชิงเทรา ปทุมธานี กรุงเทพมหานคร เป็นต้น ในกรุงเทพมหานครก็ได้มีการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งเป็นงานประจำปี ได้แก่ บริเวณลานพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช วงเวียนใหญ่ ธนบุรี ในด้านของแนวคิดในการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่วงเวียนใหญ่นั้นเกิดขึ้นเพื่อ

ร่วมกันน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่ทรงเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจชาวธนบุรี อีกทั้งทรงมีคุณูปการต่อผืนแผ่นดินไทยให้ประชาชนได้มีแผ่นดินอยู่จนถึงทุกวันนี้ ในการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่วงเวียนใหญ่ ซึ่งจัดงานนี้เป็นงานประจำปี และในวันที่ 27 - 28 ธันวาคมปี 2561 ซึ่งยังคงตรงกับวาระครบ 250 ปี แห่งการสถาปนากรุงธนบุรี จึงได้มีการจัดงานและมีการแสดงที่พิเศษกว่าปีอื่น ๆ มีการแสดงที่หลากหลาย มีการแสดงแสง สี เสียง เล่าพระราชประวัติการกอบกู้เอกราชเป็นปีแรก

ในส่วนของรูปแบบการแสดงที่พบในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่วงเวียนใหญ่ ปี 2561 ผู้วิจัยได้จำแนกรูปแบบออกเป็น 3 รูปแบบ คือ 1.รูปแบบละคร 2. รูปแบบเบ็ดเตล็ด จำแนกเป็นมหรสพ และมหรสพจีน 3.รูปแบบดนตรีขับร้องประกอบการแสดง

1.รูปแบบการแสดงละคร

ในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช วงเวียนใหญ่ ประจำปี 2561 การแสดงที่เป็นในลักษณะรูปแบบการแสดงละคร ได้แก่ การแสดงละครประกอบแสง สี เสียง อิงประวัติศาสตร์ เล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์การกอบกู้เอกราชของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ร่วมด้วยการแสดงศิลปะการต่อสู้เข้ามาอยู่ในการแสดงละครอีกด้วย โดยเป็นศิลปะการต่อสู้ (มวยไทย) จากประธาน คณะ 28 ธันวาคมตากสินมหาราช อาจารย์โชคอนันต์ อังสกุลอาภรณ์

2. รูปแบบเบ็ดเตล็ด แบ่งออกได้ 2 แบบ คือ มหรสพไทย และมหรสพจีน

2.1 มหรสพไทย ได้แก่ ระบำ รำ ฟ้อน ศิลปะการต่อสู้ไทย กระจับปี่วงเสื่อ

2.1.1 การแสดงมหรสพไทยจำพวกระบำ รำ ฟ้อน โดยส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะการแสดงแบบปรับปรุงจากแบบมาตรฐาน ปรับปรุงจากตามเหตุการณ์และปรับปรุงขึ้นใหม่ เช่น การแสดงรำฉุยฉายธนบุรี ฟ้อนดวงดอกไม้ ระบำกฤดาภินิหาร ระบำสวัสดิ์รักษานักรบ ฯลฯ

2.1.2 ในการแสดงศิลปะการต่อสู้ไทยในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จะเป็นรูปแบบของนาฏยะมวยไทย เนื่องจากมีวัตถุประสงค์เพื่อการแสดงเพียงเท่านั้น โดยอาจจะมีการประยุกต์ท่ามวยไทยรวมถึงการแปรแถวเพื่อให้การแสดงเกิดความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

2.1.3 ในการแสดงกระจับปี่วงเสื่อที่มีต้นกำเนิดมาจากสมัยกรุงธนบุรีเป็นราชธานี และในปัจจุบันคณะกระจับปี่วงเสื่อจะอยู่ในบริเวณเขตพื้นที่ธนบุรีเป็นสำคัญ และเมื่อถึงงานประจำปีเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช คณะกระจับปี่วงเสื่อจึงพร้อมใจกันทำการแสดงต่อหน้าพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เพื่อน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่านสืบมา

2.2 มหรสพจีน ได้แก่ การแสดงคณะสิงโต – มังกรทอง และการแสดงอุปรากรจีน

การแสดงคณะสิงโต-มังกร มีทั้งหมด 8 คณะ ได้แก่

1. คณะลูกชัยมงคล
2. คณะเจ้าพ่อมังกรเขียว
3. คณะศิษย์เจ้าพ่อชิ่งกง
4. คณะลูกเจ้าพ่อเสื่อ
5. คณะเจ้าฟ้าจุฑามณี
6. คณะท้าวมหาโพธิ์
7. คณะศิษย์เจ้าพ่อเจียงซีเอียง
8. คณะเสด็จพ่อท้าวเวสสุวรรณโณ

การแสดงเชิดสิงโต – พญามังกร 9 เศียรนี้ เป็นการแสดงที่สื่อถึงความหมายอันเป็นมงคล และเนื่องจากสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชมีเชื้อสายจีน กล่าวคือพระราชบิดาของพระองค์เป็นชาวจีน ชื่อไหงฮอง ที่ออกจากประเทศจีนมาตั้งถิ่นฐานในสยามประเทศ อีกทั้งในรัชสมัยของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้มีคนจีนเข้ามาประกอบอาชีพค้าขาย และเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในแผ่นดินสยามเป็นจำนวนมาก ทำให้ชาวจีนเกิดความเคารพ และสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณต่อพระวีรกรรมของพระองค์ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน

ในส่วนการแสดงอุปรากรจีน หรือจิว ก็มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องราวที่เกิดขึ้นทางประวัติศาสตร์ในสมัยธนบุรีเช่นเดียวกัน โดยการแสดงอุปรากรจีนที่ปรากฏขึ้นในสมัยธนบุรีส่วนมากจะพบในเอกสารหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของไทย ซึ่งจะมีการแสดงจิวปรากฏในพระราชพิธีที่สำคัญต่าง ๆ ในสมัยธนบุรี ซึ่งการแสดงอุปรากรจีนในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่วงเวียนใหญ่นี้จะทำการแสดงที่บริเวณถนนลาดหญ้า โดยเวทีการแสดงจิวจะหันหน้าเข้าหาศาลเจ้าจำลองที่ทางสมาคมเตชะสัมพันธ์ ซึ่งเป็นองค์กรการกุศล เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ฉันท์พี่น้องตระกูลเต้ และสร้างสรรค์กิจกรรมอันเป็นประโยชน์เพื่อสังคม ที่นำเทพเจ้ามาประดิษฐานเพื่อให้ประชาชนที่เคารพและศรัทธามากกราบไหว้เพื่อความเป็นสิริมงคล

3.รูปแบบดนตรีขับร้องประกอบการแสดง

ในการแสดงรูปแบบดนตรี ขับร้องประกอบการแสดงในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช วงเวียนใหญ่ มีทั้งการแสดงลักษณะของวงดนตรีลูกทุ่ง และการแสดงดนตรีขับร้องประกอบการจินตลีลา ซึ่งในการแสดงดนตรีขับร้องประกอบการจินตลีลาเป็นการแสดงจากนักเรียน จากหลายสถาบันในฝั่งธนบุรีเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแต่ละการแสดงมีจุดมุ่งหมายเช่นเดียวกับการแสดงประเพณีมหรสพไทย เช่น การแสดงขับร้องประกอบการจินตลีลาเพลงรอกไทย การแสดงขับร้อง

ประกอบจินตลีลาเพลงวอนพ้อตากสิน เป็นต้น สำหรับวงดนตรีลูกทุ่งนั้นจะเป็นวงดนตรีอิสระมุ่งเน้นความบันเทิง ความสนุกสนาน นิยมแสดงในบทเพลงที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน เป็นต้น

ในการแสดงต่าง ๆ ที่ได้มาร่วมแสดงต่างมีจุดประสงค์เพื่อเป็นการน้อมรำลึกถึงพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งการแสดงแต่ละชุดนั้น มีเรื่องราวที่สื่อถึงพระราชประวัติของพระองค์ท่านผ่านการแสดง หรือ มีเรื่องราวเกี่ยวกับในยุคสมัยธนบุรี เป็นต้น

ตลอดพระชนม์ชีพของพระองค์ได้ทรงสร้างราชอาณาจักรไทยให้เจริญก้าวหน้า ทั้งด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การทหาร เป็นต้น จนสังคมไทยสามารถฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็วหลังจากที่เสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 เมื่อปี พ.ศ.2310 ผู้วิจัยคิดว่าด้วยเหตุนี้ ประชาชนชาวไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันต่างก็น้อมรำลึกถึงพระมหากษัตริย์ และเห็นถึงความสำคัญต่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช โดยเห็นได้จากการสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ หรือการสร้างศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจากพื้นที่ต่าง ๆ สร้างขึ้นเพื่อเป็นการน้อมสดุดีวีรกรรมของพระองค์ และให้ประชาชนเคารพและสักการะต่อพระองค์ จะเห็นได้ว่าคนไทยนั้นให้เคารพนับถือสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเป็นอย่างมาก ซึ่งนอกจากการสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์ หรือศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเพื่อเป็นการสดุดีพระวีรกรรมของพระองค์แล้ว หน่วยงานต่าง ๆ ประชาชน ก็ยังให้ความสำคัญกับการจัดงานเพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาจากที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา โดยการสัมภาษณ์ และลงพื้นที่สังเกตการณ์ และศึกษาจากสื่อวีดิทัศน์เพิ่มเติม พบว่าการแสดงเพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในแต่ละจังหวัดของประเทศไทยที่ได้จัดขึ้นตามโอกาส และวาระสำคัญต่าง ๆ เช่น การแสดงที่พบในการจัดงานเทิดพระเกียรติโครงการ 250 ปี ตามรอยกองเรือยกพลขึ้นบกสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจากจันทบุรี สู่อุทยา หรือการแสดงที่พบในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสิน ๓ ที่วงเวียนใหญ่ที่ได้นำเสนอไปแล้วนั้น เป็นต้น พบว่าการแสดงรูปแบบละครนั้นประชาชนให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นการแสดงแสง เสียง ที่เล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยคิดว่า การแสดงแสง เสียง เทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชนี้สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นจิตรศิลป์ วิจิตรศิลป์ทั้ง 5 ด้าน คือ

ในด้านของ จิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรม มีความสำคัญต่อการสร้างฉาก และอุปกรณ์ประกอบการแสดง เช่น การสร้างฉากกำแพงเมืองของฝ่ายไทยและพม่า การกำหนดสร้างพื้นที่เวทีสำหรับการแสดง เป็นต้น อาจมีการใช้เทคนิคแสง สี เข้ามาช่วยเพื่อให้ได้ฉาก และภาพบรรยากาศโดยรอบในระหว่างการการแสดงออกมาสมบูรณ์แบบน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

ในด้านของวรรณกรรม ก็มีความสำคัญต่อการดำเนินเรื่องราวในการแสดง เป็นบทละครที่ถ่ายทอดให้ผู้ชมเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ผ่านตัวละครต่าง ๆ

ในด้านของดนตรีและนาฏศิลป์ การให้เสียงดนตรีประกอบการแสดงเป็นการเพิ่มอารมณ์ความรู้สึกต่อผู้แสดงและผู้ชมให้เกิดอารมณ์ เช่น ฉากที่เกี่ยวกับการสู้รบของข้าศึก ก็ใช้จังหวะดนตรีที่มีจังหวะเร็วและหนักแน่น อาจมีการเพิ่ม Effect เสียงคนโห่ร้อง เพื่อแสดงความฮึกเหิม เป็นต้น ด้านนาฏศิลป์ ผู้แสดงทุกคนต้องแสดงลีลาท่าทางให้สอดคล้องกับบทละคร รวมถึงการแสดงอารมณ์ความรู้สึกของบทที่ได้รับว่า ตัวละครกำลังทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เป็นต้น สิ่งที่ทำให้การแสดงรูปแบบละคร (แสง สี เสียง) เป็นที่สนใจต่อผู้ชมเป็นส่วนมาก ผู้วิจัยคิดว่าเป็นการแสดงที่ทำให้ผู้ชมนั้นเห็นภาพว่าเรื่องราวมีความเป็นมาอย่างไรได้อย่างชัดเจน โดยผ่านบทละครที่ได้ถ่ายทอดผ่านผู้แสดงออกมา ทำให้ผู้ชมนั้นได้เกิดจินตภาพขึ้น เปรียบเสมือนได้ทะลุเข้าไปในเหตุการณ์ ณ ช่วงเวลานั้น ได้เห็นเรื่องราว ได้รับรู้ถึงความรู้สึกต่าง ๆ ที่ผู้แสดงได้ถ่ายทอดออกมา

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงเป็นกษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่ พระเกียรติยศของพระองค์ได้แพร่หลายไปทั่วว่าพระองค์เป็นผู้ที่สามารถกอบกู้แผ่นดินไทยให้พ้นจากอำนาจของพม่าข้าศึก ทำให้แผ่นดินกลับมาเป็นปึกแผ่นได้อีกครั้ง พระองค์จึงเป็นที่เคารพและศรัทธาต่อประชาราษฎร์ เปรียบเสมือนเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของประชาชน ด้วยเหตุนี้ประชาชนจึงได้ให้ความสำคัญและมีการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช มีการจัดการแสดงเพื่อน้อมรำลึกถึงพระองค์ตลอดมา

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากพระราชประวัติ และพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่พระองค์ท่านได้กอบกู้อิสรภาพให้กับประเทศชาติกลับคืนมาให้เป็นปึกแผ่นอีกครั้ง และสถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานีในสมัยนั้น มาจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์และพัฒนามาเป็นกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน

ในฝั่งธนบุรีเนื่องจากมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน เนื่องจากเป็นเมืองที่สมเด็จพระเจ้าตากสิน ๑ ได้สถาปนาขึ้น ทำให้องค์กร หรือ หน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงประชาชนให้ความสำคัญ จึงอาจเป็นเหตุให้เกิดการสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสิน ๑ ขึ้น ณ วงเวียนใหญ่ในเขตธนบุรี เพื่อเป็นสิ่งเตือนใจและเคารพศรัทธาในพระองค์ท่านที่ได้ทำคุณให้แก่แผ่นดิน จนเกิดเป็นงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสิน ๑ ขึ้น ซึ่งในครั้งแรกมีโครงการจัดขึ้นเมื่อ 28 ธันวาคมปี พ.ศ. 2523 เนื่องจากเป็นวันคล้ายวันสถาปนากรุงธนบุรี โดยใช้ชื่อว่า ตากสินรำลึก โดยจัดงานขึ้นเพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติ และให้ประชาชนสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่พระองค์ได้ให้อิสรภาพแก่บ้านเมืองอีกครั้ง ทั้งนี้เพื่อเป็นการสมทบทุนหารายได้เพื่อการสร้างโรงพยาบาลประจำจังหวัดตากอีกด้วย ภายในงานได้มีการจัดบวงสรวงดวงพระวิญญาณสมเด็จพระเจ้าตากสิน ๑ และ มีการจัดนิทรรศการพระราชประวัติ รวมถึงมีการแสดงของนักเรียน การฉายหนังกลางแปลง การแสดงของอุปรากรจีน การเปิดร้านสินค้าท้องถิ่นในฝั่งธนบุรี เป็นต้น สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบันก็ยังมีจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชนี้อยู่ เป็นการจัดงานประจำปีซึ่งจะจัดในวันที่ 27 - 28 ธันวาคมของทุกปี ซึ่งในการจัดงานจะมีความคล้ายคลึงกันในทุก ๆ ปี

ในการแสดงที่พบในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วงเวียนใหญ่นี้ สังเกตได้ว่ามีความเกี่ยวข้องกับพระเจ้าตาก เช่น ในการแสดงเชิดสิงโต ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เนื่องจากพระราชประวัติของพระองค์ท่านมีเชื้อสายจากพระบิดาเป็นชนชาติจีน จึงทำให้มีการแสดงนี้เกิดขึ้นเพื่อเทิดพระเกียรติพระองค์ท่าน หรือ การแสดงลีลามวยไทย พระองค์ทรงมีพระปรีชาสามารถในเรื่องการรบ ออกศึกสงคราม และพระองค์ทรงโปรดในการต่อสู้ เป็นต้น อีกทั้งยังมี การแสดงของนักเรียนจากโรงเรียนต่าง ๆ และสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งในแต่ละปีก็จะแตกต่างกันไป จากข้อคิดเห็นดังกล่าว ทำให้การแสดงเป็นที่สนใจต่อประชาชนและนักท่องเที่ยว เปรียบเสมือนเป็นการรวบรวมเรื่องราวของพระองค์ท่านผ่านออกสู่การแสดง การจัดงานเทิดพระเกียรติพระเจ้าตากสิน ๑ เป็นงานประจำปีในฝั่งธนบุรีมาทุก ๆ ปี ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว เพิ่มพูนรายได้ให้กับประชาชนอีกด้วย

งานวิจัยเรื่องการแสดงในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชผู้วิจัยได้สืบค้นข้อมูลเกี่ยวข้องกับพระราชประวัติและพระวีรกรรมของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่ส่งผลให้ในปัจจุบันเกิดเป็นงานเทิดพระเกียรติพระองค์ รวมทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการแสดงในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่วงเวียนใหญ่ ปี 2561 โดยวิธีการดำเนินการวิจัยนั้นผู้วิจัยได้ทำการสืบข้อข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทั้งหมด 4 แห่ง รวมถึงศึกษาข้อมูลจากสื่อออนไลน์ และการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องในการจัดการแสดงที่เกิดขึ้นในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่วงเวียนใหญ่ในปี 2561 อีกทั้งผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สังเกตการณ์และเข้าร่วมชมงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่วงเวียนใหญ่ และศึกษาจากสื่อวีดิทัศน์เพิ่มเติม เพื่อนำข้อมูลทั้งหมดนำมาวิเคราะห์และแยกเป็นหมวดหมู่ ในเรื่องของรูปแบบการแสดงเพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ในบทถัดไป

ในบทที่ 4 ผู้วิจัยได้นำเสนอเนื้อหา ซึ่งได้มาจากการที่รวบรวม ศึกษาข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ ซึ่งในวิจัยฉบับนี้ได้วิเคราะห์ถึงข้อมูลในเรื่องของแนวคิดในการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และรูปแบบการแสดงในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่วงเวียนใหญ่ ปี 2561 ดังนี้

การแสดงเพื่อเทิดพระเกียรติ คือการแสดงที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นการเทิดทูน และรำลึกถึงพระมหากษัตริย์ หรือพระบรมวงศานุวงศ์ที่ทรงมีพระปรีชาสามารถของพระมหากษัตริย์ที่ทรงมีคุณูปการต่อประเทศ โดยผ่านการแสดงละคร ระบำ รำ ฟ้อน หรือบทเพลงที่มีเนื้อหาที่เทิดทูน หรือมีเนื้อหาที่สื่อถึงความเป็นมงคล ซึ่ง พระมหากษัตริย์ทรงมีบทบาทสำคัญ และดำรงฐานะเป็นประมุขของประเทศ ซึ่งเป็นที่แน่ชัดว่าสถาบันพระมหากษัตริย์ยังคงไว้ซึ่งความสำคัญอันสูงสุด และเป็นสถาบันหลักที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งพระมหากษัตริย์แต่ละประเทศนั้นล้วนแต่ปกครองบ้านเมืองด้วยพระปรีชาญาณท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงในสังคมโลก จนสามารถนำพาประเทศนั้นผ่านพ้นวิกฤตการณ์ทางการเมือง การปกครอง และดำรงสถานะความเป็นประเทศที่ยังคงปกครองโดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขสืบมาจนถึงปัจจุบัน จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเพิ่มเติมพบว่า การจัดงานเทิดพระเกียรติในแต่ละประเทศ ส่วนมากจะจัดในวาระที่สำคัญ ๆ เช่น วาระเฉลิมฉลองครองสิริราชย์ หรือวันพระราชสมภพ เป็นต้น ซึ่งในด้านการแสดงที่เทิดพระเกียรติจะสื่อถึงความเป็นชนชาติในแต่ละประเทศ แสดงถึงความยิ่งใหญ่ของกษัตริย์ในประเทศต่าง ๆ ซึ่งการแสดงจะไม่เจาะลึกหรือย้อนรำลึกถึงในทางประวัติศาสตร์ แต่จะทำการแสดงไปในเหตุการณ์ปัจจุบัน

ในประเทศไทยเรานั้นก็มีการจัดงานเทิดพระเกียรติกันอย่างแพร่หลาย เหตุผลที่ทำให้คนไทยนิยมเทิดพระเกียรติในสถาบันพระมหากษัตริย์ คือ พระมหากษัตริย์ทรงปกครองประเทศและดูแลประชาชนให้อยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุขตลอดมา ทรงเป็นมิ่งขวัญและเป็นศูนย์รวมความสามัคคีของ

ประชาชนชาวไทยทั้งชาติ พระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ทรงทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศไทยเป็น
 อเนกประการ ในอดีตเมื่อยามมีศึกสงครามก็เป็นผู้นำในการต่อสู้รักษาศัตรูของแผ่นดิน ในยามสงบก็
 ทรงทำนุบำรุงอาณาประชาราษฎร์ให้อยู่เย็นเป็นสุข นอกจากนั้นยังเป็นองค์ศาสนูปถัมภกในทุกศาสนา
 โดยเฉพาะพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติไทย ประชาชนชาวไทยตั้งแต่อดีตมาจนถึง
 ปัจจุบันนี้ต่างมีความรักและภาคภูมิใจในองค์พระมหากษัตริย์ตลอดจนบรรดาพระบรมวงศานุวงศ์ ที่
 ทรงบำเพ็ญคุณประโยชน์แก่ราษฎร ประชาชนจึงน้อมรำลึกถึงพระมหากษัตริย์และจงรักภักดีต่อ
 สถาบันพระมหากษัตริย์ตลอดมา ด้วยพระเกียรติคุณทั้งหมดนี้จึงอาจเป็นเหตุผลที่ทำให้คนไทยใน
 หน่วยงานต่าง ๆ จัดกิจกรรมเพื่อเทิดพระเกียรติแด่พระมหากษัตริย์ เพื่อปลูกฝังความจงรักภักดี เกิด
 ความภาคภูมิใจในสถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นมิ่งขวัญและสิริมงคลของชาติ เกิดความสำนึกในพระ
 หมากรัณณาธิคุณต่อพระมหากษัตริย์ และถือเป็นการปกป้องรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ให้คงอยู่คู่
 ชาติไทยตลอดไป ซึ่งในประเทศไทยของเรานั้นมีกษัตริย์หลายพระองค์ที่ทรงมีคุณูปการต่อ
 ประเทศชาติ โดยการแสดงเทิดพระเกียรติปัจจุบันได้มีการจัดขึ้นเพื่อเทิดพระเกียรติต่อ
 พระมหากษัตริย์ เช่น พ่อขุนรามคำแหงมหาราช สมเด็จพระนเรศวรมหาราช สมเด็จพระนารายณ์
 มหาราช เป็นต้น

อีกหนึ่งพระมหากษัตริย์ไทยที่มีคุณูปการต่อผืนแผ่นดินไทย ทรงกอบกู้เอกราช หลังจากเสีย
 กรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 ให้ได้มีผืนแผ่นดินอยู่ และรวบรวมแผ่นดินให้เป็นปึกแผ่นอีกครั้ง คือสมเด็จพระ
 เจ้าตากสินมหาราช ในปัจจุบันได้มีการจัดงานเพื่อเทิดพระเกียรติพระองค์อย่างแพร่หลาย ในการ
 แสดงเพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้มีการจัดแสดงอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ที่มี
 ความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เช่น จังหวัดตาก จันทบุรี ระยอง
 ชลบุรี พิษณุโลก ออยุธยา นครศรีธรรมราช เป็นต้น และเนื่องในปี พ.ศ. 2561 ยังอยู่ในช่วงครบวาระ
 250 ปี แห่งการสถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานี จึงได้มีการจัดโครงการ 250 ปี ตามรอยกองเรือยกพล
 ขึ้นบกสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จากจันทบุรีสู่ออยุธยาขึ้น โดยมีกองทัพเรือและมูลนิธิสมเด็จพระ
 เจ้าตากสินมหาราช รวมทั้ง 10 จังหวัดที่เกี่ยวข้อง ร่วมมือกันในการจัดโครงการขึ้น การจัดกิจกรรม
 หลักในโครงการ ฯ แบ่งออกเป็น 2 กิจกรรม ได้แก่

- การจัดกิจกรรมทางน้ำ เป็นการจำลองประวัติศาสตร์กองเรือยกพลขึ้นบกสมเด็จพระ
 เจ้าตากสินมหาราช โดยจัดเป็นกองเรือยกพลขึ้นบกของกองทัพเรือ ยাত্রาเรือในทะเลและแม่น้ำ
 ตามเส้นทางยกทัพจากจันทบุรีถึงพระนครศรีอยุธยา

- การจัดกิจกรรมทางบก เป็นการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่กองเรือยกทัพผ่าน และแวะ
 จอดโดยเป็นกิจกรรมร่วมกับทางจังหวัด

ในด้านการแสดงในโครงการ 250 ปีตามรอยกองเรือยกพลขึ้นบก สมเด็จพระเจ้าตากสิน
 มหาราชจากจันทบุรีสู่ออยุธยา การแสดงในแต่ละจังหวัดที่จัดขึ้นก็จะมีรูปแบบหลากหลาย

เช่น รูปแบบระบำ รำ ฟ้อน โขน อีกทั้งการแสดงแสง เสียงละครอิงประวัติศาสตร์ ซึ่งการแสดงแสง เสียงนั้นในแต่ละจังหวัดที่มีเหตุการณ์สำคัญก็จะนำเรื่องราว หรือเหตุการณ์ที่สำคัญ ๆ ในแต่ละพื้นที่ หยิบยกเรื่องราวมานำเสนอผ่านการแสดง ในการแสดงละครอิงประวัติศาสตร์ที่ในทั้ง 10 จังหวัดได้จัดแสดงขึ้น ไม่ได้แสดงเป็นเรื่องต่อกัน บางจังหวัดก็แสดงโดยหยิบยกเรื่องราวที่สำคัญที่จังหวัดนั้น ๆ มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพระเจ้าตากสินโดยตรง แต่ในบางจังหวัดก็นำเสนอเรื่องราว การกอบกู้เอกราชของสมเด็จพระเจ้าตากสินโดยรวมที่ไม่ได้เจาะจงไปในตอนใดตอนหนึ่ง นอกจากนี้ จุดเด่นของโครงการ ฯ คือ จัดกิจกรรมแสดงแสง สี เสียง สื่อมผสม “250 ปี สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช สมุททานุภาพกู้ชาติ” ถ่ายทอดประวัติศาสตร์เมื่อครั้งสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชยกพลเข้าตีป้อมวิชัยประสิทธิ์เพื่อยึดเมืองธนบุรี จนได้รับชัยชนะและสถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานี โดยมีการถ่ายทอดสดให้ประชาชนได้รับชมทางสถานีโทรทัศน์ช่อง MONO 29 และช่อง TNN 24

ในการแสดงแสง สี เสียงสูผสม ชุด “สมุททานุภาพกู้ชาติ” นี้ ประกอบไปด้วย 4 องก์ ได้แก่

- องก์ที่ 1 เส้นทางทัพกู้เอกราช
- องก์ที่ 2 ขบวนทัพแห่งรัตติกาล
- องก์ที่ 3 พระเจ้าตาก จอมทัพเรือกู้ชาติ
- องก์ที่ 4 มหาราชแห่งกรุงธนบุรี

นอกจากนี้ในกรุงเทพมหานครได้มีการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่จัดขึ้นเป็นประจำทุก ๆ ปี คือ บริเวณพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช วงเวียนใหญ่ ธนบุรี ซึ่งมีการแสดงเพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่หลากหลาย ในด้านของแนวคิดในการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่วงเวียนใหญ่นั้นเกิดขึ้นเพื่อร่วมกันน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่ทรงเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจชาวธนบุรี อีกทั้งทรงมีคุณูปการต่อผืนแผ่นดินไทยให้ประชาชนได้มีแผ่นดินอยู่จนถึงทุกวันนี้ ในการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่วงเวียนใหญ่ ซึ่งจัดงานนี้เป็นงานประจำปี และในวันที่ 27 – 28 ธันวาคมปี 2561 ซึ่งยังคงตรงกับวาระครบ 250 ปี แห่งการสถาปนากรุงธนบุรี จึงได้มีการจัดงานและมีการแสดงที่พิเศษกว่าปีอื่น ๆ มีการแสดงที่หลากหลาย มีการแสดงแสง สี เสียงเล่าพระราชประวัติการกอบกู้เอกราชเป็นปีแรก

ในส่วนของรูปแบบการแสดงที่พบในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่วงเวียนใหญ่ ปี 2561 จำแนกออกเป็น 3 รูปแบบ คือ 1.รูปแบบละคร 2. รูปแบบเบ็ดเตล็ด ซึ่งแบ่งออกเป็น มหรสพไทย และมหรสพจีน 3.รูปแบบดนตรีขับร้องประกอบการแสดง

1.รูปแบบการแสดงละคร

ในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช วงเวียนใหญ่ ประจำปี 2561 การแสดงในรูปแบบการแสดงละคร ได้แก่ การแสดงละครประกอบแสง สี เสียง อิงประวัติศาสตร์ เล่า

เรื่องราวทางประวัติศาสตร์การกอบกู้เอกราชของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งได้จัดการแสดง แสง เสียงเป็นปีแรก เนื่องจากเป็นวาระครบ 250 ปีแห่งการสถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานี

2. รูปแบบเบ็ดเตล็ด แบ่งออกได้ 2 แบบ คือ มหรสพไทย และมหรสพจีน

มหรสพไทย ได้แก่ ระบำ รำ ฟ้อน ศิลปะการต่อสู้ไทย กระบี่แทงเสื่อ

- การแสดงมหรสพไทยจำพวกระบำ รำ ฟ้อน โดยส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะการแสดง แบบปรับปรุงจากแบบมาตรฐาน ปรับปรุงจากตามเหตุการณ์และปรับปรุงขึ้นใหม่ การแสดงรำ อยุธยาธนบุรี ฟ้อนดวงดอกไม้ ระบำกฤดาภินิหาร ระบำสวัสดิรักษานักรบ ฯลฯ

- การแสดงศิลปะการต่อสู้ไทยในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จะเป็นรูปแบบของนาฏยะมวยไทย เนื่องจากมีวัตถุประสงค์เพื่อการแสดงเพียงเท่านั้น โดยอาจจะมี การประยุกต์ท่ามวยไทยรวมถึงการแปรแถวเพื่อให้การแสดงเกิดความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

- การแสดงกระบี่แทงเสื่อที่ผู้วิจัยได้สืบค้นมานั้น ต้นกำเนิดของกระบี่แทงเสื่อที่พบ เห็นในปัจจุบันมีจุดกำเนิดมาจากสมัยกรุงธนบุรีเป็นราชธานี และในปัจจุบันคณะกระบี่แทงเสื่อจะอยู่ ในบริเวณเขตพื้นที่ธนบุรีเป็นสำคัญ และเมื่อถึงงานประจำปีเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสิน มหาราช คณะกระบี่แทงเสื่อจึงพร้อมใจกันทำการแสดงต่อหน้าพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้า ตากสินมหาราช เพื่อน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่านสืบมา

มหรสพจีน ได้แก่ การแสดงคณะสิงโต – มังกรทอง และการแสดงอุปรากรจีน

การแสดงคณะสิงโต-มังกร มีทั้งหมด 8 คณะ ได้แก่

1. คณะลูกชี้ยมมงคล
2. คณะเจ้าพ่อมังกรเขียว
3. คณะศิษย์เจ้าพ่อซึกง
4. คณะลูกเจ้าพ่อเสื่อ
5. คณะเจ้าฟ้าจุฑามณี
6. คณะท้าวมหาโพธิ์
7. คณะศิษย์เจ้าพ่อเจียงซีเอียง
8. คณะเสด็จพ่อท้าวเวสสุวรรณโณ

การแสดงเชิดสิงโต – พญามังกร 9 เศียรนี้ เป็นการแสดงที่สื่อถึงความหมายอันเป็น มงคล และเนื่องจากสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชมีเชื้อสายจีน กล่าวคือพระราชบิดาของพระองค์ เป็นชาวจีน ชื่อโหวงฮอง ที่ออกจากประเทศจีนมาตั้งถิ่นฐานในสยามประเทศ อีกทั้งในรัชสมัยของ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้มีคนจีนเข้ามาประกอบอาชีพค้าขาย และเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารของ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในแผ่นดินสยามเป็นจำนวนมาก ทำให้ชาวจีนเกิดความเคารพ และ สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณต่อพระวีรกรรมของพระองค์ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน

ในส่วนการแสดงอุปรากรจีน หรือจิว ก็มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องราวที่เกิดขึ้นทางประวัติศาสตร์ในสมัยธนบุรีเช่นเดียวกัน โดยการแสดงอุปรากรจีนที่ปรากฏขึ้นในสมัยธนบุรีส่วนมากจะพบในเอกสารหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของไทย ซึ่งจะมีการแสดงจิวปรากฏในพระราชพิธีที่สำคัญต่าง ๆ ในสมัยธนบุรี ซึ่งการแสดงอุปรากรจีนในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่วงเวียนใหญ่นี้จะทำการแสดงที่บริเวณถนนลาดหญ้า โดยเวทีการแสดงจิวจะหันหน้าเข้าหาศาลเจ้าจำลองที่ทางสมาคมเตชะสัมพันธ์ ซึ่งเป็นองค์กรการกุศล เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ฉันท์พี่น้องตระกูลแต่ และสร้างสรรค์กิจกรรมอันเป็นประโยชน์เพื่อสังคม ที่นำเทพเจ้ามาประดิษฐานเพื่อให้ประชาชนที่เคารพและศรัทธามากกราบไหว้เพื่อความเป็นสิริมงคล

จากการที่ผู้วิจัยได้แบ่งการแสดงเบ็ดเตล็ดออกเป็น 2 แบบ คือ มหรสพไทย และมหรสพจีน ในด้านของมหรสพไทยนั้นจากการแสดงที่พบภายในงานก็จะมีรูปแบบของระบำ รำ ฟ้อน ทั่วไปที่สื่อถึงความหมายอันเป็นมงคล อีกทั้งยังมีการแสดงลีลามวยไทยประกอบเพลง ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าเหตุที่นำการแสดงนี้มาเนื่องจากสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงชื่นชอบและมีพระปรีชาสามารถทางด้าน การต่อสู้ มวยไทย ส่วนในด้านของมหรสพจีนนั้นจากพระราชประวัติพระองค์ทรงมีต้นกำเนิดมาจากเชื้อสายจีน และในรัชสมัยของพระองค์ได้มีชาวจีนได้มาขอพึ่งพระบรมโพธิสมภารต่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุผู้วิจัยจึงคิดว่าคนไทยเชื้อสายจีนมีความศรัทธา เคารพเลื่อมใส และสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณต่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ประชาชนจึงได้นำการแสดงมหรสพจีน เช่น การแสดงของอุปรากรจีน การแสดงของคณะสิงโต – มังกร นำมาแสดงถวายเพื่อแสดงถึงความจงรักภักดีต่อพระองค์

3.รูปแบบดนตรีขับร้องประกอบการแสดง

ในการแสดงรูปแบบดนตรี ขับร้องประกอบการแสดงในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช วงเวียนใหญ่ มีทั้งการแสดงลักษณะของวงดนตรีลูกทุ่ง และการแสดงดนตรีขับร้องประกอบการจินตลีลา ซึ่งในการแสดงดนตรีขับร้องประกอบจินตลีลาเป็นการแสดงจากนักเรียน จากหลายสถาบันในฝั่งธนบุรีเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแต่ละการแสดงมีจุดมุ่งหมายเช่นเดียวกับการแสดงประเภทมหรสพไทย เช่น การแสดงขับร้องประกอบจินตลีลาเพลงรอกไทย การแสดงขับร้องประกอบจินตลีลาเพลงวอนพ่อตากสิน เป็นต้น สำหรับวงดนตรีลูกทุ่งนั้นจะเป็นวงดนตรีอิสระมุ่งเน้นความบันเทิง ความสนุกสนาน นิยมแสดงในบทเพลงที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน เป็นต้น

ในการแสดงต่าง ๆ ที่ได้มาร่วมแสดงต่างมีจุดประสงค์เพื่อเป็นการน้อมรำลึกถึงพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งการแสดงแต่ละชุดนั้น มีเรื่องราวที่สื่อถึงพระราชประวัติของพระองค์ท่าน หรือ มีเรื่องราวเกี่ยวกับในยุคสมัยธนบุรี เป็นต้น อีกทั้งประชาชนก็ให้ความสำคัญและมีความสนใจต่อการแสดงเทิดพระเกียรติเป็นอย่างมาก เป็นการหยิบยกนำเรื่องราวพระวีรกรรมของพระองค์มาให้ความ

เกี่ยวข้องกับการแสดง ไม่ว่าจะเป็นการแสดงในรูปแบบใดก็ตาม ถือเป็น การปลุกจิตสำนึกให้ประชาชนรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณต่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และเนื่องจากประเทศไทยนั้นเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญต่อสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นอย่างมาก พระมหากษัตริย์ไทยนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงเป็นวีรกษัตริย์ไทยพระองค์หนึ่งที่ประชาชนไทยต่างน้อมรำลึกและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ มีจิตเคารพศรัทธาต่อพระองค์มาโดยตลอด ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่มีฝีมือทางการรบเป็นอย่างมาก ตลอดจนพระองค์ทรงเป็นแนวทางในการนำกำลังกองทัพของออกสู้รบกับอริราชศัตรู ทั้งทางบกและทางน้ำด้วยพระองค์เอง ทรงเป็นผู้ที่เปี่ยมไปด้วยความกล้าหาญ เด็ดเดี่ยว และเด็ดขาด ซึ่งจะเห็นได้จากตอนที่บุกตีเมืองจันทบุรี พระองค์ได้ให้ทหารหุงหาอาหาร และรับประทานอาหารให้อิ่ม แล้วทรงมีพระบัญชาต่อกองทัพว่า “ทูปหม้อข้าวหม้อแกงเสีย ในคืนวันนี้ ตีเมืองจันทบุรีให้จงได้ แล้วไปหาข้าวกินเข้าเอาในเมือง ถ้ามีได้ ก็ให้ตาบเสียด้วยกันเถิด” ซึ่งเป็นจิตวิทยาอย่างหนึ่งที่พระองค์มีจุดประสงค์เพื่อเป็นการปลุกขวัญและกำลังใจ ให้บรรดาเหล่าทหารมีแรงฮึกเหิม และตั้งมั่นในการสู้รบจนได้รับชัยชนะ อีกทั้งพระองค์ทรงทำสงครามในเชิงรุก และไม่ยอมให้ข้าศึกเข้าประชิดตัวเมือง ทรงยกทัพออกไปตั้งรับในระยะไกลไม่ประชาชนเดือดร้อน ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนการใช้แผนทางยุทธศาสตร์ และยุทธวิธีของกองทัพไทย จากการตั้งรับในเมือง เป็นการตั้งรับนอกเมือง แล้วโจมตีข้าศึกให้พ่ายแพ้แต่ไกล จะเห็นได้ว่าตลอดรัชสมัยของพระองค์ทรงทำศึกสงครามด้วยพระวิริยะอุสาหะ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใด ๆ มาโดยตลอด ทรงมีพระอัจฉริยภาพทางการทำศึกสงครามอย่างแท้จริง กระทั่งพระองค์ได้รับชัยชนะ และสามารถกลับมากู้ชาติสำเร็จในที่สุด

หากไม่มีพระองค์ในครั้งนั้น ประเทศไทยก็ไม่สามารถยืนหยัดได้จนถึงทุกวันนี้ พระเกียรติยศของพระองค์ได้แพร่หลายไปทั่ว พระองค์จึงเป็นที่เคารพและศรัทธาต่อประชาชนชาวมุสลิม และมีความเชื่อว่าเปรียบพระองค์เป็นเสมือนเทวดาคอยปกป้องรักษาและคอยช่วยเหลือให้มีความเจริญรุ่งเรืองแก่ชีวิต จึงทำให้หน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงประชาชนก็ยังได้ให้ความสำคัญกับการสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์หรือศาลสมเด็จพระเจ้าตากสิน ฯ ในแต่ละพื้นที่เพื่อสดุดีในพระวีรกรรมของพระองค์ท่าน อีกทั้งยังเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจต่อประชาชนที่ให้ความเคารพและนับถือในสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ด้วยเหตุที่กล่าวมานี้หน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงประชาชนจึงเห็นความสำคัญ และได้มีการจัดงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช มีการจัดการแสดงเพื่อน้อมรำลึกถึงพระเกียรติคุณต่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเสมอมา

5.2 ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง การแสดงในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ผู้วิจัยศึกษา รูปแบบการแสดงในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่วงเวียนใหญ่ ปี 2561 ในการ แสดงเพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสิน ฯ ซึ่งจังหวัดอื่น ๆ อาจมีรูปแบบการแสดงที่แตกต่าง กันออกไปในแต่ละที่ หากได้มีโอกาสทำการศึกษาจากหลากหลายพื้นที่ จะช่วยทำให้สามารถเห็น วัฒนธรรมต่าง ๆ หรือ กระบวนการการแสดงที่สร้างสรรค์แบบใหม่ เพื่อเป็นจุดสนใจของประชาชน และเพื่อตอบสนองทางการท่องเที่ยวในยุคปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ในการพัฒนาในด้านการ แสดงให้มีประสิทธิภาพต่อไป

บรรณานุกรม

- 77 ข้าวเต็ด. (2562). จังหวัดระยอง ปาฏิหาริย์ แสง สี เสียง ตำนานพระเจ้าตาก. [ออนไลน์]. 2 มิถุนายน 2562. แหล่งที่มา : <https://www.77kaoded.com/content/267663>.
- _____. ชาวกรุงเก่าสุดซึ้งวีรกรรมพระเจ้าตาก. [ออนไลน์]. 2 มิถุนายน 2562. แหล่งที่มา : <https://www.77kaoded.com/content/22365>
- nairobroom.com. การแสดง แสง สี เสียง ชุด “ตำนานวีรกษัตริย์ศึก รอยจารึกคู่แผ่นดิน.[ออนไลน์]. 2 มิถุนายน 2562 แหล่งที่มา ของ ข้อมูล <http://nairobroom.com/oldsite/all-news/festival/1936-งานตากสินมหาราชานุสรณ์-จังหวัดตาก.html>
- natchapon123425. ประวัติศาสตร์กรุงธนบุรี [ออนไลน์]. 21ตุลาคม 2561. แหล่งที่มาของข้อมูล <https://sites.google.com/site/natchapon123425/prawatisastr-krungthnburi>
- กรมศิลปากร. (2501). จดหมายเหตุความทรงจำของกรมหลวงนรินทรเทวี และพระราชวิจารณ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงทิพยรัตน์กิริฎกุลินี วันที่ 26 ตุลาคม 2501.
- กฤษณา หงษ์อุเทน. (2541). กรุงธนบุรี. บวรสารการพิมพ์ จำกัด.
- _____. อนุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วงเวียนใหญ่ ธนบุรี [ออนไลน์]. 30 ตุลาคม 2561.แหล่งที่มาของข้อมูล <https://mgronline.com/celebonline/detail/9560000003475>
- กิติพีเดีย. รายชื่อเขตของกรุงเทพมหานคร [ออนไลน์]. 12 พฤศจิกายน 2561. แหล่งที่มาของข้อมูล https://th.wikipedia.org/wiki/รายชื่อเขตของกรุงเทพมหานคร#cite_note-22
- โชคอนันต์ อังสกุลอาภรณ์. (10 พฤษภาคม 2563). สัมภาษณ์.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2540). สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช. (จัดพิมพ์เพื่อเผยแพร่และเป็นวิทยาสรรณาการเนื่องในโอกาส งานพระราชทานเพลิงศพ พลตรี สหวิภู ปัญญาสุข วันที่ 21 พฤษภาคม บริษัท กรุงสยามพริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด.
- ฝ่ายปกครองสำนักงานเขตคลองสาน. ค่าใช้จ่ายในงานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช [ออนไลน์]. 7 กรกฎาคม 2564. แหล่งที่มาของข้อมูล <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER9/DRAWER027/GENERAL/DATA0000/00000780.PDF>
- พระราชวังเดิม. ประวัติพระราชวังเดิม [ออนไลน์]. 1 พฤษภาคม 2563. แหล่งที่มาของข้อมูล http://www.wangdermpalace.org/index_th.html

- พิษณุโลกฮอตนิวส์. จัดแสดงแสง สี เสียง เทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช. [ออนไลน์]. 2 มิถุนายน 2562. แหล่งที่มา <https://www.phitsanulokhotnews.com/2015/12/29/78902>
- มูลนิธิสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช. ประวัติมูลนิธิสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช [ออนไลน์]. 4 เมษายน 2563. แหล่งที่มาของข้อมูล <https://www.facebook.com/navyonn/photos/a.1357668107631007/2749013601829777/?type=3&theater>
- มูลนิธิอนุรักษโบราณสถานในพระราชวังเดิม. (2540). สารานุกรมพระราชประวัติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช. กรุงเทพมหานคร : บริษัทฟ้าอภัย จำกัด.
- _____. (2543). พระราชประวัติพระเจ้าตาก. กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- _____. (2554). สารานุกรมกรุงเทพฯ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิอนุรักษโบราณสถานในพระราชวังเดิม.
- วสินธ์ สาริกะภูติ. (2560). “สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช” แม่ทัพเรือกู้ชาติ. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: บริษัทไทภูมิ พับลิชชิ่ง จำกัด, 2560.
- วิภาพร เฟื่องภักดี. (2555.) การแสดงแสงเสียงในงานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราชกับบริบททางสังคม. (หลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สวท. จันทบุรี F.M.90.25 MHz.. การแสดง แสง สี เสียงและสื่อผสม เทิดพระเกียรติ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จังหวัดจันทบุรี ปี 2555. [ออนไลน์]. 2 มิถุนายน 2562. แหล่งที่มา : http://radiothailandchanthaburi.blogspot.com/2011/12/2555_29.html
- สำนักข่าวเจ้าพระยา, ความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ [ออนไลน์], 18 ตุลาคม 2561. แหล่งที่มาของข้อมูล <http://www.chaoprayanews.com/2013/04/12/ความสำคัญของสำคัญของสถาบันพระม/>
- สุเมธ เทศขำ. (2554). นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยสื่อสารประวัติศาสตร์ไทยในการแสดงแสง สี เสียง ประกอบจินตภาพ เรื่อง แผ่นดินผืนนี้มีความหลัง. (วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชา นาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2543). นาฏศิลป์ปริทรรศน์.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช. การแสดง แสง สี เสียง ชุด “ตำนานพระมหากษัตริย์กู่แผ่นดินสยาม” อ.พรหมคีรี จ.นครศรีธรรมราช. [ออนไลน์]. 2 มิถุนายน 2562. แหล่งที่มา : <http://www.nakhonsi.go.th/activities/view/3222>
- อรทัย กักพล. โครงสร้างกรุงเทพมหานคร [ออนไลน์]. 18 ตุลาคม 2561. แหล่งที่มาของข้อมูล <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=โครงสร้างของกรุงเทพมหานคร>

อัญชลี พุ่มศรี. (2 กรกฎาคม 2564). สัมภาษณ์
อาวุธ หล้าเพชร. (5 มิถุนายน 2563). สัมภาษณ์.

ภาคผนวก

ตัวอย่างอนุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชและศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

1.) พระบรมราชานุสาวรีย์ ในค่ายตากสิน อ.เมือง ฯ จ. จันทบุรี

พระบรมราชานุสาวรีย์ ในค่ายตากสิน อ.เมือง ฯ จ. จันทบุรี

ยื่นขูพระแสงดาบไปทางกรุงศรีอยุธยา (ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ) หันพระพักตร์เหลียวหลังมา
ดูลูกน้องแล้วกวักมือเรียกให้ช่วยกันกู้ชาติกู้แผ่นดิน

ที่มา : Googuu, ค่ายตากสิน จันทบุรี จุดยุทธศาสตร์สำคัญการกอบกู้เอกราชของพระเจ้าตาก

[ออนไลน์], 7 พฤษภาคม 2561.

แหล่งที่มา : <http://gookguu.com/?p=6766>

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากจารึกบนแท่นฐานพระบรมราชานุสาวรีย์ ระบุว่า สร้างโดยกรมนาวิกโยธิน และ นาวาเอก
สวัสด์ จันทน์ (ผู้บัญชาการโรงเรียนนายเรือ) ออกแบบและหล่อด้วยโลหะ โดยกรมศิลปากร นายช่าง
คือ นายสิทธิเดช สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2488

ปัจจุบันมีงานสักการะ สดุดีวีรกรรมกู้ชาติของพระองค์ ในวันที่ 6 พฤศจิกายน ของทุกปี โดย
เริ่มครั้งแรกเมื่อ 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 โดยชมรมนาวิกโยธิน (ชมรมของนายทหารเรือพรคนาวิก
โยธินชั้นสัญญาบัตรที่ได้เกษียณราชการแล้ว) ปีต่อมาตั้งแต่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2549 หน่วย
บัญชาการนาวิกโยธิน และชมรมนาวิกโยธินที่เกษียณราชการแล้ว ร่วมกันเป็นเจ้าภาพจัดงานโดยมี
หน่วยงานต่าง ๆ ทั้ง ทหาร พลเรือน ตลอดจนภาคเอกชนในจังหวัดจันทบุรี ระยอง ตราด ชลบุรี ฯลฯ
มาร่วมวางแผนพุ่มและกระทำสืบเนื่องมาจนปัจจุบัน

2.) พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่วงเวียนใหญ่ เขตธนบุรี กทม.

พระบรมราชานุสาวรีย์ วงเวียนใหญ่ เขตธนบุรี กทม.

ที่มา : SILPA – MAG.COM, ที่มาอนุสาวรีย์พระเจ้าตาก ๆ วงเวียนใหญ่กับศรัทธาของจอมพล ป.

พิบูลสงคราม [ออนไลน์], 11 มิถุนายน 2564.

แหล่งที่มา : https://www.silpa-mag.com/history/article_5201

สร้างเมื่อ 17 เมษายน พ.ศ. 2497 พระบรมราชานุสาวรีย์ หันหน้าไปทางทิศตะวันออก สร้างโดยรัฐบาลไทย สมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ทุกปีวันที่ 28 ธันวาคม ทางรัฐบาลจัดให้มีพิธีวางพวงมาลาสักการะ โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (หรือผู้แทนพระองค์) เสด็จมาสักการะทุกปี หน่วยงานต่าง ๆ และภาคเอกชนมาร่วมสักการะเป็นจำนวนมาก

หมายเหตุ : เพราะพระบรมราชานุสาวรีย์องค์นี้สร้างโดยรัฐบาลไทย มีข้อมูลวิพากษ์วิจารณ์จากนักวิชาการต่าง ๆ ทั้งรูปพระพักตร์ของพระองค์ท่าน และแม่แต่ม้าทรง มีการทำแบบหุ่นให้ประชาชนเลือก 7 แบบในงานรัฐธรรมนูญ 2480 แบบที่ได้รับความนิยมมากที่สุดเป็นต้นแบบที่ตั้งใจจะนำมาสร้าง แต่เกิดสงครามอินโดจีนและสงครามโลก ครั้งที่ 2 รวมถึงปัญหาการเมืองภายในประเทศไทย จึงชะลอการสร้างออกไป กว่าจะกลับมาดำเนินการใหม่ก็เมื่อปี พ.ศ.2491 โดยมีนายทองอยู่ พุฒพัฒน์ และ นายเพทาย โชติดิษฐ์ิต สมาชิกเทศบาลธนบุรีได้ทำการรื้อฟื้นโครงการนี้ขึ้นมาใหม่อีกครั้ง หลังเหตุการณ์ “กบฏแมนฮัตตัน” พ.ศ.2494 จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ทำการอนุมัติงบประมาณให้สร้างพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ซึ่งแบบที่ใช้จริงปรากฏมาจนปัจจุบันนี้กลับมิใช่แบบตามที่ได้คะแนนสูงสุดแต่เดิม กลับเป็นพระบรมรูปขนาดหนึ่งเท่าครึ่งของคนจริงที่ออกแบบขึ้นโดย ศาสตราจารย์ ศิลป์ พีระศรี และสร้างแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2497

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ได้เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิด เมื่อ วันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2497

3.) พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ พุ่งนาเขย อ.เมือง จ.จันทบุรี ปัจจุบันเรียกว่า “สวนสาธารณะสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ”(พุ่งนาเขย)

พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ พุ่งนาเขย อ.เมือง จ.จันทบุรี

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ RBRU e-Culture, สวนสาธารณะสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช [ออนไลน์], 15 ธันวาคม 2563

แหล่งที่มา : <http://www.eculture.rbru.ac.th/ID238-สวนสาธารณะสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช>

สร้างโดยชาวจันทบุรี นำโดย นายวิชิต ศุขะวิริยะ ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี เริ่มสร้าง (หาเงิน-สร้างเหรียญ) พ.ศ. 2515 สร้างแล้วเสร็จ 20 กรกฎาคม 2523 โดยพิธีเปิดพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช และ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ ทรงเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช วันจันทร์ที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2524 ซึ่งขนาดของอนุสาวรีย์นี้มีขนาดใหญ่เกือบสองเท่าของคนจริง โดยใช้เงินสองล้านบาทแสนบาทเศษ ออกแบบสร้างโดยกรมศิลปากร โดยชาวจันทบุรีออกทุน

โดยอนุสาวรีย์นี้ประกอบด้วยทหารเอก 4 ท่าน จากสารพิธีเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์ เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2524 ที่ นายวิชิต ศุขะวิริยะ อดีตผู้ราชการจังหวัดจันทบุรี ผู้ริเริ่มสร้างฯ ได้เขียนบอกเล่าไว้

1. พระเชี.ยงเงิน ถือปิ่นยาว ยืนอยู่ด้านหน้าขวา
2. หลวงพิชัยอาสา (ทองดี ฟั่นขาว , พระยาพิชัยดาบหัก) ยืนอยู่ด้านหน้าซ้าย

3 หลวงพรหมเสนา ยืนอยู่ด้านหลังขวา

4. หลวงราชเสนา (สมเด็จพระบรมราชาเจ้ามหาสุรสิงหนาท หรือ นายบุญมา) ยืนอยู่ด้านหลังซ้าย

ด้านซ้ายและขวาของพระบรมราชานุสาวรีย์ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ พุ่งนาเซย
อ.เมือง ฯ จ.จันทบุรี

ที่มา : มติชนออนไลน์, แรลลีการกุศลตามรอยพระเจ้าตาก จากกรุงธนสู่จันทบูร [ออนไลน์], 15
พฤศจิกายน 2560.

แหล่งที่มา : https://www.matichon.co.th/prachachuen/prachachuen-scoop/news_732296

4.) พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ พระราชวังเดิม กรุงเทพมหานคร

พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ พระราชวังเดิม

ที่มา : MGR ONLINE, **หนึ่งปีมีครั้งเปิดพระราชวังเดิมให้เข้าชมฟรี** [ออนไลน์], 21 ธันวาคม 2563.

แหล่งที่มา : <https://mgronline.com/travel/detail/9630000129897>

สร้างโดยกองทัพเรือ เมื่อปี พ.ศ. 2539 แล้วเสร็จ พ.ศ. 2541 ประดิษฐานอยู่หน้าพระราชวัง
กรุงเทพมหานคร (พระราชวังเดิม) ริมน้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันตก (ฝั่งขวา) นิ้วชี้พระหัตถ์ขวาทรงชี้ลงแผ่นดิน

ความเป็นมาของการสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เริ่มมาตั้งแต่
พลเรือเอก ธาดา ดิษฐ์บรรจง ผู้บัญชาการทหารเรือ ได้ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาดำเนินการตาม
ข้อเสนอของ พลเรือตรี ดิลก ภัทรโกศล (ยศสุดท้าย พลเรือเอก) เลขานุการกองทัพเรือ เมื่อวันที่ 8
กันยายน พ.ศ. 2529 และเพียงอนุมัติหลักการไว้ว่าควรมีการสร้างเท่านั้น

ต่อมาในสมัย พลเรือเอก ประเจตน์ ศิริเดช เป็นผู้บัญชาการทหารเรือ จึงได้สั่งให้สร้างตาม
การเสนอของ พลเรือตรี วิจารณ์ ไชยเพิ่ม ในที่ประชุมคณะกรรมการนโยบายกองทัพเรือ ครั้งที่ 16
เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2537 พระบรมราชานุสาวรีย์ประดิษฐานบริเวณหน้าประตูทางเข้า
พระราชวังเดิม ด้านริมน้ำเจ้าพระยา (ใกล้ป้อมวิไชยประสิทธิ์) พระบรมรูปขนาด 1 เท่าครึ่งของ
พระองค์จริง พระพักตร์แบบเดียวกับที่วังเวียงใหญ่ สูงจากพระบาทถึงพระมาลา 3.09 เมตร กรมช่าง
โยธาทหารเรือจัดทำหุ่นจำลองเพื่อศึกษาและพิจารณา 2 แบบ คือ แบบพระพักตร์ตรง และพระพักตร์
เฉียงขวา (ผินพระพักตร์ไปทางกรุงศรีอยุธยา) ตกลงเลือกแบบพระพักตร์เฉียงขวา

15 สิงหาคม พ.ศ. 2539 ประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ พระบรมราชานุสาวรีย์ โดย พลเรือเอก
ประเจตน์ ศิริเดช ผบ.ทร. เป็นประธานในพิธี

องค์พระบรมรูปพระอนุสาวรีย์ พันโท นกตล สุวรรณบัตติ เป็นผู้ปั้นหุ่นและหล่อ โดยมีอาจารย์ สาโรจ จารักษ์ อติตรองอธิบดีกรมศิลปากร เป็นผู้ควบคุม มีการอัญเชิญพระบรมรูปขึ้นประดิษฐานบน พระแท่น ในเดือนกันยายน พ.ศ. 2540

รัชกาลที่ 9 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราช ดำเนินแทนพระองค์ทรงเปิด พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ในวันศุกร์ที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2541

5.) พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ โรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าตาก สิ้นมหาราช อ.เมือง จ.ตาก

พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ โรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าตาก ฯ อ.เมือง จ. ตาก

ที่มา : Facebook ประชาสัมพันธ์ รพ. พระเจ้าตากสินมหาราช, 28 กุมภาพันธ์ 2560.

แหล่งที่มา :

<https://www.facebook.com/406229363049027/photos/a.406231449715485/406229413049022>

พระบรมรูปปั้น ขนาด 1 เท่าครึ่ง (คล้ายกับที่พระราชวังเดิม) สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินมาเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระ เจ้าตากสินมหาราช เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2535

6.) พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่วัดอินทารามวรวิหาร (วัดใต้) เขต
ธนบุรี กทม.

1. พระบรมรูปทรงม้า ชุดาบคล้ายที่วงเวียนใหญ่ขนาดเท่าพระองค์จริง อยู่ด้านหน้าวิหาร
สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่วัดอินทารามวรวิหาร (วัดใต้)
เขตธนบุรี กทม.

ที่มา : Tripadvisor, ภาพถ่ายของ : วัดอินทารามวรวิหาร [ออนไลน์], 10 มิถุนายน 2563.
แหล่งที่มา : https://th.tripadvisor.com/LocationPhotoDirectLink-g293916-d9706798-i311834365-Wat_Intharam_Worawiharn-Bangkok.html

ภายในวิหารฯ มีพระรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช 3 พระรูป ขนาดเท่าพระองค์จริง ได้แก่

1. พระรูปนั่งบัลลังก์ทรงเครื่องกษัตริย์
2. พระรูปนั่งปฏิบัติธรรม (เพศฆราวาส)
3. พระรูปทรงผนวช เดินบิณฑบาต

พระรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชนั่งบัลลังก์ทรงเครื่องกษัตริย์
ที่มา : หนังสือสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ตอน หักคิมพม่า และเสียดบสิงห์ หน้า 276

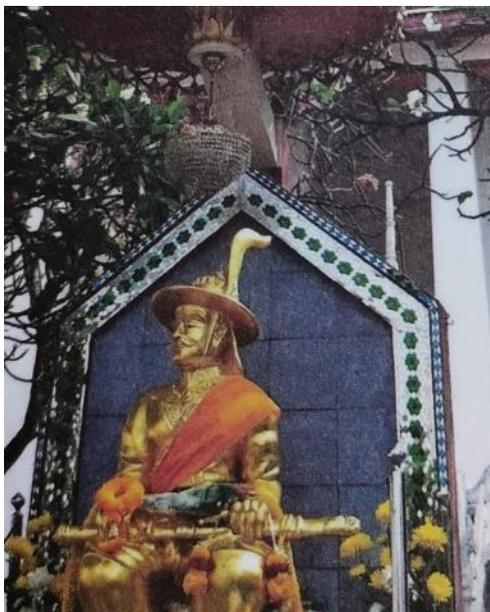
พระรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชพระรูปนั่งปฏิบัติธรรม (เพศฆราวาส)
ที่มา : หนังสือสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ตอน หักคิมพม่า และเสียดบสิงห์ หน้า 277

พระรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชพระรูปทรงผนวช เดินบิณฑบาต
ที่มา : หนังสือสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ตอน หักคิมพม่า และเสื่อพบสิงห์ หน้า 227

พระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชที่ประดิษฐานอยู่ภายในเขตวัด ได้แก่

1. พระบรมรูปนั่งทรงเครื่องกษัตริย์อยู่น้ำอุโบสถ

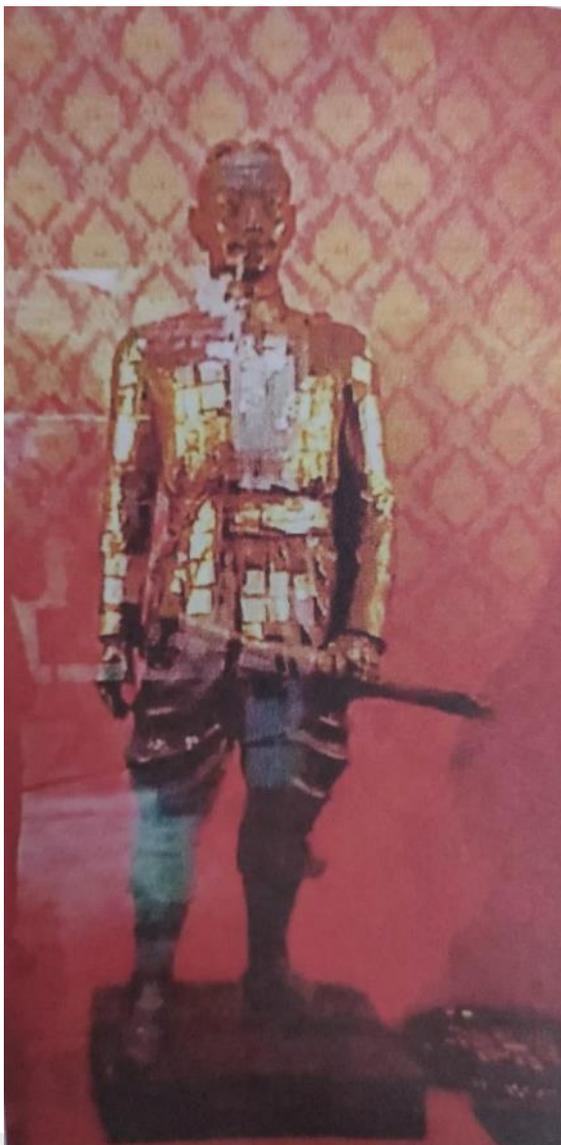

พระรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชพระบรมรูปนั่งทรงเครื่องกษัตริย์อยู่น้ำอุโบสถ

ที่มา : หนังสือสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ตอน หักคิมพม่า และเสื่อพบสิงห์ หน้า 228

2. พระรูปยืนขนาดเท่าพระองค์จริง อยู่ที่ศาลาที่ท่านเจ้าอาวาสใช้รับญาติโยม พระรูปองค์นี้เป็นของ มูลนิธิสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2521

โดยพระบรมรูปนี้ได้เคยนำไปประดิษฐาน ณ ท้องสนามหลวง เพื่อให้ประชาชนได้กราบไหว้ และสวดแต่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในงานตากสินมหาราลีกเมื่อปี พ.ศ. 2521 โดยพระบรมรูปนี้ท่านจักรกริช ชุติมันต์ (สมาชิกมูลนิธิสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช) ปั้นและหล่อขึ้น

พระรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชพระรูปยืนขนาดเท่าพระองค์จริง อยู่ที่ศาลาที่ท่านเจ้าอาวาสไช
รับญาติโยม

ที่มา : หนังสือสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ตอน หักคิมพม่า และเสียดบสิงห์ หน้า 229

7.) พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่ อ.บางคล้า จ.ฉะเชิงเทรา

พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่ อ.บางคล้า จ.ฉะเชิงเทรา

ที่มา : เทศบาลตำบลบางคล้า, **อนุสาวรีย์พระเจ้าตากสินมหาราช** [ออนไลน์], 11 พฤษภาคม 2563.

แหล่งที่มา :

http://www.bangkhla.go.th/index.php?op=dynamiccontent_detail&dynamiccontent_id=1731

โดยประวัติการสร้างอนุสาวรีย์ที่แห่งนี้ คือ บริเวณปากน้ำโจ้โล้ที่กองทัพข้าศึกแตกพ่าย และบริเวณรวบรวมพลเดินทัพมุ่งผ่านท่าทองหลวง อยู่ในเขตเทศบาลตำบลบางคล้าพื้นที่แห่งนี้จึงเป็นเสี้ยวหนึ่งของการกู้ชาติบ้านเมือง ชุมชนดั้งเดิมอันเป็นบรรพบุรุษ ณ ที่แห่งนี้ ต้องมีส่วนร่วมเข้าร่วมขบวนการกู้ชาติกู้แผ่นดินอย่างแนบแน่น คณะกรรมการ ฯ ชุดสร้างศาลอนุสาวรีย์ จึงรวมความเห็นและรวมพลังทุก ๆ ฝ่ายร่วมกันจัดสร้างศาลอนุสาวรีย์พระเจ้าตากสินมหาราชขึ้น ณ บริเวณทางเข้าเมืองบางคล้า (สวนสาธารณะหลังโรงเรียนกงลิบช็องวัน) เป็นพระรูปทรงม้าศึกในอิริยาบถกำลังออกเดินทางผ่านท่าทองหลวง ตามประวัติศาสตร์ที่กล่าวไว้ การดำเนินการก่อสร้างเริ่มตอกเสาเข็ม เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2530 เริ่มต้นจากเงินของชุมชนชาวบางคล้า ที่เหลือประมาณ 40,000 บาท และได้จัดหาทุนสมทบจากการสร้างเหรียญบอกบุญไปยังเทศบาลทั่วประเทศ และได้จากจัดงานชุมนุมชาวบางคล้าในปี 2530 อีกโสดหนึ่งจนเสร็จเรียบร้อยได้ทำพิธีอัญเชิญพระรูปขึ้นแท่นสักการะ เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2531 โดยท่านผู้ว่าราชการจังหวัดฉะเชิงเทรา นายกิตติ ประทุมแก้ว ใช้เวลาก่อสร้างรวม 1 ปี 6 เดือน 19 วัน

8.) พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษทางเรือ (นสร. หรือ หน่วยซีล) กองเรือยุทธการ กองทัพเรือ บ้านแสมสาร อ.สัตหีบ จ.ชลบุรี

พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช มหาราช ณ หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษทางเรือ (นสร. หรือ หน่วยซีล) กองเรือยุทธการ กองทัพเรือ บ้านแสมสาร อ.สัตหีบ จ.ชลบุรี

**ที่มา : กองทัพเรือ, ผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการพิเศษทางเรือ กองเรือยุทธการ เป็นประธานในพิธี
บวงสรวงสมเด็จพระเจ้าตากสิน ฯ [ออนไลน์], 28 ธันวาคม 2557.**

แหล่งที่มา : https://www.navy.mi.th/index.php/main/detail/content_id/6853

หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษทางเรือ กองเรือยุทธการ กองทัพเรือ ได้จัดสร้างพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชขนาดพระบรมรูปหนึ่งเท่าครึ่งของพระองค์จริง ประดิษฐาน ณ กองเรือบัญชาการหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษทางเรือ กองเรือยุทธการ ต.แสมสาร อ.สัตหีบ จ.ชลบุรี เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติ เผยแพร่พระเกียรติคุณ และเพื่อระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณ ที่ได้ทรงกอบกู้เอกราชของชาติไทยเป็นผลให้ชาติไทยกลับคืนคงดำรงอิสรภาพสืบมา

โดยในพิธีเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี กรมหมื่นสุนทรนาถ ทรงพระกรุณาเสด็จเป็นองค์ประธานในพิธี เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2558

9.) พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วัดเขาขุนพนม จ. นครศรีธรรมราช

พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วัดเขาขุนพนม จ.นครศรีธรรมราช

ที่มา : สยามธุรกิจ, ตามรอยพระเจ้าตาก เมืองนครศรีฯ [ออนไลน์], 20 พฤษภาคม 2556.

แหล่งที่มา : <https://www.siamturakij.com/lifestyle/24-ตามรอย-เจ้าตาก-ในเมืองนครศรีฯ>

ตามความเชื่อและศรัทธาของผู้คนในพื้นที่และจังหวัดต่าง ๆ ในแถบพื้นที่แถบนี้เชื่อว่า สถานที่แห่งนี้เป็นที่พำนัก พักพิง บำเพ็ญเพียรของ “สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช” เมื่อครั้งที่พระองค์เสด็จหลบภัยตามกุศโลบายทางการเมืองในการสร้างบ้านแปลงเมืองใหม่มายังจังหวัดนครศรีธรรมราช ณ สถานที่แห่งนี้กล่าวกันว่า ถ้าขุนพนม หรือ ถ้าพระเจ้าตาก ภายในถ้ำแห่งขุนเขา ลูกนี้เป็นที่บำเพ็ญเพียรภาวนา พร้อมด้วยผู้ติดตามจำนวนหนึ่ง และพระองค์ได้เสด็จสวรรคตหรือมรณภาพในเพศบรรพชิตที่วัดเขาขุนพนม จึงทำให้อนุชนรุ่นหลังสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณและได้สร้างพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงม้า พระหัตถ์ขวาชูพระแสงดาบ พร้อมด้วยทหารเอกคู่พระทัย 4 ท่าน ไว้เป็นอนุสรณ์ ณ ที่แห่งนี้สืบมา

10.) พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่ วัดนาจอมเทียน อ.บางละมุง จ.ชลบุรี

พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่ วัดนาจอมเทียน
อ.บางละมุง จ.ชลบุรี

ที่มา : เดอะแพตทายนิวส์, วัดนาจอมเทียนทำพิธีอัญเชิญพระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมา
ประดิษฐานแทนใหม่ [ออนไลน์], 25 มิถุนายน 2563.

แหล่งที่มา : <https://www.thepattayanews.co.th/2020/06/15/วัดนาจอมเทียนทำพิธีอัญ/>

เป็นพระบรมรูปทรงม้าในอิริยาบถม้าที่ยกขาคุ้งหน้าขึ้นพร้อมทะยาน พระบรมราชานุ
สาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชพระหัตถ์ขวาชูพระแสงดาบ ขนาดเท่าพระองค์จริง

11. พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่ วัดเขาต่าง ต.บางแก้ว
อ.โพธาราม จ.ราชบุรี (พื้นที่สนามรบบางแก้ว)

พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่ วัดเขาต่าง ต.บางแก้ว
อ.โพธาราม จ.ราชบุรี (พื้นที่สนามรบบางแก้ว)

ที่มา : หนังสือสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ตอน หักคิมพม่า และเสื่อพบสิงห์ หน้า 288

พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่วัดเขาต่างเป็นพระบรมรูปทรงม้าในอิริยาบถม้ายกสองขาหน้าขึ้น พระบรมรูปทรงชูพระหัตถ์ขวาถือพระแสงดา พร้อมมีทหารเอก 4 ท่านรายล้อม (คล้ายที่ทุ่งนาเชย จันทบุรี) รายนามของทหารเอก 4 ท่านเหมือนกัน แต่ยืนในตำแหน่งที่แตกต่างกันกับที่ทุ่งนาเชย ซึ่งที่วัดเรียกพระบรมราชานุสาวรีย์นี้ว่า “พระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช พระอิริยาบถทรงโผนม้า และสี่ทหารเอก ณ สมรภูมิจริงบางแก้ว พ.ศ. 2317”

- 12.) พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่ วัดพิชัยสงคราม ต.กระมั่ง
อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา

พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่ วัดพิชัยสงคราม ต.กระมั่ง

อ.เมืองพระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา

ที่มา : Thailand Tourism Directory, แหล่งท่องเที่ยววัดพิชัยสงคราม [ออนไลน์], 25
พฤษภาคม 2564.

แหล่งที่มา :

<https://thailandtourismdirectory.go.th/th/info/attraction/detail/itemid/22014>

พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่วัดพิชัยสงคราม สร้างขึ้นเพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ด้วยตามประวัติของวัดนี้มีความเกี่ยวข้องกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ในการที่สมัยพระองค์ครั้งดำรงตำแหน่งเป็นพระยาวชิรปราการ เจ้าเมืองกำแพงเพชรในเวลานั้น เล็งเห็นว่าพม่าจวนเจียนจะยึดพระนครไว้ได้ ทหารและข้าราชการทั้งหลายต่างขวัญเสีย เห็นทีกรุงศรีอยุธยาจะเสียทีแก่พม่าเป็นครั้งที่ 2 แน่แล้ว ทรงได้ตั้งนิจรวบรวมนำลี้พลตีฝ่าวงล้อมทหารพม่าข้ามแม่น้ำป่าสักไปตั้งหลักที่วัดพิชัย และได้มาตั้งพระสัตยาธิษฐานต่อหลวงพ่อบุญ หรือพระพุทธรูปชัยนิมิตร พระประธานในพระอุโบสถเพื่อขอให้เดินทางโดยปลอดภัย กลับมากอบกู้กรุงศรีอยุธยาและมีชัยชนะต่อข้าศึก ซึ่งเป็นจริงในภายหลัง จนปราบดาขึ้นเป็นพระเจ้ากรุงธนบุรี คือนเอกราชแก่สยามได้สมดังความมุ่งหมาย

13. พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่ วัดพระพุทธบาทดลอมใต้ (ดอยโล้น) หรือ วัดพระบาทดอยโล้น ต.ท้องฟ้า อ.บ้านตาก จ.ตาก (อ.บ้านตาก เป็นบริเวณเมืองตากเก่า)

พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่ วัดพระพุทธบาทดลอมใต้
ต.ท้องฟ้า อ.บ้านตาก จ.ตาก

ที่มา : หนังสือสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ตอน หักคิมพม่า และเสียดบสิงห์ หน้า 293

พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช สร้างโดยคณะประชาชนผู้มากศรัทธาในสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช นำโดย นายศิริวัฒน์ วรเวทวุฒิคุณ เริ่มสร้างปี พ.ศ. 2558 แล้วเสร็จ พ.ศ. 2559 พิธีเปิดวันอาทิตย์ที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2559 (ครบรอบ 282 ปี พระราชสมภพ) ภูมิภาคโดยรอบสวยงามมาก เป็นจุดท่องเที่ยวแห่งหนึ่งของ จ.ตาก พระบรมรูปลักษณะคล้ายที่ทุ่งนาเซย อ.เมือง จ.จันทบุรี แต่มีทหารเอก 6 ท่าน ได้แก่

1. พระเชียงเงิน
2. หลวงพรหมเสนา
3. หลวงพิชัยอาสา
4. หลวงราชเสนา
5. ชุนอภัยภักดี
6. หมื่นราชเสนา

14. พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ อุทยานราชภักดิ์ อ.หัวหิน จ. ประจวบคีรีขันธ์

พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ อุทยานราชภักดิ์
อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์

ที่มา : Tripadvisor, ภาพถ่ายของ : สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช [ออนไลน์], 10 มิถุนายน
2563.

แหล่งที่มา : https://th.tripadvisor.com/LocationPhotoDirectLink-g297922-d8646933-i193495127-Ratchapak_Park-Hua_Hin_Prachuap_Khiri_Khan_Province.html

พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ประดิษฐานเป็นองค์ที่ 4 ณ อุทยานราชภักดิ์ อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ประทับอยู่ร่วมกับพระมหากษัตริย์พระองค์อื่น ๆ อีก 6 พระองค์ รวมเป็น 7 พระองค์ และ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ประทับยืนอยู่ตรงกลาง พระบรมราชานุสาวรีย์แห่งนี้ประกอบไปด้วยพระมหากษัตริย์ 7 พระองค์ ได้แก่ 1. พ่อขุนรามคำแหงมหาราช 2. สมเด็จพระนเรศวรมหาราช 3. สมเด็จพระนารายณ์มหาราช 4. สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช 5. พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ 1) 6. พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) 7. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พระปิยะมหาราช รัชกาลที่ 5) แต่ละพระองค์สูง 13.9 เมตร พระเนตรสมจริง สร้างโดย กองทัพบก แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2559

15.) พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วัดบางเตือ อ.บางปะหัน จ.พระนครศรีอยุธยา

พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วัดบางเตือ
อ.บางปะหัน จ.พระนครศรีอยุธยา

ที่มา : Wongnai, วัดบางเตือ [ออนไลน์], 22 เมษายน 2560.

แหล่งที่มา : <https://www.wongnai.com/attractions/397775lx-วัดบางเตือ>

พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่ วัดบางเตือ มีนามเรียกว่า “พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ทรงยืนบัญชาการรบบนเรือพระที่นั่งพร้อมเหล่าทหารเอก” สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2553 แล้วเสร็จ พ.ศ. 2555 มีทหารเอก 4 ท่าน ได้แก่

1. หน้าขวา เจ้าพระยาเสือ
2. หลังขวา พระเชียงเงิน
3. หลังซ้าย พระยาพิชัยดาบหัก
4. หลวงพรหมเสนา

17.) พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ ค่ายบางกุ้ง จ.สมุทรสงคราม

พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ ค่ายบางกุ้ง จ.สมุทรสงคราม

ที่มา : วัดบางกุ้งจังหวัดสมุทรสงคราม, พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

[ออนไลน์], 11 ธันวาคม 2560.

แหล่งที่มา : <http://574313010.blogspot.com/>

สร้างขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช
รัชกาลที่ 9 เนื่องในวโรกาสครองราชย์ครบ 50 ปี วันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2539

เพื่อเป็นอนุสรณ์การรบชนะพม่าที่ค่ายบางกุ้ง เมื่อปี พ.ศ. 2311 ซึ่งเป็นสงครามครั้ง
แรกที่ไทยรบกับพม่า หลังจากสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช สถาปนาราชธานีเป็นราชธานี ชัยชนะ
ครั้งนี้มีผลสำคัญขวัญและกำลังใจของคนไทยหลังจากที่เสียกรุงศรีอยุธยาไปในปี พ.ศ. 2310 เป็นพระ
บรมรูปทรงนั่งบัลลังก์ มีทหารเอกยืนประจำอยู่ในปริมณฑลทั้ง 4 ด้าน โดยด้านหน้าซ้ายของพระบรม
รูปจะเป็นทหารจีน ซึ่งสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้โปรดให้คนจีนจากระยอง ชลบุรี ราชบุรี และ
กาญจนบุรี รวบรวมผู้คนมาตั้งเป็นกองทหารรักษาค่าย ค่ายนี้จึงมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “ค่ายจีนบาง
กุ้ง” พระองค์ทรงให้ชื่อทหารเหล่านี้ว่า “ทหารภักดีอาสา”

18. พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่ วัดบุปผาราม อ.เมือง จ.ตราด

สมุทรสงครามพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่ วัดบุปผาราม
อ.เมือง จ.ตราด

ที่มา : Pantip, [สุดทางสายบูรพา..ตราด...เที่ยวชมธรรมชาติ...เกาะกง](https://www.pantip.com/topic/36516853) [ออนไลน์], 25 พฤษภาคม 2561.

แหล่งที่มา : <https://pantip.com/topic/36516853>

วัดนี้เป็นวัดเก่าแก่สร้างสมัยอยุธยา ทัณฑ์ของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช อยู่ในบริเวณพื้นที่ที่อาจจะเป็นเมืองทุ่งใหญ่ เมืองก่อนที่จะเป็น จ.ตราด ในปัจจุบัน ที่วัดแห่งนี้มีพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชอยู่ 2 พระบรมรูป

1.พระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินทรงม้าชูพระแสงดาบ คล้ายที่วังเวียงใหญ่ ขนาดเท่าพระองค์จริง

2.พระบรมรูปสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชประทับนั่งในศาลาเจ้าตาก เป็นพระบรมรูปประทับนั่งมีพระแสงดาบวางพาดบนพระเพลา (ตัก) ไม่สวมพระมาลา (หมวก) มีขนาดเท่าพระองค์จริง

19. พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่ วัดหงส์รัตนาราม เขตบางกอกใหญ่ กทม.

พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่ วัดหงส์รัตนาราม
เขตบางกอกใหญ่ กทม.

ที่มา : MGR ONLINE, **ไหว้พระเจ้าตาก เทียววัดในวังเดิม** [ออนไลน์], 11 สิงหาคม 2552.

แหล่งที่มา : <https://mgronline.com/travel/detail/9520000091320>

วัดหงส์รัตนาราม ราชวรวิหาร เป็นวัดที่มีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากมีที่ตั้งติดกับพระบรมราชวังที่ประทับของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ในปี พ.ศ. 2314 สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ทรงเป็นเอกอุปลั้มภก บูรณปฏิสังขรณ์ วัดหงส์รัตนาราม ราชวรวิหาร เป็นการใหญ่ และทรงสร้อยนามวัดอย่างเป็นทางการว่า “วัดหงส์อวาสวิหาร” ด้วย พระองค์มักเสด็จมานั่งวิปัสสนากรรมฐานในพระอุโบสถ หลังว่างจากพระราชภารกิจเสมอวัดหงส์อวาสวิหาร จึงนับว่าเป็นวัดที่มีความเจริญรุ่งเรือง และสวยงามวัดหนึ่งในยุคสมัยนั้น ด้วยพระมหากรุณาธิคุณ ประชาชนในละแวกใกล้เคียง จึงพร้อมใจกันสร้างศาลขึ้นที่ริมคลองคูวัดเชิงสะพานข้ามคลองหน้าวัด ด้านทิศตะวันตก เพื่อถวายเป็นพระราชอนุสรณ์เป็นแห่งแรก และปรากฏเป็นที่สักการะเคารพของประชาชนในท้องถิ่นแต่บัดนั้นเป็นต้นมา คือ ศาลเจ้าพ่อตากวัดหงส์ฯ นอกจากนี้ภายในบริเวณวัดยังมี สระน้ำศักดิ์สิทธิ์ ที่เล่ากันว่า สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ทรงมาชำระล้างดาบและสรองน้ำที่สระน้ำแห่งนี้ก่อนออกรบ รวมถึงบรรดาทหารของพระองค์ก็นำน้ำในสระนี้มาอาบชำระร่างกายและดื่มกินเพื่อความเป็นสิริมงคลก่อนออกรบเช่นกัน ที่วัดแห่งนี้มีพระบรมรูปประทับนั่งมีพระแสงดาบวางพาดบนพระเพลา มีขนาดเท่าพระองค์จริง

20.) ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ในพระราชวังกรุงธนบุรี หรือ พระราชวัง

ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ในพระราชวังกรุงธนบุรี หรือ พระราชวังเดิม (วังเดิม)

ที่มา : Pantip, **ชมพระราชวังเดิม ย้อนรอยพระเจ้าตากสิน** ๖ [ออนไลน์], 1 ธันวาคม 2560

แหล่งที่มา : <https://pantip.com/topic/37143505>

ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช หรือศาลเจ้าตากนี้สันนิษฐานว่า คงมีมาตั้งแต่สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี แต่คงเป็นเพียงศาลพระภูมิประจำพระราชวังเท่านั้น ต่อมาพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ขณะยังทรงพระยศเป็น พระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนอิศเรศรังสรรค์ ได้เสด็จมาประทับที่พระราชวังเดิมนี้ และคงจะได้ทรงก่อสร้างซ่อมแซมสิ่งต่าง ๆ ขึ้นในบริเวณพระราชวังเดิม ซึ่งควรจะรวมศาลพระเจ้าตากอยู่ด้วย เพราะพระองค์เสด็จประทับที่พระราชวังเดิมเป็นเวลานานถึง 27 ปี และในระหว่างที่สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมพระจักรพรรดิพงษ์ประทับที่พระราชวังเดิมนั้น ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้ชำรุดปรักหักพังลงจึงทรงสร้างศาลขึ้นใหม่แทน

นอกจากนี้จากสำเนาพระราชหัตถเลขา รัชกาลที่ 5 ถึง พลเรือโท พระยาชลยุทธโยธินทร์ ผู้บัญชาการทหารเรือ ก็ปรากฏความเรียกว่า “ศาลเจ้าตาก” แล้ว ฉะนั้น ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชคงจะมีมาแล้วก่อนรัชกาลที่ 5 แน่นนอน และเมื่อเวลาผ่านมายาวนานนับร้อยปี ก็คงจะมีการชำรุดผุพังลงถ้าจะมีการซ่อมแซมหรือสร้างใหม่บนสถานที่เดิมจากหลักฐานบางชิ้นพอสรุปได้ว่า ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินฯ รูปทรงปัจจุบัน ฝาก่ออิฐถือปูน บันไดก่ออิฐถือปูนหลังนี้ สร้างในสมัยเจ้าฟ้าจาดูรนครีศรี กรมพระจักรพรรดิพงษ์ ก่อน พ.ศ. 2443 ไม่นานนักดังเอกสารพระราชวังเดิม

21.) ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่หน้าค่ายตากสิน อ.เมือง จ.จันทบุรี

ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่หน้าค่ายตากสิน อ.เมือง จ.จันทบุรี

ที่มา : MGR ONLINE, ตามรอยพระเจ้าตาก รำลึกมหาราชแห่งกรุงธนบุรี [ออนไลน์], 28 ธันวาคม 2561

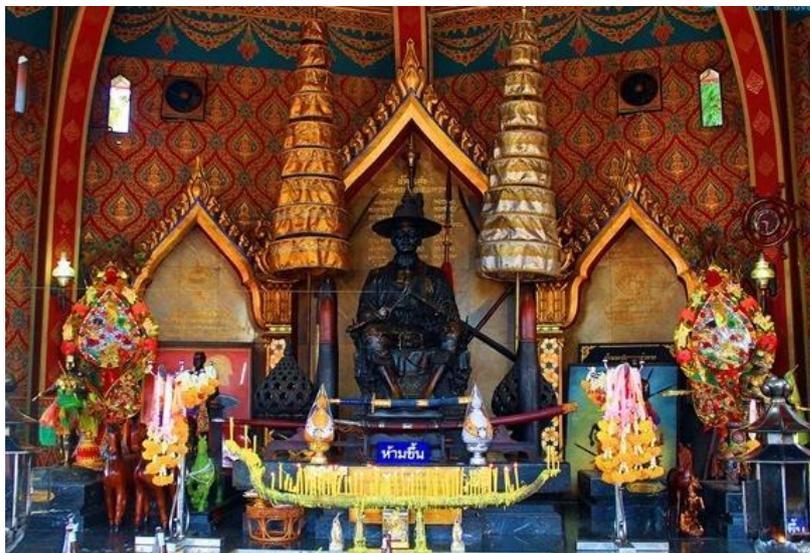
แหล่งที่มา : <https://mgronline.com/travel/photo-gallery/9600000130010>

สร้างมาตั้งแต่เมื่อใด ไม่มีข้อมูลหลักฐานแน่นอน แต่เมื่อต้นปี พ.ศ. 2504 เมื่อผู้เขียน จบจากโรงเรียนนายเรือ เป็นว่าที่ร้อยตรี พรรคนาวิกโยธิน กรมนาวิกโยธิน ได้พาพวกเรานายทหาร นาวิกโยธินใหม่ไปรู้จักหน่วยต่าง ๆ ของนาวิกโยธิน พอไปถึงหน้าค่ายตากสิน (พ.ศ. 2504 ยังไม่ตั้งชื่อ ค่าย) หน้ากองพันทหารราบที่ 2 กรมนามวิกโยธิน นายทหารพี่เลี้ยง เรือตรี วิสัย ปานใจ (นายทหาร รุ่นพี่) ท่านก็พาไปกราบเจ้าตากที่ศาลหน้าค่ายก่อนเข้าหน่วย ในศาลมีรูปเทวรูปปั้น สูงประมาณ 1 ศอก แทนองค์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช พระรูปเหมือนยังไม่มี

ปัจจุบันศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่หน้าค่ายตากสินได้พัฒนาปรับปรุงเรื่อยมาเป็น ระยะ ๆ จนสวยงามเป็นทรง 8 เหลี่ยม หลังคาทรงพระมาลา มีพระบรมรูปเหมือนสมเด็จพระเจ้าตาก สิ้นมหาราชนั่งบัลลังก์ขนาด 1 เท่าครึ่งพระองค์จริง สวยงามมาก มีทหารเอก 4 ท่านยืนอยู่ 2 ข้าง ขนาดสูงประมาณ 1 ศอก

1. พระเชียงเงิน
2. หลวงพิชัยอาสา
3. หลวงพรหมเสนา
4. หลวงราชเสน่หา

นำสร้างโดยทหารนาวิกโยธินกองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด

ภายในศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ที่หน้าค่ายตากสิน อ.เมือง จ.จันทบุรี

ที่มา : Journey Tour & Travel, ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชและศาลหลักเมืองจันทบุรี
[ออนไลน์], 25 ตุลาคม 2557

แหล่งที่มา : <http://journeytourandtravel.com/th/index.php/2015-01-08-08-55-49/item/59-2014-10-23-16-54-10>

ศาลเจ้าตากหน้าค่ายตากสิน หลังใหม่

ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช หลังปัจจุบัน (หลังใหม่) หลังคาเป็นรูปพระมาลา ได้เริ่มสร้างในปี พ.ศ. 2534 แล้วเสร็จ พ.ศ. 2537 โดยทำพิธีวางศิลาฤกษ์ 21 เมษายน พ.ศ. 2534 โดย พลเรือโท ปรีดา กาญจนรัตน์ ผบ.นย. และ ผบ.กปช.จต. เป็นประธาน

ศาลสูง 16.90 เมตร กว้าง 9 เมตร พิธีเปิดศาลและยกยอดฉัตรทองคำ กระทำใน 21 กุมภาพันธ์ 2540 โดยสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ เป็นประธานในพิธี ปี พ.ศ. 2561 ได้ปรับปรุงศาลนี้อีกครั้งหนึ่งโดยอยู่ในรูปทรงเดิมแต่สวยงามยิ่งขึ้นพร้อมปรับปรุงสถานที่บริเวณศาล แล้วเสร็จทำพิธีฉลอง 14 มิถุนายน 2561

22.) ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วัดลุ่มมหาชัยชุมพล อ.เมือง จ.ระยอง

ภายนอกและภายในศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วัดลุ่มมหาชัยชุมพล

อ.เมือง จ.ระยอง

ที่มา : Chillnoid.com, ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชระยอง แวะสักการะวีรกษัตริย์ไทยและ

สถานที่สำคัญในประวัติศาสตร์ [ออนไลน์], 20 มีนาคม 2563

แหล่งที่มา : <https://www.chillnoid.com/27798/>

อยู่ใกล้ต้นสะตือที่ผูกช้างทรง เมื่อเจ้าตากไปถึงเมืองระยองในปลาย มกราคา พ.ศ. 2309 สร้างเมื่อ พ.ศ. 2477 แล้วปรับปรุงมาเป็นระยยะ ๆ เริ่มแรกพระรูปเป็นเทวรูปยืนปัจจุบันเป็นพระรูปเหมือน นั่งบัลลังก์ขนาดเท่าพระองค์จริง และมีรูปเหมือนยืน สูงประมาณ 1 เมตร

23.) ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช อ.เมือง จ.ตาก

ภายนอกศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินอ.เมือง จ.ตาก

ที่มา : Tour 3D, ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช [ออนไลน์], 25 พฤษภาคม 2564

แหล่งที่มา : <http://it.tak.rmutl.ac.th/tour3d/kingtaksinthegreatcourt.html>

ภายในศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินอ.เมือง จ.ตาก

ที่มา : Tour 3D, ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช [ออนไลน์], 25 พฤษภาคม 2564

แหล่งที่มา : <http://it.tak.rmutl.ac.th/tour3d/kingtaksinthegreatcourt.html>

อยู่ในความดูแลของทหารบก สถานที่สวยงาม กว้างขวาง พระรูปนั่งบัลลังก์ ถือเป็นศูนย์รวมจิตใจแห่งหนึ่งของชาวเมืองตากและพื้นที่ภาคเหนือ แม้แต่นักท่องเที่ยวเมื่อผ่านก็จะแวะสักการะ เพราะเส้นทางเข้าถึงสะดวก

23.) ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ อุตุอู่เรือบ้านเสม็ดงาม อ.เมือง จ.จันทบุรี

ภายในและภายนอกศาลสมเด็จพระเจ้าตากสิน ณ อุตุอู่เรือบ้านเสม็ดงาม อ.เมือง จ.จันทบุรี

ที่มา : README.ME, ขอพร เดิมพลัง ณ จันทบุรุษ [ออนไลน์], 29 สิงหาคม 2562

แหล่งที่มา : <https://th.readme.me/p/26979>

ศาลเดิมสร้างด้วยไม้ขนาดเล็กคล้าย ๆ ศาลพระภูมิ โดยชาวบ้านเสมีดงามสร้างไว้นานแล้ว ต่อมาจึงมีคณะศรัทธาสมเด็จพระเจ้าตากสินฯ จากพื้นที่ต่าง ๆ มาร่วมด้วยช่วยกันสร้างจนใหญ่โตสวยงาม จนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญแห่งหนึ่งของชาวเมืองจันทบุรี

อนึ่ง บริเวณริมแม่น้ำจันทบุรีบริเวณหน้าศาล กองทัพเรือได้มอบเรือหลวง “โพสามต้น” เรือรบปลดระวางแล้ว ให้แก่จังหวัดจันทบุรี (ประชาชนจันทบุรี) ตามที่ขอเพื่อเป็นอนุสรณ์สถานเกี่ยวกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ประกอบพื้นที่แห่งนี้ เมืองจันท เมืองสร้างกอง

24.) ศาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ณ วัดปากฟิงตะวันตก จ.พิษณุโลก

ภายในและภายนอกศาลสมเด็จพระเจ้าตากสิน
ณ วัดปากฟิงตะวันตกจ.พิษณุโลก

ที่มา : Bloggang.com, พระเจ้าตากสินกับสมรภูมิปากฟิง ชัยภูมิสำคัญแห่งสองแคว [ออนไลน์],

7 สิงหาคม 2556

แหล่งที่มา :

<https://www.bloggang.com/m/viewdiary.php?id=vinitisiri&month=08-2013&date=07&group=34&blog=75>

ชาวพิษณุโลกได้สร้างศาลขึ้นในปี พ.ศ. 2549 ณ วัดปากฟิงตะวันตก ซึ่งเป็นพื้นที่ตั้งทัพหลวงของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ในศึกสงครามกับพม่าที่มีอะแซห่วนก็เป็นแม่ทัพ (ประวัติศาสตร์การสงครามไทยเรียก ศึกอะแซห่วนนี้)

ส่วนพระบรมรูปยืนลักษณะเหมือนรูปพระบรมราชานุสาวรีย์ ที่พระราชวังเดิม กองทัพเรือ ขนาดสูงประมาณ 120 ซม. สร้างแล้วเสร็จในปี 2550 สร้างโดยคณะชมรมมิตรประดู่

สัมพันธ์ (ชมรมของนายทหารเรือชั้นสัญญาบัตรที่เกษียณราชการแล้ว) ทำพิธีเปิดศาล 28 ธันวาคม 2550

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	กนกพัชร์ แจ่มฟ้า
วัน เดือน ปี เกิด	24 กรกฎาคม 2538
สถานที่เกิด	จังหวัดนครสวรรค์
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2556 จบระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายชั้นปีที่ 6 พ.ศ. 2560 จบระดับปริญญาศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ ไทย ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2561- ปัจจุบัน เข้าศึกษาระดับศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา นาฏศิลป์ไทย ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย
ที่อยู่ปัจจุบัน	196/364 หมู่ 1 ตำบลนครสวรรค์ตก อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์ 60000